

§ 265

Dnr KS 2025/0760

Svar på remiss - Kollektivtrafikplan 2027 med utblick 2028–2031

Beslut

Arbetsutskottet föreslår kommunstyrelsen besluta

1. översända yttrandet daterat 1 juni 2026 till Hallandstrafiken, som svar från Varbergs kommun på remiss av Kollektivtrafikplan 2027 med utblick 2028 – 2031.

Beskrivning av ärendet

Varbergs kommun har fått möjlighet att yttra sig över Hallandstrafikens Kollektivtrafikplan 2027 med utblick 2028 – 2031. Kollektivtrafikplanen utgår från fastställda mål och principer i det Regionala trafikförsörjningsprogrammet. Huvudprincipen är att koncentrera resurserna till utpekade kollektivtrafikstråk där förutsättningarna för ökat resande är goda.

Kollektivtrafikplan 2027 med utblick 2028 – 2031 har arbetats fram av Hallandstrafiken på uppdrag av Regionala Kollektivtrafikmyndigheten i Halland.

Beslutsunderlag

Beslutsförslag 1 juni 2026.

Yttrande över förslag till Kollektivtrafikplan 2027 med utblick 2028 – 2031, 1 juni 2026.

Remiss - Kollektivtrafikplan 2027 med utblick 2028 – 2031, 31 mars 2026.

Utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden, 21 maj 2026, § 31.

Förskole- och grundskolenämnden, 20 maj 2026, § 37.

Hamn- och gatunämnden, 15 maj 2026.

Övervägande

Kollektivtrafikplanen för 2027 innehåller flera objekt i Varberg. Kommunen ställer sig positiv till det mesta. Detta gäller särskilt satsningarna på utökad tågtrafik. Även på bussidan finns flera förslag som gör trafiken tydligare och effektivare.

Här krävs det dock mer samarbete och samplanering mellan kommunen och Hallandstrafiken för att få rätt lösningar för kommunens invånare. Detta gäller inte minst hur busstrafiken runt Värö station ska utformas med tanke på den planerade utbyggnaden av kärnkraft på Väröhalvön. Men det

Justerandes signatur	Utdragsbestyrkande	Datum
----------------------	--------------------	-------

gäller också hur tågtrafik och busstrafik ska fungera tillsammans i Viskadalstråket mot Veddige och Sjuhärad.

Kommunen planerar att fortsatt investera i upprustning och tillgänglighetsanpassning av hållplatser, huvudsakligen längs stadslinjenätet.

Kommunen välkomnar också integrering av planeringssystem och förbättrade informationsflöden för att höja servicenivån för elever och vårdnadshavare för skolskjutsar. Inför kommande upphandling av skolbussar och i arbetet med att tillgänglighetsanpassa skoltrafiken bör krav på tillgänglighetsanpassade skolbussar ställas.

Protokollsutdrag: Hallandstrafiken
Hamn- och gatunämnden
Förskole- och grundskolenämnden
Utbildnings- och
arbetsmarknadsnämnden

Justerandes signatur	Utdragsbestyrkande	Datum
----------------------	--------------------	-------

**VARBERGS
KOMMUN**

Kommunstyrelsens förvaltning
Max Wehlin,

Beslutsförslag
2026-06-01

1 (2)
Dnr: KS 2025/0760-8

Kommunstyrelsen

Svar på remiss - Kollektivtrafikplan 2027 med utblick 2028-2031

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen beslutar

1. översända yttrandet daterat 1 juni 2026 till Hallandstrafiken som svar från Varbergs kommun på remiss av Kollektivtrafikplan 2027 med utblick 2028 – 2031.

Beskrivning av ärendet

Varbergs kommun har fått möjlighet att yttra sig över Hallandstrafikens Kollektivtrafikplan 2027 med utblick 2028 – 2031. Kollektivtrafikplanen utgår från fastställda mål och principer i det Regionala trafikförsörjningsprogrammet. Huvudprincipen är att koncentrera resurserna till utpekade kollektivtrafikstråk där förutsättningarna för ökat resande är goda.

Kollektivtrafikplan 2027 med utblick 2028 – 2031 har arbetats fram av Hallandstrafiken på uppdrag av Regionala Kollektivtrafikmyndigheten i Halland.

Beslutsunderlag

Beslutsförslag 1 juni 2026.

Yttrande över förslag till Kollektivtrafikplan 2027 med utblick 2028 – 2031, 1 juni 2026.

Remiss - Kollektivtrafikplan 2027 med utblick 2028 – 2031, 31 mars 2026.

Utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden, 21 maj 2026, § 31.

Förskole- och grundskolenämnden, 20 maj 2026, § 37.

Hamn- och gatunämnden, 15 maj 2026.

Övervägande

Kollektivtrafikplanen för 2027 innehåller flera objekt i Varberg. Kommunen ställer sig positiv till det mesta. Detta gäller särskilt satsningarna på utökad

POSTADRESS
Varbergs kommun

432 80 Varberg

BESÖKSADRESS
Engelbrektsgatan 15, Östra
Vallgatan 12 (hiss)

TELEFON
0340-880 00

TELEFAX

ORGANISATIONSNUMMER
212000-1249

E-POSTADRESS
ks@varberg.se

WEBBPLATS
www.varberg.se

tågtrafik. Även på bussidan finns flera förslag som gör trafiken tydligare och effektivare.

Här krävs det dock mer samarbete och samplanering mellan kommunen och Hallandstrafiken för att få rätt lösningar för kommunens invånare. Detta gäller inte minst hur busstrafiken runt Värö station ska utformas med tanke på den planerade utbyggnaden av kärnkraft på Väröhalvön. Men det gäller också hur tågtrafik och busstrafik ska fungera tillsammans i Viskadalstråket mot Veddige och Sjuhärad.

Kommunen planerar att fortsatt investera i upprustning och tillgänglighetsanpassning av hållplatser, huvudsakligen längs stadslinjenätet.

Kommunen välkomnar också integrering av planeringssystem och förbättrade informationsflöden för att höja servicenivån för elever och vårdnadshavare för skolskjutsar. Inför kommande upphandling av skolbussar och i arbetet med att tillgänglighetsanpassa skoltrafiken bör krav på tillgänglighetsanpassade skolbussar ställas

Ekonomi och verksamhet

Kommunen planerar att fortsatt investera i upprustning och tillgänglighetsanpassning av hållplatser, huvudsakligen längs stadslinjenätet. Till det tillkommer även busshållplatser som ingår i pågående projekt exempelvis vid ombyggnad av gator. Kommunen får även visst ekonomiskt stöd för utbyggnad av infrastruktur från Trafikverket.

Samråd

Samråd har skett med hamn- och gatunämnden, förskole- och grundskolenämnden samt utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden.

Kommunstyrelsens förvaltning

Jeanette Larsson
Avdelningschef

Max Wehlin
Utvecklingsstrateg

Protokollsutdrag

Hallandstrafiken
Hamn- och gatunämnden
Förskole- och grundskolenämnden
Utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden

**VARBERGS
KOMMUN**

Samhällsutvecklingskontoret
Max Wehlin, 0340-880 00

Yttrande

2026-06-01

1 (4)

Dnr: KS 2025/0760-7

Hallandstrafiken

Yttrande - Kollektivtrafikplan 2027 med utblick 2028–2031

Varbergs kommun har fått förslag till Kollektivtrafikplan 2027 med utblick 2028 – 2031 på remiss och lämnar följande yttrande

Trafik

Varbergs kommun välkomnar de satsningar som finns med i kollektivtrafikplanen. Kommunen kan notera att flera önskemål tillgodosetts och planen och utblicken innehåller många välkomna satsningar. Den fortsatta utökade trafiken med Västtåg som är ett välkommet tillskott till förbindelserna med Göteborg. Även att det är fler genomgående tåg söderut mot Skåne och Danmark är positivt. Ökade möjligheter till arbetspendling skapar bättre förutsättningar för regional utveckling genom att stärka och vidga arbetsmarknaden. Det bidrar i sin tur till ökad sysselsättning och förbättrad kompetensförsörjning för både privat och offentlig sektor.

De fortsatta utökningarna av trafiken under de påföljande åren fram till 2030 är mycket välkommet och ger mycket förbättrade resmöjligheter såväl norr som söderut på Västkustbanan. Särskilt välkommet är de stora utökningarna av Hallandståg som aviseras i det viktiga stråket mellan Varberg och Göteborg. För trafiken söderut vill Varbergs kommun särskilt understryka behovet av avgångar tidig morgon och sena kvällar. Detta för att få bättre möjligheter att ta sig till och från Köpenhamns flygplats, men också för bättre möjligheter till tågbyten i Malmö och Köpenhamn för resor vidare ut i Europa.

Varbergs kommun välkomnar även de aviserade satsningarna på utökning av trafiken på Viskadalsbanan. Kommunen vill emellertid samtidigt slå vakt om busstrafik som finns i stråket mellan Varberg och Veddige. Busstrafiken når områden där det är långt till tåget vilket gör att utbudet av buss och tåg i Viskadalsstråket måste ses som två olika lösningar. Varbergs kommunen deltar gärna i samplanering av hur kollektivtrafiken i Viskadalsstråket kan utvecklas så att det största möjliga nytta för alla resenärer i stråket.

POSTADRESS	BESÖKSADRESS	TELEFON	ORGANISATIONSNUMMER	E-POSTADRESS
Varbergs kommun	Engelbrektsgatan 15, Östra Vallgatan 12 (hiss)	0340-880 00	212000-1249	ks@varberg.se
432 80 Varberg	432 80 Varberg	TELEFAX		WEBBPLATS www.varberg.se

På samma sätt behövs fortsatt samplanering av trafiken runt den nya stationen i Värö. Den tidigare gjorde utredningen kring trafikeringen behöver anpassas till de nya förutsättningar som etableringen av ny kärnkraft på Väröhalvön innebär. Mycket är ännu oklart till kring tidsramarna för detta, men enligt planering kommer byggstarten att ske under ske under utblicksperioden för kollektivtrafikplanen.

Hallandstrafiken föreslår även förändringar i busstrafiken mellan Varberg och Ringhals samt Södra Värö. Linjenätet går från att omfatta sju linjer som ska innefatta två som trafikerar hållplatser där flertalet boende med arbetsplats Ringhals och Södra Värö bor. Varbergs kommun ser positivt på att busstrafiken effektiviseras i väntan på att stationen i Värö öppnas. Kommunen önskar dock att se över möjligheten att en av de nya linjerna trafikerar Träslövsläge som i planen blir av med sin koppling till Ringhals och Södra Värö.

I planen föreslås även förändringar i linje 614 som kortas till att endast trafikera sträckan Varberg-Väröbacka istället för hela vägen till Åsa station. Sträckan kommer emellertid att fortsätta trafikeras av linje 615. Det vore självklart önskvärt att linje 614 fortsatte trafikera Åsa station fram till Värö station öppnas. Men då de negativa effekterna är små och det kan frigöra resurser för åtgärder på andra platser har inte kommunen något att erinra mot detta.

Varbergs kommun ser också positivt på förändringar i linjedragningen regionbussarna 652/653 mot Tvååker/Falkenberg/Himle. Genom att dra om trafiken via Österleden skapas en genare dragning och effektivare angöring av sjukhuset. Hallandstrafiken pekar också på att en ny hållplats behövs på Österleden. Detta behöver emellertid utredas vidare då Österleden är ett prioriterat stråk för motorfordonstrafik och ett hållplatsläge måste avvägas mellan framkomlighet, trafiksäkerhet och en ekonomiskt hållbar lösning.

Varbergs kommun ser också positivt på förslagen till förändringar av trafikeringen på stadsbusslinje 16 så att södra delarna av Breared får busstrafik. Kommunen önskar emellertid att dragningen görs så att bussen trafikerar hållplats Vrångagatan för tillgänglighet till Breareds handelsområde. Genom att sedan dra bussen längs Österleden och förbi sjukhuset. Detta ger en bättre service än grundförslaget. Nackdelen är att hållplatser på Västkustvägen förlorar busstrafik helt. Dessa hållplatser har dock lågt resande och det finns hållplatser för stadsbuss inom acceptabelt räckhåll. För Varbergs kommun är det viktigt att linje 16 till hamnen i Träslövsläge har ett upplägg som innehåller mer trafik

på kvällar och helger. Något som tydligt efterfrågats av de boende i samt stödjer näringsverksamheterna i Träslövsläges hamn.

Varbergs kommun ställer sig också positivt till förändringarna i trafikeringen av Grimetons stationssamhälle. Genom att ändra trafikupplägget skapas en snabbare trafik i stråket Varberg-Rolfstorp-Ullared. Grimetons stationssamhälle får nästan likvärdig trafikering via Grimeton och Hunnestad. Att trafiken flyttas till en väg med separerad cykelbana ökar trafiksäkerheten i området.

Kollektivtrafiken innehåller också förändringar kring nattrafiken där den buss som gått runt landsbygden ersätts utökad trafik på stråken till Rolfstorp-Ullared och Tvååker-Falkenberg. Bussen har haft ett mycket lågt resande utanför de starka stråken och förändringen ger en total sett en bättre nattrafik där den nyttjas.

Varbergs kommun är också mycket positiva till att utblicken innehåller att se över kollektivtrafiken i kommunens nordöstra delar. Kommunen deltar gärna i detta och inom ramen för EU-projekt MOVE också haft en dialog med de boende kring kollektivtrafiken i området. Kommunen vill spela in att det bör utredas hur en lösning med koppling till Horred skulle kunna vara en del av en framtida trafikering.

Infrastruktur

Varbergs kommun planerar att fortsatt investera i upprustning och tillgänglighetsanpassning av hållplatser, huvudsakligen längs stadslinjenätet. Till det tillkommer även busshållplatser som ingår i pågående projekt exempelvis vid ombyggnad av gator.

Målet om att hållplatser i stadsbusstrafiken ska vara tillgänglighetsanpassade gäller fortfarande även om det ursprungliga målåret 2055 är passerat. I Varberg arbetar hamn- och gatuförvaltningen aktivt med att tillgänglighetsanpassa hållplatserna i staden. Kommunen ser positivt på den ökade tydlighet i kollektivtrafikplanen avseende vilka hållplatser som behöver åtgärdas.

Särskild Kollektivtrafik

Varbergs kommun ser positivt på att särskild kollektivtrafik samplaneras i syfte att uppnå socialt och ekonomiskt hållbara resor som samtidigt är trygga, säkra och kostnadseffektiva. Det är angeläget att vidareutveckling av handläggnings- och

planeringssystem sker samordnat mellan kommunen och Hallandstrafiken för att nå ökad effektivitet. Om utveckling endast sker hos en part finns en risk att förväntade effekter uteblir.

Fortsatt utveckling behöver även ske avseende skolors ramtider och schemaläggning. På skolor där en stor andel elever är beroende av skolskjuts styrs start- och sluttider i hög grad av trafikens upplägg. Detta medför svårigheter i schemaläggning samt risk för ojämlika förutsättningar mellan skolor. Skolskjutsens planering behöver i högre grad kunna anpassas efter skolornas och elevernas behov, detta för att beakta barnens perspektiv för att säkerställa likvärdig utbildning, rimliga skoldagar och goda förutsättningar för elevernas lärande och välmående. Kommunen vill även betona vikten av att särskild kollektivtrafik tydligt beaktar barnens perspektiv där trygghet, kontinuitet och rimliga restider är centrala faktorer.

Varbergs kommun

David Sandrén
Kommunstyrelsens ordförande

Mottagare

Falkenberg kommun
Halmstad kommun
Hylte kommun
Kungsbacka kommun
Laholm kommun
Varberg kommun

Datum

2026-03-12

Diarienummer

DNKT250059

Svarsdatum: 2026-06-26, svar skickas till registrator@hlt.se

Följebrev, remiss Kollektivtrafikplan 2027 med utblick 2028 - 2031

Driftnämnd Kollektivtrafik översänder Kollektivtrafikplan 2027 med utblick 2028–2031 för yttrande.

Trafikförsörjningsprogrammet anger de övergripande ramarna för kollektivtrafikens utveckling i Halland. Utifrån programmets strategiska inriktningar fastställer Driftnämnd Kollektivtrafik årligen en kollektivtrafikplan som beskriver hur målen omsätts i verksamheten över en femårsperiod, bland annat genom förändringar i trafikutbudet. Arbetet bygger på samverkan mellan samhälls-, bebyggelse-, infrastruktur- och kollektivtrafikplanering och tas fram i dialog med halländska kommuner, Trafikverket samt angränsande regioner och kommuner.

Vid remissutskicket är de ekonomiska förutsättningarna för 2027 ännu inte fastställda. Remissversionen speglar därför en önskad utvecklingsinriktning, inklusive justeringar i trafikutbudet om cirka 14 miljoner kronor. Den slutliga planen beslutas av Driftnämnd Kollektivtrafik efter Regionfullmäktiges budgetbeslut och efter att inkomna synpunkter beaktats. Om tillgängliga medel inte medger genomförande av samtliga föreslagna trafikobjekt prioriteras insatserna, där Västkustbanan utgör det högst prioriterade stråket.

Bifogade handlingar:

- Kollektivtrafikplan 2027 med utblick 2028 – 2031, remissversion 2025-03-23

Driftnämnden Kollektivtrafik

Handläggare: Daniel Modiggård, chefsstrateg Hallandstrafiken

Adress: Region Halland, Box 517, 301 80 Halmstad
Besöksadress: Södra vägen 9
Telefon: 035-14 48 00

E-post: regionen@regionhalland.se
Webb: regionhalland.se
Org. Nr: 232100–00115

KOLLEKTIVTRAFIKPLAN 2027 med utblick 2028-2031

remissversion

INNEHÅLL

1. Inledning	4
1.1 Sammanfattning	4
1.2 Hur kollektivtrafiken fungerar i Halland	5
1.3 Kollektivtrafikens styrande dokument.....	5
2. Planeringsförutsättningar	7
2.1 Halland växer mitt i ett växande sydvästsverige	7
2.2 Hallänningarnas tillgång till kollektivtrafik	10
2.3 Trafikförändringar – Kollektivtrafikplaner 2015 - 2026	12
3. Mål för kollektivtrafiken.....	13
3.1 Övergripande mål.....	13
3.1.2 Uppföljning och indikatorer	13
3.2 Övergripande måluppfyllnad	15
3.2.1 Marknadsandel	15
3.2.2 Resande	16
3.2.3 Nöjdhet	18
3.2.4 Självfinansieringsgrad	19
3.2.5 Miljö	20
3.2.6 Övrigt.....	21
4. Verksamhetsutveckling - vad vi planerar att göra 2027–2031	22
4.1 Mobilitetsåtgärder	22
4.2 Trafikförändringar 2027.....	24
4.2.1 Objekt 1 – Tågtrafik	26
4.2.2 Objekt 2 – Busstrafik Laholms kommun	29
4.2.3 Objekt 3 – Busstrafik Halmstads kommun.....	29
4.2.4 Objekt 4 – Busstrafik Hylte kommun	33
4.2.5 Objekt 5 – Busstrafik Falkenbergs kommun	34
4.2.6 Objekt 6 – Busstrafik Varbergs kommun.....	38
4.2.7 Objekt 7 – Busstrafik Kungsbacka kommun	43
4.3 Trafikförändringar 2028 – 2031	44
4.3.1 Fortsatt utveckling av tågtrafik	44
4.3.2 Fortsatt utveckling av busstrafik.....	45

5. Särskild kollektivtrafik	48
5.1 Färdtjänst, sjukresor och skolskjuts med personbil	48
5.1.1 Planeringsförutsättningar	48
5.1.2 Mål och måluppfyllnad	49
5.1.3 Verksamhetsutveckling innevarande och kommande år	51
5.2 Skolskjuts med buss	52
5.2.1 Måluppfyllnad	52
5.2.2 Verksamhetsutveckling innevarande och kommande år	54
5.2.3 Långsiktig plan för tidtabellskiften	54
6. Bilagor	54
6.1 Nyckeltal för den allmänna kollektivtrafiken	55
6.1.1 Antal resor och produktion per linje 2025	55
6.1.2 Resandeutveckling per trafikslag 2010 – 2025	57
6.2 Infrastruktur 2025	58
6.2.1 Hållplatslägen för tillgänglighetsanpassning	58
6.2.2 Fördelning per väghållaransvar	59

1. INLEDNING

1.1 SAMMANFATTNING

Trafikförsörjningsprogrammet sätter ramarna för utvecklingen av kollektivtrafiken i Halland. Utifrån de strategiska val och prioriteringar som finns i programmet fastställer Driftnämnd Kollektivtrafik årligen en kollektivtrafikplan. Kollektivtrafikplanens syfte är att beskriva hur Hallandstrafiken omsätter målen i trafikförsörjningsprogrammet i verksamheten inom en femårig utblick, exempelvis genom förändringar i trafikutbudet. I kollektivtrafikplanen redovisas även verksamhetens prestanda genom uppföljning för ett antal utvalda nyckeltal främst kopplat till marknadsandel, resande, nöjdhet och miljö.

Kollektivtrafiken utgör ett av flera centrala verktyg för samhällsutveckling, där ökad tillgänglighet och vidgade arbetsmarknadsregioner särskilt lyfts fram. Genom att integrera kollektivtrafiken i bostadsplaneringen och i övriga delar av samhällsplaneringen kan dess attraktivitet och konkurrenskraft stärkas. Framtagandet av kollektivtrafikplanen sker i nära samverkan, i första hand med de halländska kommunerna, men även med andra relevanta aktörer såsom Trafikverket samt angränsande regioner och kommuner.

När denna plan skickas ut på remiss är de ekonomiska förutsättningarna för 2027 ännu inte fastställda. Remissversionen av kollektivtrafikplanen beskriver en önskvärd utvecklingsinriktning och inkluderar justeringar i trafikutbudet motsvarande drygt 14 miljoner kronor. Med utgångspunkt i den budgetram som beslutats av Regionfullmäktige, och efter beaktande av inkomna synpunkter från kommunerna, fastställer därefter Driftnämnd Kollektivtrafik den slutliga kollektivtrafikplanen. Om de ekonomiska förutsättningarna inte möjliggör genomförandet av samtliga föreslagna trafikobjekt för verksamhetsåret 2027 kommer prioriteringar att behöva göras. Utgångspunkten för dessa prioriteringar är att Västkustbanan utgör det högst prioriterade kollektivtrafikstråket, då den knyter samman Halland med omvärlden.

1.2 HUR KOLLEKTIVTRAFIKEN FUNGERAR I HALLAND

Enligt lagen om kollektivtrafik, vilken trädde i kraft den 1 januari 2012, ska det i varje län finnas en Regional Kollektivtrafikmyndighet. Ett centralt syfte med lagen är att förbättra samordningen mellan kollektivtrafiken och annan samhällsplanering, samt att öka det politiska inflytandet över de strategiska beslut som fattas rörande kollektivtrafiken. Kollektivtrafikmyndigheten ansvarar för den regionala kollektivtrafiken, vilket avser kollektivtrafik som bedrivs inom ett län eller som sträcker sig över flera län, med huvudsyftet att tillgodose resenärernas behov av pendling och annat vardagsresande.

Lagen om kollektivtrafik ställer krav på att varje län ska upprätta ett regionalt trafikförsörjningsprogram, med tydliga bestämmelser om programmets innehåll. Programmet ska omfatta både en långsiktig strategisk inriktning och en mer detaljerad redogörelse för kollektivtrafikens omfattning på kortare sikt. Regionstyrelsen fullgör Region Hallands uppgifter som regional kollektivtrafikmyndighet och ansvarar för strategiska beslut inom kollektivtrafikområdet. Den operativa planeringen och driften hanteras av Driftnämnd Kollektivtrafik tillsammans med förvaltningen Hallandstrafiken. Hallandstrafiken fastställer årligen en kollektivtrafikplan som grundas på de strategiska val och prioriteringar som anges i det regionala trafikförsörjningsprogrammet.

Genom uppdragsavtal har Hallandstrafiken ansvaret för att upphandla och samordna färdtjänst i de halländska kommunerna, samt sjukresor. Hallandstrafiken ansvarar för handläggning av färdtjänsttillstånd (med undantag för Kungsbacka) samt utför beställningsmottagning för sjukresor och färdtjänst. På uppdrag av kommunerna utför Hallandstrafiken även planering och samordning av skolskjutstrafik.

1.3 KOLLEKTIVTRAFIKENS STYRANDE DOKUMENT

REGIONAL UTVECKLINGSSTRATEGI 2035

Det övergripande styrdokumentet för Halland är den Regionala utvecklingsstrategin, som innehåller visionen "Halland – bästa livsplatsen". Den regionala utvecklingsstrategin utgör en övergripande och långsiktig plan för Hallands utveckling. Med strategin som vägledande kompass och beslutsstöd i en komplex och dynamisk tid, kan olika aktörer i Halland bidra genom sina respektive planer, budgetar, visioner och strategiska vägval. Tillsammans kan vi därmed bygga det samhälle vi önskar leva i.

STRATEGI FÖR HÅLLBAR TILLVÄXT 2021 - 2028

Hallands strategi för hållbar tillväxt beskriver hur hela Halland ska växa och utvecklas på ett hållbart sätt, med fokus på ekologisk, social och ekonomisk hållbarhet. Tillväxtstrategin syftar till att samla och vägleda halländsk genomförandekraft och behöver ägas och bäras av många. Genom att samla olika aktörers utvecklingskrafter mot ett gemensamt mål kan Halland bli en region som växer hållbart. Miljövänliga och energieffektiva transportsätt är en förutsättning för attraktiva livs- och boendemiljöer. Strategin betonar vikten av god tillgång till en miljövänlig och energieffektiv kollektivtrafik för att nå skolor, arbetsplatser, aktiviteter, friluftsliv och andra viktiga servicepunkter.

REGIONALT TRAFIKFÖRSÖRJNINGSPROGRAM 2021 - 2025

Det regionala trafikförsörjningsprogrammet beskriver utvecklingen av kollektivtrafiken med en utblick mot 2040–2050. I programmet finns fastställda mål tillsammans med principer och riktlinjer för hur kollektivtrafiken ska utvecklas. Programmet innehåller både en långsiktig och strategisk del samt en mer konkret beskrivning av kollektivtrafiken på kortare sikt.

I programmet synliggörs det långsiktiga målet att kollektivtrafiken ska bidra till hög attraktivitet och en hållbar samhällsutveckling. Målet tydliggör hur nära kollektivtrafiken är förenad med samhällsutvecklingen i stort och att kollektivtrafiken i sig inte är ett mål utan ett verktyg.

KOLLEKTIVTRAFIKPLAN

Kollektivtrafikplanens syfte är att, utifrån strategiska val och prioriteringar, beskriva hur Hallandstrafiken omsätter målen i det regionala trafikförsörjningsprogrammet. Här beskrivs det operativa genomförandet, exempelvis linjeförändringar och turutbud för det kommande året, med en utblick ytterligare fyra år framåt. Kollektivtrafikplanen tar avstamp i trafikförsörjningsprogrammets kortsiktiga mål att öka och göra resandet med kollektivtrafiken mer attraktivt. Framtagandet av kollektivtrafikplanen sker i dialog med framför allt de halländska kommunerna, men även med övriga relevanta aktörer såsom Trafikverket samt angränsande regioner och kommuner. En förutsättning för att skapa en attraktiv och hållbar kollektivtrafik är samverkan och samplanering där samhälls-, bebyggelse-, infrastruktur- och kollektivtrafikplanering går hand i hand.

Hallandstrafikens trafikplaneringsprocess utgår från Kollektivtrafikplanen och utgör den praktiska grunden för hur de strategiska valen omsätts i konkret trafik. Processen präglas av långa ledtider, vilket innebär att förändringar i trafikutbudet kräver god framförhållning. Den samlade planeringen sträcker sig över minst 1,5 år från det att arbetet initieras till dess att beslutade trafikförändringar kan realiseras. För tågtrafiken ansöker Hallandstrafiken om tåglägen hos Trafikverket redan i april inför det kommande tidtabellsskiftet i december. Även inom busstrafiken är planeringshorisonten lång, särskilt kopplad till fordonsinvesteringar och rekryteringsbehov. Dessa förutsättningar innebär att såväl strategiska som operativa beslut måste fattas i god tid för att säkerställa en robust och välfungerande trafik.

Regional utvecklingsstrategi

Strategi för hållbar tillväxt

Regionalt trafikförsörjningsprogram

Kollektivtrafikplan

Figur 1. Styrdokument Region Halland

2. PLANERINGSFÖRUTSÄTTNINGAR

2.1 HALLAND VÄXER MITT I ETT VÄXANDE SYDVÄSTSVERIGE

Hallands tillväxt i en expansiv sydvästsvensk region innebär ökade krav på en välfungerande och hållbar kollektivtrafik. Kollektivtrafiken är en grundläggande förutsättning för jämlik tillgänglighet till arbete, studier, service och samhällsliv, oavsett bostadsort. En utvecklad kollektivtrafik och tillhörande infrastruktur som möter framtida resbehov är därför avgörande för regionens långsiktiga och hållbara utveckling.

Pendlingen mellan regioner och kommuner i och omkring Halland ökar, samtidigt som vägtrafiken står för den största delen av regionens koldioxidutsläpp. Genom att stärka kollektivtrafikens attraktivitet och marknadsandel skapas förutsättningar för minskade klimatutsläpp, minskad trängsel samt en mer sammanhållen arbetsmarknad med ökad sysselsättning.

HALLAND VÄXER MEN I EN LÄGRE TAKT

Det totala antalet invånare i Halland förväntas öka med cirka 11 500 personer under perioden 2025–2040, vilket motsvarar en genomsnittlig årlig ökning om omkring 720 invånare. I förhållande till den historiska utvecklingen innebär detta en lägre tillväxttakt. Sett ur ett nationellt perspektiv bedöms dock Halland fortsatt behålla sin ställning som en tillväxtregion, särskilt mot bakgrund av att flera andra län förväntas uppvisa en stillastående eller minskande befolkning under samma period.

Om den förväntade befolkningstillväxten relateras till dagens sysselsättningsnivåer och pendlingsmönster bedöms detta innebära ett tillskott om knappt 4 900 nya arbetstillfällen i Halland samt cirka 2 400 nya pendlare fram till år 2040. Befolkningstillväxten förväntas även medföra ett behov av över 5 000 nya bostäder. Prognoserna ska inte ses som en exakt beskrivning av den framtida utvecklingen, men de ger en tydlig indikation på att utvecklingen i Halland har varit, är och bedöms fortsätta vara positiv. Även om tillväxttakten förväntas bli lägre än under tidigare perioder, väntas Halland fortsatt vara, i ett relativt perspektiv, en av de mest växande regionerna i landet.

ÖVERGRIPANDE BEFOLKNINGSUTVECKLING

Halland är med sina 345 074 invånare (december 2024) Sveriges sjunde största län. Sedan millennieskiftet har länets befolkning ökat med över 70 000 invånare, vilket motsvarar en ökning om 25 procent. Detta innebär att Halland är det fjärde snabbast växande länet i landet. Halmstad är länets största kommun med 106 084 invånare, följt av Kungsbacka med 85 792 invånare, Varberg med 69 070 invånare, Falkenberg med 47 337 invånare, Laholm med 26 595 invånare samt Hylte med 10 196 invånare. Till skillnad från många andra län i Sverige, som ofta präglas av en dominerande kommun i kombination med flera mindre, utmärker sig Halland genom att bestå av flera relativt jämnstora kommuner. Samtidigt är skillnaden mellan länets största och minsta kommun fortfarande betydande.

Samtliga kommuner i Halland, med undantag för Hylte, har haft en positiv befolkningstillväxt sedan millennieskiftet. Befolkningstillväxten har dock varit ojämnt fördelad mellan kommunerna. Den starkaste utvecklingen har skett i Kungsbacka kommun, där befolkningen har ökat med 32 procent. Därefter följer Varberg med en ökning om 31 procent, Halmstad med 25 procent, Falkenberg med 22 procent samt Laholm med 17 procent. Hylte kommun avviker från övriga genom att under samma period ha haft en befolkningsminskning på 3 procent.

EN BOENDEREKION MED STOR ARBETSKRAFTSRÖRLIGHET

Under 2000-talet har antalet kommunöverskridande arbetspendlare till eller från en halländsk kommun ökat från cirka 43 000 personer till omkring 73 500 personer dagligen, vilket motsvarar en genomsnittlig årlig ökning om drygt 1 300 personer. Den inomregionala pendlingen har under perioden mer än fördubblats, medan den utomregionala pendlingen har ökat med över 60 procent. Av de sysselsatta som är bosatta i Hallands län pendlar 33 procent över en kommungräns, medan 22 procent pendlar över en länsgräns. Ur ett regionalt perspektiv utgör Halland i hög grad en boenderegion, vilket innebär att antalet utpendlare till andra regioner avsevärt överstiger antalet inpendlare från andra regioner. Under 2023 arbetspendlade knappt 16 700 personer dagligen till Halland, samtidigt som över 39 000 personer pendlade ut från länet, vilket resulterade i ett negativt arbetspendlingsnetto om drygt 22 000 personer per dag.

Vid utgången av 2023 var cirka 56 800 dagliga arbetspendlare bosatta i Hallands län. Av dessa pendlade hälften till en kommun i Västra Götalands län och närmare en tredjedel till en annan kommun inom Halland. Under samma år arbetspendlade över 16 700 personer dagligen från kommuner i län utanför Halland till en kommun i Hallands län. Sammantaget uppgår därmed antalet arbetspendlare som pendlar inom, till eller från länet till drygt 73 500 personer dagligen. Mot bakgrund av rådande pendlingsmönster kan Hallands kommuner, i förenklad form, indelas i två arbetsmarknadsregioner. Halmstad, Laholm och Hylte ingår i Halmstads arbetsmarknadsregion, medan Falkenberg, Varberg och Kungsbacka tillhör en gemensam arbetsmarknadsregion med Göteborgs och Mölndals kommuner. Utvecklingen har varit positiv i båda arbetsmarknadsregionerna, men är starkare i norra Halland, särskilt avseende jobbtillväxt, befolkningsutveckling och produktivitetsutveckling.

Kommun	Inpendlare	Utpendlare	Pendlingsnetto
Kungsbacka	8 568	24 843	-16 275
Varberg	6 471	9 137	-2 666
Falkenberg	4 751	6 607	-1 856
Halmstad	10 925	8 648	2 277
Laholm	2 329	5 965	-3 636
Hylte	1 386	1 621	-235
Halland	16 693	39 084	-22 391

Figur 2. Pendling över kommun- och länsgräns 2023. Källa: SCB

HALLAND ÄR LITET OCH TÄTBEFOLKAT

Halland är Sveriges fjärde minsta län till ytan och det sjunde mest befolkade. De relativt korta avstånden mellan länets olika delar bidrar till god tillgänglighet och starka funktionella samband, där städernas större arbetsmarknader samspelar med mindre orter och den halländska landsbygden. I takt med fortsatt utveckling av transportsystemen och ökad digitalisering förväntas flerkärnighetens effekter förstärkas ytterligare i Halland och dess omland.

Länet är tätbefolkat med en befolkningstäthet på 63,3 invånare per kvadratkilometer, vilket endast överträffas av de tre storstadsregionerna. Befolkningstätheten är högst längs kusten, där en stor andel av befolkningen är bosatt. Totalt bor 86 procent av invånarna i tätorter, vilket är en hög andel i nationell jämförelse. Tätortsgraden varierar mellan kommunerna och är som högst i Halmstads kommun, där 93 procent av invånarna bor i tätort, och som lägst i Hylte kommun, där drygt två tredjedelar av befolkningen är bosatt i tätort. Samtidigt är befolkningstätheten i länets tätorter relativt låg jämfört med andra snabbväxande regioner och riksgenomsnittet. När städer

och tätorter växer genom utbredning ökar avstånden mellan olika målpunkter, vilket riskerar att leda till ett ökat bilberoende och försvårar förutsättningarna för en tillgänglig och ändamålsenlig kollektivtrafik.

TURISMEN BIDRAR TILL HALLANDS UTVECKLING

Turismen utgör en viktig del av Hallands utveckling och bidrar till en tydlig säsongsvariation i befolkningen, med en markant ökning under sommarmånaderna. Regionen har ett stort antal sommarbostäder och omkring tre miljoner övernattningar per år, där den inhemska turismen dominerar. Som en följd ökar befolkningen betydligt under högsäsong, vilket ställer krav på tillgänglighet och service.

Kollektivtrafiken har en central roll i att möjliggöra besökarnas resor till stränder, naturmiljöer samt handel och evenemang. Genom årliga tidtabellsskiften anpassas trafikutbudet efter förändrade resbehov, särskilt under sommaren. I Halland innebär detta generellt en minskning av regionbusstrafiken till följd av minskat arbets- och skolresande, samtidigt som stadsbusstrafiken förstärks för att möta det ökade fritidsresandet.

UTSLÄPPEN FRÅN TRANSPORTSEKTORN ÄR HÖGA

Transportsektorn är den största källan till klimatutsläpp i Halland och står för 45 procent av länets territoriella utsläpp av växthusgaser, vilket är den sjätte högsta andelen i landet. Sedan 2010 har de transportrelaterade utsläppen minskat med 32 procent. Enligt Sveriges klimatpolitiska ramverk ska utsläppen minska med minst 70 procent till år 2030. Med nuvarande minskningstakt beräknas minskningen i Halland endast uppgå till 45 procent till 2030, vilket innebär att en genomsnittlig årlig utsläppsminskning om 11 procent krävs under återstående period för att målet ska nås.

Transportsektorn svarar för cirka 66 procent av Hallands koldioxidutsläpp, varav personbilstransporter utgör omkring två tredjedelar. För att nå de nationella klimatmålen till 2030 behöver transportsektorns koldioxidutsläpp halveras, vilket inte bedöms ske med nuvarande utveckling. Samtidigt förväntas befolkningen i Halland öka, liksom pendlingen och antalet fritidsresor, vilket ställer ökade krav på utsläppsminskningar. De utsläppsreduktioner som hittills uppnåtts beror inte på minskad trafikvolym, utan på ett ökat kollektivresande samt mer energieffektiva transporter för både person- och godstrafik.

MÖJLIGHET TILL DISTANSARBETE PÅVERKAR RESBEHOVEN

Under covid-19-pandemin ökade arbete hemifrån kraftigt, vilket ledde till minskat resande för delar av den arbetande befolkningen. Erfarenheterna från pandemin visade att distans- och hybridarbete kan bidra till färre arbetsresor, framför allt genom minskad pendling. Efter pandemin har dessa arbetssätt delvis blivit kvar, vilket påverkar efterfrågan på resor i kollektivtrafiken, särskilt under högtrafik.

Möjligheten att arbeta hemifrån varierar mellan olika branscher och yrkesgrupper. Betydligt större förutsättningar finns inom exempelvis offentlig förvaltning och företagstjänster, medan möjligheterna är begränsade inom hotell- och restaurangverksamhet samt andra yrken där fysisk närvaro utgör en central del av arbetsuppgifterna. Under pandemin arbetade kvinnor något oftare hemifrån än män, vilket i hög grad kan förklaras av skillnader i yrkes- och branschstruktur. Sammantaget innebär detta att distansarbete påverkar resmönster och resbehov över tid, samtidigt som kollektivtrafiken fortsatt spelar en viktig roll för arbets-, studie- och fritidsresor i länet.

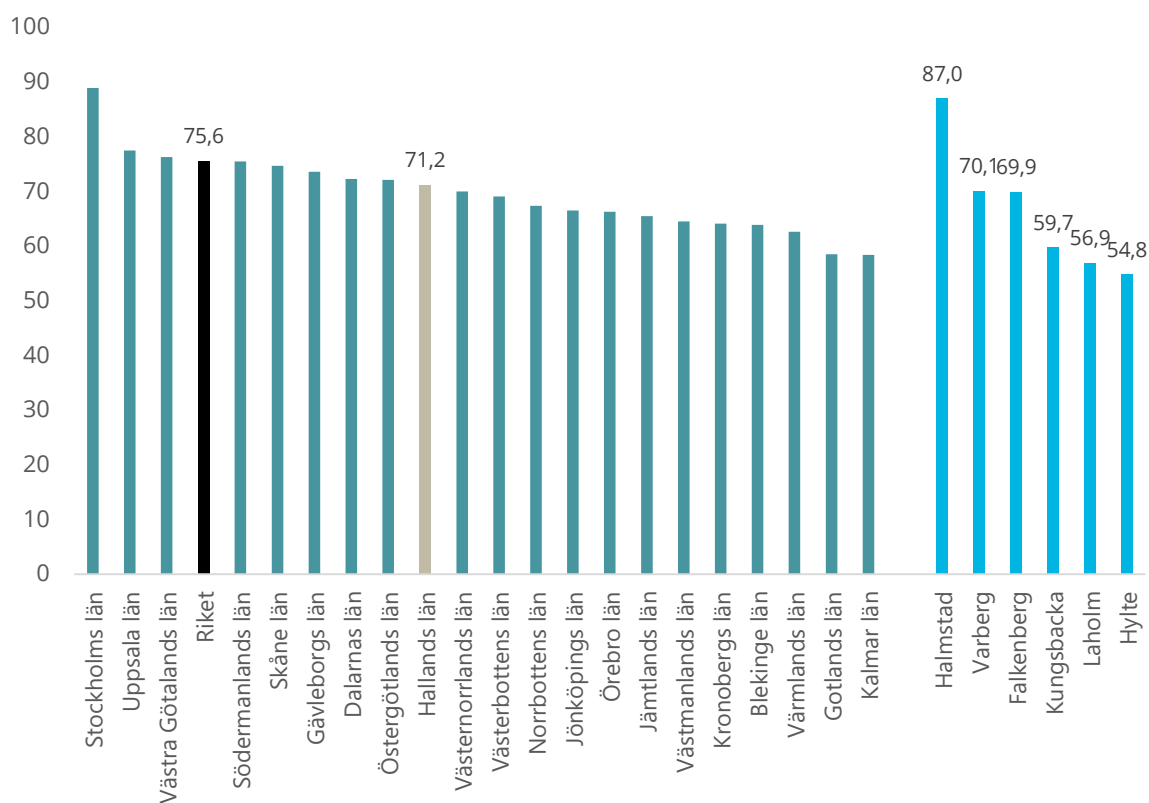
2.2 HALLÄNNINGARNAS TILLGÅNG TILL KOLLEKTIVTRAFIK

För att människor ska välja kollektivtrafik framför bilen krävs god tillgång till kollektivtrafiken. Med god tillgång avses både fysisk närhet till en hållplats och avgångar som motsvarar resbehoven.

BOENDE I KOLLEKTIVTRAFIKNÄRA LÄGE

I Halland bor 71,2 procent av befolkningen, motsvarande 244 813 personer, i närhet av kollektivtrafiken. På kommunal nivå varierar detta avsevärt. I Halmstad bor närmare 87 procent av invånarna i närhet av kollektivtrafiken, medan andelen i Kungsbacka endast uppgår till 60 procent. Den lägsta andelen återfinns i Laholm med 57 procent och i Hylte med 55 procent.

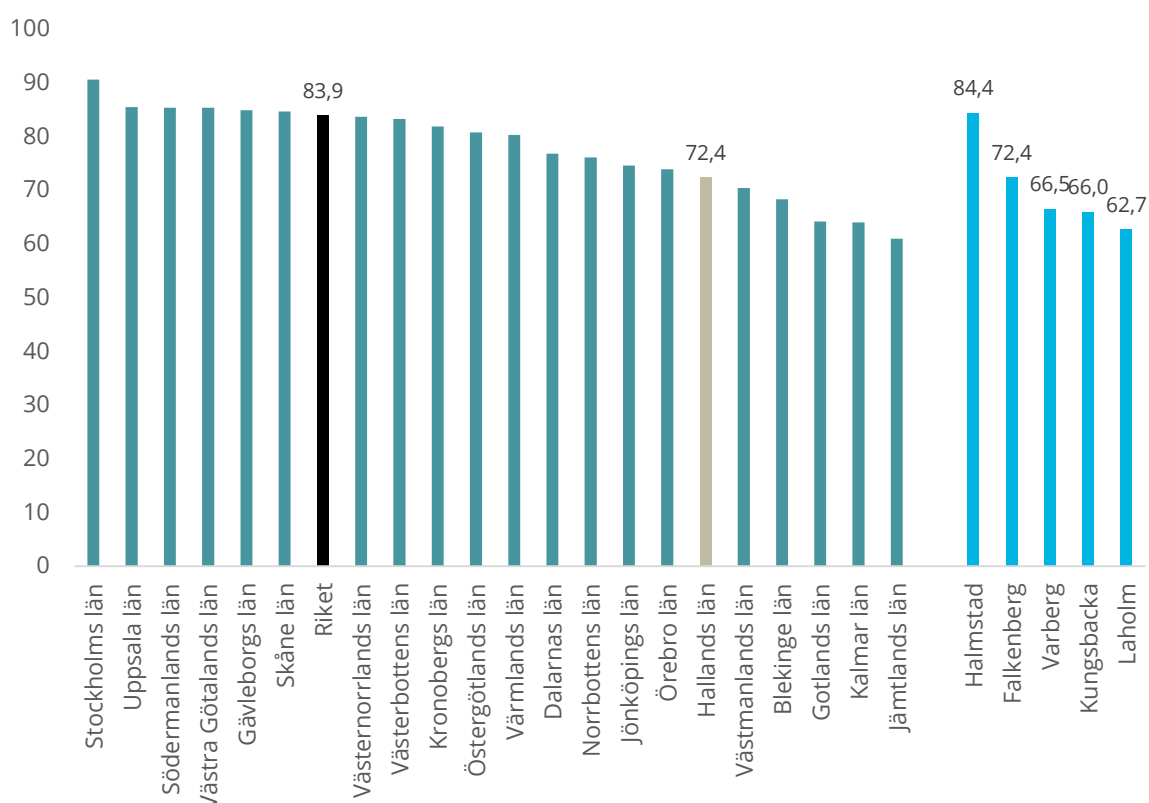
I länets tätorter bor 80,5 procent av invånarna i närhet av kollektivtrafiken, vilket är den nionde lägsta nivån i landet. Den jämförelsevis låga placeringen när det gäller kollektivtrafiktillgång i tätort kan sannolikt hänföras till låg befolkningstäthet i länets tätorter samt att en relativt liten andel av befolkningen bor i en större stad, även om de bor i en tätort.

Figur 3. Andel av befolkningen boende i närhet (400 m) av kollektivtrafikstation (2023). Endast hållplatser med regelbundna avgångar inkluderas. Källa: SCB

NYBYGGNATIONER I KOLLEKTIVTRAFIKNÄRA LÄGE

Genom att bygga bostäder i kollektivtrafikhärlägen ökar tillgången till kollektivtrafik. I Halland har närmare 72 procent av nybyggnationerna under perioden 2014–2023 byggts i sådana lägen. På kommunal nivå varierar detta avsevärt. I Halmstad har mer än fyra av fem nybyggnationer tillkommit i kollektivtrafikhärlägen. I Falkenberg uppgår andelen till drygt 72 procent, i Varberg till nästan 67 procent, i Kungsbacka till knappt 66 procent och i Laholm till knappt 63 procent. Hylte kommun finns inte med i redovisningen på grund av för få byggnationer under den aktuella perioden.

Figur 4. Andel av nytillkomna bostäder i kollektivtrafikhärlägen, totalt 2014 – 2023. Endast hållplatser med regelbundna avgångar inkluderas. Källa: SCB

2.3 TRAFIKFÖRÄNDRINGAR – KOLLEKTIVTRAFIKPLANER 2015 - 2026

Figur 5. Exempel, genomförda trafikförändringar 2015 - 2026

3. MÅL FÖR KOLLEKTIVTRAFIKEN

3.1 ÖVERGRIPANDE MÅL

Hallands strategi för hållbar tillväxt beskriver hur hela Halland ska växa och utvecklas på ett hållbart sätt, med fokus på ekologisk, social och ekonomisk hållbarhet. Tillväxtstrategin belyser behovet av miljövänliga och energieffektiva transportsätt för att nå skolor, arbetsplatser, aktiviteter, friluftsliv och andra viktiga servicepunkter, vilket är en förutsättning för attraktiva livs- och boendemiljöer.

Det regionala trafikförsörjningsprogrammet beskriver utvecklingen av kollektivtrafiken med en utblick mot 2040–2050. Programmet synliggör det långsiktiga målet att kollektivtrafiken ska bidra till hög attraktivitet och en hållbar samhällsutveckling. Målet tydliggör hur nära kollektivtrafiken är förenad med samhällsutvecklingen i stort och att kollektivtrafiken i sig inte är ett mål utan ett verktyg. Kollektivtrafikens kortsiktiga mål är att öka resandet och göra det mer attraktivt, vilket är tydligt knutet till Hallandstrafikens ansvarsområde.

3.1.2 UPPFÖLJNING OCH INDIKATORER

HALLAND SKA VARA EN MER ATTRAKTIV, INKLUDERANDE OCH KONKURRENSKRAFTIG REGION		
Mål	Indikatorer	Följs upp i
Regionförstoring genom utveckling av kollektivtrafik och infrastruktur, såväl söderut som norrut. Fortsatt arbete för goda förbindelser med Stockholm	Restid/turtäthet till Stockholm, Göteborg, Malmö och Helsingborg – mät punkt Halmstad och Varberg	Uppföljning till Tillväxtstrategin
Utvecklade former för samverkan och samplanering mellan kollektivtrafik, infrastruktur, samhälls- och bebyggelseplanering		Uppföljning till Tillväxtstrategin
Attraktiva stadsmiljöer med mötesplatser som främjar företagsamhet, innovationer och kultur	Deltagande och publik vid ett urvalstrategiskt utvalda arrangemang och mötesplatser. Huspriser i Halland	Uppföljning till Tillväxtstrategin
En koldioxidneutral ekonomi och fossiloberoende transporter	Andel förnyelsebar energi, koldioxidutsläpp	Uppföljning till Tillväxtstrategin

KOLLEKTIVTRAFIKEN I HALLAND SKA BIDRA TILL HÖG ATTRAKTIVITET OCH EN HÅLLBAR SAMHÄLLSUTVECKLING		
Mål	Indikatorer	Följs upp i
Kollektivtrafikens marknadsandel av totalt resande ska vara minst 30% år 2030.	Resandestatistik	Kollektivtrafikplanen
Kollektivtrafiken ska bidra till positiv ekonomisk utveckling genom att bidra till tillväxt genom arbetsmarknadsförstoring	Skattekraft, flyttningsöverskott från övriga Sverige till Hallands län.	Uppföljning till Tillväxtstrategin

Trafikintäkterna från resenärerna ska utgöra minst 60 procent av trafikkostnaderna baserat på det totala utbudet av den allmänna kollektivtrafiken i Halland sett över en längre tidsperiod	Biljettintäkter och trafikkostnader	Hallandstrafikens ekonomiska redovisning
Kollektivtrafiken ska drivas med fossilfribränslen	Utsläppsnivåer fordonsdatabas FRIDA	Kollektivtrafikplan
Kollektivtrafikstråken i stadsbusstrafiken ska vara tillgänglighetsanpassade år 2025	Antal och procentandel av hållplatser i stadsbusstråken per stad	Hållplatsregister, Hallandstrafiken
Hållplatser/bytespunkter med mer än 20 påstigande per dygn ska vara tillgänglighetsanpassade år 2025	Antal och procentandel tillgänglighetsanpassade hållplatser med mer än 20 påstigande	Hållplatsregister, Hallandstrafiken
Kollektivtrafiken ska uppfattas som trygg och säker	Utifrån frågor i Kollektivtrafikbarometern	Kollektivtrafikplan

RESANDET MED KOLLEKTIVTRAFIK SKA ÖKA OCH VARA ATTRAKTIVT		
Mål	Indikatorer	Följs upp i
Högst 1,5 som restidskvot för busstrafik i kollektivtrafikstråk	Restidskvoter	Kollektivtrafikplan
Högst 0,8 som restidskvot för tåg	Restidskvoter	Kollektivtrafikplan
Resandeökning delmål	Resandestatistik per linje och totalt	Kollektivtrafikplan
Nöjd kund	Kollektivtrafikbarometern	Kollektivtrafikplan
Nöjd invånare	Kollektivtrafikbarometern	Kollektivtrafikplan

Figur 6. Uppföljning och indikatorer, regionalt trafikförsörjningsprogram 2021 – 2025

3.2 ÖVERGRIPANDE MÅLUPPFYLLNAD

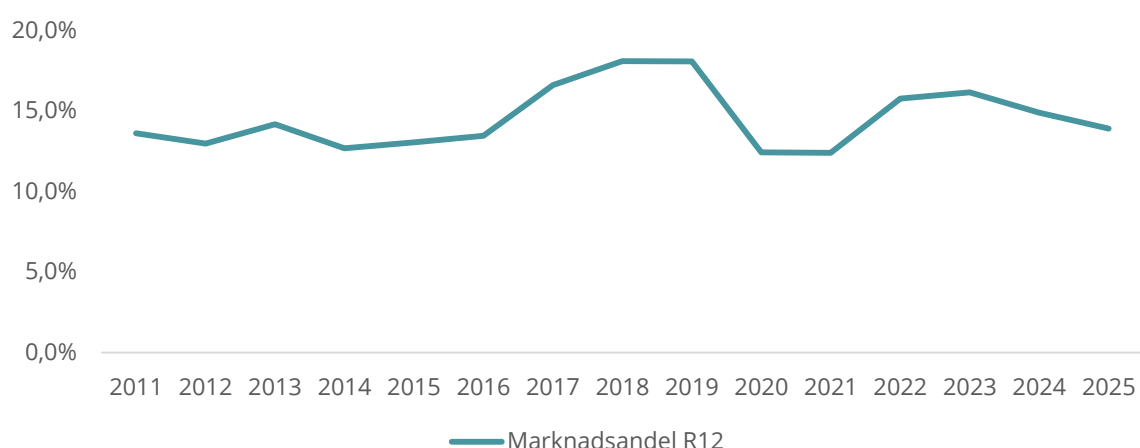
Kollektivtrafiken har under 2025 haft ett år med infrastrukturesatsningar som realiserats men som under perioder skapat försvårad framkomlighet. Detta har påverkat både resandet och nöjdheten bland våra resenärer.

Nyckeltal	2019 utfall	2020 utfall	2021 utfall	2022 utfall	2023 utfall	2024 utfall	2025 utfall	2030 mål
Marknadsandel (%)	18,1	12,4	12,4	15,8	16,2	14,9	13,9	30,0
Antal resor (milj)	20,0	12,1	11,2	18,1	18,7	19,0	19,4	39,0
Nöjdhet (%)								
• Kund	59,6	61,5	55,0	59,5	62,4	60,2	60,6	80,0
• Allmänhet	51,5	53,5	48,9	51,0	54,1	53,7	53,4	70,0
• Senaste resan	80,5	78,8	78,2	79,2	80,5	76,0	75,5	90,0
Självfinansieringsgrad (%)	55,9	33,4	37,4	52,9	51,9	53,6	51,4	60,0
Fossilfria bränslen (%)*	99,6	99,8	100	100	100	100	100	100
*exklusive Krösatåg								

Figur 7. Nyckeltal övergripande måluppfyllnad, utfall 2019 – 2025

3.2.1 MARKNADSANDEL

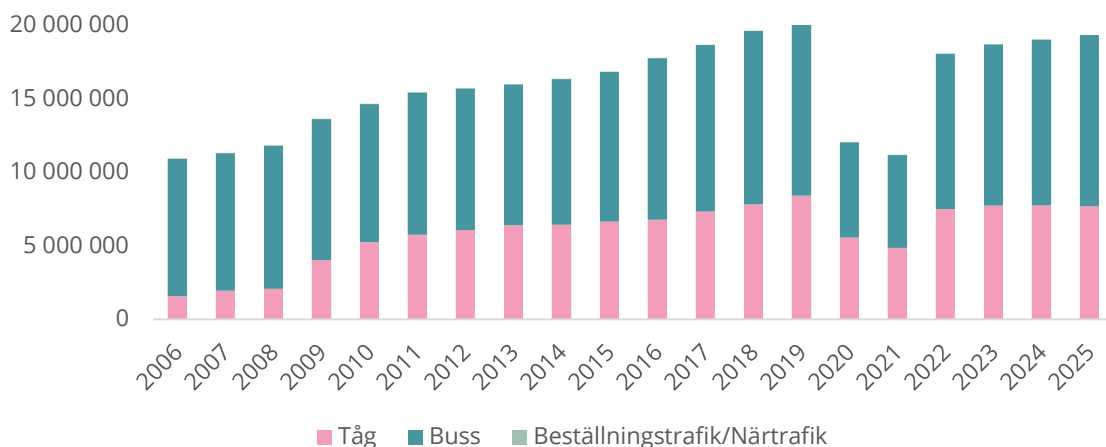
Marknadsandelen, det vill säga andelen motoriserade resor som genomförs med kollektivtrafiken, minskade jämfört med 2024 och uppgick 2025 till 13,9 procent. Utfallet speglar ett förändrat konkurrensläge där bilresandet stärkts, bland annat genom sjunkande bränslekostnader, samtidigt som biljettpiserna i kollektivtrafiken ökat. Avstängningar på Väst kustbanan under året, kopplade till arbetet med Varbergstunneln, har bidragit till att resenärer ändrat sina resvanor eller avstått från att resa under perioder med försvårad framkomlighet i kollektivtrafiken.

Figur 8. Kollektivtrafikens marknadsandel i Halland, 2011 - 2025

3.2.2 RESANDE

Det totala resandet har ökat och uppgår 2025 till 19,4 miljoner resor, vilket motsvarar en ökning med 1,7 procent jämfört med 2024. Den positiva utvecklingen drivs främst av bussresandet, som ökat, medan tåg haft en planare utveckling. Resandets fördelning var 60,2 procent buss, 39,7 procent tåg och mindre än 0,1 procent anropsstyrd trafik, vilket visar på en ökande andel bussresor jämfört med 2024.

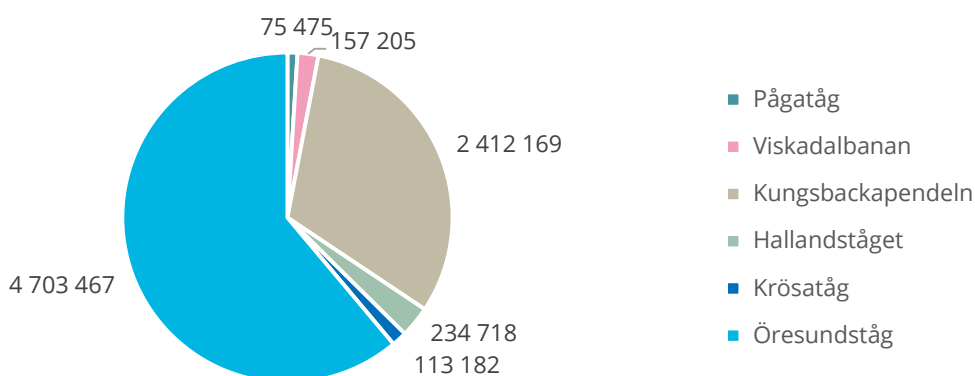

Figur 9. Antal resor per år och trafikslag

TÅGTRAFIK

Tågtrafiken i Halland omfattar Väst kustbanan med Öresundståg, Västtåg Kungsbacka – Göteborg (Kungsbackapendeln), Västtåg Varberg – Göteborg (Hallandståg) samt Pågatåg. Utöver Väst kustbanan trafikeras Halmstad-Nässjö järnväg med Krösatåg på sträckan Halmstad – Jönköping/Nässjö, och Viskadalsbanan trafikeras med Västtåg på sträckan Varberg – Borås.

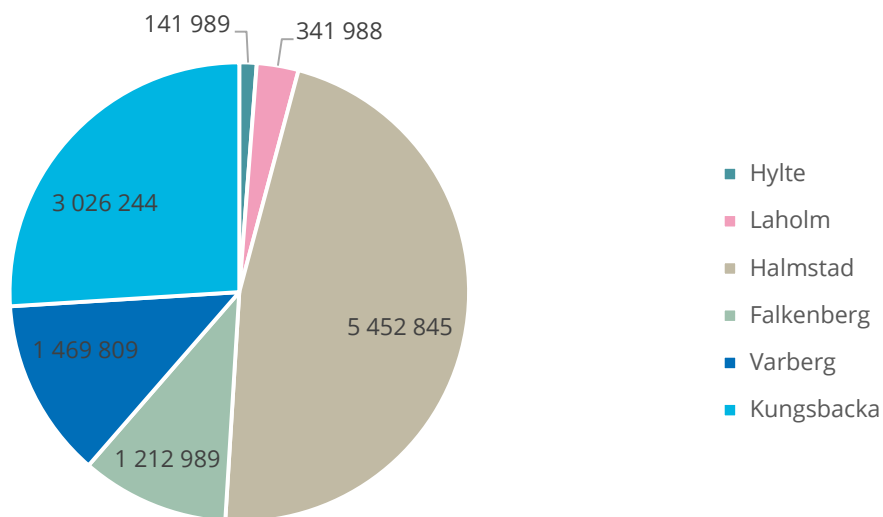
Under 2025 nådde tågtrafiken 7,7 miljoner tågresor, vilket är en minskning med 0,8 procent jämfört med 2024. Av dessa resor stod Öresundståg för 4,7 miljoner, vilket är 0,5 procent lägre än 2024.

Figur 10. Fördelning av resor med tågtrafik, 2025

BUSSTRAFIK

Busstrafiken i Halland utförs av flera anlitade trafikföretag, där bussföretaget Nobina ansvarar för huvuddelen av resorna. Under 2025 uppgick resandet med busstrafik i Halland till 11,6 miljoner resor, vilket är en ökning med 3,3 procent jämfört med 2024. Av dessa 11,6 miljoner resor tillskrivs 5,1 miljoner resor regionbussar och 6,5 miljoner stadstrafik. Resandemängden varierar mellan kommunerna, där Halmstad står för en stor del av den totala busstrafiken

Figur 11. Resor med busstrafik, fördelat per kommun 2025

Inom Hallandstrafiken fördelas resandet mellan stadsbussar och regionbussar för att effektivt täcka olika transportbehov. Stadsbussarna erbjuder lokal service och optimala förbindelser inom tätorter, medan regionbussarna knyter samman olika delar av regionen för att möjliggöra smidiga resor över större avstånd. Denna fördelning möjliggör anpassning till olika resenärers behov och skapar ett mångsidigt kollektivtrafiksystem.

	Hylte	Laholm	Halmstad	Falkenberg	Varberg	Kungsbacka
Regionbuss	141 989	228 819	1 074 270	592 309	694 943	2 408 863
Stadsbuss	-	113 169	4 378 575	620 680	774 866	617 381
Summa	141 989	341 988	5 452 845	1 212 989	1 469 809	3 026 244

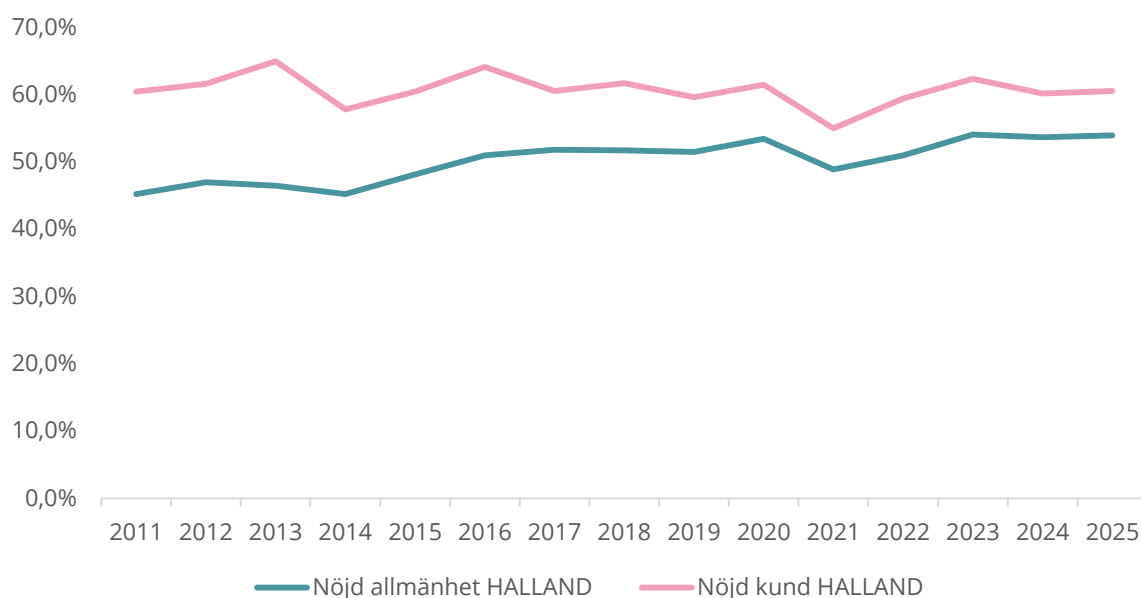
Figur 12. Busstrafik, region- och stadsbusstrafik fördelat per kommun, 2025

3.2.3 NÖJDHET

Kollektivtrafikbarometern är en branschgemensam undersökning bland både allmänhet och kunder och den används för att mäta kundnöjdhet. Med kunder avses de som använder kollektivtrafiken minst en gång i månaden, medan allmänheten inkluderar alla respondenter i Halland, både kunder och icke-kunder. Kollektivtrafiken i Kungsbacka kommun, där Västtrafik har utförandeansvar, ingår i bedömningen.

För att skapa en långsiktigt hållbar och framgångsrik verksamhet är det avgörande att resenärerna inom kollektivtrafiken är nöjda. Hallandstrafiken arbetar kontinuerligt med att höja kvaliteten på reseupplevelsen genom att erbjuda tillförlitliga och effektiva tjänster. Faktorer som punktlighet, komfort, säkerhet och trygghet har direkt påverkan på kundupplevelsen och är därmed kritiska för att upprätthålla och öka nöjdheten.

Under 2025 uppger 60,6 procent av kunderna att de är nöjda med Hallandstrafiken, medan motsvarande andel i allmänheten uppgår till 54,0 procent. Samtidigt är 75,4 procent av hallänningarna nöjda med sin senaste resa. Utfallet påverkas av prishöjningar, vilket har haft negativ effekt på den samlade bilden av verksamheten.

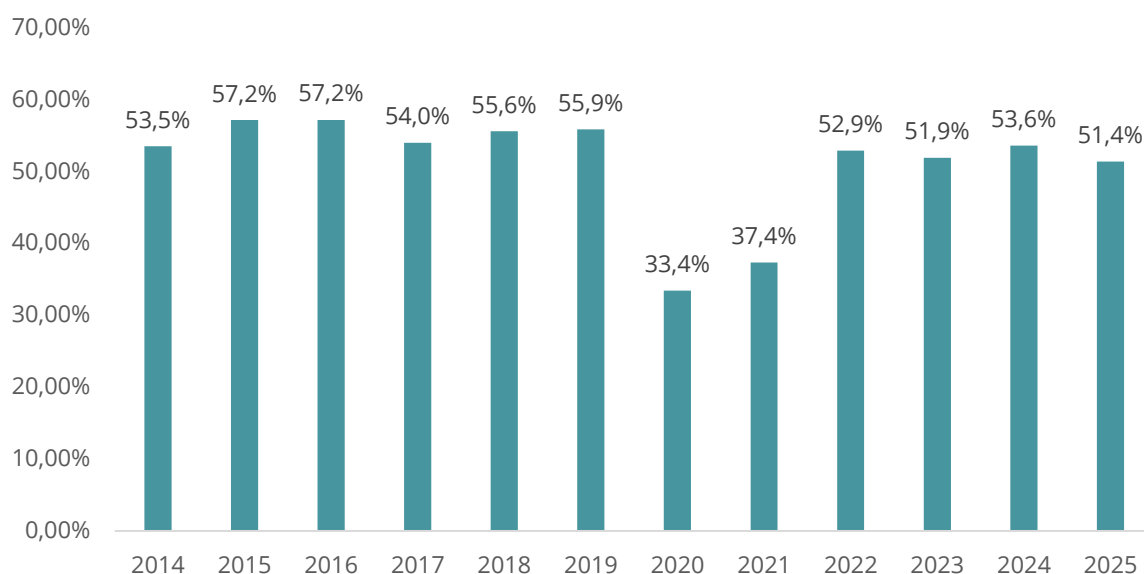
Figur 13. Nöjdhet kund och allmänhet, 2011 - 2025

3.2.4 SJÄLVFINANSIERINGSGRAD

Kostnaderna för den allmänna kollektivtrafiken fördelas mellan resenärerna och Region Halland. Målet enligt det regionala trafikförsörjningsprogrammet är att trafikintäkterna ska utgöra minst 60 procent av kostnaden för kollektivtrafiken, baserat på det totala utbudet av den allmänna kollektivtrafiken i Halland, sett över en längre tidsperiod.

Trafikintäkternas andel av trafikkostnaderna, självfinansieringsgraden, har under många år varit god i Halland och uppgick till 51,4 procent för 2025. Påverkande faktorer är ökade kostnader för ersättningstrafik i samband med avstängningar orsakade av arbetet med Varbergstunneln tillsammans med minskade biljettintäkter.

En hög självfinansieringsgrad indikerar att utbudet är anpassat efter efterfrågan, det vill säga att trafiken utförs vid de tider då resbehovet är som störst.

Figur 14. Kollektivtrafikens självfinansieringsgrad, 2014 - 2025

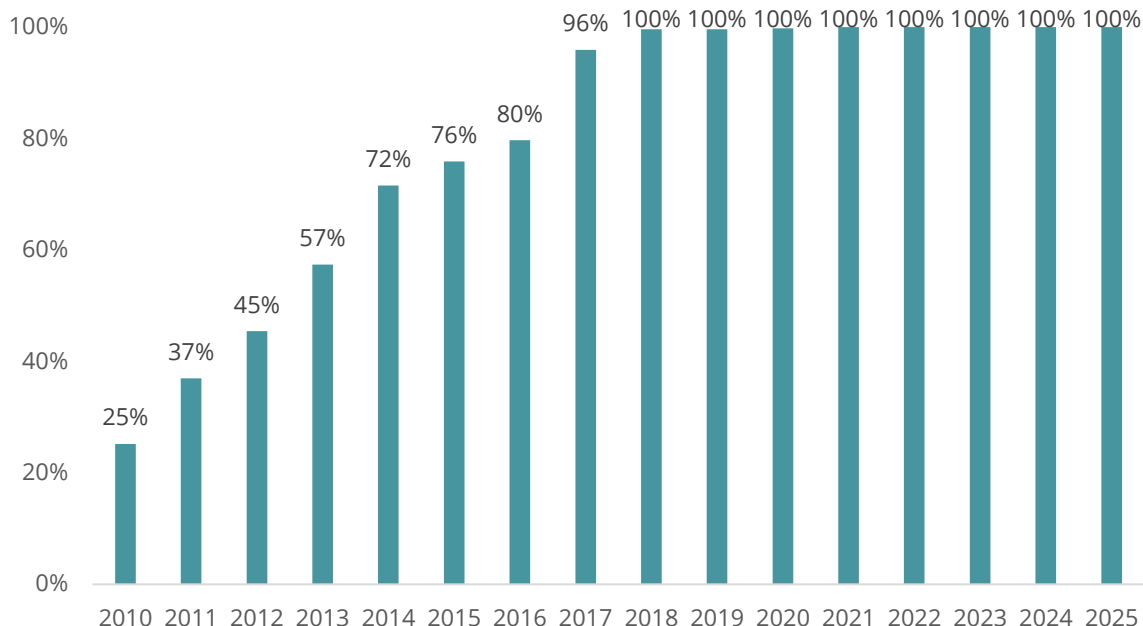
3.2.5 MILJÖ

För att uppnå de regionala och nationella klimatmålen är kollektivtrafiken av avgörande betydelse för att etablera ett hållbart transportsystem. Positiva effekter av hållbart resande inkluderar renare stadsmiljöer, färre bilköer med minskade föroreningar och minskat buller. Hallandstrafiken arbetar aktivt mot målet om ett minskat klimatavtryck genom avtalskrav som främjar drivmedelsutvecklingen och övergången till fossilfria drivmedelsalternativ.

Det finns risker relaterade till tillgänglighet och eventuella ändringar i skattetrycket på biodrivmedel, vilket kan påverka framtida kostnader. Hallandstrafiken strävar efter att fortsätta utvecklingen mot minskad miljöpåverkan genom att öka antalet resenärer, effektivisera resandet och investera i ny teknologi för att skapa en ännu mer hållbar kollektivtrafik.

Mål	Indikatorer/Uppföljning
Kollektivtrafiken ska drivas med fossilfria bränslen	Utsläppsnivåer - fordonsdatabas FRIDA
Ökad elektrifiering inom busstrafiken	Antal elbussar - fordonsdatabas FRIDA
Energianvändning per km (kWh/km)	kWh/km - fordonsdatabas FRIDA
Energianvändning per personkm (kWh/pkm)	kWh/person km - fordonsdatabas FRIDA
Energianvändning (MWh)	Totalt MWh - fordonsdatabas FRIDA

Figur 15. Mål och indikatorer för uppföljning

Figur 16. Andel körda kilometer med fossilfria bränslen inom stad- och regionbusstrafik, 2010 – 2025

3.2.6 ÖVRIGT

RESTIDSKVOT

Restidskvoten beskriver förhållandet mellan restid med kollektivtrafik och restid med bil. Ett lågt värde innebär att kollektivtrafiken är konkurrenskraftig, vilket är avgörande för resenärers val av färdmedel och kollektivtrafikens attraktivitet. Restidskvot baseras på strategiskt utvalda reserelationer med buss och tågtrafik inom Halland. Mål för tåg är 0,8 och mål för buss är 1,5.

Kommun	Relation	Trafikslag	Restidskvot
Hylte	Torup Station Smålandstenar Station	Tåg	1,0
	Torup Station Halmstad C	Tåg	1,3
	Hyltebruk Halmstad RC	Buss	1,5
	Unnaryd Hyltebruk	Buss	1,4
	Kinnared Hyltebruk	Buss	1,5
Laholm	Laholm BSTN Ängelholm	Buss + Tåg	1,0
	Laholm BSTN Halmstad C	Buss + Tåg	1,2
	Laholm BSTN Markaryd	Buss	1,5
	Laholm BSTN Laholm station	Buss	1,7
	Mellbystrand Laholm BSTN	Buss	1,8
	Mellbystrand Båstad station	Buss	2,2
	Veinge Halmstad RC	Buss	1,4
	Våxtorp Laholm BSTN	Buss	2,8
	Knäred Laholm BSTN	Buss	1,4
Halmstad	Halmstad C Helsingborg C	Tåg	0,8
	Halmstad C Varberg stn	Tåg	0,6
	Halmstad C Värnamo	Tåg	1,1
	Getinge Halmstad RC	Buss	1,9
	Oskarström Halmstad RC	Buss	1,8
	Haverdal Halmstad RC	Buss	1,7
	Trönninge Halmstad RC	Buss	1,2
	Norra andersberg Stora torg	Buss	1,3
	Fyllinge Stora torg	Buss	1,9
	Karlstorp Stora torg	Buss	1,5
	Sjukhuset Stora torg	Buss	0,7
	Vallås centrum Stora torg	Buss	1,5
Falkenberg	Falkenberg stn Halmstad C	Tåg	0,6
	Falkenberg stn Kungsbacka station	Tåg	0,6
	Falkenberg stn Mölndal	Tåg	0,7
	Skrea stationsväg Falkenberg stn	Buss	4,1
	Glommen Falkenberg stn	Buss	2,1
Varberg	Varberg stn Göteborg C	Tåg	0,7
	Varberg stn Borås	Tåg	1,0
	Varberg stn Halmstad C	Tåg	0,6
	Trönninge Varberg stn	Buss	2,0
	Varberg sjukhus Varberg stn	Buss	3,5
Kungsbacka	Kungsbacka stn Göteborg C	Tåg	0,9
	Kungsbacka stn Varberg stn	Tåg	0,5
	Kungsbacka stn Halmstad C	Tåg	0,7
	Åsa station Göteborg C	Tåg	0,8
	Onsala kyrka Kungsbacka stn	Buss	1,2

Figur 16. Restidskvot för respektive kommun, buss och tåg 2025

4. VERKSAMHETSUTVECKLING - VAD VI PLANERAR ATT GÖRA 2027–2031

4.1 MOBILITETSÅTGÄRDER

Mobilitetsåtgärder är ett samlingsbegrepp för fysiska och beteendepåverkande åtgärder som möjliggör eller främjar ett hållbart resande. De beteendepåverkande åtgärderna syftar till att förändra resenärers attityder och beteenden genom mjuka åtgärder som påverkar resebeteende och val av färdstätt. Målet är att minska bilanvändandet genom att flytta över resande till gång, cykel och kollektivtrafik. Exempel på mobilitetsåtgärder inkluderar kampanjer för att främja gång, cykel och kollektivtrafik, informationskampanjer, prova-på-erbjudanden med mera. Det handlar även om att förenkla köpflöden i Hallandstrafikens försäljningskanaler och göra biljettsortimentet mer attraktivt.

Genom att kombinera olika typer av mobilitetsåtgärder, både fysiska (såsom utökat trafikutbud och förbättringar i infrastrukturen) och beteendepåverkande, kan den totala effekten förstärkas jämfört med om åtgärderna genomfördes var för sig. Detta understryker vikten av samarbete och integrerad planering för kollektivtrafiken.

PROVA-PÅ KAMPANJER

Under senaste åren har Hallandstrafiken valt att fokusera på Prova-på-kampanjer riktade till företag, kommuner och deras anställda. Detta fokus kommer att fortsätta framgent. Tydliga riktlinjer har utarbetats för att fastställa de kriterier som måste uppfyllas för att en Prova-på-kampanj ska vara aktuell. I huvudsak handlar kriterierna om att resenärer som får möjlighet att nyttja Prova-på erbjudandet ska vara resenärer som i dagsläget inte pendlar med kollektivtrafiken. Syftet är att resenärerna ska få Prova-på och förhoppningsvis bli en kollektivtrafikpendlare.

Kriterier för Prova-på kampanjer har även tagits fram för att säkerställa att alla företag behandlas lika och att inget specifikt företag eller kommun premieras. Insatserna kommer att följas upp och utvärderas för att möjliggöra vidare utveckling.

ERBJUDANDE NYINFLYTTAD

Hallandstrafiken ser en potential i att erbjuda nyinflyttade möjligheten att prova kollektivtrafiken. Som nyinflyttad till Halland, eller en ny kommun, befinner man sig i ett förändringsfönster där man är mer öppen för nya sätt att göra saker och därmed mer mottaglig för olika mobilitetsåtgärder. Under 2025 och 2026 påbörjades ett arbete med att göra utskick till nyinflyttade inom och till regionen. Om detta initiativ faller väl ut, kommer det att fortsätta även under 2027.

FÖRETAGSFÖRSÄLJNING

Hallandstrafiken erbjuder idag olika företagslösningar som företag och kommuner kan erbjuda sina anställda för att främja kollektivt resande, både i tjänsten och till arbetet. Befintliga kunder kommer att fortsätta bearbetas för att öka det kollektiva resandet inom företagen. Nya företag och kommuner kommer att kontaktas för att erbjudas olika lösningar, såsom prova-på-kampanjer. En ny företagsportal lanserades i början år 2026 för att underlätta för företagen att administrera sina biljetter. Företag, organisationer och kommuner som är intresserade av att samarbeta med Hallandstrafiken kring Prova-på kampanjer, eller vill ta del av informationsmaterial eller liknande uppmanas kontakta Hallandstrafiken för vidare samarbete.

TILLGÄNGLIGGÖRA OCH SYNLIGGÖRA KOLLEKTIVTRAFIKEN

Hallandstrafiken bedriver kontinuerligt olika påverkanskampanjer och informationsinsatser samt utvecklar både biljettsortiment och försäljningskanaler för att tillgängliggöra och synliggöra kollektivtrafiken och möjligheten att välja kollektivtrafiken framför bilen. För att öka kollektivtrafikens marknadsandel gentemot bilen behöver Hallandstrafiken satsa både på nyrekrytering av kunder och även satsa på att befintliga kunder använder kollektivtrafiken för fler resor i sin vardag. Hallandstrafikens erbjudande måste vara attraktivt, och fler behöver känna att de vill genomföra den livsstilsförändring som krävs för att bli kollektivtrafikresenär. Hallandstrafiken riktar därför insatserna både mot att fler ska välja kollektivtrafiken för sina resor till arbete och skola, men även för sina fritidsresor.

Under 2027 kommer Hallandstrafiken att satsa på att synas mer både i skrift och fysiskt. Hallandstrafiken tror på fysiska möten där möjligheter finns att visa upp sig samt samtala med kunder. Det kan handla om deltagande på event, mässor eller utställningar. Hallandstrafiken har också för avsikt att samarbeta än mer med företag och kommuner för att öka det kollektiva resandet – för detta har Hallandstrafikens Samarbetspolicy tagits fram.

ENKLA BILJETTKÖP

För att attrahera fler kunder och samtidigt få befintliga kunder att resa mer med kollektivtrafiken, arbetar Hallandstrafiken kontinuerligt med att förenkla och utveckla biljettsortimentet och försäljningskanalerna. Biljettsortimentet ska vara enkelt och tydligt, och rabatterna ska vara tydliga och lätta att förstå. De biljetter som erbjuds ska passa både pendlare och sällanresenärer. Försäljningskanalerna ska ha enkla köpflöden och vara tillgängliga där behovet är som störst. Fokus ligger på Hallandstrafikens app, men även övriga försäljningskanaler ska vara väl anpassade efter kundernas behov.

Resandet mellan regioner i södra Sverige ska ske sömlöst, och därför erbjuder Hallandstrafiken möjligheten att köpa biljetter till angränsande regioner och Danmark (sydntaxan). Syftet är att bidra till samhällsutvecklingen. Utgångspunkten är den framtagna branschgemensamma standarden BoB, som står för nationell biljett- och betalstandard och har utvecklats gemensamt av branschen och förvaltas av Samtrafiken. I Hallandstrafikens app kan kunden numera köpa biljett för resa inom hela södra Sverige samt Köpenhamn, det ger kunden möjligheter och skapar enkelhet på ett sätt som Hallandstrafiken vill premiera vidare.

4.2 TRAFIKFÖRÄNDRINGAR 2027

När denna plan skickas ut på remiss är de ekonomiska förutsättningarna för 2027 ännu inte fastställda. Remissversionen av kollektivtrafikplanen beskriver en önskvärd utvecklingsinriktning och inkluderar justeringar i trafikutbudet motsvarande drygt 14 miljoner kronor. Med utgångspunkt i den budgetram som beslutats av Regionfullmäktige, och efter beaktande av inkomna synpunkter från kommunerna, fastställer därefter Driftnämnd Kollektivtrafik den slutliga kollektivtrafikplanen. Om de ekonomiska förutsättningarna inte möjliggör genomförandet av samtliga föreslagna trafikobjekt för verksamhetsåret 2027 kommer prioriteringar att behöva göras. Utgångspunkten för dessa prioriteringar är att Västkustbanan utgör det högst prioriterade kollektivtrafikstråket, då den knyter samman Halland med omvärlden.

Tabell 1. Trafikförändringar 2027

Trafikobjekt		Beskrivning	Linje
1	Tågtrafik	1A. Öresundståg – fler genomgående tåg 1B. Västtåg Varberg-Göteborg – ökat utbud 1C. Kungsbackapendeln – utökade öppettider	
2	Laholms kommun	2A. Utökad utbud till Våxtorp	227
3	Halmstads kommun	3A. Kortare restider Getinge-Halmstad 3B. Förtydligat upplägg Harplinge, Gullbrandstorp, Villshärad 3C. Ändrad körväg i västra Oskarström 3D. Ändrad körväg i södra Haverdal	Ny linje 300 331, 350 & 1 340 350
4	Hylte kommun	4A. Förtydligat trafikeringsupplägg Landeryd	847
5	Falkenbergs kommun	5A. Förändringar i Falkenbergs stadslinjenät 5B. Trafikering Långasand	2, 11, 13 & 14 509
6	Varbergs kommun	6A. Ändrad körväg i stadsdelen Södra Breared 6B. Förtydligat uppdrag för linje 614 6C. Förändrad nattrafik i södra delarna av Varbergs kommun 6D. Förändrad trafikering kring Varbergs sjukhus 6E. Förbättrad linjedragning i huvudstråk 6F. Översyn av linjenätet kring Ringhals	16 614 651, 652 & 666 652 & 653 651 & 661 690–697
7	Kungsbacka kommun	7A. Utökade öppettider i Kungsbackas stadstrafik	1–5

Figur 17. Trafikförändringar 2027, förenklad översiktsbild

4.2.1 OBJEKT 1 – TÅGTRAFIK

1A. ÖRESUNDSTÅG – FLER GENOMGÅENDE TÅG

BAKGRUND

I Halland utgör Väst kustbanan stommen i kollektivtrafiken och spelar en avgörande roll för länets utveckling, både för arbets- och studiependling, men även för fritidsresor. Resandet med Öresundstågen står för nästan 25 procent av det totala antalet resor inom Hallandstrafikens verksamhet, med en hög efterfrågan på tågresor både inom länet och över länsgränserna.

SYFTE

Syftet med objektet är att möta det ökade resbehovet längs Väst kustbanan och erbjuda snabbare och enklare resor till och från Skåne.

TRAFIKFÖRÄNDRING

Ett antal turer som tidigare har börjat/slutat i Halmstad förlängs söderut, till Malmö eller Köpenhamn. Samtidigt tas trafikering med Pågatåg bort på sträckan Helsingborg-Halmstad, då dessa turer ersätts med de genomgående Öresundstågen.

På så sätt prioriteras snabba resor med storregiontåg, framför resor med lokaltåg. För resor mellan de större orterna minskar behovet av byte. För resor till eller från de mindre orter som trafikeras av lokaltåg men inte storregiontåg, kan däremot behovet av byte öka.

ÖVRIGT – SÄRSKILT OM STOPPBILD ÅSA STATION

Åsa station togs i drift i december 2013 och resandet har sedan starten utvecklats positivt. Under 2025 genomfördes i Åsa 1125 på- och avstigningar per vardag. Inledningsvis stannade endast de Öresundståg med slutdestination Halmstad vid Åsa station. Under mitten av 2010-talet uppstod betydande trängsel ombord på Öresundstågen, särskilt i norra Halland. Mot bakgrund av detta etablerade Hallandstrafiken, i samverkan med Västtrafik, en ny regiontågslinje på sträckan Varberg-Göteborg (Hallandståg), med trafikstart 2017.

Mellan Göteborg och Malmö finns 34 tågstationer varav de storregionala Öresundstågen stannar på 12 av dessa. När Västlänken tas i drift kommer de storregionala Öresundstågen inte längre att stanna vid Åsa station. Dessa avgångar ersätts då av regiontåg i form av Västtåg på sträckan Varberg-Göteborg, ett tågssystem som ska trafikera genom Västlänken samt inkludera tågstopp vid Åsa station och ny planerad tågstation i Värö.

Under den period som kvarstår fram till att den planerade järnvägsinfrastrukturen har färdigställts – där Västlänken utgör en särskilt viktig komponent – är inriktningen att Åsa station ska trafikeras med minst två avgångar per timme och riktning under högtrafik på vardagar. Dessa avgångar kan utgöras av regiontåg (Västtåg Varberg-Göteborg) eller av storregionala tåg (Öresundståg). Inom Tågplan 2027 föreslås de Öresundståg som tidigare haft slutdestination Halmstad att förlängas söderut till Malmö/Köpenhamn med konsekvens att dessa avgångar, enligt gällande riktlinjer och principer för tågtrafikens utveckling, Ej ska göra uppehåll i Åsa.

Efterfrågan på tågtrafik mellan Halland och Göteborgsregionen överstiger för närvarande den kapacitet som järnvägsinfrastrukturen kan tillgodose. Förslaget att ändra stoppbilden för Öresundstågen till och från Malmö/Köpenhamn tydliggör behovet av en samordnad planering mellan infrastruktur och trafikering inför eventuella framtida beslut om ytterligare tågstationer längs Västkustbanan. Detta mot bakgrund av att uppsatta restidsmål inte kan uppnås om samma tågtrafik ska trafikera samtliga stationer utmed banan. För att möjliggöra både attraktiva restider och god tillgänglighet krävs parallella trafiksystem med olika hastighet och uppehållsbild.

Förslag trafikering, Tågplan 2027:

- De Öresundståg vilka trafikerar hela sträckan mellan Göteborg och Malmö/Köpenhamn med en avgång varje timme i båda riktningarna, under hela trafikdygnet – stannar Ej i Åsa (stomtåg)
- De Öresundståg vilka förstärker utbudet med ytterligare avgångar under morgon och eftermiddag, på delar eller hela sträckan mellan Göteborg och Malmö/Köpenhamn – stannar i Åsa (insats/ förstärkningståg).
 - o Trafikering förutsätter att Trafikverket konstruerar tågtidtabellen med likställd restid på hela sträckan Malmö – Göteborg.
 - o Trafikering förutsätter att Trafikverket konstruerar tågtidtabellen med cirka 2 minuters förlängd restid Halmstad – Göteborg.
 - o Trafikering förutsätter åtgärd enligt Samverkansavtal Öresundståg AB §3.4.4

1B. VÄSTTÅG VARBERG-GÖTEBORG – ÖKAT UTBUD

BAKGRUND

Resbehovet längs Västkustbanan är högt och ökande. Den långsiktiga ambitionen för regiontågen mellan Varberg och Göteborg är att succesivt bygga ut ett regionalt tågssystem med ett högt och attraktivt utbud, som möter hallänningarnas efterfrågan.

SYFTE

Syftet med objektet är att möta det ökade resbehovet längs Västkustbanan genom att diversifiera trafikutbudet och utveckla parallella tågssystem som möjliggör fler resmöjligheter för hallänningarna.

TRAFIKFÖRÄNDRING

Sträckan Varberg-Göteborg får fler avgångar med Västtåg under vardagar.

Trafikförändringen omfattar även neddragningar av parallellgående busstrafik, vilket ger minskat utbud på linje 732 under lågtrafik. Detta innebär att regiontåg prioriteras framför regionbuss, i syfte att erbjuda mer attraktiv och konkurrenskraftig kollektivtrafik.

1C. KUNGSBACKAPENDELN – UTÖKADE ÖPPETTIDER

BAKGRUND

I Halland utgör Väst kustbanan stommen i kollektivtrafiken och spelar en avgörande roll för länets utveckling, både för arbets- och studiependling men även för fritidsresor. Det finns ett kraftigt resbehov mellan Kungsbacka och Göteborg och efterfrågan i det lokala tågsystemet är stor.

SYFTE

Syftet med objektet är att möta det ökade resbehovet längs Väst kustbanan och erbjuda fler resmöjligheter mellan Kungsbacka och Göteborg.

TRAFIKFÖRÄNDRING

Kungsbackapendelns öppettider utökas, och en senare avgång införs på vardagar.

Motsvarande ökning av öppettider görs på busslinjer med prioriterad tågpassning till Kungsbackapendeln, linje 731 och 734. Detta görs för att uppnå målsättningar om Hela resan-perspektivet, och upprätthålla ett system med hög tillförlitlighet.

ERSÄTTNINGSTRAFIK

Under 2027 förväntas periodvisa avstängningar på Väst kustbanan, för både utveckling och underhåll av järnvägen. Under 2027 är det påbörjat arbete vid Halmstad C som förväntas ha störst påverkan. Ombyggnationer vid Halmstad C kommer att pågå under flera år, med omfattande påverkan på tågtrafiken.

Satsningar på Väst kustbanan är välkomna, för att upprätthålla och framtidssäkra dess funktion som stommen i det halländska kollektivtrafiksystemet. Avstängningar leder dock till störningar i tågtrafiken, och ersättningstrafik behöver sättas in. Detta är inte något trafikobjekt som innebär utveckling, men ersättningstrafiken innebär ökade kostnader samt minskade intäkter och påverkar därmed hur mycket resurser som kan satsas på utveckling.

4.2.2 OBJEKT 2 – BUSSTRAFIK LAHOLMS KOMMUN

2A. UTÖKAT UTBUD TILL VÅXTORP, LINJE 227

BAKGRUND

Regionbusslinje 227 trafikerar stråket Laholm-Våxtorp. Det är ett lokalt pendlingsstråk i södra Halland med potential för ökat resande. Orterna Ränneslöv och Vallberga ingår i stråket.

Våxtorp är en ort som har ett litet utbud av kollektivtrafik i förhållande till ortens storlek. I förslaget till nytt trafikförsörjningsprogram formuleras ett basutbud, i syfte att erbjuda ett likvärdigt utbud i hela Halland. Enligt det föreslagna basutbudet har Våxtorp för lite kollektivtrafik under lördagar och söndagar. I nuläget erbjuds endast ett fåtal anropsstyrda avgångar på helger.

Stråket Laholm-Våxtorp är dessutom utpekad som ett starkt stråk i det regionala trafikförsörjningsprogrammet. Ett ökat utbud på linje 227 bidrar till att stärka stråket, och gör att linjen närmar sig det utbud som förväntas i ett starkt stråk. Det kommer dock att krävas en stegvis utökning under några år framöver för att uppnå ett utbud motsvarande starkt stråk, och det förutsätter ett ökat resbehov.

SYFTE

Syftet med objektet är att erbjuda en mer attraktiv kollektivtrafik i ett stråk där resandeunderlag finns.

TRAFIKFÖRÄNDRING

Linje 227 utökas med fasta turer under lördagar och söndagar samt utökning under vardagskvällar.

4.2.3 OBJEKT 3 – BUSSTRAFIK HALMSTADS KOMMUN

3A. KORTARE RESTIDER GETINGE-HALMSTAD, NY LINJE 300

BAKGRUND

I stråket Getinge-Halmstad finns ett ökande resbehov vilket gör att utbudet i stråket behöver ses över. Getinge är en växande ort och det finns planer på fortsatt utveckling. En förbättring av kollektivtrafiken i detta stråk behövs för att hantera resbehovet, möta upp den nya exploatering som planeras och för att attrahera fler resenärer.

SYFTE

Syftet med objektet är att hantera ett ökat resbehov och att erbjuda en mer attraktiv trafik i ett stråk där underlag finns.

TRAFIKFÖRÄNDRING

En ny regionbusslinje med nummer 300 införs. Den nya linjen är en expressbuss och erbjuder snabbare resor mellan Getinge och Halmstad. Linjen går främst via E6 och stannar inte på några hållplatser mellan Getinge och Halmstad.

Förändringen sker främst genom omfördelning av resurser, där korta turer med linje 351 ersätts av turer med den nya linje 300. Detta innebär kortare restider till och från Getinge, på bekostnad

av utbudet i orterna Kvibille och Holm. Kvibille och Holm kommer fortsatt ha ett utbud som uppfyller basutbudet för orter av deras storlek. De positiva konsekvenser som uppstår för resenärer som tar sig mellan Halmstad och Getinge bedöms överväga de negativa konsekvenser som uppstår vid de hållplatser som får ett minskat utbud, inklusive tätorterna Kvibille och Holm. Förändringen innebär en större nytta för fler och bidrar till kraftigt förbättrad restidskvot i ett starkt stråk.

3B. FÖRTYDLIGAT UPPLÄGG HARPLINGE, GULLBRANDSTORP OCH VILLSHÄRAD, LINJE 331, 350 OCH 1

BAKGRUND

Linjenätet i och kring Halmstad tätort står inför en större omvandling år 2030, mer information om detta finns i avsnitt *Trafikförändringar 2028–2031*. Fram till dess, görs förändringar som går i riktning mot det nya linjenätet, för att få ett succesivt införande. En sådan förändring är att förtydliga trafikupplägget i Harplinge, Gullbrandstorp och Villshärad.

Det nuvarande trafikupplägget i Harplinge är otydligt och svårt att förstå. Under kvällar och helger går vissa turer av linje 350 (Halmstad – Gullbrandstorp – Haverdal – Skipås – Falkenberg) via Harplinge. Under dagtid vardagar, trafikeras Harplinge i stället av linje 330 (Halmstad – Gullbrandstorp – Haverdalsbro – Harplinge).

Gullbrandstorp trafikeras av flera linjer. För resa in till centrala Halmstad eller till målpunkten Flygstaden erbjuder regionbuss betydligt snabbare resor än stadsbuss, som går via Frösakull.

SYFTE

Syftet med objektet är att skapa ett trafikeringsupplägg som är enklare att förstå, vilket förbättrar för befintliga resenärer till och från Harplinge och samtidigt har potential att locka nya resenärer.

Ytterligare ett syfte är att få en snabbare och rakare linjesträckning för alla turer på linje 350, vilket bidrar till förbättrade restider i ett starkt stråk.

Utöver detta, syftar objektet till att göra målpunkter i Villshärad mer tillgängliga med kollektivtrafik samt att ge ett succesivt införande av planerat linjenät i och kring Halmstad tätort.

TRAFIKFÖRÄNDRING

Trafikförändringen påverkar tre linjer – regionbusslinje 350, en ny linje 331 samt stadsbusslinje 1.

Figur 18. Översikt av trafikobjekt 3B. Förtydligat upplägg Harplinge, Gullbrandstorp och Villshärad.

Vissa turer med linje 1 får ändrad linjedragning och vänder i Villshärad. Linjen dras via Skarviksvägen ner mot Villshäradstrand. Dessa turer kommer inte att gå till Gullbrandstorp. Dock kommer linjen fortsatt att gå till Gullbrandstorp under de tider på dygnet då det finns en stor efterfrågan på resor mellan Gullbrandstorp och Frösakull. Detta innebär att vissa turer med linje 1 kommer att gå till Villshärad och vissa turer kommer att gå till Gullbrandstorp.

Linje 331 blir en ny linje, som trafikerar sträckan Harplinge – Halmstad via Flygstaden. Linjen kommer dels ha ett utbud under kvällar och helger, för att ersätta de nuvarande turer av linje 350 som går via Harplinge, dels ha avgångar under dagtid för att uppnå ett mer attraktivt utbud för boende i Harplinge. Anropsstyrda turer tas bort och ersätts med fasta turer.

För linje 350 innebär trafikförändringen att skaftekörningar till Harplinge tas bort och att alla turer får samma linjesträckning mellan Skipås och centrala Halmstad. Det ger en rakare linjesträckning och kortare restid.

Utbudet för resor mellan Harplinge och centrala Halmstad kommer i stora drag att motsvara dagens nivå. Tidtabellen kommer dock att anpassas för att undvika att bussar trafikerar samtidigt på den gemensamma sträckan till och från Haverdalsbro. På så sätt får Gullbrandstorp ett förbättrat utbud av regionbussar, med snabba förbindelser in mot centrum via Flygstaden. En konsekvens av denna förändring är att resmöjligheterna norrut från Harplinge försämras. Resenärer kommer att behöva byta vid Haverdalsbro till linje 350, som enligt förslaget inte längre kommer att köra via Harplinge. Resmöjligheterna mellan Gullbrandstorp och de västra delarna av Halmstad, som Frösakull, försämras med anledning av att linje 1 kortas av och vänder i Villshärad. Denna negativa effekt mildras dock genom att nuvarande linjesträckning till Gullbrandstorp behålls under de delar av dygnet då efterfrågan på dessa resor är stor. Sammantaget bedöms de positiva effekterna överväga de negativa, eftersom resmöjligheter till Halmstad förbättras samt att restiderna minskar i ett starkt stråk.

3C. ÄNDRAD KÖRVÄG I VÄSTRA OSKARSTRÖM, LINJE 340

BAKGRUND

Detta trafikobjekt har sitt ursprung i önskemål från Oskarströms samhällsförening. Önskemålet handlar om att få ett linjenät med bättre yttäckning i Oskarström.

SYFTE

Syftet med objektet är att skapa ett linjenät som täcker in större delar av Oskarström och att öka tillgängligheten till ett antal målpunkter.

TRAFIKFÖRÄNDRING

Trafikförändringen innebär att linje 340 får en ny sträckning genom Oskarström och trafikerar Gamla Nissastigen i stället för väg 26. På så sätt ökar tillgängligheten till målpunkter i Oskarström, exempelvis kyrkogård och tågstation. Dessutom innebär det att boende i området Brandshult får närmare till kollektivtrafik.

En negativ effekt av detta är att restiden från Spenshult in mot Halmstad ökar något och att de hållplatser som ligger längs väg 26 inom Oskarström (Björsgårdsgatan, Bronsgatan och Maredlid) får ett minskat utbud av turer mot Halmstad. Med den nya dragningen får linje 340 inga hållplatser som är gemensamma med linje 316, vilket innebär att det blir svårare att byta mellan dessa linjer.

Figur 19. Översikt av trafikobjekt 3C. Ändrad körväg i västra Oskarström

3D. ÄNDRAD KÖRVÄG I SÖDRA HAVERDAL, LINJE 350

BAKGRUND

Linje 350 trafikerar ett starkt stråk, vilket innebär att korta restider och robust trafikering ska eftersträvas. Linjen går via Haverdal och i de södra delarna av orten finns en vägsträcka med bristfällig framkomlighet. För att möjliggöra snabbare trafikering, men fortsatt god tillgänglighet inom Haverdal, föreslås en förändrad linjedragning med nytt hållplatsläge.

SYFTE

Syftet med objektet är att förbättra linje 350, med en linjedragning som möjliggör snabbare resor och en mer robust trafikering. Dessutom undviks vägsträckor med bristfällig framkomlighet.

TRAFIKFÖRÄNDRING

Trafikförändringen innebär att linje 350 får en ändrad linjesträckning i de södra delarna av Haverdal. Söder om hållplats Fågelvägen svänger linjen ut till Kustvägen, via Tångvägen.

Trafikförändringen förutsätter åtgärder i infrastrukturen. En ny hållplats behöver anläggas på Kustvägen och det ska vara möjligt för gående att passera vägen i anslutning till hållplatsen. Trafikverket är ansvarig väghållare och dialog kring åtgärden pågår.

En negativ effekt av trafikförändringen är att boende kring den nuvarande hållplats Sandslättsvägen kommer att få längre avstånd till kollektivtrafik.

4.2.4 OBJEKT 4 – BUSSTRAFIK HYLTE KOMMUN

4A. FÖRTYDLIGAT TRAFIKERINGSUPPLÄGG LANDERYD

BAKGRUND

Den huvudsakliga trafikeringen av Landeryd utgörs av Krösatågen på HNJ-banan. Dessa erbjuder inga direktresor till kommunhuvudorten Hyltebruk, utan då krävs ett byte i Kinnared eller Torup.

Nuvarande beställningslinje 847 mellan Landeryd och Hyltebruk är svår att upprätthålla och beställningar kommer i konflikt med serviceresor. Kostnadstäckningsgraden är mycket låg för denna trafikform.

Grundskolan i Landeryd är planerad att läggas ner, vilket leder till ett ökat behov av skolresor.

SYFTE

Syftet med objektet är dels att uppnå en mer effektiv trafikering genom samordning mellan trafikformer, dels att skapa ett tydligare upplägg för Landeryd.

TRAFIKFÖRÄNDRING

Ett fast utbud införs mellan Landeryd och Hyltebruk i form av en öppen skolbuss. Den nya skollinjen ersätter nuvarande beställningslinje 847, som läggs ner. Förändringen är planerad att genomföras hösten 2027.

En positiv effekt av trafikförändringen är att ett fast utbud inte kräver att du som resenär beställer din resa, samt att det blir ett tydligare upplägg anpassat för Landeryd. En annan positiv effekt är att skolresor och allmän trafik samordnas.

En negativ effekt är att resor kvällar och helger styrs om till tåg/regionbuss via Torup, vilket innebär längre restider än med nuvarande beställningslinje 847. Basutbudet för en ort av Landeryds storlek uppfylls fortfarande och de negativa effekterna bedöms vara begränsade.

4.2.5 OBJEKT 5 – BUSSTRAFIK FALKENBERGS KOMMUN

5A. FÖRÄNDRINGAR I FALKENBERGS STADSLINJENÄT

BAKGRUND

En nulägesanalys har gjorts av stadsbusstrafiken i Falkenberg, i syfte att identifiera områden med förbättringspotential. Några brister som har identifierats är att det finns delar av trafikeringssuppläget som är otydligt mot resenärer med exempelvis enkelriktade slingor, delar av linjenätet har lågt resandet och det finns delar av staden som inte är försörjda med kollektivtrafik. De trafikförändringar som ingår i detta trafikobjekt syftar till att åtgärda sådana brister och att höja kvaliteten i Falkenbergs stadslinjenät. Fler förändringar kan bli aktuella kommande år.

SYFTE

Syftet med objektet är att göra stadslinjenätet i Falkenberg mer effektivt och attraktivt, samt att trafikera det framväxande bostadsområdet Stafsinge.

TRAFIKFÖRÄNDRING

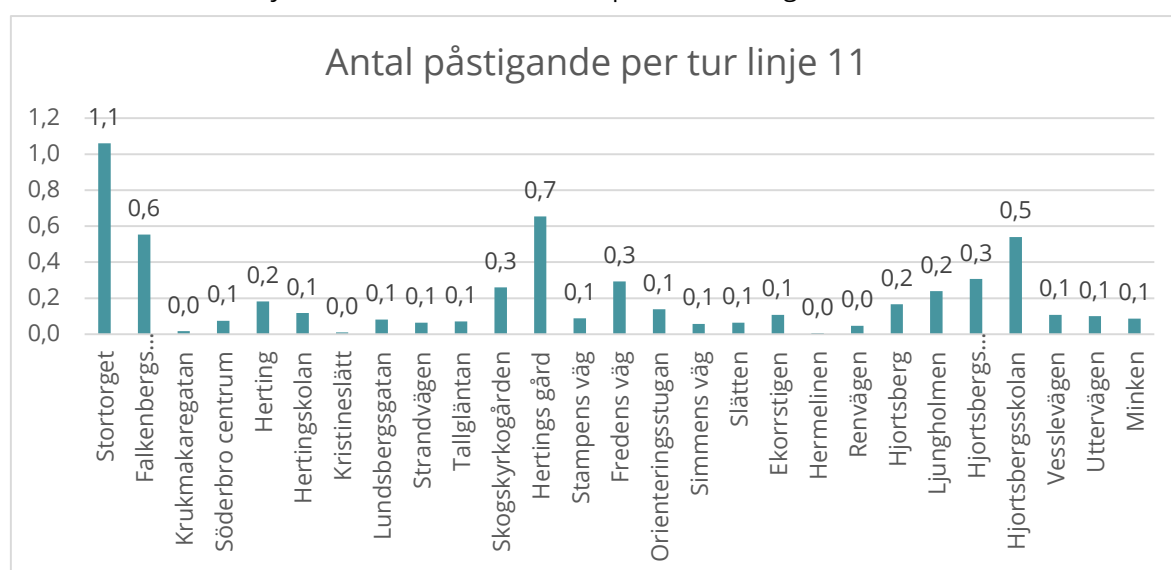
En del av trafikobjektet är att skapa en tydligare och mer effektiv trafikering i de sydöstra delarna av Falkenberg. Linje 11 förkortas och får Ekorrtstigen som ändhållplats. Samtidigt får linje 2 en förändrad körväg i området och går via Strandvägen i stället för Hjortvägen. Detta kräver infrastrukturåtgärder, då hållplats på Strandvägen ska anpassas för att trafikeras av linje 2.

Figur 20. Översikt av trafikobjekt 5A. Förändringar i Falkenbergs stadslinjenät

En konsekvens av att linje 11 kortas av, är att ett flertal hållplatser inom Hjortsberg slutar att trafikeras. Dessa hållplatser har överlag ett lågt resande, se de hållplatser som ligger efter Ekorrtstigen i diagrammet nedan. Av de hållplatser som tas bort från linje 11 har Hjortsbergsskolan högst antal påstigande, med åtta påstigande per vardagsdygn vilket motsvarar i genomsnitt en halv resenär per avgång. En negativ konsekvens är att dessa resenärer påverkas. Avståndet från Hjortsbergsskolan till hållplats Ekorrtstigen är cirka 1 km och till hållplats Ljungholmsvägen cirka 300 m. Resenärer hänvisas därför i första hand till Ljungholmsvägen och linje 2. Regionbusslinje 509 kommer fortsatt att trafikera hållplats Hjortsbergsskolas slinga.

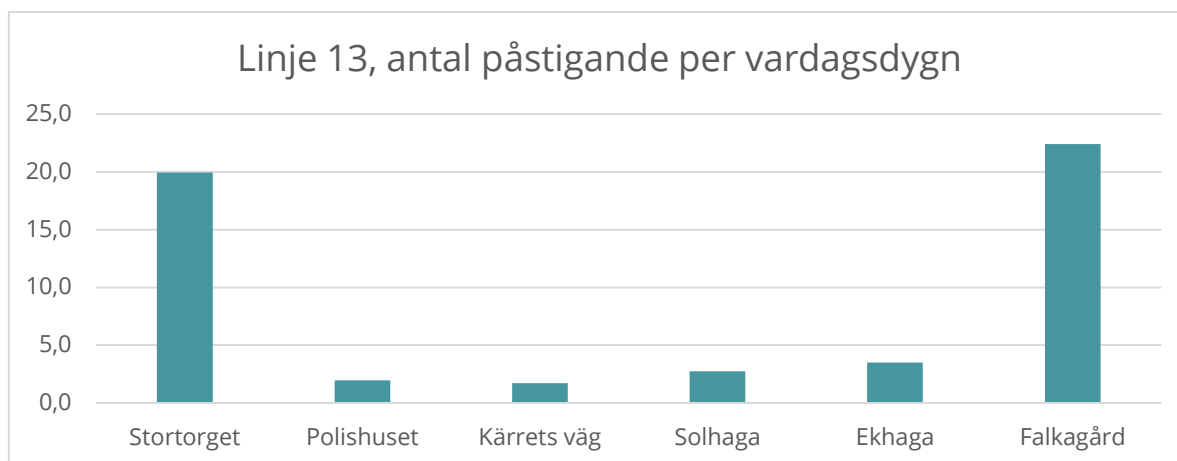
De positiva effekterna av att korta av linje 11 är att tydligheten i linjenätet ökar, samt att resurser kan omfördelas till andra delar av linjenätet med högre potential. Detta kommer främst att nyttjas för att förlänga linje 13, se nästa stycke. En positiv effekt av att linje 2 får en ändrad körväg i Hjortsberg, är att det blir en rakare linjedragning vilket ger kortare restider. Linje 2 trafikerar ett starkt stråk, vilket betyder att korta restider är en prioriterad fråga.

Figur 21. Antal påstigande per tur på linje 11, fördelat på linjens hållplatser. Statistik för vardagar i mars 2025

En annan del av trafikobjektet, är ändrad körväg och förlängning av linje 13. I bostadsområdet Stafsinga, som är under framväxt, har infrastruktur förberetts så att det är möjligt att trafikera med buss. Linje 13 dras om så att den går via Sandgatan i stället för Arvidstorpsvägen in till Falkagård och därefter går den vidare till Stafsinga. På så sätt får boende i Stafsinga bättre tillgång till kollektivtrafik. Samtidigt justeras regionbusslinje 652, så att den går in mot centrala Falkenberg via Arvidstorpsvägen i stället för att gå via Sandgatan. På så sätt får hållplatserna längs Arvidstorpsvägen fortsatt trafikering, dessutom med ett högre utbud.

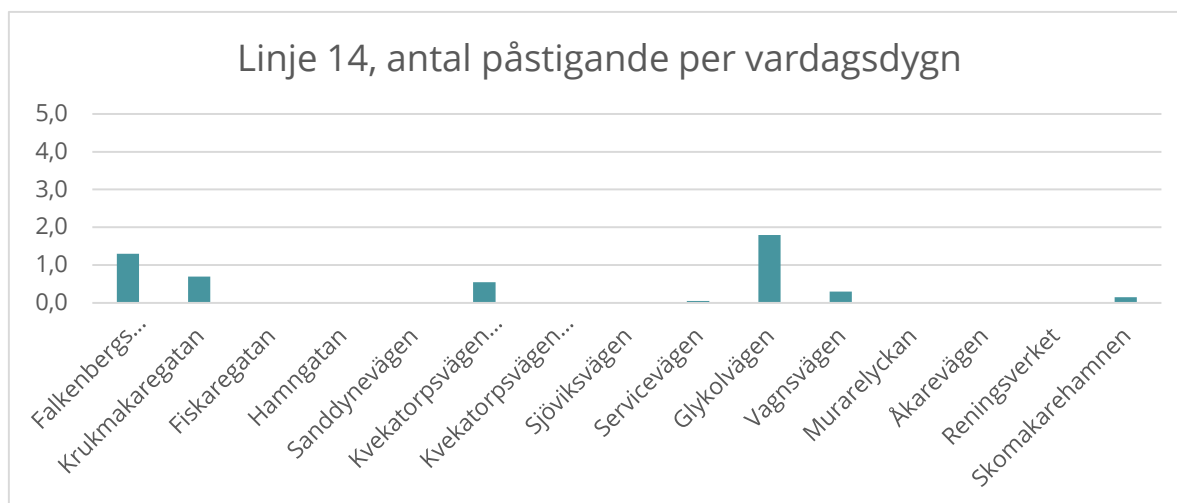
En hållplats blir dock utan trafikering. Det gäller hållplats Solhaga, som i nuläget trafikeras av linje 13. Från Solhaga är det cirka 300 m till hållplats Ekhaga, som även fortsättningsvis kommer att trafikeras av linje 13, och det är 300 m till hållplats Kärrets väg, som kommer att trafikeras av linje 652. Hållplats Solhaga har knappt tre påstigande per vardagsdygn, se diagram nedan.

Figur 22. Antal påstigande per vardagsdygn på linje 13, fördelat på linjens hållplatser. Vardagar i mars 2025

En positiv effekt är att Stafsinge får bättre tillgång till kollektivtrafik. En annan positiv effekt är att linje 652 får en körväg med bättre framkomlighet, då en korsning med känd problematik under rusningstid undviks. De positiva effekterna bedöms överväga de negativa.

En tredje del av trafikobjektet är en förkortning av linje 14. Syftet med detta är att ta bort trafikering som har låg efterfrågan. De tre hållplatser som tas bort har sammanlagt 0,2 påstigande per vardagsdygn, se diagram nedan.

Figur 23. Antal påstigande per vardagsdygn på linje 14, fördelat på linjens hållplatser. Vardagar i mars 2025

5B. TRAFIKERING LÅNGASAND, LINJE 509

BAKGRUND

Boende i Långasand har förhållandevis långt till kollektivtrafik. Linje 509 är en regionbusslinje som idag har ändhållplats i Eftra. Området trafikeras även av linje 350 och antalet resenärer som kliver på linje 509 i Eftra är lågt. Det skulle därför vara möjligt att dra om den södra änden av linje 509 utan att det får några större negativa konsekvenser för befintliga resenärer. På så sätt kan Långasand få bättre tillgång till kollektivtrafik.

SYFTE

Syftet med objektet är att försörja Långasand med kollektivtrafik, med möjlighet att locka nya resenärer.

TRAFIKFÖRÄNDRING

Trafikförändringen innebär att linje 509 dras om till att gå via Långasandsvägen och få en ny ändhållplats i Långasand. Detta kräver infrastrukturåtgärder, då vändmöjlighet och hållplats behöver ordnas inom Långasand. Framkomlighet för buss behöver vara säkerställd året runt.

Figur 24. Översikt av trafikobjekt 5B. Trafikering Långasand.

En negativ effekt av detta är att hållplats Risarp blir utan trafikering och att hållplats Eftra korsväg inte längre kommer att trafikeras av linje 509. Dessa två hållplatser har sammanlagt färre än två påstigande på linje 509 per vardagsdygn, så de negativa konsekvenserna bedöms vara små. Avståndet från hållplats Risarp till närmsta hållplats som kommer att trafikeras, är 500 m.

Den positiva effekten av förändringen är att Långasand får bättre tillgång till kollektivtrafik och att linjenätet täcker in en större del av Falkenbergs kommun.

4.2.6 OBJEKT 6 – BUSSTRAFIK VARBERGS KOMMUN

6A. ÄNDRAD KÖRVÄG I STADSDELEN SÖDRA BREARED, LINJE 16

BAKGRUND

Längs Marmorgatan är infrastrukturen förberedd för busstrafik, men ingen linje trafikerar längs den gatan. Linje 16 är en stadsbusslinje som täcker in delar av tätorten som ligger utanför starka stråk och linjen ger en högre tillgänglighet till målpunkter och bostadsområden. Linje 16 är därmed en linje som kan vara lämplig att dra via Marmorgatan, för att öka linjenätets yttäckning.

SYFTE

Syftet med objektet är att fler Varbergsbor får nära till kollektivtrafiken, och att södra Breared på ett bättre sätt täcks in av linjenätet.

TRAFIKFÖRÄNDRING

Trafikförändringen innebär att linje 16 får en ny körväg, via Marmorgatan, och att två nya hållplatser tas i bruk.

En effekt av detta är att linje 16 inte längre trafikerar hållplats Vrångagatan. Den hållplatsen trafikeras dock av linje 1, så effekten bedöms vara liten. En annan effekt är att restiden mellan Träslövsläge och centrala Varberg blir något längre. De positiva effekterna av förslaget är att fler bostäder hamnar i kollektivtrafiknära läge, med potential att locka nya resenärer.

6B. FÖRTYDLIGAT UPPDRAG FÖR LINJE 614

BAKGRUND

Linje 614 är en expressbussvariant av linje 615. Linje 614 sträcker sig Varberg – Väröbacka – Frillesås – Åsa, trafikerar en till tre hållplatser per tätort och den går inte via Bua, till skillnad från linje 615. Anledningen till att linjen finns är främst att boende i Väröbacka ska ha en snabbare resmöjlighet in mot centrala Varberg, och slippa omvägen via Bua. Efterfrågan under sommarperioden är låg och tidigare år har linjen dragits in under sommaren.

Långsiktigt är planen att busstrafiken i detta stråk minskas och anpassas i takt med att tågtrafiken utökas och att tågstationerna blir tydligare noder i kollektivtrafiksystemet. Linjenätet kring tågstationen i Åsa och framtida tågstation i Väröbacka kommer att genomgå större förändringar, mer information om detta finns i avsnitt *Trafikförändringar 2028–2031*. Denna trafikförändring, med justeringar av linje 614, går i linje med de långsiktiga ambitionerna för området.

SYFTE

Syftet med objektet är att anpassa trafiken efter resbehov. Ytterligare ett syfte är att effektivisera busstrafiken i ett stråk där satsningar på tågtrafik görs.

TRAFIKFÖRÄNDRING

Trafikförändringen innebär att linje 614 kortas av, och endast trafikerar sträckan Varberg – Väröbacka. Dessutom permanentas den lösning som har tillämpats tidigare, att linje 614 inte trafikerar under sommarperioden.

De negativa effekterna av förändringen är att utbudet minskas på sträckan mellan Väröbacka och Åsa samt att utbudet varierar under året, vilket skulle kunna leda till otydlighet för resenärerna. Efterfrågan på de tider och sträckor som berörs har varit förhållandevis lågt och linje 615 bedöms erbjuda ett tillräckligt bra utbud baserat på resbehov, vilket gör att de negativa effekterna bedöms vara små. Den positiva effekten är att kostnaderna minskar. Objektet går i linje med de långsiktiga planerna för området, där resurser omfördelas från busstrafik till tågtrafik i syfte att få en mer attraktiv och konkurrenskraftig kollektivtrafik.

6C. FÖRÄNDRAD NATTRAFFIK I DE SÖDRA DELARNA AV VARBERGS KOMMUN, LINJE 651, 652 OCH 666

BAKGRUND

Linje 666 trafikerar endast nattetid och har en enkelriktad linjesträckning som går likt en ringlinje och täcker in ett flertal orter i de södra delarna av Varbergs kommun, som Tvååker och Rolfstorp. Utbudet består av två turer på fredagar och två turer på lördagar.

Trafikeringsupplägget är otydligt eftersom linje 666 inte liknar ordinarie linjer samt att den endast har trafik under två av veckans dagar.

SYFTE

Syftet med objektet är att skapa ett tydligare trafikeringsupplägg, med potential att locka fler resenärer.

TRAFIKFÖRÄNDRING

Trafikförändringen innebär att linje 666 läggs ner och att den ersätts med korta turer av linje 651 och 652. Det nuvarande utbudet bibehålls så att det finns lika många resmöjligheter till Tvååker respektive Rolfstorp som det gör i nuläget, men trafiken körs med ordinarie linjer. Trafikeringsupplägget blir därmed tydligare och enklare för resenärer att förstå.

En negativ effekt av objektet är att ett antal hållplatser som inte täcks in av linje 651 eller 652 blir utan nattrafik. Skällinge, Hunnestad och Himle är orter som blir utan nattrafik. Antalet avstigande på dessa hållplatser är lågt, och den negativa effekten bedöms därmed bli begränsad. De hållplatser som ligger inom Varbergs stad har trafik under sena fredags- och lördagskvällar tack vare stadstrafik, där linje 1 passerar.

Den positiva effekten är att det blir ett tydligare trafikeringsupplägg som är enklare att förstå, vilket kan bidra till att attrahera fler resenärer.

6D. FÖRÄNDRAD TRAFIKERING KRING VARBERGS SJUKHUS, LINJE 652 OCH 653

BAKGRUND

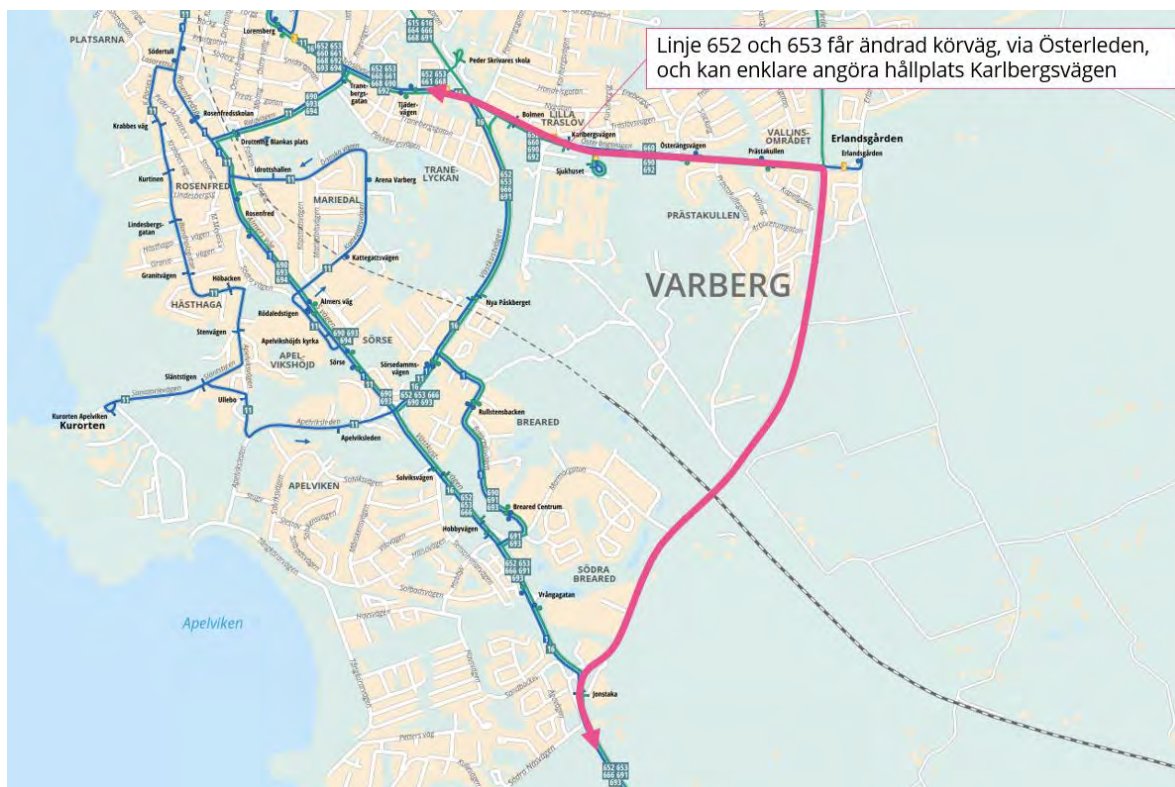
I och med färdigställandet av Varbergstunneln, har förutsättningarna att trafikera med buss i linjetrafik längs Österleden förbättrats. Detta öppnar upp nya möjligheter för linjedragning, och det underlättar specifikt för att stärka den viktiga kopplingen mellan Tvååker och Varbergs sjukhus.

SYFTE

Syftet med objektet är att korta restiderna och förbättra tillgängligheten till målpunkten Varbergs sjukhus.

TRAFIKFÖRÄNDRING

Trafikförändringen innebär att linje 652 (Varberg – Tvååker – Morup – Falkenberg) och linje 653 (Varberg – Himle – Tvååker) får ändrad körväg in i Varberg. Linjerna kommer att köra via Österleden, i stället för Västkustvägen, och kan därmed angöra hållplats Karlbergsvägen vid Varbergs sjukhus utan omväg.

Figur 25. Översikt av trafikobjekt 6D. Förändrad trafikering kring Varbergs sjukhus

En ny hållplats på Österleden behövs, för att kunna angöra de bostadsområden som passeras med den nya linjedragningen.

En negativ effekt av förändringen är att linjerna 652 och 653 inte längre trafikerar hållplatserna längs Västkustvägen. Behovet av att resa mellan dessa hållplatser och orterna Tvååker och Himle bedöms vara begränsade. De positiva effekterna av att få en enklare och snabbare väg till Varbergs sjukhus, bedöms vara större än de negativa effekterna. En annan positiv effekt är att områden kring Österleden får bättre tillgång till kollektivtrafik.

6E. FÖRBÄTTRAD LINJEDRAGNING I HUVUDSTRÅK, LINJE 651 OCH 661

BAKGRUND

Linje 651 (Varberg – Rolfstorp – Ullared) ingår i ett starkt stråk och följer väg 153. I nuläget gör vissa turer av linjen en avstickare in till småorten Grimeton, och trafikerar hållplatserna Grimetonsvägen, Göthriksvägen och Grimeton.

Linje 661 (Varberg – Grimeton – Rolfstorp – Karl Gustav) ingår inte i ett starkt stråk. Linjen passerar söder om Grimeton, längs väg 766.

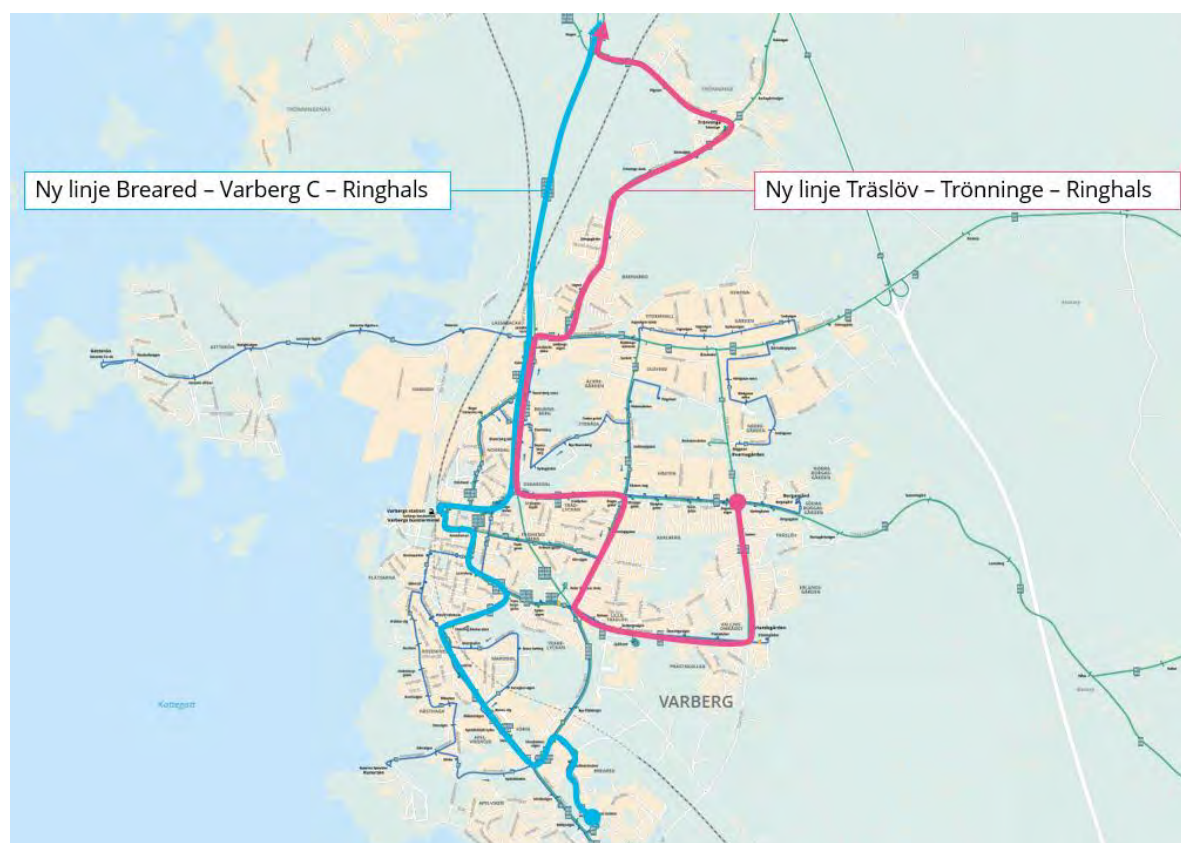
kollektivtrafiksystemet. Ett förenklat upplägg skulle underlätta, särskilt för nya och potentiella resenärer.

SYFTE

Syftet med trafikobjektet är att skapa ett tydligare trafikeringsupplägg, och en mer attraktiv kollektivtrafik, till en av Hallands största arbetsplatser.

TRAFIKFÖRÄNDRING

Trafikförändringen innebär att de sju linjerna 690, 691, 692, 693, 694, 695 och 697 ersätts med två linjer.

Figur 27. Översikt av trafikobjekt 6F. Översyn av linjenätet kring Ringhals

En effekt av förändringen är att ett antal hållplatser som idag trafikeras av någon av linjerna 690–697 inte täcks in av de två nya linjerna. Detta gäller hållplatser som har få påstigande. De två nya linjesträckningarna täcker in alla hållplatser som har fler än två påstigande per vardag på linjerna 690–697. För att fånga upp resenärer söder om Breared, behöver smidiga byten till och från linje 1 säkerställas. De hållplatser i Träslövsläge och södra Varberg, som idag trafikeras av någon av linjerna 690–697, har i nuläget noll eller en påstigande per vardag i snitt på dessa linjer.

Trafikförändringen innebär också att Värö bruk trafikeras med samma linjer, men att den får lägre prioritet än Ringhals. Hållplatsen Södra Värö angörs efter Ringhals på morgonen, och före Ringhals på eftermiddagen.

En positiv effekt är att trafikeringsupplägget blir enklare att förstå, vilket framför allt bedöms viktigt för nya och för potentiella resenärer. En annan positiv effekt är att resurser kan

omfördelas så att utbudet blir högre på de nya linjerna, det vill säga färre linjer med fler avgångar. Det här bidrar till att öka attraktiviteten. Norr om Varberg går de två nya linjerna ut på E6 och direkt mot Ringhals, vilket bidrar till snabba och bekväma resor.

4.2.7 OBJEKT 7 – BUSSTRAFIK KUNGSBACKA KOMMUN

7A. UTÖKADE ÖPPETTIDER I KUNGSBACKAS STADSTRAFIK

BAKGRUND

För att uppnå en attraktiv kollektivtrafik behöver hela resan beaktas, med ett bra samspel mellan buss och tåg. I Kungsbacka står tågtrafiken för en betydande del av kollektivtrafikresandet. Det är önskvärt att stadsbusstrafiken har motsvarande öppettider som tågtrafiken, så att det finns goda möjligheter att sig till och från tågstationen med stadsbuss.

I nuläget har stadsbusstrafiken i Kungsbacka kortare öppettider än tågtrafiken. Exempelvis slutar bussarna att gå flera timmar innan sista tåget går under lördagar. För att öppettiderna i stadsbusstrafiken bättre ska motsvara tågtrafikens öppettider, behöver busstrafiken utökas.

SYFTE

Syftet med trafikobjekt är att göra stadsbusstrafiken i Kungsbacka mer attraktiv genom att ha längre öppettider, samt att skapa en bättre matchning mellan buss och tåg.

TRAFIKFÖRÄNDRING

Trafikförändringen innebär förlängda öppettider och därmed fler turer per dygn på linje 1 och linje 2 i Kungsbackas stadstrafik. Utökningen görs under både vardagar och helger.

En positiv effekt av detta är att det uppstår anslutningsmöjlighet till fler av tågens ankomster och avgångar. Trafikförändringen kommer inte att medföra att det finns passande stadsbussavgångar till varje tågavgång, men det kommer att ge en bättre matchning än i nuläget.

En annan positiv effekt är att stadsbusstrafikens attraktivitet ökar generellt, när den kan erbjuda resmöjlighet under en större del av dygnet. Kungsbacka är en växande stad, och resbehovet förväntas öka.

4.3 TRAFIKFÖRÄNDRINGAR 2028 – 2031

I detta avsnitt beskrivs trafikförändringar och trafikpåverkande förutsättningar som förväntas under åren 2028–2031, det vill säga inom kollektivtrafikplanens femårsperiod men efter 2027.

4.3.1 FORTSATT UTVECKLING AV TÅGTRAFIK

För att uppnå målet om en ökad marknadsandel krävs en fortsatt utbyggnad av tågtrafiken. Under kommande år fortsätter arbetet med diversifiering av tåg med olika hastigheter och uppehållsmönster, i linje med det regionala trafikförsörjningsprogrammet. Genom att erbjuda parallella trafiksystem skapas regionala fördelar i form av restidsvinster för de storregionala tågen, samtidigt som fler avgångar kan erbjudas med de lokala och regionala tågsystemen.

PLANERINGSFÖRUTSÄTTNINGAR JÄRNVÄG

Betydande investeringar i järnvägssystemet genomförs. För att få ut full nytta av dessa investeringar krävs en utveckling av tågtrafiken. Under den aktuella perioden kommer följande projekt att ha stor inverkan på möjligheterna att utveckla tågtrafiken:

- Västlänken, med färdigställande av etapp 1 i december 2026 och hela Västlänken år 2030
- Markarydsbanan, med nya stationer i Veinge och Knäred december 2027
- Halmstad C, med påbörjad byggnation under 2027 och färdigställande omkring 2030
- Värö station, med förväntad byggnation 2028–2030

Därutöver förväntas byggnation av förbigångsspår i Lekarekulle och i Brännarp samt elektrifiering av delar av HNJ-banan under perioden. Nytt vändspår i Båstad förväntas vara färdigställt i december 2026.

ÖRESUNDSTÅG, VÄSTKUSTBANAN

Den storregionala Öresundstågstrafiken planeras successivt byggas ut med fler avgångar och större andel genomgående tåg, med målsättningen att skapa genomgående halvtimmestrafik på sträckan mellan Köpenhamn/Malmö och Göteborg. En förutsättning för detta är att Skånetrafiken och Hallandstrafiken har utrymme för kostnadsökning för sin andel av trafiken.

HALLANDSTÅG, VÄSTKUSTBANAN

Det regionala tågssystemet Hallandståg trafikeras av Västtåg och inkluderar tågstopp i Åsa, samtidigt som tågssystemet är en förutsättning för trafikering av den nya stationen i Värö. För att uppnå ett attraktivt tågssystem och möta förväntat resbehov, planeras en succesiv utökning av öppettider och utbud. Denna utveckling är i linje med hur tågtrafiken planeras att byggas ut enligt det regionala trafikförsörjningsprogrammet. Utvecklingen beskrivs även av Västtrafik i "Handlingsplan tåg 2028", vilket är en del av Västra Götalands "Målbild tåg 2035".

Utvecklingen av Hallandståg medför förändringar i busstrafiken, där kopplingen till och från tågstationer behöver utvecklas och busstrafik som går parallellt med tågen minskas.

PÅGATÅG, MARKARYDSBANAN

Arbetet med införandet av Pågatågstrafik på Markarydsbanan fortskrider. Trafikverket arbetar med ett nytt mötesspår och plattformar i Knäred samt nya plattformar i Veinge. Arbetena förväntas vara klara till december 2027 (T28).

Region Halland har, genom antagande av tidigare Åtgärdsvalsstudie (ÅVS) och avsiktsförklaringar, åtagit sig att starta persontågstrafiken när infrastrukturåtgärderna är genomförda. Hallandstrafiken har inlett samarbeten med grannregionerna för att säkerställa en trafikstart med timmestrafik inom Tågplan 2028.

Persontågstrafik på Markarydsbanan medför förändringar i busstrafiken, där kopplingen till och från tågstationer behöver utvecklas och busstrafik som går parallellt med tågen minskas.

VÄSTTÅG, VISKADALSBANAN

Då resandet ökar i stråket Varberg – Borås finns fortsatt potential att utveckla trafiken med ökat utbud. Åtgärder planeras för gemensamt genomförande med Västtrafik. Infrastrukturåtgärder genomförs kontinuerligt för att höja hastigheten och närma sig målbilden om en timmes restid mellan Varberg och Borås.

Utvecklingen av tågtrafiken på Viskadalsbanan medför förändringar i busstrafiken, där koppling till och från tågstationer behöver utvecklas och busstrafik som går parallellt med tågen minskas.

KRÖSATÅG, HNJ-BANAN

Förändrade förutsättningar vad gäller både fordon och infrastruktur gör att trafikeringen av HNJ-banan behöver bevakas. Fordonstillgången måste säkerställas för att upprätthålla trafiken och för att utveckla den i enlighet med det regionala trafikförsörjningsprogrammet.

4.3.2 FORTSATT UTVECKLING AV BUSSTRAFIK

Busstrafiken behöver utvecklas för att kunna möta den samhällsutveckling som sker inom Halland och för att uppnå målsättningar om marknadsandel. Dessutom behöver busstrafiken matchas mot tågtrafiken, så att det hela tiden är ett välfungerande system som helhet.

PLANERING INFÖR UPPHANDLING AV BUSSTRAFIK

Nuvarande avtal med trafikföretag för busstrafik inom kommunerna Laholm, Halmstad, Hylte, Falkenberg och Varberg löper ut inom utblicksperioden. Detta innebär att en ny upphandling behöver genomföras med trafikstart i juni 2030. Upphandlingen är ett tillfälle för en större översyn av busstrafiken. Utredningar behöver göras för att se hur kollektivtrafiken kan och bör utvecklas, och hur detta bäst fångas upp i nytt trafikavtal. Större förändringar som ska göras inom trafikeringen behöver klarläggas inför upphandlingen, som *Stadsbusstrafik Halmstad – ökad kapacitet och attraktivitet*, *Stadsbusstrafik Falkenberg – fortsatt utveckling* och *Regionbusstrafik kring Värö station*.

Även busstrafiken i Kungsbacka ska upphandlas på nytt, med trafikstart i juni 2029. Mer information om detta finns under rubriken *Översyn Kungsbacka, inför Trafik 2029*.

NY LINJE LAHOLM – MELLBY INDUSTRIOMRÅDE OCH SKOTTORP/HAGA

Nya områden växer fram i Laholm, inklusive ett nytt verksamhetsområde och det större bostadsområdet Haga vid Skottorp. I området där den nya verksamhetsmarken ska ligga finns ingen kollektivtrafik idag. Dessutom är läget sådant att en befintlig linje inte kan försörja området på ett tillfredsställande sätt genom linjedragningsförändring. I samband med utbyggnaden av Skottorp kommer det att finnas behov av ett utökat utbud av resmöjligheter från orten. En ny linje längs väg 518 kan tillgodose båda dessa behov.

REGIONBUSSTRAFIK – VEINGE OCH KNÄRED

Infrastruktursatsningar på Markarydsbanan möjliggör att köra persontåg på sträckan. Timmestrafik mellan Halmstad och Hässleholm kommer att införas. Laholms kommun har åtagit sig att skapa attraktiva och funktionella stationsmiljöer i både Veinge och Knäred. Detta inkluderar anpassning av hållplatser och infrastruktur för att underlätta för resenärerna.

När Markarydsbanan öppnas för persontrafik är det viktigt att busslinjenätet och utbudet i stråket ses över och anpassas. Målet är att optimera anslutningar för att möta resenärernas behov, i enlighet med de principer som fastställts i det regionala trafikförsörjningsprogrammet. Genom en integrerad planering kan kollektivtrafiken i området bli både effektivare och mer attraktiv för invånarna. Inriktningen med hänsyn till persontågtrafik på Markarydsbanan är att linje 324 justeras för att passa tågavgångarna i Veinge, alternativt införandet av en ny linje som trafikerar Veinge-Laholm med uppdrag att passa tåg. Linje 325 och linje 223 avvecklas.

STADSBUSSTRAFIK HALMSTAD – ÖKAD KAPACITET OCH ATTRAKTIVITET

Resandet på huvudlinjerna i Halmstads stadsbusstrafik har haft en positiv utveckling över tid. Detta har dock lett till kapacitetsbrist på vissa linjer. Med en fortsatt ökning av befolkningen förväntas dessa brister förvärras. Det finns behov av kapacitetsökning.

Halmstad är en växande stad. Nya bostadsområden, arbetsplatser och målpunkter behöver försörjas med kollektivtrafik. Det finns behov av att justera linjenätet.

För att hantera utvecklingen och bidra till målsättningar om kollektivtrafikens marknadsandel krävs en utveckling av stadsbusslinjenätet i Halmstad. Region Halland och Halmstads kommun samarbetar kring ett nytt linjenät som ska införas 2030. I detta ingår kapacitetsstark kollektivtrafik med ledbuss, som en långsiktig och effektiv lösning på kapacitetsbristen. Med ett justerat linjenät och ökat utbud förväntas attraktiviteten öka, och kollektivtrafiken blir en viktig del i att nå en mer hållbar utveckling. Mellan regionen och kommunen finns en avsiktsförklaring. Denna visar att parterna samarbetar för att implementera ett nytt stadslinjenät samt stombuss, som ska utvecklas till Halmstadexpressen.

Både Hallandstrafiken och Halmstads kommun behöver göra satsningar succesivt över kommande år, för att ha en fungerande lösning på plats år 2030.

NY BUSSDEPÅ I HALMSTAD

Den nuvarande bussdepån i Halmstad saknar kapacitet för en utökad trafik med fler och längre fordon. Lokaliseringsutredning och förstudie har genomförts och det finns nu ett pågående projekt inom Region Halland för att anlägga en ny bussdepå med tillräcklig kapacitet och förutsättningar för en god arbetsmiljö. När förvaltningen har rådighet över bussdepåer skapas konkurrensneutrala villkor för trafikföretagen i anbudsskedet, vilket bedöms återspeglas i

anbudens prisnivåer. En ny, trafiknära belägen bussdepå är en viktig förutsättning för att kunna utveckla trafiken i Halmstad och möta framtida resebehov.

STADSBUSSTRAFIK FALKENBERG – FORTSATT UTVECKLING

I samarbete med Falkenbergs kommun har en nulägesanalys av stadsbusstrafiken i Falkenberg genomförts under 2025. Med utgångspunkt i denna, kan förbättringar göras för att få en mer effektiv och attraktiv kollektivtrafik inom Falkenberg. De förändringar som görs 2027 är ett steg på vägen men det är önskvärt med en fortsatt utveckling, som taktar med stadens bebyggelseutveckling. För att få en så bra stadsbusstrafik som möjligt i samband med det nya trafikavtalet 2030, bör både Hallandstrafiken och Falkenbergs kommun göra satsningar succesivt över kommande år.

REGIONBUSSTRAFIK KRING VÄRÖ STATION

Planering pågår för den nya järnvägsstationen Värö station i de norra delarna av Varbergs kommun. Stationen kommer att bli ett nav för kollektivtrafiken i området. I samband med öppnandet av Värö station behöver busstrafikens linjenät och utbud ses över och anpassas på bästa sätt för att möta kundernas resbehov. En översyn görs i stråket Varberg – Värö – Åsa – Kungsbacka i syfte att få en samordning av tågtrafik och busstrafik, möta förväntad bebyggelseutveckling i bland annat Väröbacka och Frillesås och att utveckla tågstationerna som noder i kollektivtrafiksystemet.

NORDÖSTRA VARBERG

I de nordöstra delarna av Varbergs kommun finns potential att göra linjenätet tydligare. Linjerna 661 och 664 ses över för att få ett trafikeringsupplägg kring Kungsäter och Karl Gustav som är enklare för nya resenärer att förstå. I den översynen behöver hänsyn tas till behovet av skolresor samt kommunens ambitioner om att utveckla Kungsäter som serviceort.

ÖVERSYN KUNGSBACKA, INFÖR TRAFIK 2029

Inför nytt trafikavtal som ska träda i kraft 2029, gör Hallandstrafiken och Västtrafik en större översyn av busstrafiken i Kungsbacka. Några frågor som är viktiga i det arbetet är möjligheten till en mer attraktiv stadsbusstrafik, hantering av kapacitetsbrister i regionbusstrafik samt ett välfungerande samspel mellan busstrafik och tågtrafik.

När det gäller stadsbusstrafiken, är de förändringar som görs 2027 ett steg på vägen. För att ytterligare öka attraktiviteten och för att möta upp den utveckling som förväntas i Kungsbacka stad behövs en fortsatt utveckling av kollektivtrafiken.

Nästan hälften av alla resor med regionbusstrafik i Halland sker i Kungsbacka. Behovet av resor in mot tätort är stort och växande, vilket med tiden har lett till kapacitetsproblem med många stående passagerare och till viss del frånåta resenärer. En effektiv åtgärd mot kapacitetsbrist är att använda längre och mer kapacitetsstarka bussar. Ett arbete har påbörjats, där vissa sträckor och hållplatser har provkörts med ledbuss. I första hand är det linje 731 (Älskogsbräcka – Onsala – Kungsbacka) som är aktuell för ledbuss. På andra linjer med kapacitetsbrister planeras för boggibuss och behoven av förstärkning synliggörs i pågående förstudie.

För att få en så bra busstrafik som möjligt i samband med det nya trafikavtalet 2029, behöver Hallandstrafiken, Västtrafik och Kungsbacka kommun fortsätta samarbetet med sikte på en effektiv och attraktiv kollektivtrafik. Trafikering, infrastruktur och bebyggelseutveckling behöver gå hand i hand. Kollektivtrafiksystemet behöver rustas för att hantera resbehov och för att bidra till en hållbar utveckling.

5. SÄRSKILD KOLLEKTIVTRAFIK

5.1 FÄRDTJÄNST, SJUKRESOR OCH SKOLSKJUTS MED PERSONBIL

Särskild kollektivtrafik är en form av kollektivtrafik som tillhandahålls resenärer baserat på myndighetsbeslut eller reglemente. Hallandstrafiken ansvarar för samordning och utveckling av skolskjuts, färdtjänst och sjukresor, på uppdrag av de halländska kommunerna och Region Halland. Uppdraget omfattar huvudsakligen upphandling, planering och hantering av avtal och affärsverksamhet samt driftrelaterade frågor med kontrakterade trafikföretag och intressenter.

Hallandstrafiken tillhandahåller en beställningscentral för färdtjänst för samtliga kommuner och för sjukresor i hela Halland. Dessutom fungerar Hallandstrafiken som myndighetsutövare enligt lagen om färdtjänst och riksfärdtjänst för alla kommuner i Halland förutom Kungsbacka kommun. Den särskilda kollektivtrafiken syftar till att skapa synergier som annars skulle vara svåra att uppnå om uppdragen hanterades separat, både inom den särskilda kollektivtrafiken och i samverkan med den allmänna kollektivtrafiken.

Serviceresor utför huvudsakligen uppdrag inom den särskilda kollektivtrafiken, men även en mindre andel inom den allmänna kollektivtrafiken, som är tillgänglig för alla genom Närtrafik och Beställningstrafik. Gemensamt för dessa resor är att de samplaneras med övrig anropsstyrd trafik för att uppnå den mest kostnadseffektiva lösningen. Den sociala och ekonomiska hållbarheten i transporterna är av stor betydelse, vilket innebär ett starkt fokus på trygga, säkra och kostnadseffektiva resor.

5.1.1 PLANERINGSFÖRUTSÄTTNINGAR

FÖRARBRIST

Branschrådet Svensk Kollektivtrafik uppmärksammar en förarbrist inom serviceresor i hela Sverige. Som motsvarande organisationer på nationell nivå, förväntas Hallandstrafiken påverkas av den utmaning bristen på förare leder till på kortare och på något längre sikt. Hallandstrafiken bidrar genom Svensk Kollektivtrafik till att identifiera strategier för att öka föraryrkets attraktion. Svensk Kollektivtrafik samverkar dessutom med berörda myndigheter för att ytterligare bidra till förbättringar för branschen.

Även i fall där ökade kostnader för förare och fordon kan accepteras, kvarstår utmaningar kopplat till att rekrytera förare inom ramen för aktuella trafikavtal. Dessutom betonar Svensk Kollektivtrafik vikten av att även under en längre tid framöver, i starkare och i svagare konjunkturer, aktivt arbeta för att bidra till höjd attraktivitet för föraryrket. Med en hög genomsnittsålder på förarkåren är det viktigt att i möjligaste mån behålla redan tillgängliga förare samtidigt som ett aktivt arbete för att attrahera nya förare till yrket pågår.

ÖKAD EFTERFRÅGAN PÅ FÄRDTJÄNST OCH SJUKRESOR

Över en längre tidshorisont ser Hallandstrafiken att den demografiska utvecklingen i Halland kan skapa utmaningar kopplat till särskild kollektivtrafik. Liksom för Sverige som helhet, förväntas Halland över tid få en ökande andel äldre personer i befolkningen, vilket antas leda till ökade krav på samhällsresurser kopplat till vård och omsorg.

Inom serviceresor tros behovet av färdtjänst öka i samtliga halländska kommuner, vilket kan bidra till utmaningar ur såväl sociala som ekonomiska hållbarhetsperspektiv. För att möta en

ökad efterfrågan på serviceresor vill Hallandstrafiken hitta vägar för att ytterligare effektivisera och samplanera resor. För att åstadkomma effektivisering sätter Hallandstrafiken stor vikt vid fortsatt dialog och samverkan med kommuner och verksamheter.

KOSTNADSUTVECKLING

Kostnadsutvecklingen inom serviceresor påverkas huvudsakligen av tre faktorer: anbudspriserna vid upphandling av trafik, indexering av trafikavtal och resandeutveckling.

De nuvarande avtalen trädde i kraft i juli 2023. Hallandstrafiken samlar kunskap kring ingångna avtal för att redan under innevarande år påbörja förberedelser inför förändringar av kommande avtal, vilka ska ingås inom utblickens tidshorisont.

Indexering av trafikavtal påverkas främst av drivmedelspriser och löner. Under de senaste fem åren har Hallandstrafiken sett stor kostnadspåverkan orsakad av drivmedelspriser och allmän inflation.

Under 2025 har den resandeutveckling som noterats sedan pandemins slut inbromsat, vilket gör att resandet i Halland på total nivå inte driver starkt ökande kostnader. Men antalet resor befinner sig på en hög nivå och variationer inom och mellan kommuner kan påverka kostnader kopplat till både kommuner och verksamhetsområden. Hallandstrafiken behöver följa kostnadsutvecklingen och diskutera denna med respektive uppdragsgivare för att säkerställa samsyn kring serviceresors kostnadsutveckling.

5.1.2 MÅL OCH MÅLUPPFYLLNAD

RESANDEUTVECKLING OCH RESANDE

Under 2025 utfördes cirka 860 000 resor med särskild kollektivtrafik med särskild kollektivtrafik, en ökning med 0,5 procent jämfört med 2024. Därmed noterar Hallandstrafiken att den kraftiga ökning i resande som registrerats sedan pandemiåret 2020 planar ut på en totalnivå.

Figuren nedan visar det rullande årsvärdet för färdtjänst, sjukresor och skolskjuts. Under hela 2025 håller sig detta värde mellan 855 000 och 860 000, vilket är en skillnad mot tidigare år då resandet stadigt har ökat. Ökningen är procentuellt något högre kopplat till skolskjuts än till färdtjänst och sjukresor totalt sett för Halland. Precis som under tidigare år står färdtjänstresor för ungefär 60 procent av samtliga resor, skolskjuts för 20 procent av resorna och sjukresor för 20 procent.

Även om resandeökningen avtagit jämfört med föregående år, noteras att Hallandstrafiken under 2025 utfört fler serviceresor än någonsin tidigare.

Figur 28. Resandeutveckling för serviceresor (färdtjänst, sjukresor och skolskjuts på total nivå)

Punktligheten för de utförda serviceresorna uppgick till 93,6 procent under 2025. Det motsvarar nivån på punktlighet under 2024 och 2023, samtidigt som det ligger strax under målvärdet uppsatt till 95 procent. Hallandstrafiken kan konstatera att det är svårt att nå riktigt höga värden på punktlighet under de timmar på dygnet då tillgången till bilar är knapp i förhållande till den stora mängd resor som genomförs.

9 av 10 kunder är nöjda eller mycket nöjda med resan (från hämtning till lämning), vilket innebär att målvärdet uppfylls. Under året inkom cirka 1200 klagomål och dessa berör 0,14 procent av det totala antalet resor, vilket motsvarar förväntan som faller inom målvärdet.

Hallandstrafiken har under 2025 genomfört 40 inspektioner i syfte att säkerställa att fordon och förare är utrustade enligt gällande avtal. Under sju av årets kontroller godkändes förare och fordon på samtliga inspektionspunkter.

BESTÄLLNING AV RESA

Beställningscentralen har under 2025 hanterat cirka 555 000 samtal. Jämfört med 2024 är det en ökning med cirka 36 000 samtal, vilket är en följd av att Hallandstrafiken sedan 1 april agerar beställningscentral även för Kungsbacka färdtjänst och skolskjuts.

Trots att Kungsbacka färdtjänst och skolskjuts tillkommit sedan 1 april, har beställningscentralen uppnått goda kvalitetsnivåer med uppfyllda målvärden för samtalslängd, svarstider och nöjdhet vid beställning.

9 av 10 kunder är nöjda eller mycket nöjda med beställning av färdtjänst och sjukresor.

Beställningscentralens effektivitet är hög, med samtalslängder på i genomsnitt 125 sekunder och 88% av alla samtal som besvaras inom fem minuter.

Samtliga målvärden kopplat till beställning av resa överträffas, förutom det högt satta målvärdet på digitala beställningar. Under 2025 beställdes 10,1% av alla resor digitalt via Serviceappen. Här ser Hallandstrafiken en långsam, men stabil, ökning av antalet bokningar. Hallandstrafiken förstår att det är svårt att tvinga målgruppen till digitala beställningar via användning av en app på kort sikt. Samtidigt identifierar Hallandstrafiken ett användande av appen för avbokningar och kontroll av resor, särskilt gällande skolskjuts i bil.

HANDLÄGGNING AV FÄRDTJÄNSTANSÖKNINGAR

Under 2025 tog Hallandstrafiken emot och handlade 3 273 ansökningar om färdtjänst. Detta är i paritet med 2024 och 2023, vilket också ligger i nivå med mängden ansökningar före pandemin. Fler än fyra av tio ansökningar inkommer digitalt och 85 procent av kunderna är nöjda eller mycket nöjda med färdtjänsthandläggningen. Det innebär att två av tre målvärden kopplat till färdtjänsthandläggningen uppfylls.

Hallandstrafikens handläggningstid har varit längre under året. 62 procent av ärendena har handlagts inom fyra veckor och Hallandstrafiken kan konstatera att det definierade målvärdet på 75 procent inte uppnås. Hallandstrafiken ser att den längre handläggningstiden hänger samman med pensionsavgång med efterföljande nyrekrytering.

5.1.3 VERKSAMHETSUTVECKLING INNEVARANDE OCH KOMMANDE ÅR

UTVECKLING AV NÄRTRAFIK

I glesbefolkade områden där utbudet av allmän kollektivtrafik är mindre omfattande, kan närtrafik fungera som ett komplement till den allmänna kollektivtrafiken. I områden där det sällan eller aldrig går någon buss kan då närtrafik bidra till en socialt och ekonomiskt hållbar transportförsörjning. För Hallandstrafiken skapas närtrafiken genom samverkan och samordning mellan den allmänna och särskilda kollektivtrafiken.

Principerna för närtrafiken ses över under 2026. Med fokus på ökad enkelhet vill Hallandstrafiken erbjuda kunderna en förenklad närtrafik, med tydliga resevillkor som är lätta att förstå och där bokning och betalning smidigt kan hanteras digitalt. Även visering bör kunna ske med enkelhet. Samtidigt vill Hallandstrafiken även fortsatt erbjuda en ekonomiskt och socialt hållbar lösning.

Under 2025 har Hallandstrafiken utvecklat funktionalitet för bokning av närtrafik i Hallandstrafikens app Serviceresan som en förberedelse för driftsättning under 2026. Ett förändrat närtrafikerbjudande med tillhörande funktionalitet i appen Serviceresan kommer att lanseras i en utvald kommun under innevarande år. Efter analyser och utvärderingar, utvecklas erbjudandet vidare och planeras införas i fler kommuner inom kollektivtrafikplanens utblick.

FORTSATT UTVECKLING AV DIGITALA LÖSNINGAR

Hallandstrafiken förstår att ett målvärde på 20 procent digitala bokningar av serviceresor är eftersträvänsvärt på längre sikt, men inom en kort tidsram är målvärdet oerhört svårt att uppnå inom serviceresors målgrupp. Målvärdet kopplat till digitala bokningar reduceras därför under 2026, för att ge utrymme för en mer realistisk målsättning under året.

Beställningscentralen kommer fortsatt att aktivt förespråka digital bokning samtidigt som redan genomförda kommunikationsinsatser kommer att hänvisa till Hallandstrafikens digitala verktyg Serviceappen. Under 2025 genomförde Hallandstrafiken flera kommunikationsinsatser för att stödja övergången till digitala verktyg inom färdtjänst. Hallandstrafiken har nu tydlig och uppdaterad information på hemsida och i kundutskick. På hemsidan finns även filmer med tydliga instruktioner för hur användare såväl som ombud använder appen.

Under innevarande år kommer Hallandstrafiken att utöka möjligheterna för digitala bokningar och tillgång till digital information genom att erbjuda bokning och information även för arbetsresor och studieresor. Målgrupperna för de aktuella resorna är relativt små, men

Hallandstrafiken har tagit del av uttryckta önskemål om digitala bokningsmöjligheter samt identifierat en hög digital mognad inom målgrupperna.

FORTSATT EFFEKTIVISERING AV TRAFIK

Hallandstrafikens metod för att möta resandeutvecklingen består i första hand av att se över möjligheter för ökad samordning och effektivitet, och i andra hand av att utöka antalet resurser som är mer kostnadsdrivande. Under 2025 har Hallandstrafiken utökat resurserna inom fast planering för att se över verksamhetsresor. Arbetet är upplagd på ett sätt som påminner om redan infört arbetssätt rörande daglig verksamhet. Förändringen ger möjligheter att både öka samordningen och att höja resenärers och personals upplevda kvalitet.

Under kollektivtrafikplanens utblick ser Hallandstrafiken en potential att öka samordningen för längre sjukresor.

En fortsatt effektivisering av trafik förutsätter en fortsatt god dialog mellan Hallandstrafiken och dess uppdragsgivare för att identifiera möjligheter till ökad samordning och för att säkerställa att resurser används för de som verkligen behöver dem.

5.2 SKOLSKJUTS MED BUSS

Enligt skollagen (2010:800) är Sveriges kommuner skyldiga att anordna kostnadsfri skolskjuts för grundskoleelever till den skola där kommunen placerar eleven och under vissa omständigheter även till skolor som eleven valt. Beslut om vem som har rätt till skolskjuts och under vilka omständigheter får inte överlåtas till någon annan organisation. Denna myndighetsutövning hanteras därför av respektive halländsk kommun.

Hallandstrafiken upphandlar, samordnar och planerar skolskjutstrafiken för samtliga halländska kommuner.

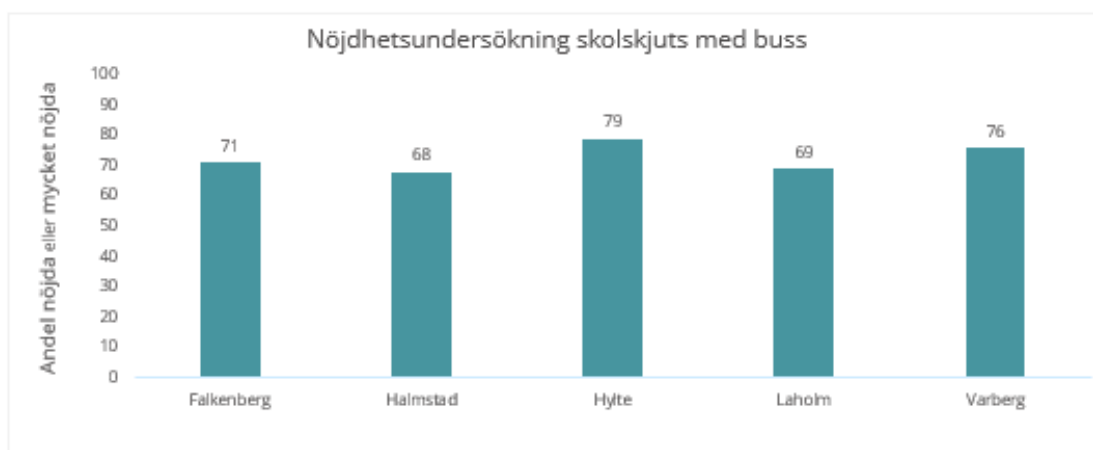
Hallandstrafikens mål att utforma en säker, trygg och kostnadseffektiv skoltrafik. Samordning sker mellan linjetrafik och skoltrafik, men även mellan olika former av särskild kollektivtrafik. Hallandstrafiken ser att samordning av kompetens och resurser både leder till god kvalitet och till kostnadseffektivitet. Genom detta tar Hallandstrafiken vara på samhällets resurser på bästa sätt.

5.2.1 MÅLUPPFYLLNAD

KUNDNÖJDHET

Som ett led i Hallandstrafikens uppföljning av leveranskvalitet har en nöjdhetsundersökning genomförts under läsåret 2024–2025. Varje månad har slumpmässigt utvalda elever och målsmän tillfrågats om sin nöjdhet kopplat till skolskjuts med buss. Eleverna har tillgång till skolskjuts och går i årskurs 0 till årskurs 9.

Majoriteten av målsmännen är nöjda eller mycket nöjda med skolskjutsen som helhet under läsåret. Hallandstrafiken ser en variation i nöjdhet mellan de olika halländska kommunerna, se nedan.

Figur 29. Vårdnadshavares nöjdhet med skolskjuts med buss som helhet, läsåret 2024–2025

ELEVUNDERLAG

Antalet skolskjutsberättigade elever som Hallandstrafiken planerar för, både på upphandlad skolbuss och allmän kollektivtrafik, uppgick till cirka 10 000 elever under läsåret 2024/2025.

Planering av skolskjutsar påverkas i stor utsträckning av förändringar av skolenheter i de olika kommunerna. Demografiska förändringar med minskade barnkullar påverkar också skolskjutsplaneringen. Vilken effekt ett minskande elevantal har på skolskjutsar i en given kommun är beroende av många faktorer, varför Hallandstrafiken uppskattar en fortsatt nära dialog med de halländska kommunerna.

5.2.2 VERKSAMHETSUTVECKLING INNEVARANDE OCH KOMMANDE ÅR

FORTSATT SYSTEMINTEGRATION

Gällande skolskjuts kommer Hallandstrafiken framöver att fokusera på integration av handläggnings- och planeringssystem. Syftet är att öka den administrativa effektiviteten och att säkerställa informationsflöden. Målsättningen är att möjliggöra högre servicenivåer för elever och vårdnadshavare. För att nå målsättningen krävs att informationsflödena även når de trafikföretag som utför transporterna.

LINJELÄGGNING AV SKOLBUSS

Med hjälp av skolskjutsen som bas vill Hallandstrafiken erbjuda allmänheten tillgång till ökad mobilitet. Under innevarande år utför Hallandstrafiken i samarbete med Laholms kommun ett projekt där utvalda skolbusslinjer öppnas upp för allmänheten. Projektet utvecklas och genomförs i samråd med kommun, utförande trafikföretag och resenärer.

5.2.3 LÅNGSIKTIG PLAN FÖR TIDTABELLSKIFTEN

Det är viktigt för Hallandstrafiken att varje kommun vid planering av läsårens start- och slutdagar för skolorna tar hänsyn till tidtabelsskiftet. Trafikutbudet skiljer sig åt under sommartidtabellen jämfört med resten av året. Om en kommun förlägger skoldagar under sommarperioden och har behov av allmän kollektivtrafik för sina elever, behöver kommunen kontakta Hallandstrafiken i god tid. Kostnaden för denna trafik kommer att regleras likt tillköp och faktureras kommunen.

Figuren nedan visar vid vilka datum tidtabeller kommer att justeras de kommande åren.

År	Övergång till sommar, natt mot måndag:	Övergång till höst, natt mot måndag:	Tidtabelsskifte i december, startdag:
2026	Må 15 juni	Må 17 augusti	Sö 13 december
2027	Må 14 juni	Må 16 augusti	Sö 12 december
2028	Må 12 juni	Må 14 augusti	Sö 10 december
2029	Må 18 juni	Må 20 augusti	Sö 9 december
2030	Må 17 juni	Må 19 augusti	Sö 15 december

Figur 30. Tider för tidtabelsskiftet, 2026-2030

Tidtabelsskiftet är en naturlig del av kollektivtrafiken och återkommer årligen, vanligtvis vid tre tillfällen. Det mest omfattande skiftet sker i december och gäller i hela Sverige, där Trafikverkets process för tilldelning av kapacitet enligt den årliga järnvägsnätsbeskrivningen (JNB) följer EU-standard. Skiftet i december har länge utgjort det största skiftet när det gäller trafikförändringar. Enligt ett tillägg till EU-direktiv 2001/14/EC ska ändring av tidtabeller för tåg ske andra lördagen i december och andra lördagen i juni och endast i undantagsfall vid andra tidpunkter.

Tidtabelsskiftet under sommaren genomförs främst för att anpassa utbudet efter ett förändrat resbehov jämfört med resten av året. I Halland minskar generellt omfattningen av regiontrafik på sommaren, vilket beror på minskat arbets- och skolresande, samtidigt som stadsbusstrafiken i viss mån ökar på grund av ökat fritidsresande.

6. BILAGOR

6.1 NYCKELTAL FÖR DEN ALLMÄNNA KOLLEKTIVTRAFIKEN

6.1.1 ANTAL RESOR OCH PRODUKTION PER LINJE 2025

REGIONBUSSTRAFIK

Nyckeltal för den allmänna kollektivtrafiken i Halland 2024

Linjenr	Linjesträckning	Km produktion	% av tot produkt km	Tim.produ ktion	% av tot tim.produ ktion	Medel- hastighet	Antal resor	Antal resor med skolkort	% med skolkort	% av tot resande	Ej beställningstrafik		
											Antal dt en vardag	Antal dt en lördag	Antal dt en söndag
145	Halmstad - Växjö	133 045	1,1%	2 487	0,8%	53,5	34 092	5 455	16%	0,7%	9	2	2
223	Laholm - Knäred	76 035	0,6%	1 703	0,5%	44,7	17 854	6 785	38%	0,3%	7	0	0
225	Laholm - Mellbystrand - Båstad Station	270 988	2,2%	9 586	3,0%	28,3	69 229	40 484	58%	1,4%	22	12	8
226	Laholm - Skottorp - Båstad	59 630	0,5%	1 916	0,6%	31,1	9 226	3 788	41%	0,2%	5	0	0
227	Laholm - Ränneslöv - Växjö	95 109	0,8%	2 786	0,9%	34,1	31 959	16 281	51%	0,6%	10	0	0
228	Laholm - Ystby - Hishult	19 662	0,2%	421	0,1%	46,7	1 695	1 017	60%	0,0%	2	0	0
314	Halmstad - Gullbrannas - Eldsberga	278 253	2,3%	9 581	3,0%	29,0	85 391	21 757	25%	1,7%	20	10	6
316	Halmstad - Åled - Oskarström	384 715	3,1%	12 131	3,7%	31,7	180 411	37 716	21%	3,5%	28	12	9
318	Halmstad - Simlångsdalen	75 508	0,6%	2 031	0,6%	37,2	12 995	2 457	19%	0,3%	5	8	2
319	Halmstad - Tönnersjö	21 862	0,2%	703	0,2%	31,1	1 318	1 015	77%	0,0%	3	0	0
323	Halmstad - Veinge by - Laholm	30 432	0,2%	853	0,3%	35,7	5 891	2 737	46%	0,1%	2	0	0
324	Halmstad - Veinge - Laholm	498 435	4,0%	15 473	4,8%	32,2	215 455	51 486	24%	4,2%	27	16	8
325	Halmstad - Märkaryd	260 792	2,1%	4 916	1,5%	53,0	15 766	7 829	50%	0,3%	8	0	1
330	Halmstad - Harplinge	172 032	1,4%	5 212	1,6%	33,0	51 590	19 518	36%	1,0%	15	0	0
340	Halmstad - Oskarström - Spenshult	135 072	1,1%	3 348	1,0%	40,3	53 058	7 417	14%	1,0%	9	5	5
350	Halmstad - Haverdal - Falkenberg	586 491	4,8%	15 877	4,9%	36,9	155 665	32 705	21%	3,0%	25	13	8
351	Halmstad - Getinge - Falkenberg	752 428	6,1%	20 670	6,4%	36,4	280 762	61 075	22%	5,5%	27	13	8
400	Halmstad - Oskarström - Hyltebruk	231 203	1,9%	4 776	1,5%	48,4	69 533	26 342	38%	1,4%	9	0	0
401	Hyltebruk - Oskarström - Halmstad	754 498	6,1%	17 367	5,4%	43,4	232 697	56 488	24%	4,5%	21	10	7
430	Torup - Kinnared - Hyltebruk	91 636	0,7%	2 033	0,6%	45,1	9 462	3 785	40%	0,2%	9	0	0
431	Hyltebruk - Unnaryd	161 889	1,3%	3 221	1,0%	50,3	20 703	8 635	42%	0,4%	13	0	0
432	Hyltebruk - Gislaved	86 957	0,7%	1 760	0,5%	49,4	2 466	1 236	50%	0,0%	5	0	0
509	Falkenberg - Bobergsudde - Eftra	37 861	0,3%	1 278	0,4%	29,6	8 692	6 112	70%	0,2%	4	0	0
517	Falkenberg - Årstad - Bjärnared	56 267	0,5%	1 313	0,4%	42,9	10 766	5 678	53%	0,2%	4,5	0	0
553	Falkenberg - Långås - Morup	112 473	0,9%	3 178	1,0%	35,4	33 948	16 368	48%	0,7%	13	4	0
555	Falkenberg - Ullared	399 508	3,2%	8 794	2,7%	45,4	155 953	40 169	26%	3,0%	20	13	4,5
556	Falkenberg - Vessigebro - Ullared	366 867	3,0%	8 329	2,6%	44,0	132 581	25 884	20%	2,6%	17	10	8,5
557	Falkenberg - Vessigebro	24 389	0,2%	597	0,2%	40,9	10 689	5 325	50%	0,2%	2	0	0
558	Ullared - Årnan - Fegen	133 393	1,1%	2 607	0,8%	51,2	35 020	18 387	53%	0,7%	10	3,5	0
560	Ullared - Åvsäred	79 507	0,6%	1 651	0,5%	48,2	23 742	0			9	3,4	0
614	Varberg - Åsa	62 642	0,5%	1 381	0,4%	45,3	6 708	1 811	27%	0,1%	4,5	0	0
615	Varberg - Bua - Frillesås	900 915	7,3%	22 640	7,0%	39,8	199 161	43 083	22%	3,9%	36	12	10
616	Varberg - Veddis	129 623	1,1%	3 837	1,2%	33,8	44 938	10 787	24%	0,9%	10	6	0
620	Varberg - Karradal	9 402	0,1%	280	0,1%	33,5	3 268	2 451	75%	0,1%	1	0	0
651	Varberg - Ullared	416 902	3,4%	9 664	3,0%	43,1	155 483	23 462	15%	3,0%	22	15	11
652	Varberg - Tvååker - Falkenberg	454 097	3,7%	12 518	3,9%	36,3	192 467	57 245	30%	3,8%	25	10	4,5
653	Varberg - Tvååker	77 047	0,6%	2 157	0,7%	35,7	16 393	9 493	58%	0,3%	9	6	6
660	Varberg - Himle - Dagsås	20 397	0,2%	505	0,2%	40,4	3 960	2 620	66%	0,1%	1	0	0
661	Varberg - Rolfstorp - Karl-Gustav	118 447	1,0%	2 777	0,9%	42,7	29 037	11 565	40%	0,6%	6	1	0
662	Varberg - Tronninge - Vallinge	58 671	0,5%	1 466	0,5%	40,0	16 741	9 595	57%	0,3%	7,5	0	0
664	Varberg - Stackenas	85 374	0,7%	1 964	0,6%	43,5	28 596	20 984	73%	0,6%	5	0	0
666	Varberg - Träslövsläge - Skällinge	13 145	0,1%	300	0,1%	43,8	1 588	4	0%	0,0%	2	2	0
668	Varberg - Sällstorp - Istorp	15 944	0,1%	378	0,1%	42,2	2 735	1 973	72%	0,1%	1	0	0
690	Breared - Varö Bruk - Ringhals	39 600	0,3%	1 088	0,3%	36,4	13 980	6 192	44%	0,3%	2	0	0
691	Träslövsläge - Ringhals	16 887	0,1%	447	0,1%	37,8	9 242	122	1%	0,2%	1	0	0
692	Varberg - Ringhals	33 140	0,3%	844	0,3%	39,3	19 938	5 697	29%	0,4%	2	0	0
693	Träslövsläge - Ringhals	18 898	0,2%	502	0,2%	37,7	5 120	177	3%	0,1%	1	0	0
694	Varberg - Ringhals	14 037	0,1%	335	0,1%	41,9	11 705	288	2%	0,2%	1	0	0
695	Tronninge - Ringhals	31 971	0,3%	747	0,2%	42,8	9 650	206	2%	0,2%	2	0	0
697	Varberg - Ringhals	14 102	0,1%	280	0,1%	50,3	7 753	12	0%	0,2%	1	0	0
717	Roshult - Kungsbacka	69 567	0,6%	1 682	0,5%	41,4	38 230	23 320	61%	0,7%	8	0	0
720	Kungsbacka - Sörögården	402 104	3,3%	12 928	4,0%	31,1	243 604	75 517	31%	4,8%	37	17	17
730	Ålskogsbr-Iserås-KBA stn	39 591	0,3%	1 249	0,4%	31,7	20 549	5 726	28%	0,4%	6	0	0
731	Kba stn. - Ålskogsbråcka	504 669	4,1%	16 360	5,0%	30,8	511 727	193 928	38%	10,0%	41	27	17
732	Frillesås-Fjärås-KBA stn	571 453	4,6%	14 056	4,3%	40,7	381 833	105 914	28%	7,5%	28	30	16
733	Ålskogsbr-Stenstugan-KBA stn	209 729	1,7%	5 845	1,8%	35,9	101 394	46 930	46%	2,0%	19	14	7
734	Ålskogsbr-Tröskeberg-KBA stn	367 115	3,0%	9 718	3,0%	37,8	199 802	75 042	38%	3,9%	39	29	17
735	Kungsbacka stn. - Lindome stn.	32 277	0,3%	1 154	0,4%	28,0	22 515	12 189	54%	0,4%	6	0	0
740	Hallingssjö - Fjärås	92 136	0,7%	1 985	0,6%	46,4	16 705	10 883	65%	0,3%	8	0	0
741	Kba stn. - Nåkälla-Sätöla	111 297	0,9%	2 775	0,9%	40,1	55 220	30 013	54%	1,1%	9	0	0
742	Kungsbacka station-Forlanda	226 685	1,8%	5 853	1,8%	38,7	174 110	53 898	31%	3,4%	27	20	15
743	Litserhult-Fjärås	67 452	0,5%	1 581	0,5%	42,7	21 960	18 050	82%	0,4%	7	7	0
744	Kungsbacka stn.-Idala-Horred	110 712	0,9%	2 286	0,7%	48,4	39 351	17 396	44%	0,8%	8	0	0
745	Fjärås-Åsa Idala	57 702	0,5%	1 259	0,4%	45,8	16 668	14 825	89%	0,3%	7	0	0
746	Kba stn-Frillesås-Stättaredsv	52 187	0,4%	1 141	0,4%	45,7	20 809	12 906	62%	0,4%	4	0	0
747	Kungsbacka station-Olmanås	39 880	0,3%	1 323	0,4%	30,1	25 729	18 451	72%	0,5%	6	0	0
748	Kyrkobyn-Landa-Åsa	42 212	0,3%	1 116	0,3%	37,8	17 644	15 512	88%	0,3%	5	0	0
X3	Säro/Kullavik - Göteborg	383 741	3,1%	11 029	3,4%	34,8	470 051	131 614	28%	9,2%	94	43	39
Summa		12 312 635		324 372		37,96	5 124 975	1 602 813			860	374	237

STADSBUSSTRAFIK

Linjenummer	Linjesträckning	Km produktion	% av tot produkt km	Tim.produ ktion	% av tot tim.prod uktion	Medel- hastighet	Antal resor	Antal resor med skolkort	% med skolkort	% av tot produkt resande	Antal turer en vardag	Antal turer en lördag	Antal turer en söndag
1-18	Halmstad stadstrafik	3 182 080	58,3%	156 226	58,5%	20,4	4 107 603	243 970	5,9%	66,7%	896	612	443
1	Laholm stadstrafik	172 821	3,2%	7 065	2,6%	24,5	97 872				106	70	66
1-14	Falkenberg stadstrafik	586 824	10,7%	27 851	10,4%	21,1	525 306	27 151	5,2%	8,5%	273	130	93
1-15	Varberg stadstrafik	1 064 004	19,5%	51 350	19,2%	20,7	760 895	61 889	8,1%	12,4%	314	173	143
1-5	Kungälv stadstrafik	455 200	8,3%	24 776	9,3%	18,4	668 552	153 767	23,0%	10,9%	287	131	114
	Summa	5 460 930		267 267		21,00	6 160 228	486 778			1 876	1 116	859

TÅGTRAFIK

Linjenr	Linjesträckning	Produktion tågkm	% av tot produkt km	Tim.produ ktion	% av tot tim.prod uktion	Medel- hastighet	Antal resor	Antal resor med skolkort	% med skolkort	% av tot produkt resande	Antal dt en vardag	Antal dt en lördag	Antal dt en söndag
Krösätågen	Halmstad-Jönköping/Nässjö	205 757	5,4%	2 827	6,4%	73	113 594	-	-	1,4%	5	4	4
Väststågen	Varberg-Borås	206 431	5,4%	3 253	7,3%	63	150 502	-	-	1,9%	12	6	6
Öresundståg	Malmö-Halland-Göteborg	2 812 330	73,8%	30 682	69,2%	92	5 030 000	-	-	62,6%	30	19	19
Väststågen	Varberg - Göteborg	193 120	5,1%	1 959	4,4%	99	309 098	-	-	3,8%	7	0	0
Pågatåg	Halmstad-Helsingborg	109 225	2,9%	1 175	2,7%	93	72 518	-	-	0,9%	7	0	0
Väststågen	Kungälv-Göteborg	285 898	7,5%	4 434	10,0%	64	2 360 680	-	-	29,4%	60	40	39
	Summa	3 812 761		44 330		81	8 036 392				121	69	68

6.1.2 RESANDEUTVECKLING PER TRAFIKSLAG 2010 – 2025

REGIONBUSSTRAFIK

	Regionbuss
2010	5 060 884
2011	4 938 608
2012	4 839 666
2013	4 851 692
2014	4 996 784
2015	5 091 017
2016	5 370 388
2017	5 398 380
2018	5 491 826
2019	5 376 935
2020	2 973 643
2021	2 992 427
2022	5 049 737
2023	4 921 139
2024	5 002 879
2025	5 002 879

STADSBUSSTRAFIK

	Halmstad stadsbuss	Falkenberg stadsbuss	Varberg stadsbuss	Kungsbacka stadsbuss	Laholm stadsbuss
2010	3 608 012	277 060	302 461	223 007	
2011	3 867 698	337 667	312 937	225 891	
2012	3 823 498	408 035	314 518	250 348	
2013	3 508 268	449 495	319 098	257 909	
2014	3 603 007	464 687	379 438	256 326	
2015	3 751 782	496 784	400 538	308 119	
2016	3 971 106	550 804	545 906	412 155	
2017	4 134 216	544 739	639 606	476 706	
2018	4 307 240	552 544	799 487	523 390	
2019	4 254 489	549 999	851 942	534 696	
2020	2 386 709	321 423	507 368	239 299	
2021	2 275 597	300 037	461 220	285 486	
2022	3 618 246	473 003	724 730	629 990	86 308
2023	3 943 961	595 591	764 583	665 234	91 088
2024	4 107 600	627 213	769 618	668 552	98 810
2025	4 378 575	620 680	774 866	617 381	113 169

TÅGTRAFIK

	Öresundståg	Västtågen Kungsbackapendeln	Västtågen Varberg - Borås	Krösatåg	Pågatåg Halmstad- Helsingborg	Västtågen Varberg - Göteborg
2010	2 880 000	2 321 407	14 203	26 524		
2011	3 090 000	2 570 972	40 073	54 863		
2012	3 880 000	2 076 480	63 770	54 072		
2013	4 220 000	2 037 517	82 576	61 194		
2014	4 428 000	1 871 563	83 170	62 651		
2015	4 565 213	1 935 946	77 325	63 058	3 850	
2016	4 568 683	1 924 624	106 414	56 052	153 250	2 205
2017	4 641 703	2 184 747	150 527	112 696	162 500	53 349
2018	4 780 703	2 553 869	167 928	145 229	168 198	129 126
2019	5 019 116	2 505 523	159 588	153 170	175 148	201 958
2020	3 162 043	1 643 824	90 377	84 243	89 139	135 870
2021	2 660 131	1 596 157	47 783	111 592	52 703	112 222
2022	4 512 337	2 205 638	33 647	160 808	70 840	193 101
2023	4 750 000	2 349 552	126 210	142 912	54 211	225 274
2024	4 729 000	2 356 779	150 650	126 413	92 781	303 088

6.2 INFRASTRUKTUR 2025

6.2.1 HÅLLPLATSLÄGEN FÖR TILLGÄNGLIGHETSANPASSNING

De angivna målen för tillgänglighetsanpassning, som beskrivs i det regionala trafikförsörjningsprogrammet, kvarstår och ansträngningarna för att nå dessa mål fortsätter genom effektiv samverkan mellan kommunerna, Trafikverket och Hallandstrafiken. Hallandstrafiken ägnar sig dessutom åt kontinuerligt utbyte och uppgradering av hållplatsutrustningen, inklusive väderskydd. Innan varje betydande ombyggnad genomförs, görs en noggrann analys där följande frågor beaktas:

- Är det troligt att hållplatsen kommer att vara i drift under en överskådlig framtid?
- Kan flera närliggande hållplatser sammanfogas för att minska antalet? Detta kan vara fördelaktigt både ur säkerhetssynpunkt och ekonomisk synvinkel. Målet är att upprätthålla de avstånd mellan hållplatser som fastställs i det regionala trafikförsörjningsprogrammet.
- Kan arbetet samordnas med andra byggprojekt, såsom gång- och cykelbanor? Om en gång- och cykelbana planeras, kan det förbättra hållplatser inom samma projekt?

Återstående antal hållplatslägen att bygga om till enligt trafikförsörjningsprogram (inventerat december 2025)

	Falkenberg	Halmstad	Hylte	Kungsbacka	Laholm	Varberg	Totalt
Statligt vägnät	15	6	2	26	3	12	64
Kommunalt vägnät	11	63	2	21	8	21	126
Enskilt vägnät	16	7	0	26	0	7	56
Summa/kommun	42	76	4	73	11	40	246

6.2.2 FÖRDELNING PER VÄGHÅLLARANSVAR

Uppdaterad december 2025. Bokstaven efter hållplatsnamnet är lägesbeteckningen.

* = endast mindre åtgärd krävs för att uppnå tillgänglighetsanpassning, oftast enbart plattläggning.

LAHOLM

På Trafikverkets väg:

Laholm Brandstationen A

Laholm Brandstationen B

Veinge station A *

På kommunal väg:

Laholm Industrigatan A

Laholm Industrigatan B

Laholm Repslagaregatan A

Laholm Repslagaregatan B

Laholms bussterminal B

Laholms bussterminal C

Laholms bussterminal D

Laholms bussterminal E

På enskild väg:

--

HYLTE

På Trafikverkets väg:

Rydöbruk A

Rydöbruk B

På kommunal väg:

Hyltebruk Sjukstugan A

Hyltebruk Sjukstugan B

På enskild väg:

--

HALMSTAD

På Trafikverkets väg:

Oskarström Bronsgatan A
Oskarström Bronsgatan B
Skipås A
Trönninge A
Åled A
Åled B

På kommunal väg:

Frösakull A
Frösakull B
Frösakull Campingstigen A
Frösakull Campingstigen B
Frösakull Erik Staels väg A
Frösakull Erik Staels väg B
Frösakull Villavägen A
Frösakull Villavägen B
Görvik A
Görvik B
Halmstad Byvägen B
Halmstad Cirkusplatsen A
Halmstad Cirkusplatsen C
Halmstad Flygplats A
Halmstad Frennarpsvägen A
Halmstad Frennarpsvägen B
Halmstad Fridhemsparken A
Halmstad Fridhemsparken B
Halmstad Grönevångsvägen A
Halmstad Grönevångsvägen B
Halmstad Jesperslundsvägen A
Halmstad Kardvägen A
Halmstad Kardvägen B
Halmstad Kolastigen A
Halmstad Kolastigen B
Halmstad Kärleken A
Halmstad Larsfridsvägen A
Halmstad Larsfridsvägen B
Halmstad Linehed A
Halmstad Linehed B *
Halmstad Lummervägen B

Halmstad Magnus Stenbocks väg A
Halmstad Norra Utmarken A
Halmstad Pumpvägen A
Halmstad Skyttevägen A
Halmstad Slottsparken B
Halmstad Slupvägen B
Halmstad Sofieberg A
Halmstad Sofieberg B
Halmstad Stenalyckan A
Halmstad Stenalyckan B
Halmstad Sturegymnasiet A
Halmstad Sturegymnasiet B
Halmstad Södra Andersberg A
Halmstad Södra Andersberg B
Halmstad Torsgatan A
Halmstad Torsgatan B
Halmstad Vapnöhöjden A
Halmstad Varpvägen A
Halmstad Varpvägen B
Halmstad Väktarevägen A
Halmstad Väktarevägen B
Halmstad Åttingsstigen A *
Halmstad Åttingsstigen B *
Halmstad Örlogsvägen A
Halmstad Örlogsvägen B
Halmstad Östergård A
Halmstad Östergård B
Halmstad Östergårdsskolan A
Halmstad Östergårdsskolan B
Halmstad Östervägen A
Tylöback A
Tylöback B
Halmstad Varpvägen B
Halmstad Väktarevägen A
Halmstad Väktarevägen B
Halmstad Åttingsstigen A *
Halmstad Åttingsstigen B *
Halmstad Örlogsvägen A
Halmstad Örlogsvägen B
Halmstad Östergård A
Halmstad Östergård B
Halmstad Östergårdsskolan A
Halmstad Östergårdsskolan B
Halmstad Östervägen A

Tylöback A
Tylöback B

På enskild väg:

Eldsberga Hemgården A
Gullbrandstorp Gullevi A
Haverdal Haverdalsvägen A
Haverdal Haverdalsvägen B
Spenshult Övre A
Trönninge A
Trönninge B

FALKENBERG

På Trafikverkets väg:

Glommen Galtåsvägen A

Glommen Galtåsvägen B

Hebergs skola A

Hebergs skola B

Köinge A

Köinge B

Morup A

Morup B

Morups Tånge A

Morups Tånge B

Olofsbo södra A

Olofsbo södra B

Ryssa kvarn A

Ryssa kvarn B

Torsåsen B

På kommunal väg

Agerör A

Agerör B

Falkenberg Falkagårdsvägen A

Falkenberg Falkagårdsvägen B

Falkenberg Hjortsberg B *

Falkenberg Ljungholmen A

Falkenberg Ljungholmen B

Falkenberg Ljungholmsvägen

A

Falkenberg Ljungholmsvägen

B

Skogstorp Bånga A

Skogstorp Bånga B

På enskild väg:

Fegen A

Långås A

Långås B

Skogstorp Humlevägen A

Skogstorp Humlevägen B

Skogstorp Hyacintvägen B *

Skogstorp Prästkragevägen A

Skogstorp Prästkragevägen B

Skogstorpsskolan A

Slöinge Göteborgsvägen A

Slöinge Göteborgsvägen B

Ullared Apelskolan A

Ätran A

Ätran Stationsvägen A

Ätran Stationsvägen B

Ätranskolan ASlöinge

Göteborgsvägen B

Ullared Apelskolan A

Ätran A

Ätran Stationsvägen A

Ätran Stationsvägen B

Ätranskolan A

VARBERG

På Trafikverkets väg:

Bua Pingstkyrkan A
Bua Pingstkyrkan B
Bua skola A
Bua skola B
Lillebacka A
Lillebacka B
Limabacka Brandstation A
Limabacka Brandstation B
Ringhals A
Ringhals B
Tvååker Grusvägen A
Tvååker Grusvägen B

På kommunal väg

Jonstaka A *
Jonstaka B *
Lindbergs skola A *
Strandbackavägen A
Varberg Birger Svenssons väg
A
Varberg Birger Svenssons väg
B
Varberg Bolmen A
Varberg Bolmen B
Varberg Håstens torg A
Varberg Karlbergsvägen A
Varberg Karlbergsvägen B
Varberg Lassabacka södra A
Varberg Lindbergsvägen A *
Varberg Peder Skrivares skola
A
Varberg Peder Skrivares skola
B
Varberg Peder Skrivares skola
C
Varberg Polishuset A
Varberg Polishuset B
Varberg S:t Jörgens kapell A
Varberg S:t Jörgens kapell B
Varberg Sjukhuset A *

På enskild väg:

Ringhals, Vakten A
Ringhals, Vakten B
Ringhals, Vakten C
Ringhals, Vakten D
Ringhals, Vakten E
Ringhals, Vakten F
Varberg Kurorten Apelviken A

KUNGSBACKA

På Trafikverkets väg:

Anneberg station A
Bedagårdens äldreboende A
Bedagårdens äldreboende B
Fjärås station D
Fjärås station E
Forsbäck övre A
Forsbäck övre B
Hjälms bro A
Hjälms bro B
Karsegården A
Karsegården B
Kobbavik A
Kobbavik B
Leksandsgården A *
Leksandsgården B *
Onsala kyrka A *
Onsala kyrka B *
Onsala kyrka C *
Presseskolan A
Presseskolan B
Tallbacken A
Tallbacken B
Vallda kyrka A
Vallda kyrka B
Vickan A
Vickan B

På kommunal väg:

Kungsbacka Basunvägen A
Kungsbacka Basunvägen B
Kungsbacka
Bengtsgårdsgatan B
Kungsbacka Fors A
Kungsbacka Kungsmässan A
Kungsbacka Smeagatan A
Kungsbacka station A
Kungsbacka station B
Kungsbacka station C
Kungsbacka station D
Kungsbacka station E
Kungsbacka station F

Kungsbacka station G
Kungsbacka station H
Kungsbacka station J
Kungsbacka station K
Kungsbacka station L
Kungsbacka station M
Kungsbacka Stora Bäcksleden
A
Kungsbacka Stora Bäcksleden
B *
Kungsbacka Varlaskolan C *

På enskild väg:

Fjärås Bräckaskolan A *
Fjärås Bräckaskolan B *
Fjärås Bräckaskolan C *
Fjärås Bräckaskolan D *
Fjärås Bräckaskolan E *
Fjärås Bräckaskolan F *
Fjärås Smedingeskolan A
Fjärås Smedingeskolan B
Fjärås Smedingeskolan C
Fjärås Smedingeskolan D
Fjärås Smedingeskolan E
Fjärås Smedingeskolan F
Fjärås Smedingeskolan G
Fjärås Smedingeskolan H
Fjärås station C
Gottskär A
Gällingeskolan A
Kullaviks hamn A
Toråsskolan A
Toråsskolan B
Toråsskolan C
Toråsskolan D
Älskögsbräcka B
Älvsåkers skola A
Älvsåkers skola B
Älvsåkers skola C

§ 31

Dnr UAN 2026/0129

Svar på remiss om Kollektivtrafikplan 2027 med utblick 2028 - 2031

Beslut

Utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden beslutar

1. godkänna yttrande daterat 2026-04-14 som svar på remiss om Kollektivtrafikplan 2027 med utblick 2028–2031.

Jäv

Filip Zackrisson (L) anmäler jäv och deltar inte i handläggningen av ärendet.

Beskrivning av ärendet

Hallandstrafiken har översänt Kollektivtrafikplan 2027 med utblick 2028-2031 för yttrande. Utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden har, tillsammans med hamn- och gatunämnden, förskole- och grundskolenämnden samt kultur- och fritidsnämnden fått kollektivtrafikplanen på remiss.

Trafikförsörjningsprogrammet sätter ramarna för utvecklingen av kollektivtrafiken i Halland. Utifrån de strategiska val och prioriteringar som finns i programmet fastställer Driftnämnd Kollektivtrafik årligen en kollektivtrafikplan.

Kollektivtrafikplanens syfte är att beskriva hur Hallandstrafiken omsätter målen i trafikförsörjningsprogrammet i verksamheten inom en femårig utblick, exempelvis genom förändringar i trafikutbudet.

I kollektivtrafikplanen redovisas även verksamhetens prestanda genom uppföljning för ett antal utvalda nyckeltal främst kopplat till marknadsandel, resande, nöjdhet och miljö. Framtagandet av kollektivtrafikplanen sker i nära samverkan, i första hand med de halländska kommunerna, men även med andra relevanta aktörer såsom Trafikverket samt angränsande regioner och kommuner.

Beslutsunderlag

Beslutsförslag 9 april 2026.

Yttrande 14 april 2026.

Kollektivtrafikplan 2027 med utblick 2028–2031.

Arbetsutskott 5 maj 2026, § 28.

Justerandes signatur	Utdragsbestyrkande	Datum

Övervägande

Utbildnings- och arbetsmarknadsförvaltningen är positiv till Kollektivtrafikplan 2027 med utblick 2028–2031.

En utvecklad kollektivtrafik, tillsammans med en utbyggd och väl fungerande infrastruktur som motsvarar framtida resbehov, är en grundläggande förutsättning för att Halland fortsatt ska kunna utvecklas på ett hållbart sätt.

Ökade möjligheter till arbetspendling skapar bättre förutsättningar för regional utveckling genom att stärka och vidga arbetsmarknaden. Det bidrar i sin tur till ökad sysselsättning och förbättrad kompetensförsörjning för både privat och offentlig sektor. En väl fungerande kollektivtrafik gör det möjligt för fler individer att matchas med rätt utbildning och arbete, oavsett bostadsort.

Kollektivtrafiken har även en viktig roll i att främja social hållbarhet. Genom att skapa grundläggande tillgänglighet till utbildning, arbete och samhällsservice bidrar den till att bryta ned både fysiska och sociala barriärer. Detta är särskilt betydelsefullt för unga, nyanlända och andra grupper med begränsad tillgång till egen bil, och stärker därigenom integration och jämlika livsvillkor.

Kommunens arbete med att bredda samverkansområden för gymnasial utbildning och vuxenutbildning ställer ökade krav på fungerande pendlingsmöjligheter. Det är därför av vikt att kollektivtrafiken erbjuder tillförlitliga och effektiva förbindelser som möjliggör daglig pendling för elever inom samtliga samverkansområden. Tillgänglighet i hela regionen är avgörande för att säkerställa likvärdig tillgång till utbildning.

De trafikförändringar som föreslås inför 2027 bedöms sammantaget inte direkt påverka tillgängligheten till nämndens verksamheter. Det är positivt att det planeras för fler avgångar i tågtrafiken mellan Varberg och Göteborg samt att det planeras för en utveckling av Öresundstågen, vilket stärker möjligheterna för såväl studerande som arbetspendlare och bidrar till en mer sammanhållen arbetsmarknadsregion. Samtidigt är det viktigt att fortsatt utveckla kollektivtrafiken i hela länet, inklusive mindre orter och landsbygdsområden.

Protokollsutdrag: Kommunstyrelsen för vidare
hantering

Justerandes signatur	Utdragsbestyrkande	Datum

**VARBERGS
KOMMUN**

Yttrande

2026-04-14

1 (2)

Dnr: UAN 2026/0129-3

Kommunstyrelsen

Utbildnings- och arbetsmarknadsförvaltningen

Yttrande om Kollektivtrafikplan 2027 med utblick 2028-2031

Utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden är positiv till Kollektivtrafikplan 2027 med utblick 2028–2031.

En utvecklad kollektivtrafik, tillsammans med en utbyggd och väl fungerande infrastruktur som motsvarar framtida resbehov, är en grundläggande förutsättning för att Halland fortsatt ska kunna utvecklas på ett hållbart sätt.

Ökade möjligheter till arbetspendling skapar bättre förutsättningar för regional utveckling genom att stärka och vidga arbetsmarknaden. Det bidrar i sin tur till ökad sysselsättning och förbättrad kompetensförsörjning för både privat och offentlig sektor.

En väl fungerande kollektivtrafik gör det möjligt för fler individer att matchas med rätt utbildning och arbete, oavsett bostadsort.

Kollektivtrafiken har även en viktig roll i att främja social hållbarhet. Genom att skapa grundläggande tillgänglighet till utbildning, arbete och samhällsservice bidrar den till att bryta ned både fysiska och sociala barriärer. Detta är särskilt betydelsefullt för unga, nyanlända och andra grupper med begränsad tillgång till egen bil, och stärker därigenom integration och jämlika livsvillkor.

Kommunens arbete med att bredda samverkansområden för gymnasial utbildning och vuxenutbildning ställer ökade krav på fungerande pendlingsmöjligheter. Det är därför av vikt att kollektivtrafiken erbjuder tillförlitliga och effektiva förbindelser som möjliggör daglig pendling för elever inom samtliga samverkansområden. Tillgänglighet i hela regionen är avgörande för att säkerställa likvärdig tillgång till utbildning.

De trafikförändringar som föreslås inför 2027 bedöms sammantaget inte direkt påverka tillgängligheten till nämndens verksamheter. Det är positivt att det planeras för fler avgångar i tågtrafiken mellan Varberg och Göteborg samt att det planeras för en utveckling av Öresundstågen, vilket stärker

POSTADRESS	BESÖKSADRESS	TELEFON	ORGANISATIONSNUMMER	E-POSTADRESS
Varbergs kommun	Östra Långgatan 18	0340-88 000	212000-1249	uan@varberg.se
		TELEFAX		WEBBPLATS
432 80 Varberg	432 80 Varberg			www.varberg.se

Comfact Signature Referensnummer: 338121SE

2026-04-14

2 (2)
Dnr: UAN
2026/0129-3

möjligheterna för såväl studerande som arbetspendlare och bidrar till en mer sammanhållen arbetsmarknadsregion. Samtidigt är det viktigt att fortsatt utveckla kollektivtrafiken i hela länet, inklusive mindre orter och landsbygdsområden.

Utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden

Peter Svensson-Stoltz (S)
Vice ordförande

UNDERSKRIFTSSIDA

Detta dokument har undertecknats med avancerade elektroniska
underskrifter:

§ 37

Dnr FGN 2026/0305

Kollektivtrafikplan 2027 med utblick 2028–2031

Beslut

Förskole- och grundskolenämnden beslutar

1. godkänna remissvar enligt förvaltningens framställda överväganden

Beskrivning av ärendet

Kollektivtrafikplanens syfte är att beskriva hur Hallandstrafiken omsätter målen i trafikförsörjningsprogrammet i verksamheten inom en femårig utblick, exempelvis genom förändringar i trafikutbudet. I kollektivtrafikplanen redovisas även verksamhetens prestanda genom uppföljning för ett antal utvalda nyckeltal främst kopplat till marknadsandel, resande, nöjdhet och miljö.

Skolskjuts lyfts fram i kollektivtrafikplanen som en viktig del för att säkerställa att elever i Varberg har trygga och tillgängliga resor till skolan. Gemensamt för resor inom särskild kollektivtrafik är att de samplaneras med övrig anropsstyrdtrafik för att uppnå den mest kostnadseffektiva lösningen. Den sociala och ekonomiska hållbarheten i transporterna är av stor betydelse, vilket innebär ett starkt fokus på trygga, säkra och kostnadseffektiva resor.

Fortsatt utveckling av skolskjutsen är integration av handläggnings- och planeringssystem för att nå ökad samordning och effektivisering av administrationen. Målsättningen är att möjliggöra högre servicenivåer för elever och vårdnadshavare. För att nå målsättningen krävs att informationsflödena även når de trafikföretag som utför transporterna.

Beslutsunderlag

Kollektivtrafikplan 2027 med utblick 2028–2031

Övervägande

Nämnden ser positivt på att särskild kollektivtrafik samplaneras i syfte att uppnå socialt och ekonomiskt hållbara resor som samtidigt är trygga, säkra och kostnadseffektiva.

Det är angeläget att vidareutveckling av handläggnings- och planeringssystem sker samordnat mellan kommunen och Hallandstrafiken för att nå ökad effektivitet. Om utveckling endast sker hos en part finns en risk att förväntade effekter uteblir.

Justerandes signatur	Utdragsbestyrkande	Datum

Fortsatt utveckling behöver även ske avseende skolors ramtider och schemaläggning. På skolor där en stor andel elever är beroende av skolskjuts styrs start- och sluttider i hög grad av trafikens upplägg. Detta medför svårigheter i schemaläggning samt risk för ojämlika förutsättningar mellan skolor. Skolskjutsens planering behöver i högre grad kunna anpassas efter skolornas och elevernas behov, detta för att beakta barnens perspektiv för att säkerställa likvärdig utbildning, rimliga skoldagar och goda förutsättningar för elevernas lärande och välmående.

Nämnden vill även betona vikten av att särskild kollektivtrafik tydligt beaktar barnens perspektiv där trygghet, kontinuitet och rimliga restider är centrala faktorer.

Protokollsutdrag: Kommunstyrelsens förvaltning

Justerandes signatur	Utdragsbestyrkande	Datum
----------------------	--------------------	-------

**VARBERGS
KOMMUN**

Avdelning Infrastruktur & offentliga miljöer
Henrik Cederlund, 0340-880 00

Delegationsbeslut

2026-05-15

1 (2)

Dnr: HGN 2026/0098-4

Kommunstyrelsen

Varbergs kommun
432 80 Varberg

Svar på remiss om Kollektivtrafikplan 2027 med utblick 2028-2031

Beslut

Hamn- och gatunämnden beslutar

1. godkänna yttrande daterat 15 maj som svar på remiss om kollektivtrafikplan 2027 med utblick 2028-2031.

Beslutet är fattat i enlighet med punkt 1.4.2 i hamn- och gatunämndens delegationsordning.

Beskrivning av ärendet

Kommunstyrelsen har den 31 mars översänt en begäran om yttrande över Kollektivtrafikplan 2027 med utblick 2028-2031.

Kollektivtrafikplan 2027 med utblick 2028–2031 har arbetats fram av Hallandstrafiken på uppdrag av Region Halland, som är regional kollektivtrafikmyndighet. Planen beskriver förslag på trafikförändringar för det kommande året 2027, med utblick mot 2028–2031.

Beslutsunderlag

Yttrande över Kollektivtrafikplan 2027 med utblick 2028-2031, daterat 2026-05-15.

Kollektivtrafikplan 2027 med utblick 2028-2031, daterad 2025-03-23

Övervägande

Det övergripande målet för kollektivtrafiken i Halland är att den ska bidra till hög attraktivitet och en hållbar samhällsutveckling. Hallandstrafikens prioriterade mål är att nå en ökad marknadsandel, genom att fler resor sker med kollektivtrafiken på bekostnad av bilen. Huvudstrategin för kollektivtrafikutvecklingen är att koncentrera resurser till stråk där det finns

POSTADRESS	BESÖKSADRESS	TELEFON	ORGANISATIONSNUMMER	E-POSTADRESS
Varbergs kommun				
432 80 Varberg	432 80 Varberg	TELEFAX		WEBBPLATS www.varberg.se

goda förutsättningar att öka resandet, i enlighet med fastslagna principer i Regionalt trafikförsörjningsprogram för 2026–2031. För att stödja en socialt hållbar utveckling kompletteras detta med grundläggande resmöjligheter för hela länet.

Under 2027 föreslås trafikförändringar som påverkar Varbergs kommun; Objekt 1 – Tågtrafik och Objekt 6 – Busstrafik Varberg. I korthet handlar det om fler tågavgångar mellan Göteborg och Varberg samt fler genomgående Öresundståg. För objekt 6 handlar det om justeringar av linjedragningar, indragning av vissa linjer som ersätts med fler turer på andra linjer. En förändring av trafikeringen till och från Ringhals. De föreslagna objekten i avsnitt 6, buss i Varberg kan främst ses som förbättringar, medan de för vissa resenärer kan bli försämringar.

Ekonomi och verksamhet

Hamn- och gatunämnden planerar att fortsatt investera i upprustning och tillgänglighetsanpassning av hållplatser, huvudsakligen längs stadslinjenätet. Till det tillkommer även busshållplatser som ingår i pågående projekt vid exempelvis ombyggnad av gator.

Hamn- och gatunämndens ekonomi och verksamhet påverkas inte nämnvärt av de förslag som inryms i kollektivtrafikplan 2027 med utblick 2028-2031.

Samråd

Samråd har skett inom förvaltningen

Hamn- och gatunämnden

Susanne Hultgren
Förvaltningschef

**VARBERGS
KOMMUN**

Yttrande

2026-05-15

1 (5)

Dnr: HGN 2026/0098-3

Kommunstyrelsen

Avdelning Infrastruktur & offentliga miljöer

Henrik Cederlund

Yttrande över Kollektivtrafikplan 2027 med utblick 2028-2031

I remissförslag till Kollektivtrafikplan 2027 med utblick 2028-2031 så beskriver Hallandstrafiken (HLT) föreslagna förändringar.

Dokumentet är upplagt med generella aspekter kring kollektivtrafiken i regionen, styrande dokument och planeringsföresättningar, hur fler resenärer ska nås men även kring nybyggnation i kollektivtrafiken nära läge.

Kapitel tre i kollektivtrafikplanen behandlar mål för kollektivtrafiken i olika former.

I kapitel 4.2 beskrivs trafikförändringar 2027. Första delen handlar om tågtrafik;

1A. Öresundståg – fler genomgående tåg

En förlängning av turer som tidigare börjat eller slutat i Halmstad förlängs söderut, till Malmö eller Köpenhamn. Trafikering med Pågatåg på sträcka Helsingborg – Halmstad tas bort då turerna ersätts med genomgående Öresundståg. En prioritering av snabba resor med storregionståg framför resor med lokaltåg. Förändringen minskar behoven av byten mellan de större orterna.

1B Västtåg Varberg – Göteborg – ökat utbud

Sträckan Varberg – Göteborg får fler avgångar med Västtåg under vardagar. Trafikförändringen omfattar även neddragning av parallellgående busstrafik, vilket ger minskat utbud på linje 732.

Ersättningstrafik

Under 2027 förväntas avstängningar på Västkustbanan, för både utveckling och underhåll av järnvägen. Under 2027 påbörjas arbete vid Halmstad C som förväntas ha stor påverkan med avstängningar.

POSTADRESS	BESÖKSADRESS	TELEFON	ORGANISATIONSNUMMER	E-POSTADRESS
Varbergs kommun				
432 80 Varberg	432 80 Varberg	TELEFAX		WEBBPLATS
				www.varberg.se

Förändringarna i tågtrafiken bedöms vara positiva och ger ett större utbud för resenärer i Varberg.

I dokumentet följer därefter en genomgång av förändringar av busslinjenät i respektive kommun. För Varberg är följande förändringar föreslagna:

6A. ÄNDRAD KÖRVÄG I STADSDELEN SÖDRA BREARED, LINJE 16

Förslaget innebär att linje 16 framöver kommer trafikera Marmorgatan, vilken är utbyggd för att möjliggöra kollektivtrafik. Hållplatser finns utbyggda vid Kiselgatan och Breareds torg. En förändrad linjedragning ökar restiden för de resenärer som kliver på linje 16 tidigt i Träslövsläge. En förändring av linjedragningen ska ställas mot det utökade upptagningsområdet som kan ge fler resenärer. Oavsett var linje 16 ska trafikera så bör hållplatsen Vrångagatan trafikeras för att inte tappa kopplingen till Jonstaka handelsområdet.

Förändringen bedöms kunna vara positiv under förutsättning att hållplats Vrångagatan även fortsatt trafikeras. Om linje 16 trafikerar via Österleden och Österängsvägen för att även kunna trafikera sjukhuset (hållplats Karlberg) så kommer det i kombination med förändring 6D nedan att medföra att hållplatserna Hobbyvägen, Solviksvägen, Nya Påskberget inte längre trafikeras av kollektivtrafik. Denna förändring är negativ för de resenärer som i dagsläget använder sig av de hållplatserna.

6B. FÖRTYDLIGAT UPPDRAG FÖR LINJE 614

Linje 614 kommer läggas ned och ersättas med turer på linje 615.

Bedömning är att förändringen är positiv och kommer ge möjligheter till utökat resande.

6C. FÖRÄNDRAD NATTRAFFIK I DE SÖDRA DELARNA AV VARBERGS KOMMUN, LINJE 651, 652 OCH 666

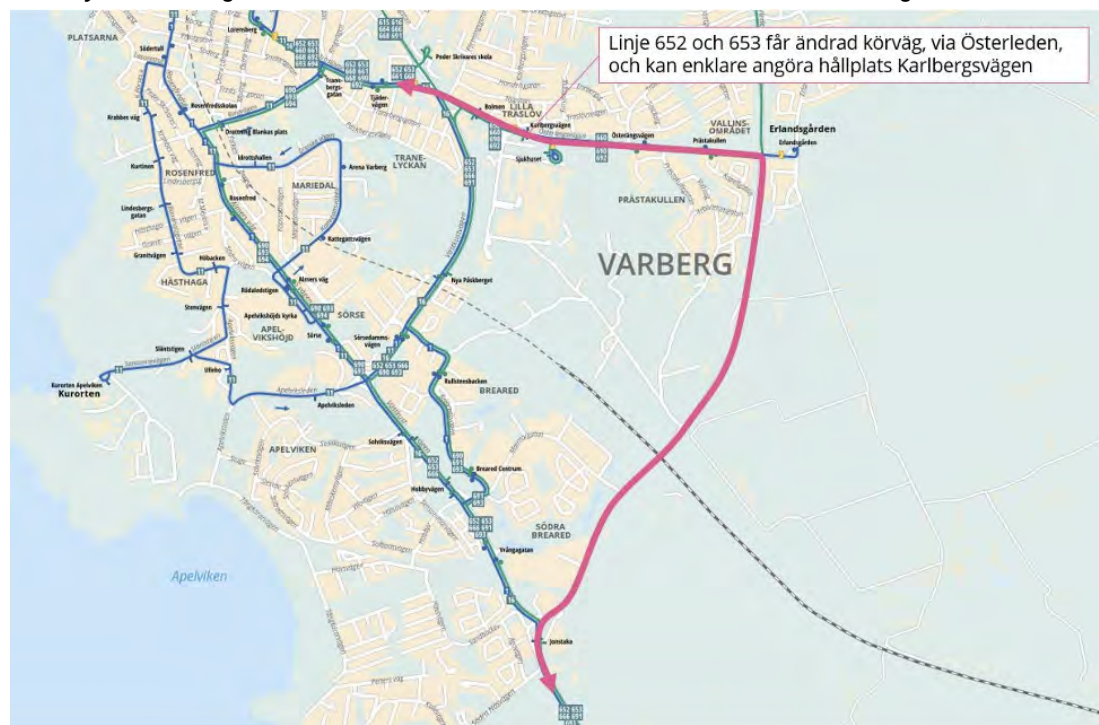
Linje 666 som är en nattbusstur föreslås delas upp i två tillkommande turer på respektive linje 651 och 652. Detta innebär att delar av kommunen kommer få sämre kollektivtrafikförsörjning. Något som dock ska vägas mot att andra delar får förbättringar.

Förändringen är svår att bedöma då delar av kommunen kommer sakna nattbusstrafik, medan andra delar får förbättringar. Om antalet resenärer ökar så är förändringen positiv.

6D. FÖRÄNDRAD TRAFIKERING KRING VARBERGS SJUKHUS, LINJE 652 OCH 653

Linje 652 och 653 föreslås i framtiden trafikera via Österleden och därefter sjukhuset via Österängsvägen. Dessa angör då hållplats Karlbergsvägen, vilken är tänkt att tillgänglighetsanpassas under 2027.

Förslaget innebär att linje 652 och 653 efter Jonstaka kommer trafikera Österleden och därefter Österängsvägen och hållplats Karlbergsvägen för att förenkla tidshållning med mera vid sjukhuset. Alternativ 6E i kombination med föreslagen förändring i 6A innebär att delar av Västkustvägen inte längre trafikeras med kollektivtrafik. Detta kommer medföra försämringar för de resenärer som idag använder sig av hållplatserna Hobbyvägen, Solviksvägen samt Nya Påskberget. För Hobbyvägen finns ett alternativ i form av tillgänglig hållplats Breared centrum. För resenärer som nyttjat hållplatserna Solviksvägen och Nya Påskberget innebär det att avstånden till kollektivtrafik förlängs.

6E. FÖRBÄTTRAD LINJEDRAGNING I HUVUDSTRÅK, LINJE 651 OCH 661

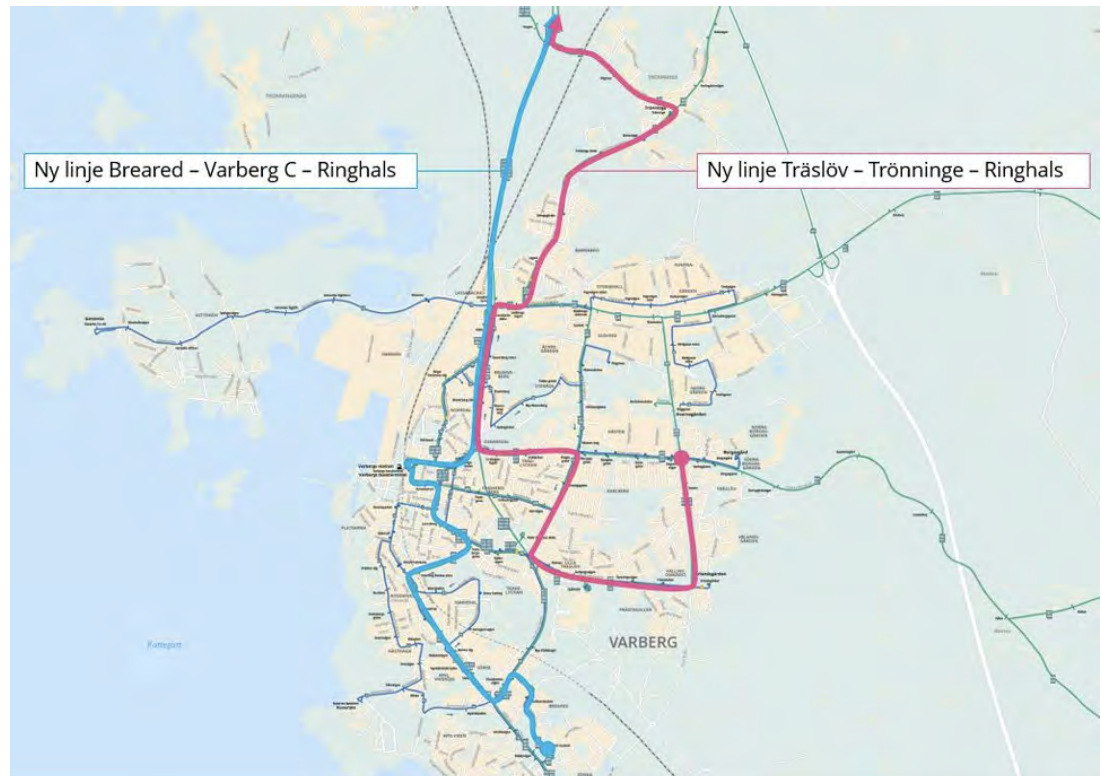
För småorten Grimeton som i dagsläget trafikeras av linje 651 som främst trafikerar öst-västlig riktning på väg 153. Grimeton föreslås istället trafikeras söderifrån med linje 661.

Detta bedöms ge en bättre och mer attraktiv kollektivtrafik för resenärer på linje 651 och kan ge nya kopplingar för Grimeton.

6F. ÖVERSYN AV LINJENÄTET KRING RINGHALS, LINJE 690, 691, 692, 693, 694, 695 OCH 697

Förslaget från HLT är att linjenätet till och från Ringhals ses över och från att omfatta sju linjer ska innefatta 2 som trafikerar hållplatser där flertalet boende med arbetsplats Ringhals bor. De nuvarande linjerna har flertalet väldigt lågt nyttjade hållplatslägen och dessa tas genom förslaget bort.

Här kan linjedragningen justeras för att inte ha två linjer på samma sträcka och få bättre yttäckning utan att försämra framkomligheten. På sikt med en utbyggd station i Värö så kan även denna linjedragning behöva ses över och anpassas till ett annat kollektivtrafikutbud på spår.

Hamn- och gatunämnden

§ 278

Dnr KS 2026/0305

Svar på ansökan om projektstöd idrottsevenemang Varberg Cyclocross 2026

Beslut

Arbetsutskottet föreslår kommunstyrelsen besluta

1. anslå 75 000 kronor ur kommunstyrelsens konto för ofördelade medel 2026 till Cogheart Cycleclub Varberg för att anordna Varberg Cyclocross 2026,
2. bidraget om 75 000 kronor betalas ut under förutsättning att arrangemanget anordnas enligt de förutsättningar som anges under rubriken Övervägande.

Beskrivning av ärendet

Ansökan har inkommit från Cogheart Cycleclub Varberg om att erhålla ett projektstöd på 150 000 kronor för att täcka delar av arrangemangskostnaderna för Varberg Cyclocross 2026. Evenemanget planeras hållas på en internationell nivå via cykelförbundet Union Cycliste

Internationale (UCI) som sanktionerar internationella cykeltävlingar i olika klasser. Varbergs Cyclocross 2026 planeras även vara ett klass två event där tävlingen kommer ingå i en internationell tävlingskalender för herr- och damelit samt herr- och damjunior.

Cogheart Cycleclub Varberg har arrangerat cykelcrosstävlingar i Varberg med SM år 2019 och 2020. Därefter har man arrangerat SWE-cup i Varberg år 2021 och 2022 och den internationella tävlingen UCI klass 2 2023, 2024 och 2025.

Tävlingen planeras äga rum 17 och 18 oktober 2026 på Södra Fästninghörnan/Varbergs fästning.

Beslutsunderlag

Beslutsförslag 3 juni 2026.

Ansökan om projektstöd från Cogheart Cycleclub Varberg, inkommen 4 maj 2026.

Övervägande

Det är positivt för Varberg med arrangemang som bidrar till utbud av aktiviteter för både invånare och besökare. Arrangemanget skapar en upplevelse i Varberg under hösten och stärker platsvarumärket Varberg inspirerar samt bidrar till kommunens attraktionskraft. Bedömningen är

Justerandes signatur	Utdragsbestyrkande	Datum

också att arrangemanget kan skapa besöksnäringssintäkter, vilket genererar arbetstillfällen och skatteintäkter. Platsattraktionen stärks genom att Varberg upplevs som en aktiv destination. Arrangören ska tillsammans med boendeanläggningar i Varberg erbjuda paketeringar av boende och arrangören ska även inför tävlingen informera tävlande och eventuella åskådare om Varbergs utbud för besökare.

Platsvarumärket Varberg inspirerar ska exponeras genom arrangörens marknadsföringskanaler i samråd med näringslivs- och destinationskontoret. Arrangören ska även kontakta samt pressbearbeta evenemanget i relevant nationell och internationell sportsmedia.

Arrangören ska återkoppla till näringslivs- och destinationskontoret med bilder samt en kortfattad rapport om evenemangets förlopp, publiktillströmning och mediagenomslag en månad efter genomfört evenemang.

Arrangören ska även samverka med boendeanläggningar och lokal besöksnäring som kan beröras av tävlingarna inför evenemanget.

Det är viktigt att arrangören noga följer riktlinjer för säkerhet från polis och räddningstjänst varav arrangören ska kontakta polisen enligt tillståndspraxis. En säkerhetsplan för deltagare och besökare ska tas fram i enlighet med den säkerhetsguide som Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) publicerat år 2021 (numera Myndigheten för civilt försvar MCF).

Evenemanget ska även anmälas till den kommunala lotsen för företag och större evenemang. Utifrån att det är en internationell tävling, mediaexponeringsmöjligheterna samt antalet gästnätter, som uppskattas till cirka 1 200 av arrangören, bedömer kommunstyrelsens förvaltning att arrangörsbidraget kan uppgå till 75 000 kronor, likt föregående år.

Kommunen understryker att bidraget betalas ut under förutsättning att arrangemanget anordnas under de förutsättningar som anges i ansökan.

Protokollsutdrag: Cogheart Cycleclub Varberg
Näringslivs- och destinationskontoret
Ekonomikontoret

Justerandes signatur	Utdragsbestyrkande	Datum
----------------------	--------------------	-------

**VARBERGS
KOMMUN**

Kommunstyrelsens förvaltning
Matilda Schough,

Beslutsförslag
2026-06-03

1 (3)
Dnr: KS 2026/0305-2

Kommunstyrelsen

Svar på ansökan om projektstöd idrottsevenemang Varberg Cyclocross 2026

Förslag till beslut

Arbetsutskottet föreslår kommunstyrelsen besluta

1. anslå 75 000 kronor ur kommunstyrelsens konto för ofördelade medel 2026 till Cogheart Cycleclub Varberg för att anordna Varberg Cyclocross 2026,
2. bidraget om 75 000 kronor betalas ut under förutsättning att arrangemanget anordnas enligt de förutsättningar som anges under rubriken Övervägande.

Beskrivning av ärendet

Ansökan har inkommit från Cogheart Cycleclub Varberg om att erhålla ett projektstöd på 150 000 kronor för att täcka delar av arrangemangskostnaderna för Varberg Cyclocross 2026. Evenemanget planeras hållas på en internationell nivå via cykelförbundet Union Cycliste Internationale (UCI) som sanktionerar internationella cykeltävlingar i olika klasser. Varbergs Cyclocross 2026 planeras även vara ett klass två event där tävlingen kommer ingå i en internationell tävlingskalender för herr- och damelit samt herr- och damjunior.

Cogheart Cycleclub Varberg har arrangerat cykelcrosstävlingar i Varberg med SM år 2019 och 2020. Därefter har man arrangerat SWE-cup i Varberg år 2021 och 2022 och den internationella tävlingen UCI klass 2 2023, 2024 och 2025.

Tävlingen planeras äga rum 17 och 18 oktober 2026 på Södra Fästninghörnan/ Varbergs fästning.

Beslutsunderlag

Beslutsförslag 3 juni 2026.

Ansökan om projektstöd från Cogheart Cycleclub Varberg, inkommen 4 maj 2026.

POSTADRESS
Varbergs kommun

432 80 Varberg

BESÖKSADRESS
Engelbrektsgatan 15, Östra
Vallgatan 12 (hiss)

TELEFON
0340-880 00

TELEFAX

ORGANISATIONSNUMMER
212000-1249

E-POSTADRESS
ks@varberg.se

WEBBPLATS
www.varberg.se

Övervägande

Det är positivt för Varberg med arrangemang som bidrar till utbud av aktiviteter för både invånare och besökare. Arrangemanget skapar en upplevelse i Varberg under hösten och stärker platsvarumärket Varberg inspirerar samt bidrar till kommunens attraktionskraft. Bedömningen är också att arrangemanget kan skapa besöksnäringssintäkter, vilket genererar arbetstillfällen och skatteintäkter. Platsattraktionen stärks genom att Varberg upplevs som en aktiv destination. Arrangören ska tillsammans med boendeanläggningar i Varberg erbjuda paketeringar av boende och arrangören ska även inför tävlingen informera tävlande och eventuella åskådare om Varbergs utbud för besökare.

Platsvarumärket Varberg inspirerar ska exponeras genom arrangörens marknadsföringskanaler i samråd med näringslivs- och destinationskontoret. Arrangören ska även kontakta samt pressbearbeta evenemanget i relevant nationell och internationell sportsmedia.

Arrangören ska återkoppla till näringslivs- och destinationskontoret med bilder samt en kortfattad rapport om evenemangets förlopp, publiktillströmning och mediagenomslag en månad efter genomfört evenemang.

Arrangören ska även samverka med boendeanläggningar och lokal besöksnäring som kan beröras av tävlingarna inför evenemanget.

Det är viktigt att arrangören noga följer riktlinjer för säkerhet från polis och räddningstjänst varav arrangören ska kontakta polisen enligt tillståndspraxis. En säkerhetsplan för deltagare och besökare ska tas fram i enlighet med den säkerhetsguide som Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) publicerat år 2021 (numera Myndigheten för civilt försvar MCF).

Evenemanget ska även anmälas till den kommunala lotsen för företag och större evenemang. Utifrån att det är en internationell tävling, mediaexponeringsmöjligheterna samt antalet gästnätter, som uppskattas till cirka 1 200 av arrangören, bedömer kommunstyrelsens förvaltning att arrangörsbidraget kan uppgå till 75 000 kronor, likt föregående år.

Kommunen understryker att bidraget betalas ut under förutsättning att arrangemanget anordnas under de förutsättningar som anges i ansökan.

Ekonomi och verksamhet

Beslutet medför en kostnad för kommunen om 75 000 kronor. Kostnaden tas ur kommunstyrelsens konto för ofördelade medel 2026.

Samråd

Samråd har skett inom kommunstyrelsens förvaltning, mellan kommunkansliet och näringslivs- och destinationskontoret.

Kommunstyrelsens förvaltning

Martin Andersson
Näringslivsdirektör

Matilda Schough
Destinationsutvecklare

Protokollsutdrag

Cogheart Cycleclub Varberg
Näringslivs- och destinationskontoret
Ekonomikontoret

VARBERG CYCLOCROSS

UCI CLASS C2 WEEKEND

VARBERG

SWEDEN

UNDERLAG PROJEKTSTÖD FÖR

VARBERG CYCLOCROSS

2026

UCI CLASS 2

LÖRDAG och SÖNDAG

Prel. 17-18 Oktober 2026

Varberg, Sweden

FOTO: Håkan Wassberg, Varberg Cyclocross 2024. Daniel Weis Nielsen.

VARBERG CYCLOCROSS
UCI CLASS C2 WEEKEND

VARBERG
SWEDEN

UCI Class 2 Cykelcross

UCI (*Union Cycliste Internationale*), det internationella cykelförbundet sanktionerar internationella cykeltävlingar i olika klasser. Class 2 innebär att tävlingen ingår i en internationell tävlingskalender för herr- och damelit samt herr- och damjunior.

Att arrangera en internationell sanktionerad cykeltävling innebär högre krav på arrangemang än en nationell tävling. För deltagarna innebär det att de får UCI-ranking poäng och det finns krav på prispengar på förutbestämda lägsta nivåer.

FOTO: Jonas Arneson, Varberg Cyclocross 2023.

Varberg Cyclocross Bakgrund

Varberg började arrangera cykelcrosstävlingar med SM 2019 och 2020. Därefter har vi arrangerat SWE-Cup (nationell cup) 2021 och 2022. 2023 tog vi steget till att ingå i den internationella tävlingskalendern och arrangerade en UCI C2 tävling + SweCup. UCI C2 är en internationell tävling som ger rankingpoäng i det internationella rankingsystemet. Det finns också krav på prispengar med miniminivåer enligt UCI. I år 2026 och även 2024 och 2025, arrangerar vi UCI C2-klass både lördagen och söndagen.

Med dessa tävlingar har vi byggt upp en kompetens och en ryktbarhet att skapa högkvalitativa tävlingar. Vår strävan har alltid varit att utveckla konceptet.

Varberg har en helt unik arena för cykelcross. Vi får ofta höra att Varberg Cyclocross har norra Europas i särklass mest intressanta bana. Med det menar de inramning och banans olika partier.

VARBERG CYCLOCROSS
UCI CLASS C2 WEEKEND

VARBERG
SWEDEN

En bra cykelcrossbana ska innehålla gräs, sand, asfalt och sluttningar i olika riktningar. Om banan, eller arenan, dessutom ligger på en vacker kulturell centrumnära plats skapar det förutsättningar för en arena i världsklass. I Varberg har vi precis alla dessa förutsättningar.

Swedish Cyclocross Superweek

Tillsammans med arrangörer i Täby ingår Varberg Cyclocross i ett samarbete som vi kallar "Swedish Cyclocross Superweek". Syftet med samarbetet är att lyfta svensk cykelcross och göra våra tävlingar mer attraktiva för utländska deltagare. Genom att vi arrangerar flera tävlingar under en kort period, blir det mer värt för långväga deltagare att resa till Sverige. Det är också ett bra sätt att ge våra svenska deltagare möjlighet att tävla på hemmaplan med internationellt motstånd och rankingpoäng. Inom vårt samarbete är vi helt överens om att detta var en lyckad satsning och att samarbetet uppnådde målen.

FOTO: Håkan Wassberg, Varberg Cyclocross 2024.

Inte bara elit

Inspiration till barn och ungdomar

Cykeltävlingar är spektakulära. De syns och märks. Ungdomar och barn får möjlighet att se vad idrotten kan bidra till. Det visar att **engagemang och hängivenhet är ett alternativ**. Tävlingarna i Varberg ger också möjlighet för de föreningsaktiva ungdomarna i Varbergs cykelföreningar att prova cykelcross på hemmaplan.

Att arrangera cykeltävlingar är att göra saker tillsammans, ofta **mellan generationer, äldre som yngre**. Det engagerar och bygger sammanhållning i staden. Vi har stor anledning att vara stolta över våra cykelarrangemang och det arbete vi i respektive förening har gjort för att nå dit vi är idag.

Varberg Cyclocross har klasser i både ungdom från 10 år och uppåt till elit och agegroups.

VARBERG CYCLOCROSS
UCI CLASS C2 WEEKEND

VARBERG
SWEDEN

Varberg Cyclocross's dragningskraft

Med åren har nivån höjts på deltagarna. Vi är en tävling som fler team och enskilda CX-cyklister har i sin tävlingskalender. I år hade vi deltagare från 13 nationer, vilket är en ökning från förra året.

Många europeiska deltagare har spenderat veckan i Varberg med cykeläventyr på våra grusvägar i världsklass. Deltagarna har bott i Varberg, men även i samhällen på landsbygden.

Citat från en Belgisk coach: "I want to move her! It's fantastic." (Bodde i Rolfstorp, Air bnb)

Danska CX-kalendern har anpassat sig för att danska CX-cyklister kan köra Varberg Cyclocross. Det är alltså en viktig tävling för danskarna. Många uttrycker hur fantastiskt Varberg är.

Deltagare och tillresta

Deltagare kommer från 13 nationer.

Sverige, Norge, Danmark, Estland, Tyskland, Belgien, Nederländerna, Frankrike, Polen, Ungern, Serbien, Österrike och Storbritannien.

Ca **41%** av deltagarna är tillresta från utlandet. I Sverige kommer deltagarna främst från **Stockholm, Göteborg och Skåne**. Andra orter som är väl representerade är **Falun och Skövde**.

	2022	2023	2024	2025
Lördag	102	143	175	162
Söndag	89	119	163	150
Totalt	191	262	338	312

Vi vet att deltagare bor på Fästningens Vandrarhem, Fregatten, Apelvikens Camping och Air bnb på landsbygden (Tångaberg och Rolfstorp). Det fanns troligtvis andra bokningar utöver ovan nämnda. En del husbilar.

VARBERG CYCLOCROSS
UCI CLASS C2 WEEKEND

VARBERG
SWEDEN

Långsiktighet och vision

Visionen kvarstår. Vi vill succesivt utveckla Varberg Cyclocross och med tiden höja status på tävlingen. Dels för att locka bättre startfält och därmed göra tävlingen mer intressant för olika intressenter. Med internationellt genomslag blir tävlingen intressantare för samtliga. Allt från barnet eller ungdomen som åskådare eller deltagare, till seniora varbergaren på sin helgpromenad. Vi tror på att genom skapa denna typ av positiva arrangemang, skapar vi också engagemang och samhörighet i samhället i ett bredare perspektiv.

Intressenter: Varbergs kommun
 Lokalt och regionalt föreningsliv
 Lokal och regional besöksnäring
 Sponsorer
 Svenska Cykelförbundet
 Lokal allmänhet
 Svenska tävlingscyklister
 Utländska tävlingscyklister / professionella team

Tidslinje vision:	2019	Svenska mästerskapen	genomfört
	2020	Svenska mästerskapen	genomfört
	2021	Swe Cup, CX-pokal	genomfört
	2022	Swe Cup x- 2	genomfört
	2023	UCI C2 lördag, Swe Cup	genomfört
	2024	UCI C2 lördag och söndag, Swe Cup	genomfört
	2025	UCI C2 lördag och söndag, Swe Cup	genomfört
	2026	UCI C2, Swe Cup	17-18 Oktober
	2027	UCI C2, Swe Cup	?
	2028	UCI C1, World Cup? Mästerskap?	?

I samband med Varbergs nya stadsdel Västerport, tunnel mm blir färdigställt vill vi ta ytterligare steg i vår vision och ta tävlingen till ännu högre nivå. Med en stortävling kan staden räkna med ca 20 000 besökare i publik och ungefär lika många gästnätter. Vi tror att en internationell cykelcrosstävling i centrala Varberg är ett bra sätt att både fira och visa upp stadens nya och befintliga stadsdelar.

World Cup C1 2023

VARBERG CYCLOCROSS
UCI CLASS C2 WEEKEND

VARBERG
SWEDEN

Koncept för Varberg Cyclocross C2 2026

Varberg har en helt unik arena för cykelcross. En bra cykelcrossbana ska innehålla gräs, sand, asfalt och sluttningar i olika riktningar. Om banan, eller arenan, dessutom ligger på en vacker kulturell centrumnära plats skapar det förutsättningar för en arena i världsklass. I Varberg har vi precis alla dessa förutsättningar. Vi har ett etablerat nordiskt samarbete som ska främja möjligheten till större startfält och mer uppmärksamhet.

- **UCI Class 2 + Nordic CX-Cup tävling på lördagen den 17/10 2026**
Elit + åldersklasser + ungdomar + open motion
- **UCI Class 2 + Nordic CX-Cup tävling på söndagen den 18/10 2026**
Elit + åldersklasser + ungdomar + open motion

Vi får ofta höra att Varberg Cyclocross har norra Europas i särklass mest intressanta bana. Med det menar de inramning och banans olika partier. Nu vill vi nå ut till fler för att visa upp varför cykelcrossdeltagare som varit i Varberg är lyriska när de beskriver vad vi har presenterat för dem.

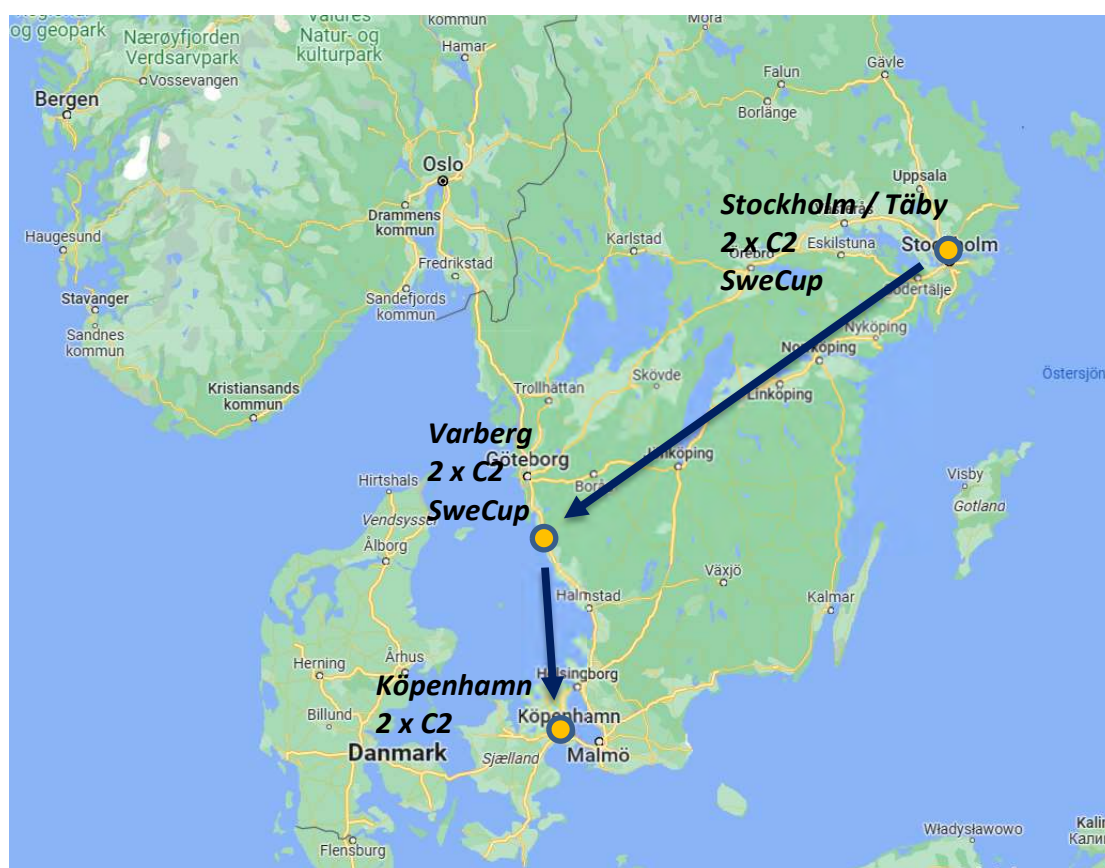
VARBERG CYCLOCROSS
UCI CLASS C2 WEEKEND

VARBERG
SWEDEN

Varberg, en del av ett nordiskt CX-samarbete

Cyclocross är en vintersport i Europa. Därför startar säsongen på hösten och kulminerar i januari med världsmästerskap. I samarbete med Stockholm/Täby cykelcrosstävling och danska cykelcrosstävlingen i Köpenhamn planerar vi att lägga Varberg Cyclocross i ett nordiskt block av tävlingar.

Planen är att våra tävlingar tillsammans stärker varandra och att deltagare lockas att komma till Sverige och Danmark för att tävla för eftertraktade rankingpoäng. Vi vill göra det mer värt för långväga deltagare från Frankrike, Nederländerna och Belgien att resa till Norden.

Genom detta samarbete vill vi öka chanserna till ett bredare medialt genombrott. En kompakt serie med internationellt bra startfält har bättre chanser att locka både sponsorer och öka uppmärksamheten för tävlingarna. Vi har sett tidigare år att detta samarbete bär frukt.

VARBERG CYCLOCROSS
UCI CLASS C2 WEEKEND

VARBERG
SWEDEN

Varför ska Varberg stå värd för en internationell cykelcrosstävling?

Ett unikt evenemang

Evenemanget Varberg Cyclocross saknar motstycke i Varberg. Det finns knappt några öppna idrottsevenemang kvar i staden som inte är på en arena. Varberg Cyclocross kommer att arrangeras i oktober. En period då det inte krockar med annan turism och besöksnäring. En satsning under lågsäsong, ur besöksnäringsspektiv.

Arrangörskompetens

Stötta Varberg Cyclocross och därmed behålla och bygga upp arrangörskompetens med lokala aktörer. Genom att se till att tävlingen arrangeras fortsättningsvis ger det också anledning att bygga på andra verksamheter kring cykling. Dels mindre arrangemang på klubbnivå, dels nationella tävlingar. Det ger också anledning att skapa arrangemang som kan gynna besöksnäring och stadens attraktionskraft. Några exempel är Åkulla Cyclocross, Easy Wheels, Giro Himledalen e t c.

FOTO: Håkan Wassberg, Varberg Cyclocross 2023.

Självbild, för att vi kan

Vilken annan ort har förmågan att med gott självförtroende ge sig på ett projekt som detta? Det kräver både förutsättningar vad gäller kompetens, kreativitet och vilja. Vi har både förmåga och ambition i vår projektorganisation. Det är mycket värt för Varberg att denna drivkraft finns och får utrymme att bidra till att göra Varberg till den **kreativa mittpunkt** som vi vill vara.

VARBERG CYCLOCROSS
UCI CLASS C2 WEEKEND

VARBERG
SWEDEN

Inspiration till barn och ungdomar

Cykeltävlingar är spektakulära. De syns och märks. Ungdomar och barn får möjlighet att se vad idrotten kan bidra till. Det visar att **engagemang och hängivenhet är ett alternativ**. Tävlingarna i Varberg ger också möjlighet för de föreningsaktiva ungdomarna i Varbergs cykelföreningar att prova cykelcross på hemmaplan. **Tävlingarna är fritt från inträde och tillgängliga för allmänheten!**

FOTO: Håkan Wassberg, Varberg Cyclocross 2023.

Lokal förankring

Varberg är och kommer förbli en cykelstad så länge staden och kommuninvånarna engagerar sig i cykelsporten. På många sätt är vi ett föredöme med flera viktiga arrangemang inom cykel. Bockstensturen, Varbergs Sommargiro, Giro Himledalen, Varberg Cyclocross och Varberg Meeting. Samtliga arrangemang är välarrangerade och uppskattade av deltagarna. Att arrangera cykeltävlingar är att göra saker tillsammans, ofta **mellan generationer, äldre som yngre**. Det engagerar och bygger sammanhållning i staden. Vi har stor anledning att vara stolta över våra cykelarrangemang och det arbete vi i respektive förening har gjort för att nå dit vi är idag.

VARBERG CYCLOCROSS
UCI CLASS C2 WEEKEND

VARBERG
SWEDEN

Besök och hotellnätter

Vi räknar med att cykelcross kommer öka i både uppmärksamhet och deltagare under närmaste åren. Varberg Cyclocross håller på att bygga upp ett gott europeiskt rykte om att vara en attraktiv tävling. Deltagare från Danmark och Norge är självklara målgrupper. Vi räknar också med fler deltagare från Frankrike, Belgien, Nederländerna, Tjeckien, Tyskland och Polen.

Cykelcross är mycket stort i dessa länder. Cyklister som har svårt att placera sig i dessa länder kan se chansen att få UCI-rankingpoäng genom att komma till en relativt mindre tävling som Varberg Cyclocross.

FOTO: Håkan Wassberg, Varberg Cyclocross 2023. Herr elit.

Deltagare	180	Genomsnitt per tävlingdag.
Faktor medföljande	2,2	Baserat på VCX 2024
Övernattningar/pers	2,5	Överslag tävlingshelg.
Publik och tillresta	100	Press, fans, cykelintresserade mm
Övernattningar/pers	2	
Gästnätter:	1 200	

FOTO: Håkan Wassberg, Varberg Cyclocross 2022. Ungdomstävling.

Press och media

Genomslaget i traditionell media förväntas öka i takt med att tävlingen blir mer etablerad. Det ska dock medges att monokulturen i svensk idrottsrapportering gör det svårt för icke arenaidrotter att konkurrera om utrymmet.

TV, streaming

Varberg Cyclocross ambition är att långsiktigt kunna ha TV-streamade sändningar. Det kräver dock ytterligare finansiering.

Internationell cykelpress

Internationell cykelpress bevakar resultat och publicera bildmaterial.

Social media

Många deltagare och deras sponsorer kommer göra inlägg och olika publikationer från tävlingshelgen.

Nationell och lokal press

Svensk press kommer uppmärksamma och bevaka denna tävling.

VARBERG CYCLOCROSS
UCI CLASS C2 WEEKEND

VARBERG
SWEDEN

Ekonomi

Ansökt projektmedel: **150 000 SEK**
Ansökande förening: Cogheart Cycleclub Varberg

Kontaktperson: Peter Larsson
peter.larsson@cancano.se
0730-666761

Budgeten för ansökan baseras på dagens penningvärde.

	Intäkt	Kostnad
Deltagarintäkter	90 000	
Sponsorer kontant	10 000	
SweCup	10 000	
Sponsorvärde tjänster	90 000	
Värdstad (Varberg)	150 000	
Licens och sanktion Lördag UCI C2		15 000
Licens och sanktion Söndag UCI C2		15 000
Funktionärer		20 000
Inhyrda tjänster/tillstånd		80 000
Inköp/hyra material		90 000
Prispengar Lördag UCI C2 (enligt UCI)		65 000
Prispengar Söndag UCI C2 (enligt UCI)		65 000
Total budget	350 000 kr	350 000 kr

Vad behöver Varbergs kommun bistå med?

I princip är det **150 000 kr** som Varbergs kommun behöver bidra med för att vi ska kunna genomföra tävlingen. Utöver ansökt projektmedel hoppas vi att vi fortsätter det goda samarbetet med vi har med kommunens förvaltningar NoD, hamn och gata, park och kultur och fritid.

Vi driver projektet och tar ansvar för att projektet genomförs. Kommunens åtagande är därmed begränsat till ansökt projektmedel. Inga arenor, inga projektledartjänster e t c kommer blasta kommunens övriga verksamheter. Tidigare års tävling var underfinansierad, men vi valde att gå vidare istället för att lägga ner satsningen.

Vart går pengarna?

En stor del av projektmedel återförs till kommunen via ersättningar till hjälpföreningar och lokalt näringsliv som levererar tjänster och material. Vi kommer samarbeta med övriga cykel- och idrottsföreningar för att genomföra arrangemanget. Inköp av material och tjänster och bättre mediaproduktion.

§ 279

Dnr KS 2026/0353

Svar på ansökan om medel för restaurering av vattentornen Albert och Frida

Beslut

Arbetsutskottet föreslår kommunstyrelsen besluta

1. avslå ansökan om medel för restaurering av vattentornen Albert och Frida.

Beskrivning av ärendet

Kurortens samfällighetsförening ansöker om medel för restaurering av vattentornen Albert och Frida på 250 000 kronor.

För att finansiera restaureringen som beräknas kosta 1 061 083 kronor ansöker föreningen om bidrag från Varbergs kommun, Sparbanksstiftelsen samt Länsstyrelsen.

Beslutsunderlag

Beslutsförslag 22 maj 2026.

Ansökan om medel för restaurering av vattentornen Albert och Frida, 21 maj 2026.

Övervägande

Ursprungligen uppfördes vattentornen med fasad bestående av liggande träpanel upptill och stående nertill. Detta har sedermera ersatts av oljehärdade träfiberskivor. Föreningens önskan är nu att återställa fasaden till ursprunglig träpanel såsom dom var utförda.

Föreningen framför att läget är hårt utsatt för väder och vind, träfiberskivorna lossnar lätt i den fria nedre kanten och kräver mycket underhåll samt reparationer.

Föreningens ambition är att detta utförs ihop med kulturmiljö Halland och länsstyrelsen med förhoppning om att detta ska uppskattas av besökande samt att behovet av akuta reparationer och underhåll ska minska.

Då detaljplanen i dag inte tillåter någon specifik funktion, saknar byggnaderna kommersiellt användningsområde, men bedöms ha ett kulturhistoriskt intresse. Bidrag för kulturella ändamål kan sökas hos Länsstyrelsen i enlighet med 15 § i förordning (2010:1121) om bidrag till förvaltning av värdefulla kulturmiljöer.

Justerandes signatur	Utdragsbestyrkande	Datum

Kommunstyrelsens förvaltning bedömer att den aktuella åtgärden inte bör finansieras av kommunala medel. Ansökan om medel för restaurering av vattentorn Albert och Frida på 250 000 kronor föreslås avslås.

Protokollsutdrag: Ekonomikontoret
Kurortens Samfällighetsförening

Justerandes signatur	Utdragsbestyrkande	Datum

**VARBERGS
KOMMUN**

Kommunstyrelsens förvaltning
Stina Johansson,

Beslutsförslag
2026-05-22

1 (2)
Dnr: KS 2026/0353-2

Kommunstyrelsen

Svar på ansökan om medel för restaurering av vattentornen Albert och Frida

Förslag till beslut

Arbetsutskottet föreslår kommunstyrelsen besluta

1. avslå ansökan om medel för restaurering av vattentornen Albert och Frida.

Beskrivning av ärendet

Kurortens samfällighetsförening ansöker om medel för restaurering av vattentornen Albert och Frida på 250 000 kronor.

För att finansiera restaureringen som beräknas kosta 1 061 083 kronor ansöker föreningen om bidrag från Varbergs kommun, Sparbanksstiftelsen samt Länsstyrelsen.

Beslutsunderlag

Beslutsförslag 22 maj 2026.

Ansökan om medel för restaurering av vattentornen Albert och Frida, 21 maj 2026.

Övervägande

Ursprungligen uppfördes vattentornen med fasad bestående av liggande träpanel upptill och stående nertill. Detta har sedermera ersatts av oljehärdade träfiberskivor. Föreningens önskan är nu att återställa fasaden till ursprunglig träpanel såsom dom var utförda.

Föreningen framför att läget är hårt utsatt för väder och vind, träfiberskivorna lossnar lätt i den fria nedre kanten och kräver mycket underhåll samt reparationer.

Föreningens ambition är att detta utförs ihop med kulturmiljö Halland och länsstyrelsen med förhoppning om att detta ska uppskattas av besökande samt att behovet av akuta reparationer och underhåll ska minska.

POSTADRESS
Varbergs kommun

432 80 Varberg

BESÖKSADRESS
Engelbrektsgatan 15, Östra
Vallgatan 12 (hiss)

TELEFON
0340-880 00

TELEFAX

ORGANISATIONSNUMMER
212000-1249

E-POSTADRESS
ks@varberg.se

WEBBPLATS
www.varberg.se

Då detaljplanen i dag inte tillåter någon specifik funktion, saknar byggnaderna kommersiellt användningsområde, men bedöms ha ett kulturhistoriskt intresse. Bidrag för kulturella ändamål kan sökas hos Länsstyrelsen i enlighet med 15 § i förordning (2010:1121) om bidrag till förvaltning av värdefulla kulturmiljöer.

Kommunstyrelsens förvaltning bedömer att den aktuella åtgärden inte bör finansieras av kommunala medel. Ansökan om medel för restaurering av vattentorn Albert och Frida på 250 000 kronor föreslås avslås.

Ekonomi och verksamhet

Beslutet påverkar inte kommunens ekonomi eller verksamhet.

Kommunstyrelsens förvaltning

Johan Suomela
Avdelningschef

Stina Johansson
Ekonom

Protokollsutdrag

Ekonomikontoret
Kurortens Samfällighetsförening

Till kommunstyrelsen i Varbergs kommun

Ansökan om medel för restaurering av vattentornen Albert och Frida.

Sökande: Kurortens samfällighetsförening

Org: 716442-1559

Kontaktperson

Förnamn: Roger Efternamn: Glasell

Postnummer: 43253 Ort: Varberg

Adress: Karl Nordströms väg 33

Telefon: [REDACTED]

E-post: [REDACTED]

Sökt belopp

250 000 Kr

Ändamål projekt

Återställning av kulturhistoriska byggnader inom område för riksintresse, som avser att utföras under 2026.

Projektbeskrivning

Varbergs kustsanatorium Apelviken, anlagt 1902, som i planering och arkitektur speglar det tidigare 1900-talets ambitioner inom medicin och socialpolitik.

Vattentornen, ritade av arkitekten Rudolf Lange, belägna i parkmiljö som anpassats till naturförutsättningarna.

Bebyggelsen är huvudsakligen uppförd 1915 - 1930 med hus för olika funktioner.

Ursprungligen uppfördes vattentornen med fasad bestående av liggande träpanel upptill och stående nertill.

Detta har sedermera ersatts av oljehärdade träfiberskivor. Vår önskan är nu att återställa fasaden till ursprunglig träpanel såsom dom var utförda.

Läget är hårt utsatt för väder och vind träfiberskivorna lossnar lätt i den fria nedre kanten och kräver mycket underhåll samt reparationer.

Ambitionen är att detta utförs ihop med kulturmiljö Halland och länsstyrelsen

Förhoppningen är att dom skall uppskattas av besökande samt att behovet av akuta reparationer och underhåll skall minska.

Då detaljplanen i dag inte tillåter någon specifik funktion, saknar byggnaderna kommersiellt användningsområde, men har ett stort kulturhistoriskt intresse.

Finansiering/ekonomi

Fasad 1 061 083:-

Kulturmiljö Hallands medverkan 32 950:-

Projektledning & bygglov 68 750:-

Summa 1 162 783 Kr

Andra finansiärer

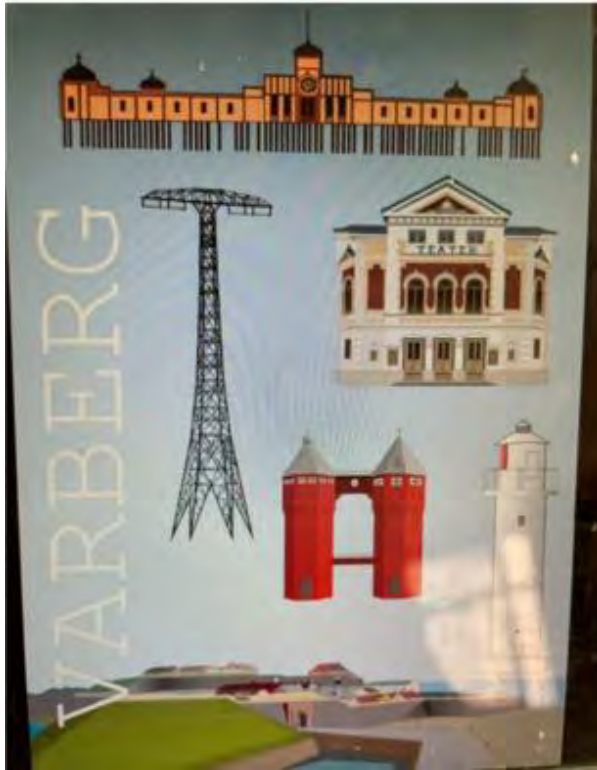
Sparbanksstiftelsen

Länsstyrelsen (ansökan inlämnad)

Kurortens samfällighet

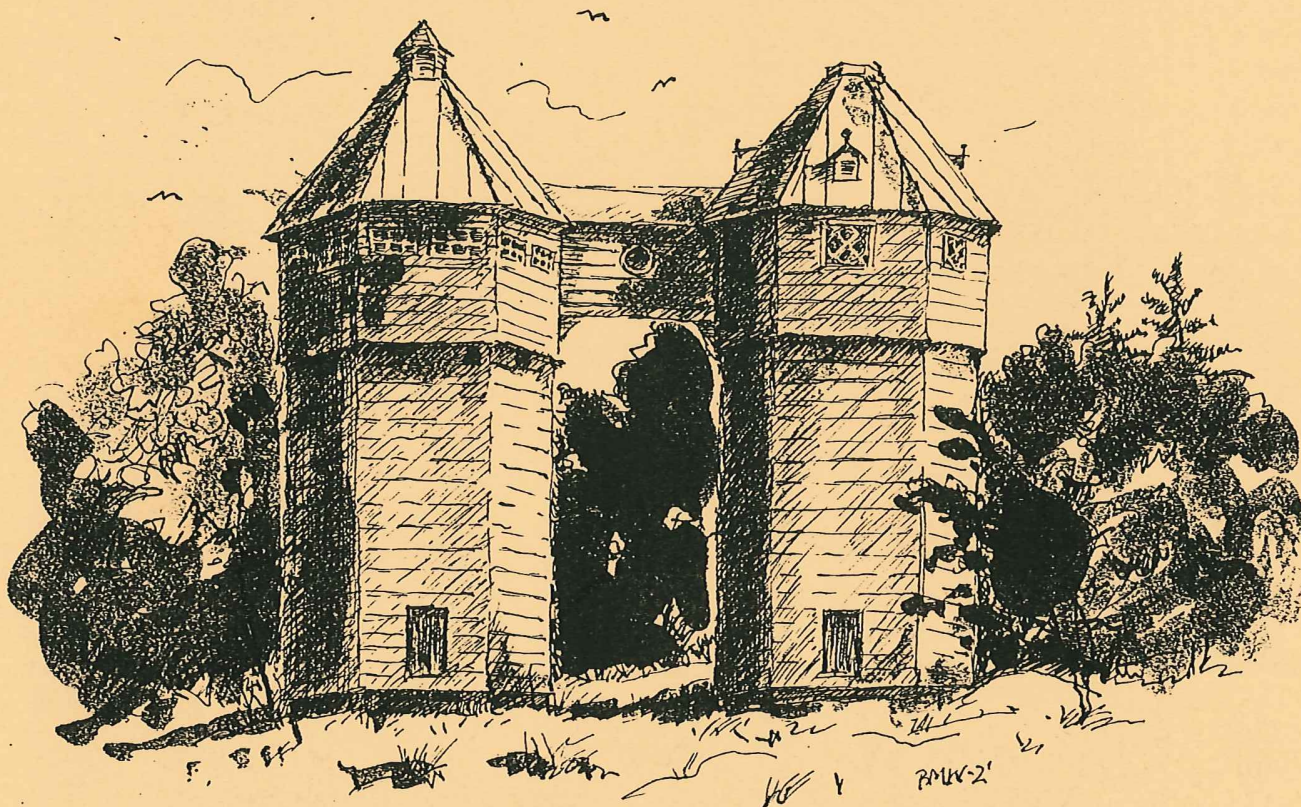
Med Vänliga Hälsningar

Kurortens samfällighet

VATTENTORNEN I APELVIKEN

VARBERG

BRITT-MARIE WINBERG

MAJ 2000

GÖTEBORGS UNIVERSITET
Institutionen för Miljövetenskap och Kulturvård

AVDELNINGEN FÖR KULTURVÅRD

VATTENTORNEN I APELVIKEN

VARBERG

BRITT-MARIE WINBERG

HANDLEDARE: LARS-ERIC OLSSON

GÖTEBORGS UNIVERSITET
INSTITUTIONEN FÖR MILJÖVETENSKAP
AVDELNINGEN FÖR KULTURVÅRD
BEBYGGELSEANTIKVARIEPROGRAMMET, ÅK 2
BEBYGGELSEHISTORISK UPPGIFT, VT 2000

INNEHÅLLSFÖRTECKNING	sida
1. INLEDNING	4
1.1 Bakgrund	4
1.2 Problemformulering	4
1.3 Syfte och målsättning	4
1.4 Avgränsningar	5
1.5 Metod och material	5
1.6 Tidigare forskning	6
2. VATTENFÖRSÖRJNING	7
2.1 Vattentorn	7
2.2 Vattenförsörjningens historia	7
2.3 Vattenförsörjningen i Varberg	9
3. VARBERG VID FÖRRA SEKELSKIFTET	11
3.1 Staden	11
3.2 Graniten	11
3.3 Badlivet	13
3.4 Varbergsskolan	15
4. KUSTSANATORIETS HISTORIA	16
4.1 Tuberkulosen och sanatorierna	16
4.2 Apelvikens sanatorium	16
4.2.1 Sanatoriets grundande	17
4.2.2 Helårsverksamhet	18
4.2.3 En ny epok i sanatoriets historia	20
4.2.4 Sanatorium blir sjukhus	21
4.2.5 Debatt, oenighet och lösningen	22
4.2.6 Beskrivning av dagens kurort	24
5. VATTENTORNEN	27
5.1 Vattentornen när de byggdes och förändringar	27
5.2 Rudolf Lange – arkitekten	29
5.3 Exteriör beskrivning	30
5.4 Interiör beskrivning av 1916-års torn	31
5.5 Interiör beskrivning av 1926-års torn	32
5.6 Skador	33
5.7 Bevarande och skydd	34
5.8 Förändringar av andra vattentorn	36
6. KULTURHISTORISKT VÄRDE	37
6.1 Riksantikvarieämbetets värdekriterier	37
6.1.1 Dokumentvärden	37
6.1.2 Upplevelsevärden	37
6.1.3 Förstärkande motiv	38
6.1.4 Sammanfattning av det kulturhistoriska värdet	40

7.	SAMMANFATTNING	41
7.1	Analys av problemformulering och syfte	41
8.	KÄLL- OCH LITTERATURFÖRTECKNING	43
8.1	Otryckta källor	43
8.2	Tryckta källor och litteratur	43
9.	ILLUSTRATIONSFÖRTECKNING	46
10.	BILAGOR	46

1. INLEDNING

1.1 Bakgrund

Denna uppsats är gjord under kursen bebyggelsehistorisk uppgift vid bebyggelseantikvarieprogrammet åk 2. Jag har valt att skriva om de båda vattentornen, som byggdes för att tillgodose vattenförsörjningen av kustsanatoriet vid Lilla Apelviken i Varberg. Valet gjorde jag efter förslag från landsantikvarien Björn Petersen vid Länsstyrelsen i Halland. Hela kurortsområdet på Subbehalvön är mycket spännande och området har klassats som riksintresse enligt naturresurslagen med motiveringen att det utgör en väl samlad och bevarad sanatoriemiljö med nationell betydelse i den svenska sjukhushistorien.¹ Vattentornen är även intressanta som enskilda objekt då de är mycket ovanliga till sin storlek och utformning.

De förvaltas numera av Kurortens Samfällighetsförening som består av en bostadsrättsförening, en kooperativ hyresrättsförening, barncancerfondens Almers hus, en privatboende familj, CA Fastigheter i Kalmar samt Varbergs Kurort & Kusthotell AB.² Vattentornen är inte längre i bruk och är i dagens läge i tämligen dåligt skick exteriört. Länsstyrelsen håller nu på att utreda tornens framtid huruvida de ska återställas i ursprungligt skick eller genomgå någon slags förändring.³ Enligt den nu gällande detaljplanen finns det utrymme för förändring men de är förlagda med rivningsförbud.

1.2 Problemformulering

Byggnaderna kan studeras ur flera perspektiv och de har ett kulturhistoriskt värde. Jag ska genom den här uppsatsen försöka precisera vari värdet ligger. Enligt kursplanen ska tornen sättas in i ett större sammanhang, byggnadshistoriskt, tekniskt och socialt. Det finns många sammanhang att placera dem i, Varbergs historia, tuberkulosens och kustsanatoriets historia, sjukvårdens historia, vattenförsörjningens utveckling och vattentornsbyggandets historia, arkitekturhistoriskt och samhällshistoriskt.

Ett intressant och viktigt problem som jag inte kan ge något klart svar på här är vattentornens framtid. De är förlagda med rivningsförbud men de har ingen användning. Kan man ålägga förvaltarna, som i vissa fall består av privatfamiljer, med ett betungande kostnadsansvar för sådana byggnader. För att hitta en användning kommer stora förändringar i byggnadernas utseende krävas. Kan man göra detta utan att det kulturhistoriska värdet förloras eller förvanskas?

1.3 Syfte och målsättning

Kursens syfte är att tillämpa de kunskaper som vi tillägnat oss hittills i vår utbildning. Jag vill ta reda på så mycket som möjligt om vattentornen för att sedan kunna dra slutsatser om deras kulturhistoriska värde. Jag vill också dokumentera vattentornens historia, hur de förändrats genom tiden och dess nuvarande status. Genom en diskussion angående kulturhistoriskt värde vill jag också närma mig problemet med vattentornens framtid.

¹ Program för kulturmiljövård, s 155, 1992

² Brev från Kristensson, 1999

³ Hans Bergfast, 2000

Vattentornens framtid kan sägas vara tryggad genom gällande detaljplan men den ger också öppningar för förändringar. Jag hoppas att jag genom min uppsats ska kunna påverka deras framtid så att det kulturhistoriska värdet skyddas.

1.4 Avgränsningar

Vattentornen är denna uppsats "huvudpersoner" men jag anser att de måste ses som delar av en helhet. Deras existens har sin grund i den sanatorieverksamhet som började i Lilla Apelvikén 1902. De båda vattentornen byggdes 1916 och 1926, men deras historia börjar redan på 1800-talet i samband med att det moderna samhället börjar ta form. Traditionen med havsbad och kurorter på västkusten, bl a i Varberg, bidrog till att sanatoriet placerades vid kusten och jag vill därför även ge en kort sammanfattning av den utvecklingen. Kustsanatoriet har dessutom sedan början av 1990-talet återupptagit kurortstraditionen, som funnits i Varberg sedan början av 1800-talet.

Den moderna vattenförsörjningens historia tar också sin början under 1800-talet och det kan vara på sin plats att här återge den. Vattnets betydelse ökade vid denna tid dels på grund av det väckta medvetandet om hygien och för att kunna bekämpa de bränder som ödelade städerna gång på gång.

Det har också förekommit andra verksamheter i området som stenbrytning, konstnärskoloni och fyrplats. Dessa kanske inte direkt påverkat utformningen av vattentornen eller sanatoriemiljön men de är ändå en betydelsefull del i platsens historia.

1.5 Metod och material

På Varbergs bibliotek finns det en Hallandsavdelning där jag hittat en del böcker om kustsanatoriet och dess historia. Det är främst genom litteraturen jag fått mina uppgifter. Genom sökning via bibliotekens nationella söksystem Libris har jag kunnat orientera mig mellan de olika biblioteken och böckerna. Olika hemsidor på internet har givit information, framför allt Skånska vattentornssällskapets.

Varbergs museum har också ett bibliotek och arkiv med böcker, tidningsartiklar och bilder. Här fann jag bl a kustsanatoriets årsberättelser som egentligen är den enda källan som anger vad som hänt med vattentornen under åren. I årsberättelserna finns beskrivningar av nybyggnation och underhåll av befintliga byggnader. Först med årsberättelsen för 1927 finns ritningar på nyuppförda byggnader med vilket medfört en svårighet i att visa exakt hur tornen ursprungligen såg ut. Vid slutet av 1940-talet blir beskrivningarna av underhållet av byggnaderna mindre preciserade, vilket ändå gör det svårt att klarlägga byggnadernas förändring. Dessutom fanns årsberättelser endast fram till slutet av 1960-talet.

Sanatoriets äldre historia är relativt väldokumenterad medan det är lite svårare att hitta material om den senare, från 1980-talet och framåt. Det finns en uppsats om detta, som skrevs i början av 1990-talet vid Lärarhögskolan i Göteborg. Tyvärr har jag inte lyckats hitta den. Genom tidningsartiklar finns det däremot information om den nyare historien liksom i en informationsskrift från 1995 som skrevs av Kajsa Vik på uppdrag av Kurortens samfällighet.

Det finns en detaljplan för området liksom en grundkarta. På kommunens stadsbyggnadskontor har jag också läst gällande översiktsplan, vilken dock snart ska ersättas med en ny. Varbergs kommun har även ett program för kulturmiljövård som innefattar kustsanatoriet.

En viktig del i dokumentationen är att göra en sk ockulärbesiktning. Det innebär att man på plats iakttar, fotograferar och mäter byggnaden. Mätningarna blir särskilt viktiga då

arkitektens ritningar har försvunnit.⁴ Jag har själv försökt åstadkomma ritningar men dessa måste ses som ett slags ungefärliga skisser över hur tornen är konstruerade. Begränsad mätutrustning och det faktum att man inte kommer åt att mäta överallt har gjort att ritningarna delvis måste byggas på gissningar och uppskattningar av det jag kunnat se från markhöjd. Skisserna fyller ändå en funktion som komplement till de skriftliga beskrivningarna.

1.6 Tidigare forskning

Om kustsanatoriet Apelviken finns det som jag tidigare nämnt en del skrivet. Vid institutionen för konservators- och bebyggelseantikvarisk utbildning skrevs 1985 en uppsats, som heter *Kustsanatoriet Apelviken- en studie i att bygga ett sjukhus* av Ragnar Alkemar, Viveka McNamara och Uno Sigivallius. Här kan man främst läsa om sanatoriets byggnader och om sjukhusverksamheten. Betoningen ligger just på sjukvården och vattentornen spelar endast en liten roll, vilket kan sägas vara genomgående i all litteratur. *Kustsanatoriet Apelviken 1902-1976, Apelvikens sjukhus – en historik* skrevs i samband med nedläggningen av sjukhuset på 1970-talet av några personer som varit involverade i sjukhusets verksamhet, bl a Borgmästare Axel Lindskog som under många år satt i kustsanatoriets styrelse. Också här ligger betoningen på den vårdande delen och drivkrafterna bakom verksamheten. Doktor J. S. Almer, sanatoriets grundare skrev 1925 *Kustsanatoriet Apelviken – dess utveckling och nuvarande ståndpunkt* som främst avhandlar vården vid institutionen, men även beskriver byggnationen, som under Almers tid var intensiv. Nyare är Kajsa Viks *Varbergs Kurort Apelviken* som jag tidigare nämnt.

Den till sjukhuset tillhörande kyrkogården har Abraham Winka skrivit om liksom Åsa Olsson och Gunda Svedung vid etnologiska institutionen vid Göteborgs universitet. Winka var själv patient vid sanatoriet i slutet av 1940-talet och har berättat något om var och en av de 136 personer som är begravda på kyrkogården. Han ger också en kortare sammanfattning av kyrkogårdens bakgrund. Den etnologiska B-uppsatsen *Norrlandsbarnen som inte kom hem* har ett likartat innehåll men nämner inte de begravda personerna utan inriktar sig på fenomenet begravningar och förklarar begrepp runt detta.

Om vattenförsörjning finns en bok av Hans Bjur, *Vattenbyggnadskonst i Göteborg under 200 år*. Den tar visserligen upp utvecklingen i Göteborg men ger också en allmängiltig bakgrund av vattenförsörjning genom tiderna. Om Varbergs vattenförsörjning kan man läsa i Eva Ohlssons *VA-verket 100år 1899-1999*. Då kustsanatoriet haft egen vattenförsörjning under större delen av sin tid är just dessa vattentorn inte omnämnda. Arnold Horgby gjorde 1985 examensarbetet, *Ombyggnad av vattentorn till bostäder*, på avdelningen för byggnadskonstruktion vid Chalmers tekniska högskola. Han tar upp några exempel på denna företeelse i Sverige och berättar hur man gått till väga vid dylika ombyggnader och han ger också en kort historik om vattenförsörjningen.

Lars Stackell på Konstvetenskapliga institutionen vid Göteborgs universitet har i sin doktorsavhandling *Den svenska västkustens badort- En miljöstudie* presenterat badlivet i flera badorter och bland dem även Varberg. Stackell har också gjort en populärversion av sin avhandling, *Västkusten förr – Badortsmiljöns liv och betydelse under 1800-talet*, som vänder sig till en bredare publik.

2. VATTENFÖRSÖRJNING

2.1 Vattentorn

Ett vattentorn är en fristående byggnad med en högreservoar för vatten. Vattnet kan pumpas till detta från ett vattenverk eller från en lågreservoar. Lågreservoarer ligger vanligtvis vid vattenverket.⁵ Lågreservoarens vattenyta ligger under trycknivån varför vattnet måste pumpas till högreservoaren.⁶ Till brukarna levereras sedan vattnet genom självtryck. Vattenreservoarer har sin viktigaste funktion i att utjämna skillnader i produktion och efterfrågan av vatten.⁷ För brandsläckningsändamål ska det alltid finnas en viss reservkapacitet utöver efterfrågan, liksom att det ska finnas ett reservförråd vid ev driftsavbrott.⁸

Där topografin inte erbjuder tillräckligt stora nivåskillnader kan högreservoaren placeras i ett vattentorn. Ur hydraulisk synpunkt placeras vattentornet ofta på motsatt sida av samhället i förhållande till vattenverket.⁹ Karlshamns, Karskronas, Skaras och Oxelösunds vattentorn är byggnadsminnesförklarade, och i Oxelösunds vattentorn är även interiören skyddad.¹⁰

2.2 Vattenförsörjningens historia

I de nordiska länderna började man diskutera vattenförsörjning i städerna under 1600-talet. Ståthållaren i Stockholm, Johan Pontus de la Gardie, skrev i ett brev till Gustaf II Adolf 1630 att "en vattenledning i en stad är publicum bonum", för det allmännas bästa. Urbaniseringen hade då gått så långt att tillgången på vatten blivit ett bekymmer. Tekniska lösningar hade dock funnits ute i Europa ända sedan romarna byggde sina akvedukter. Genom klostrens försorg bevarades romarnas kunskaper under medeltiden. I Vreta kloster har man funnit en murad cistern som fylldes på genom en underjordisk ledning från en källa 200 m bort. På 1500-talet togs vattenbyggnadskonsten åter upp och man började bygga kanaler, dräneringar, vattenledningar och kloaker i de europeiska städerna.¹¹

Redan 1649 byggdes en vattenledning i Uppsala för att förse slottet och dess angränsande delar av staden med vatten. Slottet brann 1702 och anläggningen lades ned.¹² Ännu ett par hundra år fick enskilda brunnar, kanaler och andra öppna vattendrag förse folket med vatten då allmänna vattenledningssystem inte förekom i de svenska städerna förrän en bit in på 1800-talet. Då alla ville bo nära brunnen och tätnade bebyggelsen, vilket i sin tur ökade brandrisken.¹³

Under 1700-talet hade man också blivit mer medveten om att vatten och vattentillgång inte var samma sak. Vattnet måste vara rent för att kunna tjäna som dryck och till matlagning.¹⁴ Kampen mot fattigdom, smuts och sjukdomar blev en annan drivande faktor i vattenledningsfrågan.¹⁵ En betydelsefull tendens i tiden var den nya borgarklassen som efter

⁵ Nationalencyklopedin, 1996

⁶ Vattentorn i Sverige, s 7, 1967

⁷ Nationalencyklopedin, 1996

⁸ Vattentorn i Sverige, s 6-7, 1967

⁹ Vattentorn i Sverige, s 5, 1967

¹⁰ Uppgifter från RAÄ

¹¹ Bjur, s 15, 1988

¹² Horgby, s 4, 1985

¹³ Bjur, s 16, 1988

¹⁴ Bjur, s 21-23, 1988

¹⁵ Bjur, s 66, 1988

liberalismens ideal arbetade med fattigvård och frivilligverksamhet. Man var dock överens i alla politiska läger om att något måste göras.¹⁶

Rinnande vatten i bostäder dröjde dock även om viktiga tekniska uppfinningar vid denna tid gjorde utbyggnad av vattenledningssystem i större skala möjlig. Tidigare hade man använt träledning och murade kulvertar men på 1860-talet startade industriell produktion av glaserade tegelrör som var både pålitliga och billiga.¹⁷ Några av de första städerna i Sverige med allmänna vattenledningssystem var Lidköping, Skövde, Stockholm, Karlskrona, Jönköping och Malmö omkring 1860.¹⁸ Först 1870 började utbyggnaden i Göteborg.¹⁹ En gammaldags ledning av urborrade stockar hade dock funnits sedan 1786 vilken ledde vatten från Kallebäcks källa till brunnar i Centrala Göteborg.²⁰

Under 1800-talets sista hälft byggdes på flera områden en helt ny infrastruktur upp över landet med kommunikationer, transporter, kommunalteknisk försörjning och olika typer av offentliga anläggningar. Kunskaperna hämtades oftast från England och Tyskland, som var pionjärer inom de flesta områdena. Spridningen skedde genom praktiskt arbete. Svenskar åkte utomlands och lärde sig hantverket, som de sedan tog med sig hem.²¹ I Sverige utbildades ingenjörer vid Kungliga Tekniska Högskolan som bildades 1877 av det Teknologiska institutet.²² Även armén utbildade ingenjörer vid Artillerihögskolan i Marieberg för Väg- och Vattenbyggnadskåren från och med 1827.²³

1880-1920-talen var den vetenskapliga vattenbyggnadskonstens och anläggandets stora epok. Utbyggnaden av vattenförsörjningen gav också resultat. Göteborg är ett exempel på att dödligheten halverades och koleran hade ju också varit en av de stora påtrycksfaktorerna för vattensystemsanläggandet.²⁴ Även industrier med behov av process- och kylvatten krävde vattenförsörjning och de kunde också bygga egna vattentorn.²⁵ Teoretiska och praktiska framsteg växelverkade intensivt och mycket av det som anlades fungerar än idag.²⁶ Hyderologin som vetenskap etablerades på 1890-talet.²⁷

Vattentornen blev symboler över framstegen. Stileklekticismen kallas idag den arkitekturstil som var populär i slutet av 1800-talet. Utmärkande för denna ism var att man blandade olika stilar ur historien och att varje typ av byggnad skulle utformas i en viss stil. Vattentorn ansåg man skulle byggas som medeltida borgar.²⁸ Det blev en manifestation för den nya borgarstadens tekniska och ekonomiska framåtskridande, men det fanns också en teknisk aspekt då en vattenreservoir krävde tjocka murar.²⁹

Kampen för att alla skulle få tillgång till vatten hade lyckats och på 1910-talet började man arbeta med förebyggande verksamhet, för höjandet av det allmänna hälsotillståndet.³⁰ På 1920-talet blev vattentillgången återigen ett problem. Vatten fanns, men inte tillräckligt av den kvalitet som krävdes.³¹ Befolkningen hade ökat liksom bostadsbyggandet och badrum var ett snarast ett krav. Detta var ett framsteg i den socialt

¹⁶ Bjur, s 67, 1988

¹⁷ Bjur, s 70, 1988

¹⁸ Bjur, s 81, 1988

¹⁹ Bjur, s 58, 1988

²⁰ Horgby, s 4, 1985

²¹ Bjur, s 82, 1988

²² Bjur, s 83, 1988

²³ Nationalencyklopedien, 1996

²⁴ Bjur, s 151, 1988

²⁵ Nationalencyklopedien, 1996

²⁶ Bjur, s 147, 1988

²⁷ Bjur, s 140, 1988

²⁸ Horgby, s 5, 1985

²⁹ Jern, s 76, 1983

³⁰ Bjur, s 151, 1988

³¹ Bjur, s 123, 1988

inriktade bostadspolitiken med hyresgästföreningen i spetsen.³² Under denna tid blev 20-talsklassicismen det rådande stilidealet för vattentorn.³³ Innan dess var det den nationalromantiska stilen som präglade vattentornen.

På 1930-talet upptäckte man den opastöriserade mjölkens roll som smittspridare av bl a tuberkulos, halsfluss, scharlakansfeber och difteri. Genom den upptäckten förstod man betydelsen av att vattnet inte alltid var rent ens i de moderna systemen och man började därför göra regelbundna tester av kvaliteten.³⁴ Under detta årtionde gjorde funktionalismen sitt inträde inom arkitekturen, även när det gällde vattentorn. Tornet skulle vara enkelt och funktionellt utformat efter sin uppgift, att innehålla vatten och inget annat. De följande decennierna var en reaktion mot denna stramhet och en mer arkitektonisk utformning blev populär, bl a en cylinder uppbyggt av en pelare. I slutet av 1950-talet kom också "Örebrotypen" som ser ut som en svamp.³⁵ På 1950-talet kom ett nytt uppsving beträffande vattenförsörjningsutbyggnad genom den ökande urbaniseringen och industrialisering. 1950 till 1970 byggdes 222 vattentorn varav de flesta var i betong.³⁶ Efter det har byggandet av vattentorn i stort sett avstannat i takt med att utbyggnaden av städer och tätorter minskat.³⁷

De nyare vattentornen har ofta en överkapacitet då prognoserna över den ökade vattenförbrukningen slog fel. Många äldre vattentorn har därför blivit överflödiga då det är billigare och enklare att koppla över det gamla tornets försörjningsområde till det nyare.³⁸

2.3 Vattenförsörjningen i Varberg

I Varberg var brunnen på torget länge den viktigaste vattenkällan i staden. 1865 tillkom ytterligare en brunn på Västra Vallgatan men vattentillgången var mycket begränsad.³⁹ Vattnets kvalitet var inte heller den bästa och de öppna avloppsdikena och rännstenarna skapade en ibland outhärdlig stank. Hälsovårdsnämnden och förste provinsialläkaren krävde åtgärder.⁴⁰

1897 biföll stadsfullmäktige byggandet av ett vattentorn på Håstensberget. Den ritades av en ingenjör Lagerquist enligt rådande stilideal som en medeltida borg av granitmurar krönt av fyra små lökkupoler och krenelering. Dess silhuett var lika betydelsefull som kyrktornet och den estetiska utformningen var därför av stor vikt.⁴¹

Ettappvis började man bygga ut vattenledningssystemet och 1899 kunde det tas i bruk.⁴² Ett vattenreglemente antogs som innebar att vattnet fick användas för stadens allmänna behov medan det var förbjudet att slösa och lämna ut vatten till obehöriga.⁴³ Bröt man mot reglementet riskerade man böter och avstängning från vattennätet.⁴⁴ 1907 blev det tillåtet att ha WC men vattenavgiften var hög, 5 kr per år och toalettstol. 1909 höjdes avgiften till 30 kr vilket gjorde det omöjligt för de flesta att införskaffa en sådan bekvämlighet. Den

³² Bjur, s 155, 1988

³³ Horgby, s 7, 1985

³⁴ Ohlsson, s 22, 1999

³⁵ Horgby, s 7, 1985

³⁶ Tidningen Byggnadsindustrin, s 9-14, 1985:4

³⁷ Horgby, s 7, 1985

³⁸ Horgby, s 9, 1985

³⁹ Jern, s 75, 1983

⁴⁰ Ohlsson, s 9, 1999

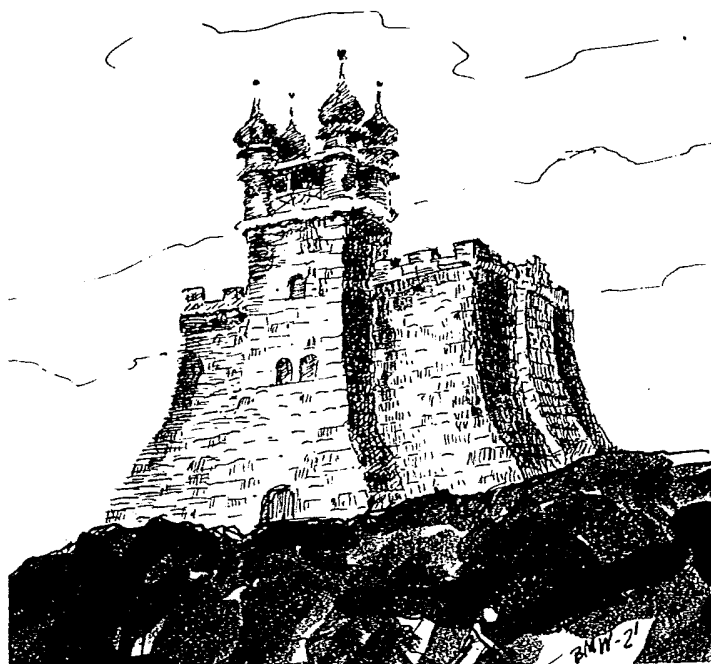
⁴¹ Jern, s 76, 1983

⁴² Ohlsson, s 11, 1999

⁴³ Ohlsson, s 13, 1999

⁴⁴ Ohlsson, s 14, 1999

höga avgiften berättigades av att staden var tvungen att bygga ut kloaksystemet och muddra i havet där spillvattnet släpptes ut om innehavet av WC ökade.⁴⁵

Ill.1 Varbergs vattentorn byggdes 1897 som en medeltida borg.

Under första världskriget stagnerade utbyggnaden⁴⁶ men återupptogs på 1920-talet.⁴⁷ Efter andra världskriget kom ett ekonomiskt uppsving och önskemål kom från många av stadens invånare att installera WC, tvättmaskin och andra hygieniska bekvämligheter vilket krävde ytterligare utbyggnad.⁴⁸ 1945-50 ökade Varbergs befolkning med 10 % medan vattenförbrukningen ökade med 70 %.⁴⁹

1954 revs lökkupolerna och kreneleringen på vattentornet för att ge plats åt en betongcistern på 2000 kubikmeter, som byggdes på det gamla granitfundamentet.⁵⁰

⁴⁵ Ohlsson, s 16, 1999

⁴⁶ Ohlsson, s 17, 1999

⁴⁷ Ohlsson, s 18, 1999

⁴⁸ Ohlsson, s 26, 1999

⁴⁹ Ohlsson, s 27, 1999

⁵⁰ Ohlsson, s 30, 1999

3. VARBERG VID DET FÖRRA SEKELSKIFTET

3.1 Staden

Varberg är likt många andra städer på västkusten en stad som flyttat upprepade gånger. Efter att det Varberg som låg på nuvarande Platsarna brann ner 1666, placerades staden där den ligger idag, inom vallgatorna. Fram till andra halvan av 1800-talet kan staden karakteriseras som en liten trästad med låg bebyggelse. Endast vid torget kunde man finna hus med två våningar. 1800 var Varberg Hallands största stad med sina 1400 invånare. En viss handel drevs med Holland, Danmark, Norge via den med halländska mått goda hamnen. Exporten bestod främst av pottaska, tjära och järn medan de vanligaste importvarorna var salt, lin och spannmål.

På 1880-talet ingick staden ett stort förändringsskede. Handeln och sjöfarten ökade i betydelse genom jordbruksnäringens framsteg. Även virke från Småland och Västergötland, som förädlades vid halländska sågverk, blev en betydelsefull exportvara, liksom varbergsgraniten. Hamnen utvidgades från 100 m lastkaj till 800 m. Djupet ökade från 3 till 5 m. Järnvägen till Borås öppnades 1880 och några år senare var Väst kustbanan klar. Havsfisket var ännu obetydligt men började expandera vid denna tid. Med det ökade välståndet och förbättrade kommunikationerna uppstod möjligheterna till en turism- och badlivsnäring.

Befolkningen ökade explosionsartat. 1881-1885 var ökningen inte mindre än 36 %, till 4 000 invånare. Viktiga industrier blev bl a Monark som grundades 1908, Skandinaviska Textilfabriks AB som 1912 togs över av Malmö Yllefabriks AB och Gunnebo Bruks AB. Många skilda produkter framställdes nu i staden, bl a trikå, skor, betong och marmelad.⁵¹

3.2 Graniten

Två av de ovan nämnda näringarna har särskild anknytning till den halvö där kustsanatoriet byggdes, stenhuggarbranschen och badlivet.

Varbergsgraniten, eller charnockiten, är en pyroxenrik grönfärgad granitbergart med gnejsig struktur. Den är mycket ovanlig och förekommer i Sverige endast i ett bälte från Varbergs fästning till Apelviken och på ömse sidor om landsvägen till Falkenberg.⁵² En engelsk geolog arbetade i Indien i slutet av 1800-talet och början av 1900-talet och hittade en likartad bergart söder om Madras. Han uppkallade den efter Calcuttas grundare Job Charnock som hade en gravsten i denna bergart.⁵³

Framgången med granitexporten kan kopplas till den begynnande industrialiseringen i Europa och därmed de stora städernas framväxt. Framför allt var det den tyska marknaden som efterfrågade graniten från Varberg. Stenen användes till hus men främst som gatsten. Stenfattiga jylländska städer var också viktiga importörer.⁵⁴ En tredjedel av stenen stannade dock i Sverige. Bl a användes den vid restaureringen av Lunds domkyrka.⁵⁵ Guldåldern för stenindustrin började på 1880-talet och nådde sin kulmen vid sekelskiftet.⁵⁶ Egentligen var det vid denna tid som storbrottsmetoderna togs i bruk och verksamheten kan göra skäl för namnet industri.⁵⁷

⁵¹ Innehållet i kapitlet är hämtat från Jern, s 12-20, 1987

⁵² Hjelmstedt, s 32, 1986

⁵³ Carsrud, s 29, 1997

⁵⁴ Hjelmstedt, s 29, 1986

⁵⁵ Carsrud, s 29, 1997

⁵⁶ Hjelmstedt, s 38, 1986

⁵⁷ Hjelmstedt, s 36, 1986

Kullgrens Enka var det första och största företaget. Det grundades av handlaren C A Kullgren på Bohus Malmön 1844 och drevs i Varberg i stort sett utan konkurrens in på 1870-talet.⁵⁸ Kullgrens bröt sin granit i stenbrottet vid fästningen och sysselsatte också främst fångar som satt på fästningen.⁵⁹

Det fanns också flera mindre stenbrott längs hela stranden och ut på Subbehalvön. Ute på Subbe arbetade ca 3-6 personer i varje brott. Här fanns Beata Anderssons, Carl Gustafssons och Lorens Nilssons stenhuggeri.⁶⁰ Några av dessa blev med tiden riktigt framgångsrika. Carl Gustafsson var 1914 Varbergs störste exportör⁶¹ och hade som mest 40 anställda.⁶² Firman levde kvar fram till 1932 när depressionen blev svår och nya, billigare

Ill.2 Övergivet stenbrott vid Subbefyr.

material som betong och asfalt blev vanliga på marknaden.⁶³

Hälften av Varbergs alla industriföretag arbetade med sten vid sekelskiftet.⁶⁴ 1897 fanns det inte mindre än 19 stenföretag med över 260 anställda. Stadens befolkning hade ökat till 6 000 personer vilket var en tredubbling sedan 1880-talet när branschens guldålder började.⁶⁵ Man upphörde att använda fångar som arbetskraft 1881 vilket skapade fler arbetsplatser och därmed möjliggjordes expansion för stadens befolkning.⁶⁶ Vändpunkten för stenindustrin kom under första världskriget med sämre tider och nya material.⁶⁷ Charnockiten vittrar dessutom lätt och ändrar då färg till rostrött, vilket också bidrog till en minskad efterfrågan.⁶⁸

Det fanns stenbrott längs hela stranden och ute på Subbehalvön likt stora sår i landskapet. Vid producerandet av gatsten och block fick man stora mängder skrotsten som låg

⁵⁸ Hjelmstedt, s 28, 1986

⁵⁹ Hjelmstedt, s 29, 1986

⁶⁰ Hjelmstedt, s 32, 1986

⁶¹ Hjelmstedt, s 55, 1986

⁶² Hjelmstedt, s 70, 1986

⁶³ Hjelmstedt, s 71, 1986

⁶⁴ Casrerud, s 29, 1997

⁶⁵ Hjelmstedt, s 39, 1986

⁶⁶ Casrerud, s 29, 1997

⁶⁷ Hjelmstedt, s 27, 1986

⁶⁸ Hjelmstedt, s 32, 1986

i drivor. Detta passade illa ihop med turist- och badortsverksamheten.⁶⁹ Ett sällskap för varbergskustens förskönande bildades⁷⁰ och en strandpromenad anlades 1912 på initiativ av doktor J. S. Almer, medlem i kommunalstyrelsen och grundare av Kustsanatoriet Apelviken.

3.3 Badlivet

Redan 1811 började Svartekällan vid Apelviken, ca 2,5 km från staden, exploateras som hälsokälla. Arkeologiska fynd visar att källan varit en offer- och hälsokälla ännu längre tillbaka.⁷¹ Det svagt järnhaltiga vattnet ansågs bra för hälsan och stadens styrelse såg möjligheten i att tjäna pengar. Ett knuttimrat brunnshus byggdes över källan.⁷² Byggnaden var mycket enkel med en våning och flackt sadeltak.⁷³ Brunnssdrickarna promenerade från staden ut till Apelviken. Häst och vagn var dock att föredra då den skumpiga resan ansågs nyttig för blodtryck och matsmältning.⁷⁴ 1837 flyttades huset in till staden till den plats som fick namnet Brunnsparken.⁷⁵ Vattnet från Svartekällan fick nu fraktas in till staden istället. Källan var i bruk till 1890-talet.⁷⁶

Modet med salta bad kom på 1810-talet till Sverige⁷⁷ från England där företeelsen funnits som kurmedel sedan början av 1700-talet.⁷⁸ Som komplement till brunnssdrickandet såg Varberg möjligheten att utveckla sig till en modern badort, troligen med Gustafsberg och Strömstad som förebilder.⁷⁹ 1822 byggde man därför ett varmbadhus med 5 badrum.⁸⁰ Samma år byggde man också en flytande badflotte med sump, en bassäng med botten av träspjälor, för havsbad. På 1850-talet hade tillströmningen av besökare blivit stor.⁸¹

1864 bildades Badortsbolaget för att klara den väntade konkurrensen från badinrättningarna i Strömstad, Marstrand, Lysekil och Grebbestad.⁸² Bolaget lät tillkalla en arkitekt från Väg- och vattenbyggnadskåren, löjtnant Wilhelm Gagner, för att bygga ett riktigt kallbadhus 1866.⁸³ Badhuset placerades 30 m ut i havet förbundet med stranden av en lång brygga. Trots att en vågbrytare uppfördes förstördes huset upprepade gånger i storm.⁸⁴ Det senaste kallbadhuset byggdes 1902 i en blandning av orientalisk och gotisk stil.⁸⁵

1866 byggdes även ett nytt varmbadhus med 20 badrum för bl a tång- och gyttebad, massagerum, bastu och dusch.⁸⁶ Detta ersattes med ett nytt 1925 som utformades i en blandning av nationalromantik och tjugotalsklassicism.⁸⁷ Vid invigningen ansågs det vara ett av de finaste och mest moderna i Skandinavien.⁸⁸

⁶⁹ Hjelmstedt, s 102, 1986

⁷⁰ Hjelmstedt, s 103, 1986

⁷¹ Jern, s 37, 1987

⁷² Stackell, s 93, 1974

⁷³ Stackell, s 94, 1974

⁷⁴ Vik, s 5, 1995

⁷⁵ Stackell, s 94, 1974

⁷⁶ Vik, s 5, 1995

⁷⁷ Stackell, s 94, 1974

⁷⁸ Jern, s 52, 1983

⁷⁹ Stackell, s 94, 1974

⁸⁰ Vik, s 5, 1995

⁸¹ Stackell, s 95, 1974

⁸² Stackell, 92, 1975

⁸³ Stackell, s 93, 1975

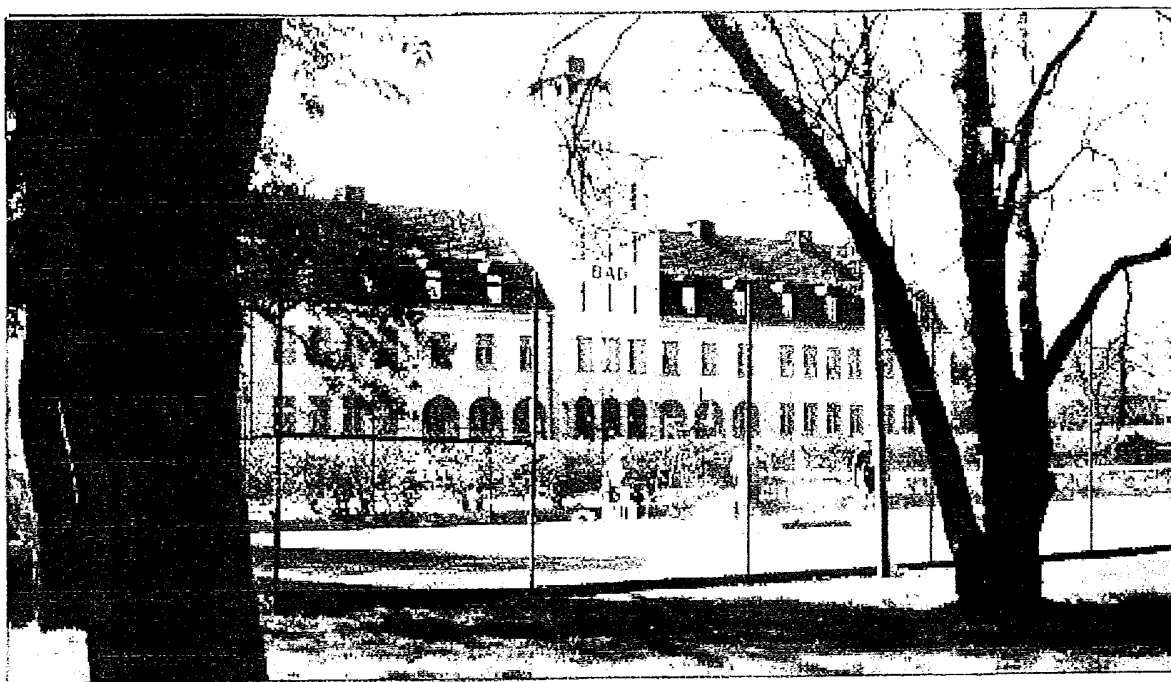
⁸⁴ Jern, s 53, 1983

⁸⁵ Stackell, s 106, 1974

⁸⁶ Vik, s 5, 1995

⁸⁷ Jern, s 56, 1983

⁸⁸ Vik, s 6, 1995

Ill.3 Varmbadhuset från 1925

Badet var ett nöje men också en ritual i den nya borgarklassens rekreativliv.⁸⁹ I Brunnsparken fanns Brunnssalongen för den samvaro ett badortsliv krävde utöver bad och brunnsskickande. Detta ersattes med ett mer fashionabelt Socitetshus på 1880-talet i den park som låg mellan varm- och kallbadhuset. Arkitekten var Adrian Petersson och han ritade byggnaden i morisk stil, inspirerad av Alhambra i Granada. Socitetshuset är numera byggnadsminnesförklarad.⁹⁰ Vid anläggningen kunde man få alla såväl naturliga som konstgjorda in- och utländska hälsovatten som fanns. Warbergs kolsyrade havsvatten med järn var särskilt populärt under 1890-talet. Vattnet dracks till musik av mässingsorkester. Dans och teater, restaurang och musik var andra nöjen som bjöds.⁹¹ Många kända personer spenderade tid vid kurorten, bl a Oscar I och II, Karl XV, Gustav Fröding, Carl Snoilsky och flera ministrar och statsråd.⁹²

Under 1890-talet upplevde badorten en nedgång i besökarantalet. Badortsbolaget vräktes från alla byggnader 1902 och staden tog över verksamheten.⁹³ Kurortens centrum låg även i fortsättningen i varmbadhuset där fysikaliska behandlingsmetoder med sol, ljus, vatten, värme, massage och hälsokost, praktiserades.⁹⁴ På 1960-70-talen ändrades målgruppen, från välbeställda privatpersoner till landstingen och dess rehabiliteringspatienter. På 1980-talet ändrade man återigen inriktning mot friskvård och en privat marknad. Fram till 1982 hade man endast haft öppet sommartid men nu började man ha öppet året runt. Sedan 1992 återfinns större delen av denna verksamhet vid kurorten i Apelviken.⁹⁵ Verksamheterna i de gamla husen från kurortstiden lever i stort sett kvar, men idag vänder de sig till en bredare publik.

⁸⁹ Jern, s 53, 1983

⁹⁰ Jern, s 58, 1983

⁹¹ Jern, s 61, 1983

⁹² Jern, s 45, 1987

⁹³ Stackell, s 104, 1975

⁹⁴ Vik, s 8, 1995

⁹⁵ Vik, s 9, 1995

Societetslivet var det få varbergare som hade råd med. De idkade istället nakenbad längs stränderna mellan Fästningen och Apelviken. Baddräkter fanns för övrigt knappast att köpa till ett rimligt pris i Varberg. Uppteckningar finns från 1890-talet om småpojkar som badade nakna vid Djupa Dräkt och Goda Hopp. Damernas Skarpe Nord etablerades senare på 1920-talet.⁹⁶ Traditionen med nakenbad finns kvar än idag på dessa badplatser. Det är fortfarande främst varbergarna själva som badar här, medan turisterna åker till Stora Apelviken eller Getterön där de stora camping- och stugområdena växt fram.

3.4 Varbergsskolan

Under en visserligen kort period, men ändå av en viss betydelse för de svenska konsthistorien, levde några konstnärer vid Apelviken.

1893 kom Nils Kreuger och bosatte sig på en bondgård vid Apelviken. Snart kom Karl Nordström och Richard Berg efter och hyrde in sig i en granngård. Dessa tre kom att bilda Varbergsskolan och motiven hämtade de från trakten i och runt Träslöv och Varberg. Med Gauguin och Van Gogh som inspirationskällor formade de ett nytt, svenskt nationalromantiskt måleri och upptäckte det storlinjiga, monumentala landskapet.⁹⁷ Stad och land, vardagsslit och storslagna vyer fångades på duken. Man kan se dessa bilder som dokument av tidens landskap, då många av motiven inte längre går att finna.⁹⁸

Trion splittrades 1895 genom att Nordström flyttade men Kreuger och Berg stannade ännu ett år.⁹⁹ Carl Larsson var vid denna tid lärare vid Valands Målarskola i Göteborg och hälsade flera gånger på sina vänner och kollegor i Varberg. Sommaren 1887 hade han och hans familj hyrt en stenhuggarbostad på Subbehalvön med utsikt mot Fästningen.¹⁰⁰ Tomten med sin stengärdesgård är bevarad, intill en gångväg i kurortens park, men huset finns inte kvar. Flera av Varbergsskolans alster kan man idag se på Varbergs Museum på Fästningen.

⁹⁶ Jern, s 62, 1983

⁹⁷ Jern, s 83-84, 1987

⁹⁸ Carlsson, s 74, 1995

⁹⁹ Carlsson, s 75, 1995

¹⁰⁰ Infotavla vid tomten

4. KUSTSANATORIETS HISTORIA

4.1 Tuberkulosen och sanatorierna

Hygienens stora genombrott kom på 1800-talet, och man lärde sig förstå sambandet mellan sjukdomar och smuts. Tuberkulosen var en av dessa sjukdomar och den spreds troligen till Sverige av utländska besökare.¹⁰¹ Dödligheten var som störst på 1870-talet¹⁰² men vid sekelskiftet tog tuberkulosen ännu ca 10 000 människoliv varje år.¹⁰³ I början drabbades mest städernas fattiga kvarter i södra och mellersta Sverige, men snart spreds sjukdomen till alla samhällsskikt, även på landsbygden och i Norrland.¹⁰⁴ Sjukdomen orsakas av mykobakterier och är en infektionssjukdom som främst drabbar lungor och lungsäckar, men kan via blodet spridas till andra organ.¹⁰⁵

Från England kom hygienismen i en "rousseauansk" anda, sol, bad, rent vatten och ren, frisk luft var lösningen.¹⁰⁶ Brunbränd hy blev ett tecken på hälsa och konstgjord solbehandling erbjöds på många badanstalter.¹⁰⁷ Idén med sanatorier kom från Schweiz och Tyskland. De skulle ligga avskilt från övrig bebyggelse för att sjuka skulle få vård och de friska skulle skyddas från smitta.¹⁰⁸

Det första offentliga tuberkulossjukhuset, paviljongen för bröstsjuka på Sabbatsbergs sjukhus, byggdes ändå inte förrän 1899 och hade plats för endast 32 patienter. En av anledningarna var att läkare och myndigheter ansåg de lämpligast med självständiga, fristående sjukhus. Till Oscar II:s 25-årsjubileum som regent, gjordes en nationalinsamling som fick utgöra grundplåt för tre nya sanatorier, Hålahult 1900, Hesselby och Österåsen 1901. På den kungliga anknytningen fick de sk jubileumssanatorierna en rik arkitektonisk utsmyckning med anknytning till stormaktstiden.¹⁰⁹ Landsbygdsanatorierna fick ofta en enklare utformning som underordnades sanatoriets mål; hälsa genom hygien, disciplin och kamp mot smittoämnet.¹¹⁰

1908 kom dock ett riksdagsbeslut om att landstingen skulle ha huvudansvaret för sanatoriebyggandet. Tidigare hade allt sådant byggande skett på privata initiativ. Kustsanatorierna ägdes ofta av för ändamålet bildade föreningar. Nu kunde dessa föreningar sluta avtal med landstingen om driften och de fick också möjlighet att söka statliga byggnadsbidrag. Eventuella driftunderskott täcktes med statliga medel.¹¹¹

4.2. Apelvikens sanatorium

Även djur kan drabbas av tuberkulos, sk bovin tuberkulos. När detta angriper juvret på en ko smittas även mjölken. När barn dricker den opastöriserade mjölken överförs smittan och infektion uppstår i lymfkörtlarna.¹¹² Körtlarna svullnar och blir variga. Kronisk snuva,

¹⁰¹ Alkemar, s 13, 1985

¹⁰² Alkemar, s 24, 1985

¹⁰³ Vik, s 10, 1995

¹⁰⁴ Alkemar, s 24, 1985

¹⁰⁵ Nationalencyklopedin, 1996

¹⁰⁶ Alkemar, s 15, 1985

¹⁰⁷ Alkemar, s 16, 1985

¹⁰⁸ Vik, s 10, 1995

¹⁰⁹ Alkemar, s 24, 1985

¹¹⁰ Alkemar, s 26, 1985

¹¹¹ Alkemar, s 25, 1985

¹¹² Nationalencyklopedin

m, och katarr i ögonens bindhinnor är några andra symptom.¹¹³ Denna typ av los kallades skrofulös efter latinets scropha, sugga, då man tyckte att den sjuke fick ett ande utseende.¹¹⁴

1902 beslöt dåvarande stadsläkare i Varberg Johan Severin Almer att erbjuda isfri vistelse för skrofulösa barn i 8 veckor på en bondgård vid Lilla Apelviken.¹¹⁵ en- och ledtuberkulos hos barn behandlades.¹¹⁶

Ill.4 Sanatoriet från Hästhagaberget.

Sanatoriets grundande

Utdlingen var framgångsrik och 1904 köpte Almer ett $\frac{3}{4}$ tunnland av hemmanet Apelvik Träslöfs socken.¹¹⁷ Här lät Almer bygga en träpaviljong för 20 patienter som var öppen i sommarmånaderna.¹¹⁸ Tidigare fick man ofta ta till amputation vid ledtuberkulos men då Doktor Almers behandling med sol, luft och riktig, näringsrik mat kunde den sjuka ledleden räddas.¹¹⁹ Maten kördes till en början ut till Apelviken från Almers eget kök inne på Hästhagaberget.¹²⁰

1904 bildades föreningen för skrofulösa barn. Årsavgiften var 2 kr eller 50 kr för icke betalande medlemskap. Föreningen skulle verka för sjukhusets verksamhet.¹²¹ Föreningen köpte marken och byggnaderna av Almer för 5 415 kr och 87 öre.¹²² Redan första året hade föreningen lyckats värva 600 medlemmar och många frivilliga gåvor skänktes. Doktor Almer arbetade dock kostnadsfritt och Apotekare Wählen i Varberg skänkte all medicin.

¹¹³ K, s 10, 1995

¹¹⁴ kemar, s 13, 1985

¹¹⁵ kemar, s 52, 1985

¹¹⁶ Idskog, s 1, 1977

¹¹⁷ mer, s 4, 1925

¹¹⁸ kemar, s 53, 1985

¹¹⁹ mer, s 50, 1925

¹²⁰ k, s 10, 1995

¹²¹ kemar, s 54, 1985

¹²² k, s 11, 1995

ortopedi som sitt specialområde.¹⁵⁷ Denna behandling liksom det ökade antalet vuxna patienter krävde förändringar i byggnadsbeståndet. Man hade även problem med ohyra och epidemier, som difteri, paratyfus och paradysenteri, som kom med nyanlända patienter.¹⁵⁸ Föreningen för kustvård åt skrofulösa barn bytte nu namn, p g a den ändrade patientsammansättningen, till Föreningen Kustsanatoriet Apelviken, Apelviksstrand.¹⁵⁹

Den nye arkitekten som fick ta hand om moderniseringen och nybyggnationen hette Gustaf Birch-Lindgren.¹⁶⁰ Förnyelsen skedde främst under två etapper, 1930-31 och 1933-34.¹⁶¹ Moderniseringen innefattade även vatten- och avloppssystem.¹⁶² Moderniseringen var nödvändig p g a förorenat vatten som orsakat sjukhuset en svår rödsotsepidemi 1931. En ny bergsbrunn borrades, men vattenbristen fortsatte. 1934 skrev man därför ett avtal med Varbergs kommun om att få ankyta sig till det kommunala vattenledningsnätet.¹⁶³

I början av 1930-talet började man även satsa mer på den estetiska utformningen. Fröken Gunilla Claeson stod för den konstnärliga utsmyckningen och artisten Edgar Wallin skötte färgsättningen. Trädgårdsarkitekten Ruth Brandberg gjorde gårdsplanen mer enhetlig.¹⁶⁴

1935 hade sjukhuset fått den utformning som det i stort sett hade kvar fram till nedläggningen på 1970-talet.¹⁶⁵ Miljön var enhetlig och sammanhållen vilket skapade identitet, avskildhet och trygghet, trots att den vuxit fram i etapper utan någon särskild reglering.¹⁶⁶ Anläggningen var nu som en egen liten stad med egen skola, radio, biograf, affär, bibliotek, post och frisör.¹⁶⁷

4.2.4 Sanatorium blir sjukhus

1942 öppnade man en särskild paviljong för finska krigsbarn och fram till 1948 vårdade man inte mindre än 464 finska patienter här.¹⁶⁸ Under 1940-talet minskade dock antalet dödsfall i tuberkulos kraftigt genom nya medicinska upptäckter. Även sjukdomsfallen minskade¹⁶⁹ och för att fylla upp vårdplatserna började man på 1950-talet ta emot poliosjuka, som krävde en likartad behandling. Även reumatiker, åldersslitna, allvarliga benbrott och patienter med cancer i benen behandlades.¹⁷⁰

En ny köksbyggnad hade länge behövts och den uppfördes 1959. Det blev en av de sista stora byggprojekten för sjukhuset.¹⁷¹ Nu hade man sammanlagt 33 byggnader, 5 för patienter, 10 för övrig sjukvård och administration, 10 ekonomibyggnader och 8 personalbostadshus.¹⁷²

Inte heller de nya patientgrupperna kunde fylla sanatoriets platser och inrikesdepartementet tillsatte därför 1961 en utredning av sjukhusets framtid. Utredning

¹⁵⁷ Vik, s 15, 1995

¹⁵⁸ Alkemar, s 102, 1985

¹⁵⁹ Vik, s 14, 1995

¹⁶⁰ Alkemar, s 104, 1985

¹⁶¹ Alkemasr, 107, 1985

¹⁶² Lindskog, s 37, 1977

¹⁶³ Lindskog, s 40, 1977

¹⁶⁴ Alkemar, s 109, 1985

¹⁶⁵ Alkemar, s 118, 1985

¹⁶⁶ Alkemar, s 29, 1985

¹⁶⁷ Alkemar, s 120, 1985

¹⁶⁸ Vik, s 15, 1995

¹⁶⁹ Alkemar, s 122, 1985

¹⁷⁰ Alkemar, s 124, 1985

¹⁷¹ Alkemar, s 128, 1985

¹⁷² Annell, s 10, 1963

resulterade i att sjukhuset skulle rustas upp för ortopedi och långvård men med färre vårdplatser. Hallands Landsting skulle få 50 av ortopedplatserna och 73 för långvård.¹⁷³ Formellt var sjukhuset ännu självständigt men i realiteten låg det under landstingets ledning.¹⁷⁴ Sanatorieverksamheten upphörde helt och man bytte därför namn till Apelvikens sjukhus.¹⁷⁵ I början av 1970-talet ingick man en avtal med landstinget om vårdplatser fram till 1980. Ersättningen från landstinget motsvarade kostnaden för driften av sjukhuset.¹⁷⁶

1970 återgick man också till egen vattenförsörjning genom att nya djupbrunnspumpar installerades för att förse vattentornen med vatten.¹⁷⁷

Det blev allt svårare för det lilla sjukhuset att hålla en modern standard och att rekrytera kompetent personal.¹⁷⁸ 1977 tog landstinget över hela anläggningen. Ortopedverksamheten flyttade över till det nybyggda, toppmoderna lasarettet i Varberg och en successiv nedläggning av sjukhuset i Apelviken började.¹⁷⁹ Kraven på sjukvården hade med tiden ökat och att modernisera Apelviken enligt dessa krav skulle bli mycket dyrt. Istället beslutade man att använda lokalerna till långvård, vårdskola och terapi i några år innan anläggningens slutliga framtid avgjordes.¹⁸⁰

I Sanatoriet Apelvikens utveckling kan man också se den framväxande socialstatens utveckling, från privat frivillig verksamhet till ett allt större statligt ansvar.¹⁸¹

4.2.5 Debatt, oenighet och lösning

Den fortsatta utvecklingen präglas av en tids oenighet och utdragna debatter. Apelvikens framtid var inte lätt att avgöra och många hade sina bestämda åsikter. Förslagen i de lokala tidningarna var många, flyktingförläggning, centra för handikappade, kyrkan, vårdcentral, pensionärer, marinbiologi, seglargymnasium eller högskola för kiropraktik.

Landstinget köpte sjukhuset på 1970-talet för 2 miljoner kr, men hade inget intresse av att ha det kvar. De ville sälja det till kommunen men man lyckades aldrig enas om något pris. Istället lät man Olle Johansson Byggnadsentreprenad AB från Borås köpa anläggningen 1985 för 9 miljoner kr. Nu vaknade plötsligt kommunen upp och protesterade.¹⁸² Kommunen ansåg att landstinget sålt Apelviken utan att ha tagit reda på hur kommunen tänkt att området skulle användas, trots att kommunen hade planeringsansvaret. Kommunen ansåg dessutom att affärer mellan kommun och landsting skulle ske till självkostnadspris då det är skattebetalarnas pengar det gäller.¹⁸³ Efter en tvist som ledde ända upp till regeringen fick kommunen utnyttja sin förköpsrätt och hävde kontraktet med Olle Johansson.¹⁸⁴ Denne hade dock redan lagt ned åtskilliga kronor på upprustning, projektering och tackat nej till andra projekt, vilket fick till följd att han krävde skadestånd av kommunen.¹⁸⁵

Varbergs kommun var dock inte heller intresserade av att behålla Apelvikens sjukhus för egen räkning. De utlyste en idéävling 1987 och det bästa förslaget skulle få köpa

¹⁷³ Lindskog, s 56, 1977

¹⁷⁴ Lindskog, s 2, 1977

¹⁷⁵ Alkemar, s 130, 1985

¹⁷⁶ Lindskog, s 57, 1977

¹⁷⁷ Lindskog, s 61, 1977

¹⁷⁸ Lindskog, s 2, 1977

¹⁷⁹ Alkemar, s 131, 1985

¹⁸⁰ Lindskog, s 3, 1977

¹⁸¹ Alkemar, s 145, 1985

¹⁸² Vik, s 16, 1995

¹⁸³ Hallands Nyheter, 86-01-22

¹⁸⁴ Vik, s 16, 1995

¹⁸⁵ Hallands Nyheter, 86-06-27

anläggningen.¹⁸⁶ Det dröjde fram till 1989 innan kommunen kunde bestämma sig för något förslag. Vinnarna, BPA Bygg AB, Contekton Fastighetsutveckling AB, Media Management Hotel AB fick kontraktet och köpte byggnaderna för 5 miljoner och tomträttsavtalet för 10 miljoner kr.¹⁸⁷ Affären hade då kostat Varbergs kommun 17 miljoner kr.¹⁸⁸ Företagsgruppen bildade fastighetsbolaget Varbergs Kurort AB. Sjukhusets huvudbyggnader byggdes om till hotell-, konferens-, och modern kurortsanläggning. Övriga befintliga hus hyrdes ut till bl a kommunens lekotek för barn med utvecklingsproblem¹⁸⁹, Barncancerfondens rekreationsanläggning för cancersjuka barn och deras familjer¹⁹⁰, anorexiklinik¹⁹¹, hyreslägenheter och ca 30 olika privata företag.¹⁹² I den gamla bondgården där allt en gång startade blev det café, antikaffär och hantverkscentrum.¹⁹³

Ill.7 Nya bostadshus

Flera nya hus byggdes också för 128 hyres- och bostadsrätter samt 50 gruppbofästelser.¹⁹⁴ 1989-94 investerades 350 miljoner kronor i området och det var en av länets största byggarbetsplatser. Under tiden pågick en lika intensiv marknadsföring för att skaffa hyresgäster och lansera Varbergs kurort & Kusthotell.¹⁹⁵ F d talmannen Ingemund Bengtsson kunde till slut inviga Varbergs Kurort & Kusthotell i november 1992.¹⁹⁶

Contekton fick Hallands museiförenings diplom 1993 för upprustningen av befintliga byggnader. Nya byggnader utformades utifrån de gamlas färg och form.¹⁹⁷

¹⁸⁶ Vik, s 16, 1995

¹⁸⁷ Vik, s 26, 1995

¹⁸⁸ GöteborgsPosten 89-01-21

¹⁸⁹ Vik, s 26, 1995

¹⁹⁰ Vik, s 28, 1995

¹⁹¹ Vik, s 30, 1995

¹⁹² Vik, s 18, 1995

¹⁹³ Vik, s 43, 1995

¹⁹⁴ Vik, s 18, 1995

¹⁹⁵ Vik, s 17, 1995

¹⁹⁶ Hallands Nyheter, 92-11-02

¹⁹⁷ Vik, s 17, 1995

4.2.6 Beskrivning av dagens kurort

Apelvikens sanatorium, eller kurort som det heter idag, ligger på ett 332 530 kvadratmeter stort område ca 2,5 km från Varbergs centrum. Området begränsas av Västkustbanan och strandpromenaden i nordost. I övrigt är det havet som omger udden. Ytterst i väster står Subbefyr på den karga stenklippan, där man än idag ser spår efter stenbrotten. Längre in mot land frodas idag grönskan efter de omfattande planteringarna som gjordes redan på 1920-talet.¹⁹⁸

Som skydd mot flygsand på Lilla Apelvikens strand byggdes 1930 en 1,70 m hög mur i Varbergsgranit.¹⁹⁹ Byggnaderna i området är tämligen enhetliga i sin färgsättning och till viss del även i sitt formspråk. Förebild har den första paviljongen i trä varit, som byggdes 1904, men utformningen blev pampigare i de stora stenbyggnaderna som finns kvar idag. Herrgårdsstil har det kallats i några av de texter jag läst, men i Alkemars m fl uppsats har det också påpekats att utformningen av landsortssanatorierna blev enklare än de sk jubileumsklinikerna. Jubileumsklinikerna utformades i 1600-talets barockstil för att anknyta till den svenska stormaktstiden.²⁰⁰ Valmade mansardtak är dock ett kännetecken för denna stil, som även återfinns vid Apelvikens sanatorium. Takformen, de stora fönstren och en slät, enkel fasad känns igen från foton av sanatoriets första hus och återkommer på de flesta byggnaderna från tiden innan 1940-talet. Färgen på de galvaniserade plåttaken är svagt grå-grön och de putsade fasaderna har en ljus ockraton. Husen vilar på socklar av varbergscharnockit. Även husens källare är av sten.²⁰¹

Sjukhusets huvudbyggnader, idag kuthotell och kurort, lades på rad mot stranden och bakom placerades diverse ekonomibyggnader, idag företags-, service- och konferenshus. Personalbostäderna byggdes i ett mer skyddat läge mot land i den östra delen av området. De flesta husen har två våningar och en extra takvåning. Fasaderna är vanligtvis helt släta, men enklare utsmyckning kan förekomma så som byggnadsåret i relief eller de fyra medaljongerna i terrakotta över centralbyggnadens entré.

Sanatoriebyggnadernas långsträckta form har de fått för att alla sjuksalar skulle få maximalt ljusintag, enligt den konservativa behandlingens ideal. De är sammanbundna med varandra för att man skulle kunna förflytta patienterna i deras sängar, monterade med hjul, inom anläggningens olika behandlingsavdelningar. Läkarebostäderna byggdes som villor i tvåvåningar med sadeltak, utom överläkarens hus som fick mansardtak, men i samma färgsättning och material som de övriga husen i området. Den övriga personalen bodde i flerbostadshus av större format. Bostäderna utformades i högre grad än sjukvårdsbyggnaderna enligt rådande stilideal, men anslöts till områdets färgsättning. Bostäderna som byggdes i slutet av 1930-talet fick följaktligen funktisstil. Köksbyggnaden från 1959 bär också en enkel funktionalistisk prägel. Materialet i husen var sk rex-tegel med bremervälv av armerad betong mellan våningarna.²⁰² Bremervälv är en äldre typ av håltegelbjälklag och är ett sätt att framställa stentak utan balkar.²⁰³

Den lantgård där Doktor Almer började sin verksamhet är den enda träbyggnad som finns kvar. Det är en typisk hallandsgård med fyra envåningslängor med halmtak, sammanbyggda kring en sluten gårdsplan. Slätpanelen är struken med falurödfärg.

Ett flertal byggnader har tillkommit under 1990-talet. Även de ansluter sig till områdets färgsättning i ljus ockra och grön-grått. Grupp bostäderna har två våningar medan

¹⁹⁸ Årsberättelsen, 1924

¹⁹⁹ Årsberättelsen, 1930

²⁰⁰ Alkemars, s 24, 1985

²⁰¹ Årsberättelsen, 1926

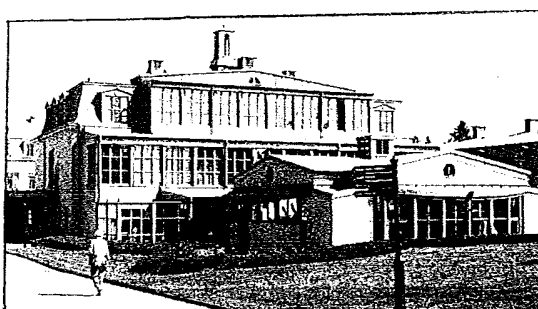
²⁰² Årsberättelsen, 1923

²⁰³ Dravnieks, s 47, 1997

bostadsrätterna är högre med sina fem våningar. De högre husen har placerats runt den halvcirkelformade trädgårdsanläggning som ligger i paviljong 3:s huvudaxel. Denna trädgård anlades i en tidigare epok av kurortens historia och har med de nya husens placering fått en ökad betydelse. Gruppbestäderna har placerats ut bland de äldre personalbostäderna.

De nya husen kan sägas anknyta till områdets historia med sin färg och sitt material, men också till den kontinuerliga ut- och tillbyggnad efter tidens ändrade behov, som präglat anläggningen under stor del av dess existens. Husen som byggdes under sanatorietiden fick olika utformning efter rådande byggnadsstil, men anpassades till den befintliga miljön genom sin lågmälda färg, formspråket och materialet, vilket även stämmer med nytillskotten.

Idag präglas också området av en frodig grönska vilket inte var fallet i början av 1900-talet, men som var målet redan under de första decennierna. Idag använder allmänheten badstranden framför Kusthotellet. Det är nu nästan 40 år sedan sanatoriet bytte namn till Apelvikens sjukhus och 10 år sedan det blev kurort. Varbergsborna åker dock fortfarande till "Kåsa", KSA, Kustsanatoriet, och badar.

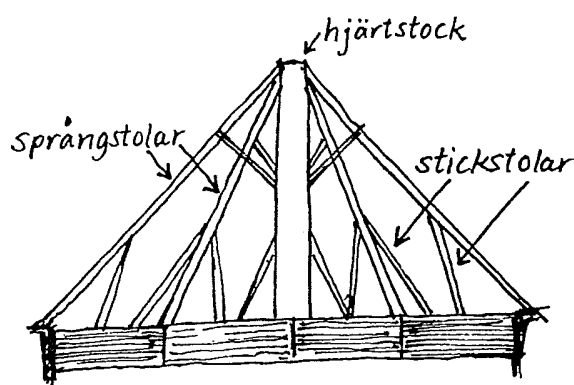
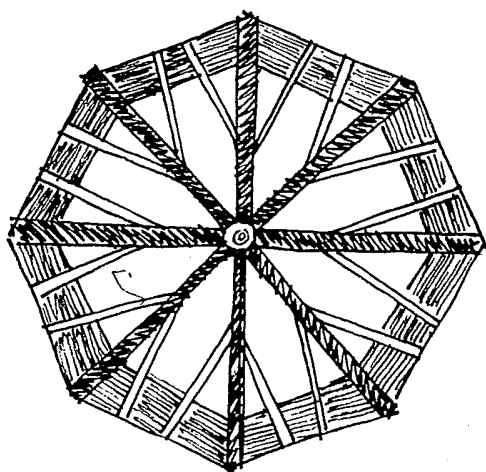
Ill.8 Paviljong med solverandor och den nya simhallen.

5. VATTENTORNEN

5.1 Vattentornen när de byggdes och dess förändringar

1915 ansökte kustsanatoriet om statligt anslag på 40 000 kr för om- och tillbyggnad av sanatoriets centralbyggnad och för nybyggnation av ett vattentorn. Ansökan beviljades och arbetet kunde sätta igång. Projektet försenades något på grund av sena materialleveranser för varmvattenberedning, reservångpanna och vattenuppföring av vattentornet. Vattentornet byggdes helt i armerad betong som kläddes in med dubbla brädväggar. Mellanrummet i brädväggarna isolerades med sågspån. Taket bestod av rödmålad plåt på brädunderlag med papp som mellanlägg.²⁰⁴ Troligen användes oljefärg, vilket var brukligt på plåt, för att skydda mot rost.²⁰⁵

Konstruktionen av taket har jag inte funnit någon uppgift om, men tälttak byggs oftast genom att man i mitten sätter en lodrät, grövre sparre eller bjälke som har lika många sidor som antalet hörn på byggnaden. Denna bjälke utgör hjärtstocken som stöttorna, eller språngstolarna, i takstolen lutas mot. Vid en kantig planform förenas de motstående språngstolarna till en huvudstol. Mot språngstolarna lutas sedan mindre stickstolar.²⁰⁶

Ill.9 Tälttaks konstruktion, plan och genomskärning

Cisternen fick en kapacitet för 50 kubikmeter vatten.²⁰⁷ På äldre foton kan man se att det idag helt rödmålade tornet var målat i en ljusare nyans i hela fönsterpartiet och i utkragningens nedre kant. Den nedre delen hade stående panel medan den övre hade liggande.

Stilen har av Alkemar m fl kallats för medeltida, men borgtemat i byggandet av vattentorn var populärt långt tidigare under vattenförsörjningens första epok på 1800-talet. Jag skulle snarare definiera stilen som nationalromantisk, vilket överensstämmer med rådande stilideal enligt Horgby. När man ser till andra vattentorn som byggdes vid samma tid i Sverige har flera fått en likartad utformning som dessa i Apelviken, men de är byggda i tegel eller natursten. Exempel är Södertäljes, Hagalunds i Solna och Avestas vattentorn.²⁰⁸ Den röda färgen skulle kunna vara ett försök till att imitera tegel, vilket skulle kunna förklara detta

²⁰⁴ Årsberättelsen, 1916

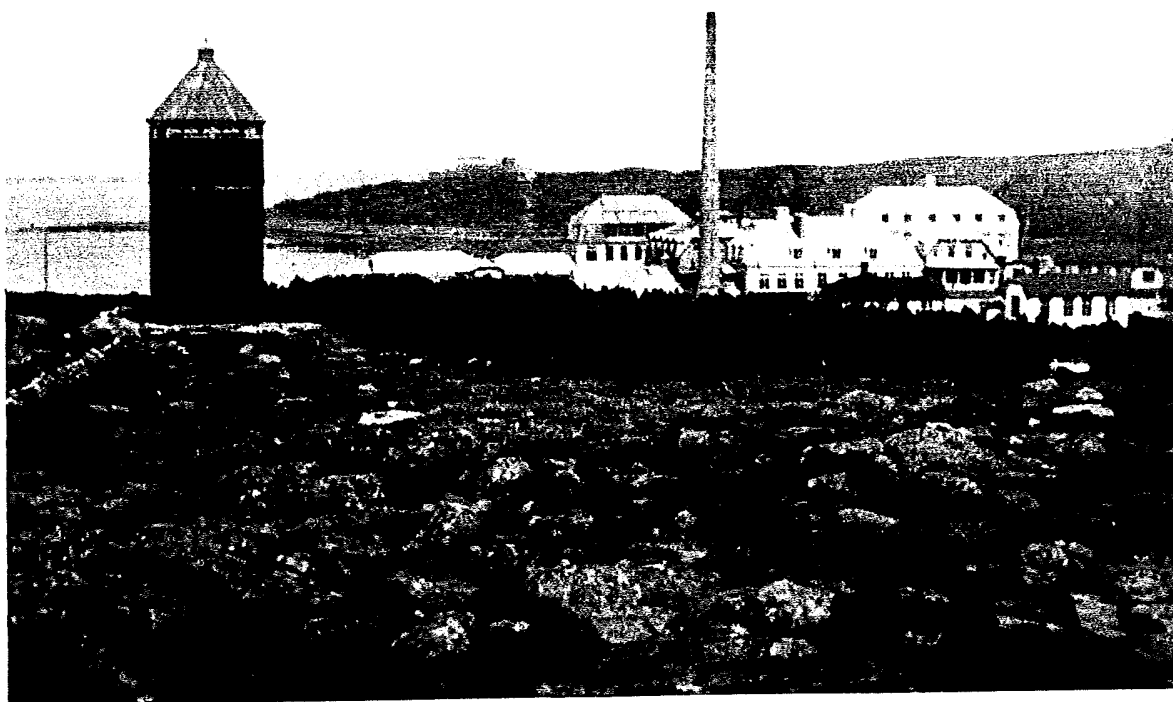
²⁰⁵ Karlson, s 219, 1998

²⁰⁶ Karlson, s 188, 1998

²⁰⁷ Lindskog, s 15, 1977

²⁰⁸ Skånska vattentornssällskapet, 2000

färgval som avviker från den i övrigt konsekventa färgsättningen på områdets byggnader. En annan förklaring kan vara deras läge vid havet. Tornen måste haft en viss betydelse som sjömärke då Subbefyr byggdes först 1934.²⁰⁹ Tornen är utformade som båkar, den största typen av fasta sjömärken. Båkar var ca 20 m höga torn- eller pyramidformade byggnader av trä eller sten och utgjorde ankoringsmärken vid skärgårdsinlopp och dylikt. De färgsattes så att de var väl synliga från sjön på stort avstånd.²¹⁰ Höjd, form, färg och läget vid inloppet till Varberg på vattentornen stämmer överens med denna beskrivning.

Ill. 10 Kustsanatoriet och det första vattentornet 1925.

Vattnet pumpades till tornet med en Zäta-pump placerad i ekonomihusets källare. Från Vattentornet lades en tretums gjutjärnsledning till ekonomihuset där ledningen delades i olika tvåtums ledningar som ledde till 6 brandposter i området. På dessa monterades blixtkopplingar för tvåtums slangar som var så långa att varje lokal skulle kunna nås vid eventuell brand.²¹¹ Även den äldre vattenbehållaren på ekonomihusets vind fick vatten från tornet. Denna behållare användes så sent som 1977.²¹²

Huvudentreprenör för byggnationen var byggmästare Johannes Nilsson i Varberg. Bjälklagen i både vattentorn och centralbyggnaden utfördes av Västra Sveriges Betongaktiebolag. Varbergs Järnsängsfabrik tillverkade värme-, vatten- och avloppsledningar. Elinstallationer gjorde Nya Förenades Filial i Varberg efter ritningar av ingenjör Bylund i Göteborg. Målare Millkvist från Varberg skötte målningsarbetena och arkitekt och

²⁰⁹ Svensk Fyrlista, 1980

²¹⁰ Sohlmans sjölexikon, s 91, 1955

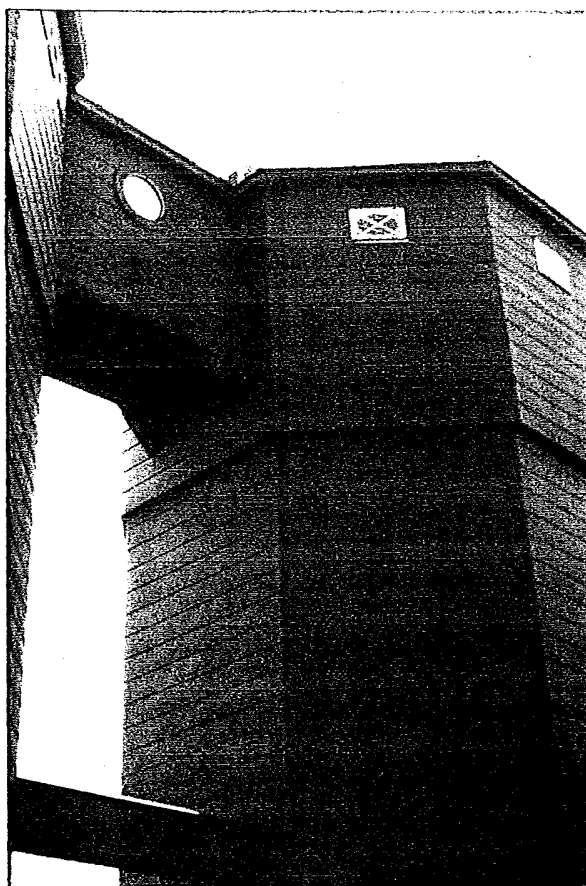
²¹¹ Årsberättelsen, 1916

²¹² Lindskog, s 15, 1977

5.3 Exteriör beskrivning

De båda tornen står på en höjd ca 50 m söder om kurortsområdet. Idag är de knappt synliga bakom de höga träden, men när de byggdes var området kalt och tornen måste utgjort en imponerande syn. De är ca 10 m höga och klädda med faluröda masonitplattor som lagts omlott så att de övre kanterna alltid skyddas. Tornen är åttkantiga, raka men med ett svagt utkragat övre parti som avslutas med en enkel tornhuv i rödmålad galvaniserad plåt. Tornhuvens har fått formen som ett tälttak, dvs det har lika många fall som byggnaden har sidor. Eftersom planformen är rätlinjig och takytorna är plan kan man även kalla taket för pyramidtak.²²³

Tornen står på en 20-40 cm hög sockel i svartmålad betong. Mot norr har vardera torn en mörkbrun trädörr en bit ovanför marken. Tornen binds samman av en gång mellan de övre partierna.

Ill.11 Tornen binds samman av en överbyggd gångbro.

Det östra tornet byggdes först, 1916. Sockelns betong har belagts med grov puts, troligen betong som ska likna puts. Ett svartmålat trappsteg leder upp till dörren. Högst upp på tornet finns det på varje vägg två fönster med vita karmar och spröjsar. Fönsterformatet är liggande och indelat i 6 rutor. Den släta tornhuvens är krönt med en lanterninliknande ventil. Mellan tornens övre partier leder en täckt gångbro som har ett runt fönster åt norr. Ca 3,5 m från marken leder en järntrumma innehållande rörledningar.

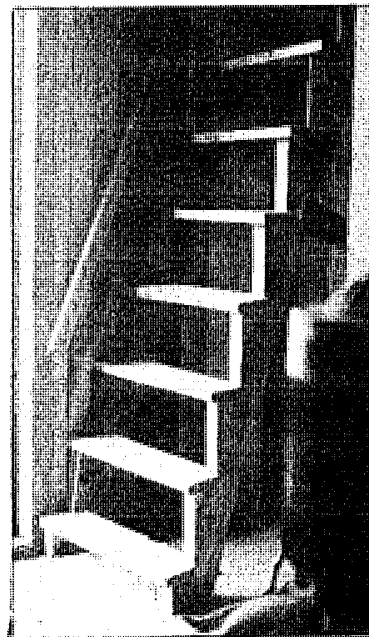
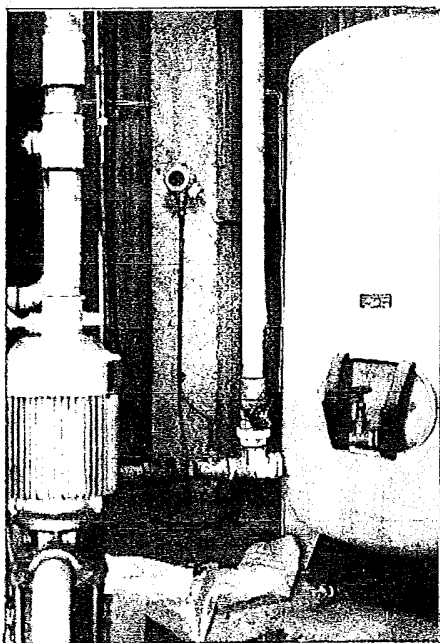
²²³ Karlson, s 182, 1998

Arkitekt Lange skapade två tvillingtorn, men han tycks ändå ha velat markera en viss skillnad i detaljerna hos de båda. Det västra tornet från 1926 skiljer sig från det östra genom att sockeln inte putsats och man ser märken efter träformen som den gjutits i. Varje väggsida har endast ett fönster och de är kvadratiska. En cirkel är inskriven i kvadraten, som delas in av ett kryss. Tornhuven har fått en enklare avslutning än sin granne, men har däremot fått små takkupor med ventilöppningar på tre av de sex sidorna.

5.4 Interiör beskrivning av 1916-års torn

Invändigt är väggarna klädda med pärlspontpanel i trä. Det märkliga är att en del brädor är målade i olika nyanser och typer av färg, ljusgult, ljusblått, mörkbrunt, medan andra är helt omålade. Troligen är det brädor som återanvänts från någon rivning. 1916 ersattes den gamla centralbyggnaden i trä med en ny i sten.²²⁴ Kanske är det delar av den gamla sjukhusbyggnaden som omvandlats till vattentorn.

Hela den inre konstruktionen är av betong. Golvet är slätt och 6 betongpelare bär upp vattencisternen. Det nedre rummet, som man kommer in i är fyllt av diverse apparater, mätare och cisterner. De flesta är installerade 1970 och är troligen de två tryckluftspumpar, avhärtnings- järn- och manganfilter som installerades detta år.²²⁵ Vattentornen används inte längre för sitt ursprungliga syfte men man kan här se att det ändå har en viss funktion som förråd.

Ill. 12 och 13 Teknisk utrustning (vänster) och trappan (höger) i 1

En smal, brant trappstege slingrar sig upp längs de östra väggarna till de övre delarna av vattentornet. Ungefär 3 m upp finns en "andra våning" som består av några plankor sporadiskt utlagda över de tvärgående betongbjälkarna mellan de bärande pelarna. På 5,5 meters höjd börjar cisternen. Man kan se att den gjutits i träform. Trappan klämmer in sig bredvid betongkolossen och avslutas med ett knappt meter brett trägolv runt cisternen. På den

²²⁴ Alkemar, s 68, 1985, Årsberättelsen, 1916

²²⁵ Lindskog, s 61, 1977

här höjden är allt trä omålat, såväl golv och tak som väggar. Här uppe kan man beundra den fantastiska utsikten från de fönster som finns kvar och ännu inte är igenbommade. Det går också att kika över kanten, ned i den jättelika öppna vattenbehållaren som en gång försåg sjukhuset med vatten.

Från denna våning kan man nå det andra tornet via den täckta gångbron. Det finns ingen trappa i det västra tornet, men det öppna området runt cisternen är här så smalt, ca 30 cm, att det inte finns plats för vare sig trappa eller golv.

5.5 Interiör beskrivning av 1926-års torn

Det östra tornet är nyare, men är mindre omsorgsfullt utformat interiört. Väggarna är visserligen även här klädda med träpanel men betonggolvet är ojämnt och grovt med stora stenar som ballast. Golvet under cisternen består bara av sten och jord. Tornet ligger i en sluttning vilket får till följd att golvet ligger mycket högre mot sydsidan än mot den norra. Runt golvet löper en ca 20 cm hög betonglist. I golvet mot öster finns ett hål för en rörledning som går ned i marken. Mynningen är idag igenpluggad med en träbit.

Även här bärs cisternen upp av 6 pelare av armerad betong, som dock har något grövre dimensioner än i det äldre tornet. Armeringen sticker här och där fram i form av något som liknar rostiga spikar och ca 1 cm tjocka järnstavar. Cisternen är rund men dess uppbärande fundament är åttkantigt liksom vattentornets yttre träskal. All betong är gjuten i träform och på en balk vid ytterdörren hänger t o m en brädbit kvar.

Från golvet ser det ut att vara två cisterner i detta torn, en mindre ca 2 m upp och en större ovanför. Den övre cisternen upptar så gott som hela det inre rummet vilket gör att trappa till de övre delarna saknas. Några trästegar finns dock om man vill komma något högre upp, men inte heller de räcker för att förhållandet mellan cisternerna ska kunna undersökas.

Ovanför dörren finns ett runt fönster vilket har täckts utvändigt av masonitplattorna. Under cisternen ligger ett gammalt träkar. Det är uppbyggt som en oval tunna med 15 cm breda plankor sammanbundna av ett 3 cm breda metallband. Det är 80 cm högt, ungefär 2 m

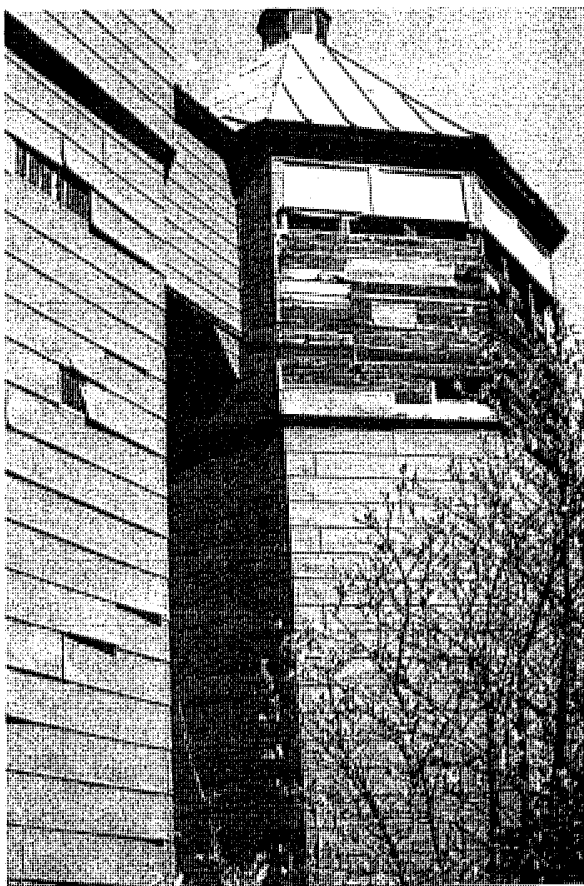
Ill.14 Betongkonstruktion och träkar i 1926-års torn.

långt och 120 cm brett. Det skulle kunna vara det träkar från 1907 som tjänade som vattenreservoar innan det första vattentornet byggdes.²²⁶

5.6 Skador

Tornens läge på ett berg vid havet gör att de är mycket hårt utsatt för väder och vind, men de är även drabbade av bristande underhåll. Det märks tydligt på de två vattentornen. På de tre sidorna i sydlig riktning har masonitplattorna börjat lossna i den fria nedre kanten. På flera ställen har de fallit ned och blottar den ursprungliga träpanelen. Det syns att den nedre delen haft stående och den övre utkragade delen haft liggande faluröd slätpanel. Det östra tornet är särskilt hårt åtgånget och även den underliggande panelen har rasat ned på sina ställen.

På de sidor som ligger mot norr finns all masonit kvar men har fläckvis belagts med en brun-svart alg. Tornhuvorna är rostiga främst i de nedre kanterna och färgen har lossnat fläckvis. Ett annat mycket beklagligt problem är den förstörelse som människor medvetet utsatt byggnaderna för i form av graffiti.

Ill.15 Tornens södra sidor är hårt utsatta för väder och vind.

Den invändiga träpanelen ser i stort frisk ut. Det stora undantaget är dock högst upp i 1916 års torn som ju har svåra skador utvändigt. Eftersom både masonit och panel ramlat ned på utsidan börjar även det invändiga träet angripas av röta. Många av fönstren är trasiga, rötangripna och har därför täckts med plattor. Även längst ned vid marken kan den invändiga

²²⁶ Alkemar, s 57, 1985

panelen på vissa ställen vara fuktskadad, främst i anslutning till rörledningar som leder ut genom väggen. I det västra tornets alla hörn strax ovanför betonglisten kommer järnband ned ur brädväggen. Dessa järn är svårt rostangripna och är nu på väg att vittra sönder. I väster har ett sådant järn sprängt loss en bit av betongsockeln.

5.7 Bevarande och skydd

Kustsanatoriet är, som jag nämnde i inledningen, klassat som ett område av riksintresse av Riksantikvarieämbetet. Den lag som reglerar denna företeelse är naturresurslagen, NRL 2:59.²²⁷

Kommunen får då ett visst ansvar att bevara denna miljö. Det främsta redskapet för skydd är att upprätta en detaljplan, men finns även med i kommunens program för kulturmiljövård.

Varbergs kommun har som syfte med sitt program för kulturmiljövård att öka kunskapen och förståelse för kulturhistoriska värden i miljön. De poängterar också att den enskilde ägaren och brukaren också måste ta sitt ansvar genom att visa hänsyn och vårda kulturmiljön.²²⁸ Detta är en lagstadgad skyldighet. I Kulturminneslagen 1:1 står det att det är en nationell angelägenhet att skydda och vårda vår kulturmiljö och ansvaret för detta delas av alla. Vidare står det i kulturmiljöprogrammet att de översiktliga bevarandemålen bäst nås genom att förutsättningar ges för ett fortsatt brukande.²²⁹ Kustsanatoriet anses värdefullt för den väl bevarade och sammanhållna miljö som speglar utvecklingen av den svenska sjukhushistorien från 1902 och fram till idag och för dess symbolvärde för Varberg.²³⁰

Kommunen har, i enlighet med Plan- och bygglagen, PBL 3:1, upprättat en översiktsplan för att ange hur mark- och vattenområden ska användas och hur bebyggelsen bör utvecklas. Översiktsplanen är en viktig grund för beslut om kommunens framtida utveckling och vägledning vid behandling av bebyggelseärenden.²³¹ Också här är det den väl bevarade park- och bebyggelsemiljön som speglar utvecklingen från 1902 som ska skyddas för framtiden.²³² Vidare måste stor hänsyn tas till den befintliga bebyggelsen vid nybyggnation och andra åtgärder.²³³ Denna översiktsplan är från 1990 och en ny är under utarbetande.

Detaljplaner regleras också av PBL. Gällande detaljplan för sanatoriet med omnejd upprättades 1991 och reviderades 1992. Detta för att reglera områdets utveckling till kurort och bostadsområde. Det fanns en detaljplan för området även innan 1991, som styrde byggprojektet som startade 1989. Denna detaljplan har jag dock inte studerat. Detaljplanen är utformad så att de verksamheter, som det vinnande förslaget i idétävlingen planerade att etablera, också skulle kunna genomföras. 12 fastigheter avstyckades från fastigheten Sanatoriet 1 för att ge plats åt kusthotellet, barnhabilitering, lekotek, hjälpmedelscentral, kommunhälsan, daghem, konsulthus, olika privata vård- och behandlingsenheter. Vidare skulle pågående byggnation av kurbad, rehabilitering, läkarhus, kurboende, bostäder och friskvårdsanläggningar få fortsätta. Området ska vara anslutet till kommunalt VA-nät. Syftet med detaljplanen är också att redovisa byggrätter inom respektive fastighet och därmed utgöra underlag för kommande bygglov.²³⁴ Genomförandetiden var dock begränsad till 1999-02-10,

²²⁷ Varbergsbygd, s 155, 1992

²²⁸ Varbergsbygd, s 579, 1992

²²⁹ Varbergsbygd, s 579, 1992

²³⁰ Varbergsbygd, s 303, 1992

²³¹ ÖP 90, s 7, 1990

²³² ÖP 90, s 40, 1990

²³³ ÖP 90, s 50, 1990

²³⁴ Planhandlingar, 1991/92

vilket innebär att kommunen idag inte längre behöver godkänna de byggrätter som finns med i planen.²³⁵

Innehållet i detaljplanen kan kort sammanfattas så att man gav möjlighet till byggnation till en höjd motsvarande befintlig bebyggelse på större delen av området. På en mindre del av området kan man efter särskild prövning tillåta upp till 14,2 m. Hänsyn till de värdefulla miljön ska stå fast vid nybyggnation.²³⁶

På själva detaljplanen är vattentornen och deras närmaste område märkta med C 1 och q 2. Stor bokstav i en detaljplan anger markanvändning och här betyder C1 område för rehabilitering, hälso- och sjukvård, kurortsverksamhet, hotell, restaurang, kontor, handel, laboratorium, utbildning, bostäder och boendeservice. Denna beteckning har placerats på de flesta byggnaderna i området vilket förklarar det stora antalet alternativ.

Lilla q hänvisar till PBL 3:12 och innebär enligt lagen ett förvanskingsförbud av befintlig särskilt värdefull bebyggelse. Att placera ett q på detaljplanen medför att kommunen tar på sig vissa ersättningsskyldigheter vid restaurering och dylikt. I den aktuella detaljplanens definition av q2 står det att vattentornen utgör en värdefull miljö och att ändring av byggnaden inte får förvanska dess karaktär eller anpassning till omgivningen. Ny bebyggelse skall utformas med hänsyn till omgivningens egenart och byggnaden får inte rivas. Området närmast tornen är markerade med små kryss vilket här betyder att marken får bebyggas med uthus och garage om det efter prövning anses lämpligt. Höjden för nybyggnation får inte överstiga 10 m.²³⁷

Är vattentornen genom dessa åtgärder tillräckligt skyddade? Det finns onekligen flera skyddsåtgärder men problemet är att det inte finns preciserat vari varsamhet och förvanskingsförbud ligger. Översiktsplanen och utnämningen till riksintresse gäller hela området och är därmed bara översikter. De preciserar därmed inte vad som gäller specifikt för vattentornen, utan säger att de ingår i en helhet som bör bevaras och behandlas varsamt. Däremot finns det utrymme i detaljplanen att definiera mer ingående vad det är som inte får förvanskas. I den gällande detaljplanen har man i stort sett skrivit av lagtexten som ändå gäller i och med att man markerat tornen med ett litet q. Vidare har man gett ett stort antal alternativ till hur tornen får användas vilket skulle kunna ses som ett hot, men om byggnadernas ägare och förvaltare tar sitt ansvar enligt KML kan det fungera ändå. I princip skulle man enligt denna detaljplan kunna bygga ett 10 m högt garage precis bredvid tornen, men det är inte särskilt troligt att stadsbyggnadskontoret skulle anse det lämpligt, och kan knappast ses som ett hot. Dessutom har ju genomförandetiden gått ut för nybyggnation. Jag undrar bara varför man belagt området med sådana bestämmelser.

PBL innehåller också en paragraf, 3:13, som säger att byggnaders yttre skall hållas i ett vårdat skick och underhållet skall anpassas till byggnadens värde från historisk, kulturhistorisk, miljömässig och konstnärlig synpunkt samt till omgivningens karaktär. Denna paragraf säger också att byggnader som berörs av 3:12 ska underhållas så att deras särart bevaras. Tyvärr har underhållet av vattentornen inte levt upp till vad lagen säger. De övriga byggnaderna på området har däremot fått en helt annan vård, vilket visar betydelsen av vad man kommunen säger i sitt program för kulturmiljövård; bevarandemålen nås bäst genom att byggnaden har en användning.

Skulle en byggnadsminnesförklaring behövas för att säkerställa bevarandet? Kanske skulle tornen leva upp till det kriterium som krävs för att en byggnadsminnesförklaring ska vara aktuell, men det behöver inte vara nödvändigt. Med en väl formulerad detaljplan kan tornens skydd vara väl så bra. Problem kan dock uppstå i framtiden om man gör en ny detaljplan med helt förändrade villkor. Kommunen och områdets förvaltare verkar dock vara

²³⁵ Detaljplan, 1991/92

²³⁶ Planhandlingar, 1991/92

²³⁷ Detaljplan, 1991/92

väl medvetna om kurortens betydelse, även om vattentornen hittills blivit något bortglömda. Detta medvetande är ändå den viktigaste faktorn för en god framtida utveckling.

Allt sedan vattenhanteringen upphört i tornen har de inte heller använts på något alternativt sätt och man kan förstå att kostnaden för underhållet blir mycket betungande för Kurortens samfällighet, som till stor del utgörs av privata familjer i hyres- och bostadsrätter. Om man ser till vattentornens yttre är möjligheterna för en ny användning många. Om man däremot går in i dem står man inför ett stort problem. De stora cisternerna i armerad betong på sina stadiga fundament upptar större delen av interiören och de är inte lätta att förändra

5.8 Förändringar av andra vattentorn

Många äldre vattentorn har blivit överflödiga, men deras betydelse som landmärken och miljöskapare gör dem ändå viktiga i stadsmiljöerna. Den arkitektoniska utformningen är ofta rik och fantasifull vilket också gör dem värda att bevara.

Flera vattentorn har byggts om till bostäder. Ett av de första som togs i bruk av boende var vattentornet i Kirseberg i Malmö. På grund av den bostadsbrist som rådde under första världskriget byggdes det om till 30 små nödbostäder 1916.²³⁸ På 1980-talet byggdes tornet om till större och mer moderna lägenheter. Kirsebergstornet är lika brett som det är högt och konstruktionen med flera bärande mellanväggar i tegel, vilket gjorde det relativt lämpligt till att byggas om till bostäder.²³⁹

Vattentornet i Djursholms Ekeby byggdes i slutet av 1990-talet om till ett exklusivt en-familjsboende. Betongcisternen lät man slå sönder med en bilningsrobot i bitar så att de kunde föras ut genom dörren och armeringsjärnet såldes som skrot.²⁴⁰

Skärsåtra vattentorn på Lidingö byggdes också om till lägenheter, men man kunde inte ta bort vattentankens botten. Lösningen blev att man lät den fungera som "källare" på 5:e våningen.²⁴¹

I Linköping byggde man om ett byggnadsminnesförklarat vattentorn från 1910 till 10 stora lägenheter, vilket medförde en relativt kraftig påverkan både tekniskt och utseendemässigt. Man lät därför den västra fasaden vara i stort sett intakt.²⁴²

Lysekils vattentorn såldes av kommunen, efter att det tagits ur bruk, till en uppfinnare och egenföretagare som lät riva den gamla byggnaden på stensockeln. På sockeln byggde han en ny sexkantig trevåningsbyggnad i aluminium och glas. Denna byggnad blev kontor för hans företag i aluminiumfönsterbranschen.²⁴³

Detta är några exempel på vad man gjort med vattentorn runt om i Sverige men alla lösningar är förstås inte att rekommendera. En stor skillnad är dessutom att dessa torn har tjocka yttermurar i sten eller tegel, som klarar påfrestningen av sönderbilning av betongcisternen. De flesta är också mycket större vilket kan ge en större väntad avkastning från hyresintäkter, som kan betala ombyggnaden. Apelvikens torn är mindre och kan troligtvis inte ge lika stora hyresintäkter. Detta är problem som måste lösas för att säkerställa tornens framtid.

²³⁸ Horgby, s 10, 1985

²³⁹ Horgby, s 11, 1985

²⁴⁰ Calås, s 88-89, 1997:1

²⁴¹ Tidningen Byggnadsindustrin, s 9-14, 1985:4

²⁴² Tidningen Byggnadsindustrin, Byggspecial, s 34-35, 1988

²⁴³ Silén, s 20-21, 1986:33

6. KULTURHISTORISKT VÄRDE

6.1 Riksantikvarieämbetets värdekriterier

Det finns olika sätt att bedöma kulturhistoriskt värde. Alla är inte överens om hur man ska gå till väga för att fastställa detta värde, men jag väljer här att utgå från Riksantikvarieämbetets kriterier. Kriterierna har jag hittat i en artikel i tidningen Kulturmiljövård 1995:1-2 skriven av Axel Unnerbäck och Erik Nordin.

Kulturhistoriskt värde är något svårgripbart som innehåller många faktorer. De två övergripande kriterierna är dokumentvärde och upplevelsevärde.

6.1.1 Dokumentvärden

Dokumentvärdet ligger i att byggnaden kan berätta något genom sin existens. *Byggnadshistoriskt*, *byggnadsteknikhistoriskt* och *arkitekturhistoriskt* kan vattentornen berätta om det rådande stilidealet vid deras tillkomst och hur man konstruerade vattentorn i betong vid denna tid. Betongen ansågs inte fin nog att lämnas bar utan krävde ett arkitektoniskt utformat hölje. Deras röda färg kan också berätta om deras funktion som land- och sjömärke, alternativt imitation av tegel. Materialvalet kan också säga något om att de främst kommit till i kraft av sin funktion och inte var några statusbyggnader.

Samhällshistoriskt och *socialhistoriskt* visar de på sin del i kustsanatoriets utveckling. De förstärker bilden av sanatoriet som ett eget samhälle och vikten av tillgången på rent vatten, som inte varit en självklarhet så lång tid vid deras tillkomst. Att de är två till antalet och inte identiska berättar om att de inte byggdes samtidigt och därmed att sanatoriets vattenbehov ökat med tiden.

6.1.2 Upplevelsevärden

Upplevelsevärdena är än mer svårgripbara och subjektiva men har ändå en stor betydelse i bedömningen. Tornen har ett *arkitektoniskt* och *konstnärligt* värde, men det sistnämnda kan sägas ha minskat i takt med förfallet, igenväxning och i viss mån av masonitplattorna från 1960-talet. Det finns dock möjligheter att åtgärda dessa faktorer för att öka den arkitektoniska och konstnärliga upplevelsen.

Varje tid ska dock få lämna sina spår och stilrestaurering är inte brukligt i antikvariska kretsar. Masonitplattornas vara eller icke vara bör beslutas utifrån vattentornens bästa. Materialvalet är i viss mån en teknisk och ekonomisk fråga, men också estetisk. Lange ritade tornen med stående och liggande panel för att skapa ett visst arkitektoniskt och skönhetsmässigt uttryck. Masoniten döljer det ursprungliga utseendet och kan inte nå upp till samma estetiska och konstnärliga klass. Däremot är trä kanske inte det mest lämpliga materialet för ett torn vid havet, men den frågan bör diskuteras med en sakkunnig på området. Något annat material än trä eller masonit skulle ge ett helt annat uttryck varför något av dessa material bör väljas.

Patina ger en känsla av genuinitet och sanningshalt åt byggnadens ålder. Vattentornen har dock fått en överdos av patina, men vid en stor renovering finns risk för att denna helt går förlorad. Stor varsamhet krävs därför vid val av metod och material.

Det *miljöskapande värdet* har också till viss del gått förlorad då tornen nästan helt döljs av närliggande växtlighet. På äldre foton kan man se att tornen har en mycket större

betydelse för helheten och deras höjd blir en imponerande krona på Doktor Almers storverk. Växtligheten har dock också ett stort miljöskapande värde liksom en funktionell betydelse som vindskydd mot havet. Den bör därför bevaras men en gallring och en lägre höjdnivå vore önskvärd, så att tornen återigen kan bli en del av området. Från gångvägar och stigar söder om sanatorieområdet är tornen mer synliga och lyser röda bland berg och växtlighet.

Ill.16 Vattentornen kan vara svåra att upptäcka bakom all växtlighet.

Kontinuitetsvärdet, identitetsvärdet och symbolvärdet finns också men det kan förstärkas. Tornen står fast förankrade på sin plats där de alltid stått och även om de inte har kvar sitt ursprungliga utseende finns det goda möjligheter att återskapa det. Kontinuiteten i interiören är också god med undantaget för den tekniska utrustningen, som till stor del bytes ut under 1970-talet. Funktionen kan sägas ha haft en kontinuitet som nu är bruten. Kommunen och RAÄ har poängterat hela sanatorieområdets symbolvärde för varbergsborna och för landet och vattentornen är en del av detta område.

Traditionsvärdet ligger i tornens plats i sanatoriets historia och anknyter till kontinuitetsvärdet. Den vårdande funktionen finns kvar i området, men tornens uppgift som vattenförsörjare är avslutad. De kan ändå sägas ha ett traditionsvärde genom deras relativt välbevarade form och som del av sanatoriets utveckling.

6.1.3 Förstärkande motiv

Dokumentvärdena och upplevelsevärdena kan förstärkas av övergripande motiv som *autenticitet, kvalitet, pedagogiskt värde och sällsynthet* respektive *representativitet*.

Autenticitet innebär att byggnaden är bevarad i originalskick och att äktheten är objektivt konstaterbar, men kan också vara förknippad med en subjektiv upplevelse av äkthet och ålder. Autenticiteten kan därför ligga i helt olika saker. Vattentornens autenticitet ligger till viss del i patinan och på sätt och vis i sitt förfall. Man förstår att den åldrande panelen som blottats bakom lossnande masonitplattor är den ursprungliga, liksom att masoniten också tillkommit för många år sedan. Detta kan dock inte berättiga förfallet. Ett kontinuerligt och varsamt underhåll kan också ge ett autentiskt uttryck.

Kvalitet i detta sammanhang är ofta förknippat med hantverk och tradition. Exteriören ger ett sådant intryck med de hantverksmässigt utformade fönstren, den faluröda färgen och tornhuvornas form. Plåttak och armerad betong är dock inget som man förknippar med hantverk och tradition. Tornen byggdes i ett brytningsskede, när moderna material och metoder gjort sitt intåg, medan formspråket ännu levde kvar i historien. Tidpunkten och det faktum att tornen ännu står kvar i ett relativt gott skick trots omständigheterna visar att ett gott hantverkskunnande ligger bakom deras existens.

Det pedagogiska värdet finns genom att man kan förstå betongkonstruktionen genom att helt enkelt gå in i tornen och titta. Man ser hur betongen gjutits genom avtryck av träplankor. Man förstår att det yttre trähöljet bara är ett skal och hur detta konstruerats kan man se på utsidan genom att masonit och träpanel fallit bort. Försätter delar att falla ned från fasaden finns det dock inte så mycket kvar att förstå. Den pedagogiska tydligheten är troligen det värde som man till viss del får offra för att kunna rädda tornens existens.

Genom material i form av böcker, tidningar, internet och egna erfarenheter har jag kommit fram till att dessa vattentorn är både representativa och sällsynta i en kombination som gör dem unika och spännande. Utformningen som ett åttkantigt rakt torn med spetsig tornhuv känns igen från flera andra vattentorn i Sverige som byggdes omkring 1910-talet, t ex i Avesta, Haparanda, Råå, Hässleholm, Höör, Hagalund och Trelleborg. Det finns också en fyrkantig variant med stora likheter i bl a Laholm, Lund och Strängnäs. Den stora skillnaden är att alla dessa är byggda i sten eller tegel.²⁴⁴ Vattentorn i trä har jag bara hittat ett enda annat exempel på och det är ett fyrkantigt torn med sadeltak i Kanada. Det utformades som prototyp för Canadian Pacific Railway och ett exemplar finns kvar i Heritage Park i Calgary.²⁴⁵ Vattentorn som bara försörjer en enda institution verkar också vara ovanliga. På Skånska vattentornssällskapetets hemsida har jag hittat några, Orupssanatoriet i Höör, S:t Lars sjukhus i Lund och S:t Birgittas sjukhus i Vadstena.

Ytterligare en ovanlig faktor är att det är två torn intill varandra. Ringstorps vattentorn från ca 1905 i Helsingborg ser på bild ut att vara en hel borg i sten med flera torn.²⁴⁶ Jag har hittat några nyare exempel i betong. I Ystad finns två torn, färdiga 1965 och 1966, som sammanbundits som i Apelviken. I Trollhättan finns en grupp om tre intill varandra liggande vattentorn från 1958.²⁴⁷ Dessa tillhör dock en annan tradition och ett annat formspråk, som har få likheter med exteriören hos Apelvikens vattentorn.

Min slutsats är att vattentornen i Apelviken har en för sin tid representativ utformning men är mycket sällsynta beträffande sitt fasadmateriäl, att de är två och i sitt småskaliga försörjningsområde. Jag tror även att de är ovanliga även p g a sin storlek, men detta grundar jag på de vattentorn jag sett i verkligheten och på foton utan måttangivelser, vilket är en något svag grund för ett konstaterande.

²⁴⁴ Skånska vattentornssällskapet, 2000

²⁴⁵ Watertowers of the world, 2000

²⁴⁶ Skånska vattentornssällskapet, 2000

²⁴⁷ Vattentorn i Sverige, s 34, 38, 1967

6.1.4 Sammanfattning av det kulturhistoriska värdet

Enligt RAÄ:s kriterier sammanfattar jag vattentornens värde till att gälla exteriören genom dess sällsynthet i material och tvåsamhet, men även för sin tydliga anknytning till 1910-talets stilideal. Värdet ligger också i deras del av området som helhet, som miljöskapare och förstärkande faktor för att visa kustsanatoriets historiska- och samhällsliga utveckling.

Kontinuiteten i deras existens är ytterst värdefull, medan kontinuiteten i funktionen som vattentorn är bruten. Den vattentekniska delen av interiören har förändrats. Huruvida den ändå skulle vara intressant ur ett kulturhistoriskt eller teknikhistoriskt perspektiv kan jag inte uttala mig om. Därför menar jag att det är av yttersta vikt att främst bevara tornens exteriöra formspråk, färg och material, medan interiören kan förändras för att finna en ny användning. För att underlätta och möjliggöra en ny funktion kan det finnas utrymme för att ta upp fler fönster om de utformas helt i enlighet med de befintliga, utan att exteriören förvanskas för mycket.

7. SAMMANFATTNING

Anledningen till att dessa vattentorn byggdes kan man hitta i Doktor J. S. Almers kustsanatoriums utveckling. Sanatoriets historia grundar sig på att tuberkulosen tog tusentals människoliv varje år vid sekelskiftet 1900. Hygienismen och idén om att vårda människor vid sanatorier kom till Sverige under 1800-talet vilket även liberalismen som samhällsidé gjorde. Den nya starka borgarklassen antog liberalismens ideal och började arbeta för de lägre klassernas förbättrade levnadsstandard. Detta gjorde de genom frivillig arbete och gåvor till olika institutioner med samma mål. Kustsanatoriet i Apelviken är ett av många exempel på en sådan institution, som möjliggjordes genom frivilliga gåvor och eldsjälares arbete.

Att sanatoriet ansågs lämpligt vid kusten grundar sig också på den bad- och kurortstradition som också växte fram under 1800-talet i bl a Varberg. Havsluft, sol, bad i både sött och salt vatten ansågs hälsosamt och stärkande för kroppen. Denna tradition är högst levande ännu i dagens kurort i Apelviken.

Det rena vattnets betydelse lärde man sig förstå under 1800-talet. System och teknik för vattenförsörjning utvecklades för att kunna förse de växande städerna och industrierna med friskt rent vatten. Epidemier och brandrisker var viktiga påtryckande faktorer i den tekniska utvecklingen.

Kustsanatoriet var ett eget litet samhälle med egen skola, affär, biograf och radio mm. Man hade också sin egen vattenförsörjning och för att tillgodose det växande behovet byggdes de två vattentornen 1916 och 1926. Modern teknik användes för att bygga cisternerna, men betong ansågs inte estetisk nog som fasadmateriäl, varför de kläddes i en historiserande stildräkt av trä.

Tornen har inte längre någon funktion men har ändå ett betydande kulturhistoriskt värde. Genom deras undanskymda läge i området och p g a bristen på funktion för dagens kurort har de blivit något bortglömda beträffande underhållet. Detta har lett till ett visst förfall, främst exteriört. För att hitta en ny uppgift måste såväl tekniska, ekonomiska som kulturhistoriska aspekter vägas in.

Idag har sanatoriet blivit kusthotell och modern kurort med konferensanläggning. I de gamla ekonomibyggnaderna verkar diverse småföretag. Genom en omfattande nybyggnation och modernisering av personalbostäderna har det gamla sanatorieområdet till stor del blivit ett bostadsområde.

Kurortsområdet är klassat som riksintresse och Varbergs kommun har tagit upp det i sitt program för kulturmiljövård. Det finns även en detaljplan som reglerar områdets framtida utveckling. Vattentornen är som del i detta område belagta med ett visst skydd mot förändringar som skulle kunna skada det kulturhistoriska värdet.

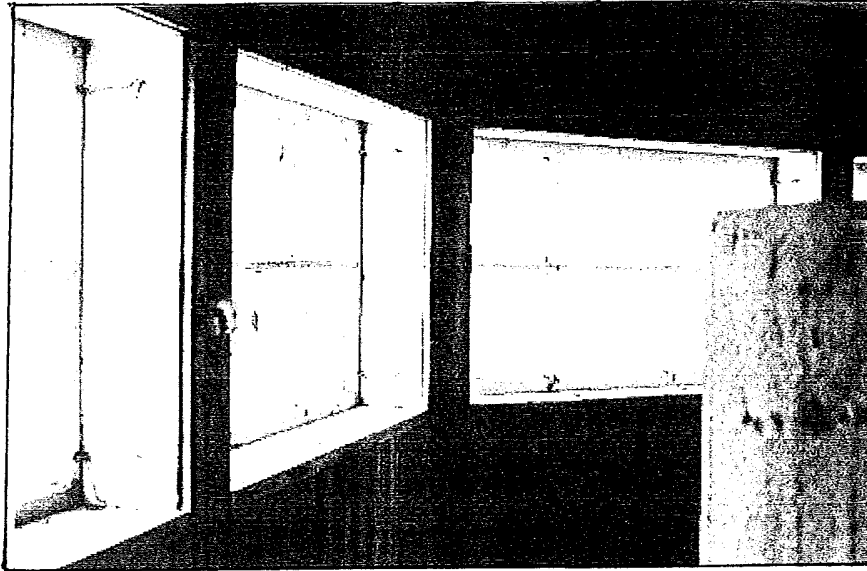
7.1 Analys av problemformulering och syfte

Ett av mina huvudsyften var att hitta det kulturhistoriska värdet hos vattentornen. Detta har jag gjort genom att tillämpa Riksantikvarieämbetets värdekriterier. Min slutsats är inte allmängiltig och kan säkert diskuteras och ifrågasättas, men i det här sammanhanget anser jag att jag nått upp till mitt syfte.

Jag har även arbetat med att sätta in vattentornen i ett byggnadshistoriskt, tekniskt och socialt sammanhang. Detta har också fått ett stort utrymme i uppsatsen, då jag anser det vara både spännande och betydelsefullt i bedömningen av vattentornen.

Arbetet med att dokumentera tornens historia och nuvarande status har varit det svåraste att hitta material om. Under arbetets gång har det dykt upp fler och fler frågor, som jag p g a tidsbrist inte kunnat lösa. Detta mål hade därför kunnat nås med större precision.

Hela uppsatsen bygger på tillämpning av kunskaper jag hittills fått under min utbildning, vilket var ett av syftena. Arkitekturhistoria, ockulärbesiktning, arkiv- och litteratursökning, fotografering, diskussion om kulturhistoriskt värde och analys av olika skydd av kulturhistoriska värden i form av detaljplaner och lagar är något av dessa kunskaper som varit användbara.

Ill.17 Fönster i tornet från 1916.

8. KÄLL- OCH LITTERATURFÖRTECKNING

8.1 Otryckta källor

Arkdok, Arkitektregistret, Arkitekturmuseet, 2000-05-18

Brev från Kurortens samfällighet, förvaltare Jarl Kristensson, till Länsstyrelsen, Halland, 1999-09-07

Detaljplan 210 och planhandlingar för del av Apelvikshalvön, Sanatoriet 1 m fl, upprättad 1991-10-07, reviderad 1992-02-10

Informant: Hans Bergfast, Länsstyrelsen, Halland, 2000-05-15

Informant: Ulf Gyllenhammar, RAÄ, 2000-05-18

Informationstavla vid tomten där Carl Larsson bodde sommaren 1887

Skånska vattentornssällskapet, <http://wl.404.telia.com/~u40403927/gast/adam-katzett.htm>, 2000-05-22

Watertowers of the world, <http://members.tripod.com/~watertowers/>, 2000-05-22

8.2 Tryckta källor och litteratur

Alkemar, Ragnar, McNamara, Viveka, Sigvallius, Uno, *Kustsanatoriet Apelviken – En studie i att bygga ett sjukhus*, Institutionen för konservators- och bebyggelseantikvarisk utbildning, Göteborgs Universitet, 1985

Almer, J. S, *Kustsanatoriet Apelviken – dess utveckling och nuvarande ståndpunkt*, Varberg, Boktryckeribolaget, 1925

Anell, Erik, *Kustsanatoriet Apelviken – Betänkande om dess framtida användning av särskilt tillkallad utredning*, Stockholm, Socialdepartementet, Stencil 1963:9, 1963

Bjur, Hans *Vattenbyggnadskonst i Göteborg under 200 år*, Göteborg, Rundqvists Boktryckeri 1988

Calås, Hanseman, artikel i *Aktuella Byggen – Sveriges stora byggtidning*, 1997:1, s 88-89

Carlsson, Åke, *Målarhistoria i Apelviken*, i *Hallandsbygd* 1995-1996, s-73-77, Falkenberg, Hallands Nyheter Civiltryckeri AB, 1995

Carserud, Leif, *Geologiska sevärdheter i Halland*, Geodeon, 1997

Dravnieks, Gunnar, *Byggandets ord – Betydelse, ursprung, historia*, Stockholm, AB svensk Byggtjänst, 1997

Göteborgs Posten, 1989-01-21

Hallands Nyheter, 1964-01-22
Hallands Nyheter, 1986-01-22
Hallands Nyheter, 1986-06-27
Hallands Nyheter, 1992-11-02

Hjelmstedt, Lennart, *Varje dag avgick en stenskuta – bidrag till stenindustrins historia i Varberg*, I: Varbergs Museum Årsbok 1986, Varberg 1986

Horgby, Arnold, *Ombyggnad av vattentorn till bostäder – examensarbete i byggnadskonstruktion*, Göteborg, Chalmers Tekniska Högskola, Avdelningen för byggnadskonstruktion, 1985

Jern, Henrik, *Vandringar i Varberg – Stadshistorik kring miljöer och människor*, Falkenberg, Hallands Nyheter AB, 1983

Jern, Henrik, *Varberg - så klart*, Varberg, Cal Förlaget, 1987

Karlson, Valfrid, *Timmermansarbeten, och Järnkonstruktioner, taktäckning*, I: Sekelskiftets byggteknik, Stockholm, AB Svensk Byggtjänst, 1998

Lindskog, Axel, Liljenberg, Harald, Herner, Birger, *Kustsanatoriet Apelviken 1902-1976 – Apelvikens sjukhus – En historik*, Varberg, 1977

Nationalencyklopedin, chefred. Christer Engström, Höganäs, Bokförlaget Bra Böcker AB, 1996

Nordin, Erik, Unnerbäck, Axel, *Kulturhistoriskt värde?* I: Kulturmiljövård 1995: 1-2, s. 11-21

Ohlsson, Eva, *VA-Verket 100 år 1899-1999*, Varberg, Bröderna Carlssons Tryckeri AB, 1999

Silén, Marianne, Artikel i Tidningen Byggindustrin, 1986:33, s 20-21

Sohlmans sjölexikon, Stockholm, Sohlmans Förlag AB, 1955

Stackell, Lars, *Den svenska västkustens havsbadort – en miljöstudie*, Göteborg, Konstvetenskapliga Institutionen Göteborgs Universitet LAN-produkter, 1974

Stackell, Lars, *Västkusten förr – Badortsmiljöns liv och bebyggelse under 1800-talet*, Östevåla, Tofters Tryckeri AB, 1975

Svensk Fyrlista, Sjöfartsverket, Norrköping, 1980

Tidningen Byggindustrin, 1985:4, s 9-14

Tidningen Byggindustrin- Byggspecial, 1988, 2 december, s 34-35

Varbergsbygd – Program för kulturmiljövård, Varberg, Varbergs kommun och Hallands läns museer, landsantikvarien, 1991

Vattentorn i Sverige, Stockholm, Kungliga Väg- och Vattenstyrelsen, 1967

Vik, Kajsa, *Varbergs Kurort – Apelviken*, Varberg, Kurortens samfällighet, Bröderna Carlssons Boktryckeri AB, 1995

Winka, Abraham, *Kyrkogården berättar – Minnesskrift om Apelvikens kyrkogård*, Vårgårda, Vårgårda Tryckeri AB, 1993

Årsberättelser för Kustsanatoriet Apelviken Varberg 1916-1964, Varberg

Översiktsplan 90, Varbergs kommun, 1990

9. ILLUSTRATIONSFÖRTECKNING

Framsida: Tuschteckning av vattentornen, Britt-Marie Winberg, maj 2000

Ill.1 Tuschteckning av gamla vattentornet i Varberg, efter foto i VA-verket 100år 1899-1999, Britt-Marie Winberg, maj 2000

Ill. 2 Foto, stenbrott vid Subbefyr, Britt-Marie Winberg, maj 2000

Ill. 3 Foto, varmbadhuset i Varberg, Britt-Marie Winberg, maj 2000

Ill. 4 Foto, Kurorten från Hästhagaberget, Britt-Marie Winberg, maj 2000

Ill. 5 Foto, Kapellet på kyrkogården, Britt-Marie Winberg, maj 2000

Ill. 6 Foto, J.S. Almers gravsten, Britt-Marie Winberg, maj 2000

Ill. 7 Foto, Bostadshus från 1990-talet, Britt-Marie Winberg, maj 2000

Ill. 8 Foto, f d Paviljong 3, nuvarande kurorten, Britt-Marie Winberg, maj 2000

Ill.9 Ritning av tälttaks konstruktion efter Valfrid Karlsson, Britt-Marie Winberg, juni 2000

Ill.10 Foto, okänd fotograf, 1925, Varbergs museum, negativarkivet, Sanatoriet i Apelviken

Ill.11 Foto, Gångbro mellan vattentornen, Britt-Marie Winberg, maj 2000

Ill. 12 Foto, Interiör i tornet från 1916, Britt-Marie Winberg, maj 2000

Ill.13 Foto Interiör i tornet från 1916, Britt-Marie Winberg, maj 2000

Ill.14 Foto interiör i tornet från 1926, Britt-Marie Winberg, maj 2000

Ill.15 Foto, utvändiga skador, Britt-Marie Winberg, maj 2000

Ill.16 Foto, tornen skymda av växtlighet, Britt-Marie Winberg, maj 2000

Ill.17 Foto, fönster i tornet från 1916, Britt-Marie Winberg, maj 2000

10. BILAGOR

Bilaga 1: Karta över Varberg

Bilaga 2: Situationsplan, Apelvikens kurort, Britt-Marie Winberg, maj 2000

Bilaga 3: Förteckning över byggnader vid Apelvikens kurort, Britt-Marie Winberg, maj 2000

Bilaga 4: Planskiss över vattentornen, Britt-Marie Winberg, maj 2000

Bilaga 5: Skiss, vattentorn från 1916, Britt-Marie Winberg, maj 2000

Bilaga 6: Skiss, vattentorn från 1926, Britt-Marie Winberg, maj 2000

§ 240

Dnr KS 2026/0299

Ansökan om bidrag från Göteborgsregionens nämndemannaförening

Beslut

Arbetsutskottet föreslår kommunstyrelsen besluta

1. avslå ansökan från Göteborgsregionens nämndemannaförening om bidrag för 2026.

Jäv

Freddie Holmström (KD) anmäler jäv och deltar inte i handläggningen av ärendet.

Beskrivning av ärendet

Göteborgsregionens nämndemannaförening har ansökt om bidrag med 300 kronor per nämndeman utsedd av Varbergs kommun.

Varbergs kommun har utsett 24 nämndemän till Varbergs tingsrätt för mandatperioden 2024–2027.

Beslutsunderlag

Beslutsförslag 6 maj 2026.

Ansökan om bidrag från Göteborgsregionens nämndemannaförening.

Övervägande

Göteborgsregionens nämndemannaförening skriver i sin ansökan att man på olika vis arbetar med att bredda nämndemännens kompetens inom allt som kan kopplas till de beslut som tas i domstolarna.

Kommunstyrelsens förvaltning finner ingen koppling mellan nämndemännens uppdrag och kommunens verksamhet utöver det att kommunfullmäktige utser dem, vilket regleras i rättegångsbalken. Rättsväsendet är en statlig uppgift och det är Sveriges Domstolar som ansvarar för nämndemännens utbildning och tjänstgöring.

Ett sådant bidrag som efterfrågas bedöms inte vara en kommunal angelägenhet och därför ska ingen finansiering från kommunen utgå. Kommunstyrelsen föreslås avslå ansökan från Göteborgsregionens nämndemannaförening.

Protokollsutdrag: Göteborgsregionens nämndemannaförening

Justerandes signatur	Utdragsbestyrkande	Datum

**VARBERGS
KOMMUN**

Kommunstyrelsens förvaltning
Jennica Toresson, 0340-88491

Beslutsförslag
2026-05-06

1 (2)
Dnr: KS 2026/0299-2

Kommunstyrelsen

Ansökan om bidrag från Göteborgsregionens nämndemannaförening

Förslag till beslut

Arbetsutskottet föreslår kommunstyrelsen besluta

1. avslå ansökan från Göteborgsregionens nämndemannaförening om bidrag för 2026.

Beskrivning av ärendet

Göteborgsregionens nämndemannaförening har ansökt om bidrag med 300 kronor per nämndeman utsedd av Varbergs kommun.

Varbergs kommun har utsett 24 nämndemän till Varbergs tingsrätt för mandatperioden 2024–2027.

Beslutsunderlag

Beslutsförslag 6 maj 2026.

Ansökan om bidrag från Göteborgsregionens nämndemannaförening.

Övervägande

Göteborgsregionens nämndemannaförening skriver i sin ansökan att man på olika vis arbetar med att bredda nämndemännens kompetens inom allt som kan kopplas till de beslut som tas i domstolarna.

Kommunstyrelsens förvaltning finner ingen koppling mellan nämndemännens uppdrag och kommunens verksamhet utöver det att kommunfullmäktige utser dem, vilket regleras i rättegångsbalken. Rättsväsendet är en statlig uppgift och det är Sveriges Domstolar som ansvarar för nämndemännens utbildning och tjänstgöring.

Ett sådant bidrag som efterfrågas bedöms inte vara en kommunal angelägenhet och därför ska ingen finansiering från kommunen utgå.

POSTADRESS
Varbergs kommun

432 80 Varberg

BESÖKSADRESS
Engelbrektsgatan 15, Östra
Vallgatan 12 (hiss)

TELEFON
0340-880 00

TELEFAX

ORGANISATIONSNUMMER
212000-1249

E-POSTADRESS
ks@varberg.se

WEBBPLATS
www.varberg.se

Kommunstyrelsen föreslår avslå ansökan från Göteborgsregionens nämndemannaförening.

Ekonomi och verksamhet

Förslaget påverkar inte kommunens ekonomi eller verksamhet.

Kommunstyrelsens förvaltning

Marcus Vahlström
Kanslichef

Jennica Toresson
Utvecklingsstrateg

Protokollsutdrag

Göteborgsregionens nämndemannaförening

NÄMNDEMÄNNENS RIKSFÖRBUND

Varbergs kommun

432 80 Varberg

Ansökan om bidrag för 2026

Göteborgsregionens Nämndemannaförening ansöker härmed om bidrag för 2026 med 300 kr per nämndeman, som Varbergs kommun har utsett.

Vi arbetar med att bredda nämndemännens kompetens inom allt som kan kopplas till de beslut som tas i domstolarna. Det kan röra sig om allt från omhändertagande av barn, ekobrott, psykiatri, missbruk, migrationsärenden, våldsbrott mm.

Vi arbetar också för att upprätthålla allmänhetens förtroende för rättssystemet och för att det skall tas så kloka och välunderbyggda beslut som möjligt. Nämndemannasystemet är grundläggande i den svenska rättsstaten och är lokalt förankrad genom nämndemännen.

Föreningen är mycket aktiv och vi anordnar studiebesök och föreläsningar/utbildningar av nyutnämnda och redan tjänstgörande nämndemän.

Bifogar kopia av vårens preliminära program.

Hällingsjö 2026 01 10

Britt-Marie Nordin, kassör bm.nordin51@gmail.com

Plusgiro: 82 56 57-0 Org nr 802505-5644 www.goteborg-nmrf.se

Nämndemännens riksförbund — NRF

Göteborgsregionens nämndemannaförening

Vårprogram 2026

Är du ännu inte medlem? Gå med för att göra vår förening starkare och för att du ska kunna delta i våra intressanta och utvecklande aktiviteter.

Medlemsavgift för 2026 är 300 kronor.

Swish: 123 440 36 48 skriv namn och mail

Plusgiro: 825 657-0 skriv namn, mobil och mail.

Du kan också gå med som medlem på hemsidan nmrf.se. Gå med som medlem efter 1 november 2026 så gäller avgiften för hela 2027.

Februari – Digital föreläsning om Nya socialtjänstlagen

Enhetschef vuxenheten Drazen Nogolica och enhetschef barn och unga Susanne Wessman, Socialtjänsten Partille föreläser om nya lagen.

När: Måndag 26 januari klockan 18.00 – 20.00

Var: Digital föreläsning

Anmälan: Separat inbjudan kommer att mailas ut till alla medlemmar

Februari – Möte med Frivården

Besök och möte med Frivården, Rosenlund, Göteborg.

Max 25 deltagare

När: Torsdagen den 26 februari klockan 17.00 – 19.00

Var: Frivårdens lokaler. Rosenlundsgatan 8. Vån 6

Anmälan: Separat inbjudan kommer att mailas ut till alla medlemmar

Mars – Barnkidnappningar

Advokat Jessica Sundberg är bland annat specialist på internationella barnkidnappningar, har arbetat som diplomat för UD och arbetat för FN.

När: Tisdag den 3 mars klockan 18.00 – 20.00

Var: Digital föreläsning

Anmälan: Separat inbjudan kommer att mailas ut till alla medlemmar.

Mars – Årsmöte

När Måndag den 9 mars klockan 18.00 – 20.00

Var: Partille kommunhus

Anmälan: Separat inbjudan kommer att mailas ut till alla medlemmar.

April – Möte med Migrationsverket

Verksamhetsexpert Martin Hallbäck från MV ger oss en lägesbild kring migrationen.

När: Onsdag 15 april klockan 13.00 – 15.00

Var: Mötesplatsen Södra Allégatan 1B, Göteborg,

Anmälan: Separat inbjudan kommer att mailas ut till alla medlemmar.

April – Besök på Rättsspsykiatriska enheten Rågården.

Vi får en presentation av verksamheten samt tillfälle till rundvandring i aktivitetshuset.

Max 25 deltagare

När: Tisdag den 28 april klockan 10.00 – 12.30

Var: Rågårdsvägen 5, Gunnilse

Anmälan: Separat inbjudan kommer att mailas ut till alla medlemmar.

§ 280

Dnr KS 2026/0364

Utdelning från Kerstins stipendiefond

Beslut

Arbetsutskottet föreslår kommunstyrelsen besluta

1. från Kerstins stipendiefond dela ut 5 000 kronor till Kerstin Andersson,

Beskrivning av ärendet

Kerstins stipendiefond är en av de stiftelser som Varbergs kommun förvaltar. Avkastningen ska varje år utdelas till en i Varberg född och uppvuxen flicka, som är döpt till och kallas Kerstin. Flickan ska också under året slutfört studier vid någon av stadens skolor samt förutsättes att beloppet används till stipendiats yrkesutbildning.

Förslag ges från rektorerna från stadens skolor att utdela stipendium till någon som uppfyller kraven samt även besluta om stipendiets storlek, utdelningsterminer, varaktighet etc.

Vid andra kvalifikationer än de ovan nämnda ska ej fästas något avseende – ej heller vid yrkesval eller sättet för utbildningen – och sociala eller politiska synpunkter får ej läggas till grund för avgörandet.

Beslutsunderlag

Beslutsförslag 28 maj 2026.
Testamente Kerstins stipendiefond.
Ansökan, daterad 26 maj 2026.

Övervägande

Ansökan har inkommit från utbildning- och arbetsmarknadsförvaltningen avseende en elev som avslutat sina gymnasiestudier. Efter gymnasiet vill Kerstin studera vidare inom HR-utbildning. Förvaltningens bedömning är att stipendiaten uppfyller ändamålet och att 5 000 kronor är en rimlig nivå.

Protokollsutdrag: Ekonomikontoret

Justerandes signatur	Utdragsbestyrkande	Datum

§ 251

Dnr KS 2026/0369

Kommunstyrelsens sammanträdesdagar 2027

Beslut

Arbetsutskottet föreslår kommunstyrelsen besluta

1. under 2027 sammanträder kommunstyrelsen 12 januari, 2 februari, 2 mars, 23 mars, 27 april, 25 maj, 22 juni, 31 augusti, 28 september, 26 oktober, 23 november och 14 december.
2. sammanträdena startar klockan 13.30.
3. årsredovisning behandlas 23 mars och budget 26 oktober.

Beskrivning av ärendet

Kommunstyrelsen fastställer varje år nästkommande års sammanträdesdagar och sammanträdestider.

För 2027 föreslås sammanträdesdagarna vara 12 januari, 2 februari, 2 mars, 23 mars, 27 april, 25 maj, 22 juni, 31 augusti, 28 september, 26 oktober, 23 november och 14 december. Sammanträdena startar klockan 13.30.

Årsredovisningen planeras behandlas 23 mars och budget 26 oktober.

Beslutsunderlag

Beslutsförslag 29 maj 2026.

Protokollsutdrag: Samtliga nämnder och styrelser
Samtliga chefer på
kommunstyrelsens förvaltning

Justerandes signatur	Utdragsbestyrkande	Datum
----------------------	--------------------	-------

**VARBERGS
KOMMUN**

Kommunstyrelsens förvaltning
Lisbeth Klingvall, 0340-69 71 53

Beslutsförslag
2026-05-29

1 (1)
Dnr: KS 2026/0369-2

Kommunstyrelsen

Kommunstyrelsens sammanträdesdagar 2027

Förslag till beslut

Arbetsutskottet föreslår kommunstyrelsen besluta

1. under 2027 sammanträder kommunstyrelsen 12 januari, 2 februari, 2 mars, 23 mars, 27 april, 25 maj, 22 juni, 31 augusti, 28 september, 26 oktober, 23 november och 14 december.
2. sammanträdena startar klockan 13.30.
3. årsredovisning behandlas 23 mars och budget 26 oktober.

Beskrivning av ärendet

Kommunstyrelsen fastställer varje år nästkommande års sammanträdesdagar och sammanträdestider.

För 2027 föreslås sammanträdesdagarna vara 12 januari, 2 februari, 2 mars, 23 mars, 27 april, 25 maj, 22 juni, 31 augusti, 28 september, 26 oktober, 23 november och 14 december. Sammanträdena startar klockan 13.30.

Årsredovisningen planeras behandlas 23 mars och budget 26 oktober.

Beslutsunderlag

Beslutsförslag 29 maj 2026.

Kommunstyrelsens förvaltning

Marcus Vahlström
Kanslichef

Lisbeth Klingvall
Kommunsekreterare

Protokollsutdrag

Samtliga nämnder och styrelser
Samtliga chefer på kommunstyrelsens förvaltning

POSTADRESS
Varbergs kommun

432 80 Varberg

BESÖKSADRESS
Engelbrektsgatan 15, Östra
Vallgatan 12 (hiss)

TELEFON
0340-880 00

TELEFAX

ORGANISATIONSNUMMER
212000-1249

E-POSTADRESS
ks@varberg.se

WEBBPLATS
www.varberg.se

§ 252

Dnr KS 2026/0279

Kommunfullmäktiges sammanträdesdagar 2027

Beslut

Arbetsutskottet föreslår kommunstyrelsen föreslå kommunfullmäktige besluta

1. under 2027 sammanträder kommunfullmäktige 19 januari, 16 februari, 16 mars, 13 april, 18 maj, 15 juni, 21 september, 19 oktober, 16 november och 7 december.
2. sammanträdena startar klockan 18.00. Undantag är 16 november då sammanträdet startar klockan 9.00.
3. årsredovisning behandlas 13 april och budget behandlas 16 november.

Beskrivning av ärendet

Kommunfullmäktige fastställer varje år nästkommande års sammanträdesdagar och sammanträdestider. För 2027 föreslås sammanträdesdagarna vara 19 januari, 16 februari, 16 mars, 13 april, 18 maj, 15 juni, 21 september, 19 oktober, 16 november och 7 december.

Beslutsunderlag

Beslutsförslag 17 april 2026.

Protokollsutdrag: Samtliga nämnder och bolag

Justerandes signatur	Utdragsbestyrkande	Datum
----------------------	--------------------	-------

**VARBERGS
KOMMUN**

Kommunstyrelsens förvaltning
Lina Vesslund, +46 0340-881 08

Beslutsförslag
2026-04-17

1 (1)
Dnr: KS 2026/0279-1

Kommunstyrelsen

Kommunfullmäktiges sammanträdesdagar 2027

Förslag till beslut

Arbetsutskottet föreslår kommunstyrelsen föreslå kommunfullmäktige besluta

1. under 2027 sammanträder kommunfullmäktige 19 januari, 16 februari, 16 mars, 13 april, 18 maj, 15 juni, 21 september, 19 oktober, 16 november och 7 december.
2. sammanträdena startar klockan 18.00. Undantag är 16 november då sammanträdet startar klockan 9.00.
3. årsredovisning behandlas 13 april och budget behandlas 16 november.

Beskrivning av ärendet

Kommunfullmäktige fastställer varje år nästkommande års sammanträdesdagar och sammanträdestider. För 2027 föreslås sammanträdesdagarna vara 19 januari, 16 februari, 16 mars, 13 april, 18 maj, 15 juni, 21 september, 19 oktober, 16 november och 7 december.

Kommunstyrelsens förvaltning

Marcus Vahlström
Enhetschef

Lina Vesslund
Kommunsekreterare

Protokollsutdrag

Samtliga nämnder och bolag

POSTADRESS
Varbergs kommun

432 80 Varberg

BESÖKSADRESS
Engelbrektsgatan 15, Östra
Vallgatan 12 (hiss)

TELEFON
0340-880 00

TELEFAX

ORGANISATIONSNUMMER
212000-1249

E-POSTADRESS
ks@varberg.se

WEBBPLATS
www.varberg.se

§ 253

Dnr KS 2024/0381

Svar på motion om att arrangera demokratidagar i Varberg

Beslut

Arbetsutskottet föreslår kommunstyrelsen föreslå kommunfullmäktige besluta

1. avslå motionen med hänvisning till det arbetet som görs i kommunen.

Reservation

Jeanette Qvist (S) och Kent Norberg (S) reserverar sig mot beslutet.

Förslag till beslut på sammanträdet

Jeanette Qvist (S) och Kent Norberg (S) föreslår bifall till motionen.

David Sandrén (M) föreslår bifall till förvaltningens förslag, avslå motionen.

Beslutsordning

Ordförande ställer förslagen mot varandra och konstaterar att arbetsutskottet beslutar enligt förvaltningens förslag.

Omröstning begärs

Arbetsutskottet godkänner följande ordning:

Ja-röst för bifall till förvaltningens förslag.

Nej-röst för bifall till Jeanette Qvists (S) med fleras förslag.

Arbetsutskottet beslutar enligt förvaltningens förslag med tre ja-röster och två nej-röster.

Beslutande	Ja	Nej
David Sandrén (M)	X	
Tobias Carlsson (L)	X	
Andreas Havasi (SD)	X	
Jeanette Qvist (S)		X
Kent Norberg (S)		X
Summa	3	2

Beskrivning av ärendet

Jeanette Qvist (S) har den 15 maj 2024 inkommit med en motion om att årligen arrangera demokratidagar i Varberg.

Justerandes signatur	Utdragsbestyrkande	Datum
----------------------	--------------------	-------

Motionären föreslår kommunfullmäktige besluta att årligen arrangera demokratidagar i Varbergs kommun tillsammans med andra berörda.

I en tid när demokratin är hotad, menar motionären att det känns viktigare än någonsin att göra vad som går för att stärka demokratin. Demokratin är inget som kan tas för givet, utan är något att värna om och arbeta för. Motionären menar att detta kan göras på många sätt, men med återkommande demokratidagar i kommunen, skulle demokratin få en egen arena och särskilt utrymme som lyfter fram demokratin som värdegrund, styrelseskick och arbetssätt.

Motionären anser att demokratidagar kan bygga tillit och vilja att engagera sig i den lokala demokratin, höja valdeltagandet samt öka kunskapen om, och ge insyn i, vad som är på gång i kommunen.

Motionen har remitterats till samtliga nämnder och bolag. Yttranden har inkommit från alla, förutom Varberg Energi AB, Arena Varberg AB och Varbergs Fastighets AB.

Arbetsutskottet beslutade 10 mars 2026, § 92, att återremittera ärendet för ändring av beslutets hänvisning till; det arbetet som görs i kommunen.

Beslutsunderlag

Beslutsförslag 23 mars 2026.

PM demokratidagar 18 februari 2026.

Kultur- och fritidsnämnden 27 maj 2025, § 34.

Hamn- och gatunämnden 26 maj 2025, § 45.

Servicenämnden 22 maj 2025, § 31.

Socialnämnden 22 maj 2025, § 85.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden 22 maj 2025, § 27.

Utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden 19 maj 2025, § 45.

Byggnadsnämnden 24 april 2025, § 106.

Förskole- och grundskolenämnden 9 april 2025, § 23.

Varbergs Bostads AB, 20 maj 2025.

Vatten & Miljö i Väst AB 17 april 2025, § 35.

Hallands Hamnar Varberg AB, 17 mars 2025, § 16.

Räddningstjänsten Väst 28 februari 2025.

Motion från Jeanette Qvist (S) om att arrangera demokratidagar i Varberg.

Övervägande

Samtliga nämnder och bolag som inkommit med yttrande, har antingen tillstyrkt motionen eller har inget att erinra. Det framhålls dock att arrangemanget förutsätter att tillräckliga resurser avsätts för att möjliggöra ett ändamålsenligt genomförande. Det påpekas också att motionens

Justerandes signatur	Utdragsbestyrkande	Datum

genomförande kan medföra behov av tillkommande resurser och att särskilt ekonomiskt utrymme behöver avsättas.

Generellt positiv inställning

Samtliga nämnder och bolag ställer sig i grunden positiva till idén att arrangera demokratidagar. De ser detta som ett sätt att:

- Vitalisera demokratin
- Stärka invånarnas kunskap och engagemang
- Öka transparens och förtroende för verksamheten.

Betoning på delaktighet och inkludering

Flera lyfter vikten av att:

- Nå olika målgrupper, särskilt underrepresenterade
- Inkludera barn och unga i processen
- Säkerställa verkligt inflytande och mångfald i deltagandet.

Vikten av uppföljning och utvärdering

Flera föreslår även:

- Tydliga mål och mätbara resultat
- Årlig uppföljning och längre utvärdering
- Utvärdering av hur målgrupper nås.

Omvärldsanalys

I motionen nämns Lund, Huddinge, Kungsbacka och Piteå som exempel på kommuner som arrangerar demokratidagar eller liknande. Av dessa har alla utom Piteå kontaktats. En mer utförlig beskrivning för respektive kommuns arbete redovisas i PM demokratidagar.

Demokratistärkande aktiviteter

Det finns ett antal demokratistärkande aktiviteter planerade under 2026:

- Demokrativerkstaden - gymnasieelever som läser kursen Samhällskunskap 1a1 är välkomna att delta. Inbjudan gäller elever på kommunala och fristående gymnasieskolor samt elever på alla gymnasieprogram.
- Informationsinsatser till förstagångsväljare - återkommande informationsinsatser och debatter för alla förstagångsväljare i Varbergs kommun.
- Granskning av översiktsplanen och fördjupad översiktsplan för Väröbacka - dialogmöten med medborgare samt utställning på Komedianten, där möjlighet finns att lämna synpunkter under januari och februari 2026.
- Utställning Komedianten - i maj ställs ett förslag ut på hur nya Kajpromenaden i Västerport ska gestaltas. Det blir då tillfälle för alla

Justerandes signatur	Utdragsbestyrkande	Datum

invånare som vill att lämna synpunkter. Det kommer också bli möjligt att få en muntlig presentation av berörda tjänstepersoner.

- Under 2025 och våren 2026 jobbar Biblioteken i Varberg med ett temaår som kallas *Demokrati för alla*. Det kommer att fokusera på valet under våren 2026 - bland annat en utställning från Sveriges riksdag som heter *Demokratin behöver dig* på både lokalbibliotek och stadsbibliotek. Stadsbiblioteket anordnar i samarbete med studieförbund två olika Demokratidagar – i mars föreläser Maria Solevid om svenskarna och valet, kommunkansliet förklarar vad som händer efter valurnorna tömts, och kommunalråden panelsamtalar med en journalist från Hallands Nyheter, där även publiken har möjlighet att ställa sina frågor. I april blir det en Demokratidag för Funka på Varbergs teater, med politiker, föreläsning och musikunderhållning.
- Seniormässan – där möjlighet att föra dialog med kommunens verksamheter finns.
- Referensgrupp nya socialtjänstlagen – med aktörer utanför socialtjänsten, såsom civilsamhället, näringslivet, förvaltningar och bolag. Syftet är att föra dialog kring hur det sociala stödet till kommunens medborgare kan göras ännu bättre.

Förvaltningens samlade bedömning

Förvaltningen bedömer att om demokratidagar ska arrangeras bör detta ske i samverkan mellan samtliga nämnder och bolag samt ha som mål att nå ett brett och representativt deltagande.

Demokratidagar kan utgöra ett kraftfullt verktyg för att stärka det demokratiska samtalet och bygga ett samhälle präglad av tillit. Genom möten med medborgare i hela kommunen skapas möjligheter att bygga relationer, öka delaktighet och få en fördjupad förståelse för invånarnas behov, samtidigt som kunskap om kommunens förutsättningar kan spridas. I övervägandet finns dock både fördelar och utmaningar som bör beaktas, vilka redovisas närmare i PM demokratidagar.

Motionens intentioner att utveckla den lokala demokratin är goda, men förvaltningen bedömer att det redan idag görs en mängd demokratistärkande aktiviteter i kommunkoncernen. Mot denna bakgrund föreslår kommunstyrelsens förvaltning att motionen avslås.

Protokollsutdrag: Jeanette Qvist

Justerandes signatur	Utdragsbestyrkande	Datum

Reservation

Svar på motion om att arrangera demokratidagar i Varberg

Socialdemokraterna reserverar sig mot beslutet att avslå motionen om att årligen arrangera demokratidagar i Varbergs kommun.

Vi beklagar att majoriteten väljer att avslå ett förslag vars syfte är att stärka tilliten till demokratin, öka invånarnas delaktighet, minska polarisering och skapa fler mötesplatser mellan medborgare, förtroendevalda och tjänstepersoner.

I en tid då demokratin utmanas, valdeltagandet sjunker i vissa grupper och tilliten till samhällsinstitutioner prövas borde även Varbergsalliansen kunna välkomna initiativ som stärker det demokratiska engagemanget. Läs noga medborgarundersökningen 2025 i underlaget som visar tydligt att mer behöver göras i Varbergs kommun. Demokratin kan aldrig tas för given. Den måste ständigt vårdas, utvecklas och försvaras.

Varbergsalliansens argument att kommunen redan bedriver demokratiarbete är enligt vår mening inte tillräckligt för att avslå motionen. Syftet har aldrig varit att ersätta befintliga insatser utan att förstärka dem genom att ge demokratin en tydlig arena och ett särskilt utrymme i kommunen.

Demokratidagar skulle kunna samla kommunens verksamheter, föreningsliv, näringsliv och invånare kring dialog, kunskap och delaktighet. De skulle ge fler möjlighet att möta kommunens företrädare, få ökad insyn i beslutsprocesser och göra sina röster hörda. Särskilt viktigt är möjligheten att nå barn och unga samt att arrangera aktiviteter i hela kommunen, inklusive landsbygden, för att stärka delaktigheten även utanför centralorten.

Vi vill också påminna om att samtliga remitterade nämnder och kommunala bolag tillstyrkt motionen. Trots detta väljer styret nu att säga nej till ett förslag som ligger väl i linje med kommunens egna mål om att stärka invånarnas tillit till demokratin och möjligheter att påverka.

Mot denna bakgrund reserverar vi oss mot beslutet och anser att motionen borde ha bifallits.

För Socialdemokraterna

Jeanette Qvist, 2 vice ordförande i kommunstyrelsens arbetsutskott

Justerandes signatur	Utdragsbestyrkande	Datum

**VARBERGS
KOMMUN**

Beslutsförslag
2026-03-23

1 (5)
Dnr: KS 2024/0381-
23

Kommunstyrelsen

Kommunstyrelsens förvaltning
Lotta Olanya, 0340 88324

Svar på motion om att arrangera demokratidagar i Varberg

Förslag till beslut

Arbetsutskottet föreslår kommunstyrelsen föreslå kommunfullmäktige besluta

1. avslå motionen med hänvisning till det arbetet som görs i kommunen.

Beskrivning av ärendet

Jeanette Qvist (S) har den 15 maj 2024 inkommit med en motion om att årligen arrangera demokratidagar i Varberg.

Motionären föreslår kommunfullmäktige besluta att årligen arrangera demokratidagar i Varbergs kommun tillsammans med andra berörda.

I en tid när demokratin är hotad, menar motionären att det känns viktigare än någonsin att göra vad som går för att stärka demokratin. Demokratin är inget som kan tas för givet, utan är något att värna om och arbeta för. Motionären menar att detta kan göras på många sätt, men med återkommande demokratidagar i kommunen, skulle demokratin få en egen arena och särskilt utrymme som lyfter fram demokratin som värdegrund, styrelseskick och arbetssätt.

Motionären anser att demokratidagar kan bygga tillit och vilja att engagera sig i den lokala demokratin, höja valdeltagandet samt öka kunskapen om, och ge insyn i, vad som är på gång i kommunen.

Motionen har remitterats till samtliga nämnder och bolag. Yttranden har inkommit från alla, förutom Varberg Energi AB, Arena Varberg AB och Varbergs Fastighets AB.

Arbetsutskottet beslutade 10 mars 2026, § 92, att återremittera ärendet för ändring av beslutets hänvisning till; det arbetet som görs i kommunen.

POSTADRESS
Varbergs kommun

432 80 Varberg

BESÖKSADRESS
Engelbrektsgatan 15, Östra
Vallgatan 12 (hiss)

TELEFON
0340-880 00

TELEFAX

ORGANISATIONSNUMMER
212000-1249

E-POSTADRESS
ks@varberg.se

WEBBPLATS
www.varberg.se

Beslutsunderlag

Beslutsförslag 23 mars 2026.

PM demokratidagar 18 februari 2026.

Kultur- och fritidsnämnden 27 maj 2025, § 34.

Hamn- och gatunämnden 26 maj 2025, § 45.

Servicenämnden 22 maj 2025, § 31.

Socialnämnden 22 maj 2025, § 85.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden 22 maj 2025, § 27.

Utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden 19 maj 2025, § 45.

Byggnadsnämnden 24 april 2025, § 106.

Förskole- och grundskolenämnden 9 april 2025, § 23.

Varbergs Bostads AB, 20 maj 2025.

Vatten & Miljö i Väst AB 17 april 2025, § 35.

Hallands Hamnar Varberg AB, 17 mars 2025, § 16.

Räddningstjänsten Väst 28 februari 2025.

Motion från Jeanette Qvist (S) om att arrangera demokratidagar i Varberg.

Övervägande

Samtliga nämnder och bolag som inkommit med yttrande, har antingen tillstyrkt motionen eller har inget att erinra. Det framhålls dock att arrangemanget förutsätter att tillräckliga resurser avsätts för att möjliggöra ett ändamålsenligt genomförande. Det påpekas också att motionens genomförande kan medföra behov av tillkommande resurser och att särskilt ekonomiskt utrymme behöver avsättas.

Generellt positiv inställning

Samtliga nämnder och bolag ställer sig i grunden positiva till idén att arrangera demokratidagar. De ser detta som ett sätt att:

- Vitalisera demokratin
- Stärka invånarnas kunskap och engagemang
- Öka transparens och förtroende för verksamheten.

Betoning på delaktighet och inkludering

Flera lyfter vikten av att:

- Nå olika målgrupper, särskilt underrepresenterade
- Inkludera barn och unga i processen
- Säkerställa verkligt inflytande och mångfald i deltagandet.

Vikten av uppföljning och utvärdering

Flera föreslår även:

- Tydliga mål och mätbara resultat
- Årlig uppföljning och längre utvärdering
- Utvärdering av hur målgrupper nås.

Omvärldsanalys

I motionen nämns Lund, Huddinge, Kungsbacka och Piteå som exempel på kommuner som arrangerar demokratidagar eller liknande. Av dessa har alla utom Piteå kontaktats. En mer utförlig beskrivning för respektive kommuns arbete redovisas i PM demokratidagar.

Demokratistärkande aktiviteter

Det finns ett antal demokratistärkande aktiviteter planerade under 2026:

- Demokratiwerkstaden - gymnasieelever som läser kursen Samhällskunskap 1a1 är välkomna att delta. Inbjudan gäller elever på kommunala och fristående gymnasieskolor samt elever på alla gymnasieprogram.
- Informationsinsatser till förstagångsväljare - återkommande informationsinsatser och debatter för alla förstagångsväljare i Varbergs kommun.
- Granskning av översiktsplanen och fördjupad översiktsplan för Väröbacka - dialogmöten med medborgare samt utställning på Komedianten, där möjlighet finns att lämna synpunkter under januari och februari 2026.
- Utställning Komedianten - i maj ställs ett förslag ut på hur nya Kajpromenaden i Västerport ska gestaltas. Det blir då tillfälle för alla invånare som vill att lämna synpunkter. Det kommer också bli möjligt att få en muntlig presentation av berörda tjänstepersoner.
- Under 2025 och våren 2026 jobbar Biblioteken i Varberg med ett temaår som kallas *Demokrati för alla*. Det kommer att fokusera på valet under våren 2026 - bland annat en utställning från Sveriges riksdag som heter *Demokratin behöver dig* på både lokalbibliotek och stadsbibliotek. Stadsbiblioteket anordnar i samarbete med studieförbund två olika Demokratidagar – i mars föreläser Maria Solevid om svenskarna och valet, kommunkansliet förklarar vad som händer efter valurnorna tömts, och kommunalråden panelsamtalar med en journalist från HN, där även publiken har möjlighet att ställa sina frågor. I april blir det en Demokratidag för Funka på Varbergs teater, med politiker, föreläsning och musikunderhållning.
- Senormässan – där möjlighet att föra dialog med kommunens verksamheter finns.

- Referensgrupp nya socialtjänstlagen – med aktörer utanför socialtjänsten, såsom civilsamhället, näringslivet, förvaltningar och bolag. Syftet är att föra dialog kring hur det sociala stödet till kommunens medborgare kan göras ännu bättre.

Förvaltningens samlade bedömning

Förvaltningen bedömer att om demokratidagar ska arrangeras bör detta ske i samverkan mellan samtliga nämnder och bolag samt ha som mål att nå ett brett och representativt deltagande.

Demokratidagar kan utgöra ett kraftfullt verktyg för att stärka det demokratiska samtalet och bygga ett samhälle präglad av tillit. Genom möten med medborgare i hela kommunen skapas möjligheter att bygga relationer, öka delaktighet och få en fördjupad förståelse för invånarnas behov, samtidigt som kunskap om kommunens förutsättningar kan spridas.

I övervägandet finns dock både fördelar och utmaningar som bör beaktas, vilka redovisas närmare i PM demokratidagar.

Motionens intentioner att utveckla den lokala demokratin är goda, men förvaltningen bedömer att det redan idag görs en mängd demokratistärkande aktiviteter i kommunkoncernen. Mot denna bakgrund föreslår kommunstyrelsens förvaltning att motionen avslås.

Ekonomi och verksamhet

Nämnderna har lyft att medverkan i Demokratidagar kan medföra behov av tillkommande resurser, samt innebära påverkan på ordinarie verksamhet samt risk för intäktsbortfall i ett par verksamheter. Beroende på arrangemangets omfattning kan prioriteringar behöva göras, vilket exempelvis kan innebära att annan verksamhet skjuts upp eller prioriteras bort, med eventuella ekonomiska konsekvenser som följd.

Några nämnder bedömer att det, för att säkerställa att arrangemanget genomförs på en för allmänheten tilltalande och professionell nivå, krävs att särskilt ekonomiskt utrymme avsätts. Vidare framförs att ett genomförande av arrangemanget förutsätter att tillräckliga resurser kan avsättas för övergripande planering och samordning, i syfte att säkerställa ett ändamålsenligt genomförande.

Samråd

Ärendet har beretts inom kommunstyrelsens förvaltning. Motionen har remitterats till samtliga av kommunens nämnder och bolag.

Kommunstyrelsens förvaltning

Jeanette Larsson
Avdelningschef samhällsplanering

Lotta Olanya
Utvecklingsstrateg social hållbarhet

Protokollsutdrag

Jeanette Qvist

**VARBERGS
KOMMUN**

Kommunstyrelsens förvaltning
Lotta Olanya, 0340 88324

PM

2026-02-18

1 (7)

Dnr: KS 2024/0381-21

PM demokratidagar

Vad innebär det egentligen att leva i en demokrati – och hur bygger kommunkoncernen ett samhälle där fler deltar i den demokratiska processen? Demokratidagar är ett sätt att väcka frågor, skapa samtal och stärka engagemang. Det här PM:et utforskar möjligheterna, utmaningarna och vägarna framåt.

Något som är centralt för att ett demokratiskt samhälle ska fungera och utvecklas, är tillit. Det handlar dels om tillit till samhällets institutioner, dels om tillit till andra människor. I rapporten Vägval för framtiden 5 från Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) identifieras bland annat tio trender som kommer att påverka kommuner och regioner. En utav dessa trender är att demokratin utmanas genom ett sjunkande valdeltagande och ökande hot mot förtroendevalda.

I Regionen Hallands omvärlds- och framtidsanalys 2025 – 2028 tas det minskade valdeltagandet upp. Liksom i Sverige som helhet minskade valdeltagandet i Halland under valen 2022, för första gången sedan 2002.

Ett samhälle för alla – kommunfullmäktiges målområde 1

Inom målområde 1, Ett samhälle för alla, finns två prioriterade mål som handlar om demokrati och delaktighet. Dessa är:

- Invånarna känner tilltro till demokratin och kan påverka utifrån sina förutsättningar.
- Barn och unga i Varberg har goda förutsättningar att forma sina liv.

Detta innebär bland annat att människor har tilltro till det demokratiska systemet och ser möjligheter att påverka sin livssituation. Vilket är en förutsättning för att minska risken för polarisering och ökade klyftor mellan olika grupper.

POSTADRESS	BESÖKSADRESS	TELEFON	ORGANISATIONSNUMMER	E-POSTADRESS
Varbergs kommun	Engelbrektsgatan 15, Östra Vallgatan 12 (hiss)	0340-880 00	212000-1249	ks@varberg.se
432 80 Varberg	432 80 Varberg	TELEFAX		WEBBPLATS www.varberg.se

Grundläggande för kommunens samtliga verksamheter är att alla invånare, i alla delar av Varberg, har de bästa möjliga förutsättningarna för att skapa ett gott liv. Det handlar, bland annat, om att erbjuda goda möjligheter till kontakt och dialog med politiker och tjänstepersoner. På så sätt blir det tydligt hur man som invånare i Varberg genom hela livet – inte minst som barn och ungdom – kan vara delaktig i och påverka kommunens utveckling, liksom utformningen av service och tjänster.

Kommunens analys 2025

I kommunens Analys 2025, beskrivs vad som är viktigt för måluppfyllelse inom målområde 1, bland annat nedan:

- Barnrätt och demokrati för unga – Utveckling av arbetet med barnrättsfrågor och demokratiarbetet för unga, med förankring i hela kommunkoncernen.
- Dialog och deltagande – Värna om dialogen med medborgare och ett mer jämlikt deltagande i demokratin, oavsett kön, ålder, etnicitet, funktionsvariationer och/eller ekonomiska förutsättningar.

Efter en lång tid av ökande antal demokratier i världen, pågår nu en period av avdemokratisering. Den svenska demokratin står stark, men för att säkerställa demokratins fortlevnad, krävs ett strukturerat arbete för att undvika misstroende mot det offentliga systemet.

Polariseringen i samhället ökar. Intresset för att engagera sig inom det traditionella politiska systemet minskar. Därför behövs även andra arbetssätt för att ta tillvara människors vilja till engagemang och delaktighet. När samhället blir mer polariserat är det viktigt att Varbergs kommun ser till att ha bra kommunikation och information som når ut till alla medborgare. Detta hjälper alla som bor, verkar och vistas i kommunen att förstå och tillvarata sina demokratiska rättigheter och skyldigheter.

Det är utmanande att nå ut till och bygga relation med unga invånare. Kommunen behöver möta dem i deras drivkrafter och på deras arenor. Varbergs kommun arbetar med elevdelaktighet och språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt för att unga ska kunna vara en del av demokratin. Samtidigt visar undersökningar (exempelvis LUPP och skolenkäten) att metoder för delaktighet och inflytande behöver stärkas.

Demokratin behöver inte bara stärkas – även arbetssätten behöver utvecklas för att fortsätta främja och stödja invånarnas delaktighet. Resultaten från

medborgarundersökningen indikerar att kommuninvånarnas möjlighet att påverka politiska beslut, delta aktivt i de kommunala verksamheterna och bidra till utvecklingen av kommunen upplevs som förhållandevis låg. Genom att utveckla nya mötes- och dialogformer kan vi skapa delaktighet och säkra representation av flera olika perspektiv i olika skeden – Demokratidagar kan vara en sådan möjlighet. Detta kan i sin tur bidra till ett ökat förtroende för den demokratiska processen.

Resultatet från medborgarundersökningen 2025, visar dalande siffror när det gäller bemötande vid kontakt med både tjänsteperson och politiker i kommunen. Detsamma gäller upplevelsen av möjlighet till påverkan inom de kommunala verksamheterna.

Bemötande, information och inflytande

Nyckeltal	2023	2024	2025
Medborgarundersökningen - Bra bemötande vid kontakt med tjänsteperson i kommunen, andel (%)	76.8	86.6	78.2
Medborgarundersökningen - Bra bemötande vid kontakt med politiker i kommunen, andel (%)	69.9	88.2	72.3
Medborgarundersökningen - Att få svar på frågor till kommunen fungerar bra, andel (%)	68.2	70.7	69.1
Medborgarundersökningen - Möjlighet att påverka inom de kommunala verksamheterna fungerar bra, andel (%)	25.2	33.6	31.4
Medborgarundersökningen - Möjlighet att påverka politiska beslut i kommunen fungerar bra, andel (%)	18.8	21.3	24.4
Medborgarundersökningen - Möjlighet att delta aktivt i arbetet med att utveckla kommunen fungerar bra, andel (%)	29.6	32.1	32.1
Medborgarundersökningen - Kommunens information kring större förändringar fungerar bra, andel (%)	55.6	53.5	58.2

Att beakta

Vid utformande av demokratidagar krävs ett fokuserat arbete för att få ett mer jämlikt deltagande i demokratin - oavsett kön, ålder, etnicitet, funktionsvariationer och/eller ekonomiska förutsättningar - dvs. att nå ut även till grupper som i vanliga fall sällan kommer till tals eller är svåra att nå ut till. Exempel på sådana grupper är unga, barnfamiljer, människor med utrikesbakgrund och personer med låg socioekonomisk status. Det finns inget fast format för demokratidagar, utan utformas utifrån varje kommuns behov och önskemål.

Det finns vidare både fördelar och utmaningar vid arrangerande av demokratidagar eller liknande.

Fördelar med demokratidagar

Ökad medborgardialog

- Invånare får en chans att möta politiker och tjänstepersoner direkt.
- Ökar förståelsen för hur kommunen fungerar.
- Skapar möjligheter för medborgarna att framföra sina åsikter.

Demokratisk delaktighet

- Särskilt viktigt för att engagera unga, nyanlända och andra grupper som annars riskerar att hamna utanför det demokratiska samtalet.
- En möjlighet att fokusera på aktiviteter på landsbygden – på fler orter än serviceorterna.
- Kan bidra till ökat valdeltagande och större förtroende för politiken.

Kunskap och utbildning

- Demokratidagar innehåller ofta föreläsningar, workshops och skolprogram som stärker kunskapen om demokratiska värderingar, rättigheter och skyldigheter.

Förebygga polarisering

- Ger utrymme för olika åsikter i konstruktiva former, vilket kan motverka misstro och extrema positioner.

Synlighet för politiken

- Politiker och kommunala verksamheter får möjlighet att visa upp sitt arbete, vilket kan öka transparensen och stärka relationerna med medborgarna.

Utmaningar

Begränsat deltagande

- Det kan vara svårt att locka brett deltagande – ofta kommer de redan engagerade.
- Svårt att nå unga vuxna och människor med svagt intresse för politik.

Risk för symbolpolitik

- Demokratidagar riskerar att bli en "alibi-aktivitet" om inte invånarnas synpunkter verkligen tas tillvara.
- Om det saknas uppföljning kan deltagarna känna att "inget händer".

Resurskrävande

- Kräver tid, pengar och personal för att arrangera.
- Risk att det konkurrerar med andra prioriterade verksamheter.

Risk för konflikt

- Öppna forum kan leda till hårda debatter eller konflikter, vilket kräver skicklig hantering av moderatorer och arrangörer.

Tillfällig insats

- Om demokratidagarna inte följs upp av långsiktigt arbete riskerar effekterna att bli kortvariga.

Andra kommuners arbete**Huddinge**

Huddinge demokratidagar skapar en mötesplats för dialog och lyfter fram demokratin som värdegrund, styrelseskick och arbetssätt. Demokratidagarna ska också bidra till ökad delaktighet och jämlikhet i Huddinge.

I planeringen arbetas det uppsökande både gentemot förvaltningar och ute bland medborgarna. Detta för att för att nå grupper som annars inte märks eller syns i det offentliga samtalet samt förstå deras behov och önskemål kring aktiviteter under demokratidagarna. Upplägget för demokratidagarna är ambitiöst och omfattar olika sorters aktiviteter för olika målgrupper i hela kommunen, tillsammans med samtliga förvaltningar, delägda företag och med civilsamhället. En del av aktiviteterna innefattar även dialoger med politiker. Vissa aktiviteter anordnas genom redan befintlig verksamhet och har då en aktivitet kopplat till demokrati och delaktighet.

Huddinge kommun har avsatt en heltidstjänst på kommunstyrelsens förvaltning som enbart arbetar med demokratidagarna, därtill tillkommer kostnader som är direkt kopplade till de olika aktiviteterna. Årets demokratidagar ägde rum i maj 2025. [Demokratidagarna 2025](#)

Kungsbacka

Kungsbacka kommun uppmärksammar mänskliga rättigheter genom särskilda rättighetsveckor – för första gången 2025 och mellan slutet av november och början av december. Under dessa veckor lyfts frågor om allas lika värde, inkludering, trygghet och delaktighet – tillsammans med invånare, föreningsliv, skolor, bibliotek och andra aktörer. Programmet innehåller allt från

föreläsningar och workshops till utställningar, filmvisningar och samtal. Syftet är att öka kunskapen, väcka engagemang och främja dialog – både internt inom kommunen och externt med invånare, civilsamhälle och andra aktörer.

Målet är att uppnå ett ökat rättighetsmedvetande (både övergripande och specifikt gentemot vissa målgrupper och/eller enskilda rättigheter) i hela organisationen, stärka tilliten mellan kommunen och medborgarna, samt skapa konkreta arenor för delaktighet och påverkan. Fokus ligger på tillgänglighet, icke-diskriminering, delaktighet och allas lika värde – ofta med särskild betoning på grupper vars rättigheter riskerar att inte tillgodoses fullt ut.

Arbetet med Rättighetsveckorna sker tvärsektoriellt och samordnas av enheten för social hållbarhet på kultur- och fritidsförvaltningen. En kommunikatör finns också med i arbetet. Verksamheter, skolor, föreningar och andra samhällsaktörer bjuds in till att bidra med aktiviteter, föreläsningar, utställningar eller andra former av kunskapsspridning. Det finns återkommande teman för att fördjupa innehållet, exempelvis barns rättigheter, funktionsrätt, demokratins gränser eller inkludering i praktiken. Förhoppningen är att detta ska bli ett återkommande event. [Rättighetsveckorna | Kungsbacka kommun](#)

Lund

Under valåret 2026 står Lund värd för en tvådagars demokratifestival kallad Youth takeover den 4–5 september, med fokus på ungas inflytande och samhällsengagemang. Deltagarna är 12–25 år, och festivalen planeras och genomförs av unga själva. Festivalen arrangeras "av och för ungdomar" genom initiativet Unga Röster, en påverkansgrupp inom Lunds kommun, med syfte att skapa en inkluderande demokratiarena för unga. Syftet är att stärka ungas tilltro till sin egen möjlighet att påverka, synliggöra deras engagemang och främja möten mellan ungdomar, politiker och andra samhällsaktörer. [Unga driver Skånes första demokratifestival i Lund](#)

Sammanfattning

Demokratin står inför utmaningar som minskat valdeltagande, ökad polarisering och sjunkande förtroende för offentliga institutioner. För att möta detta behöver kommunen utveckla arbetssätt som främjar dialog, delaktighet och tillit, särskilt bland unga.

Demokratidagar kan fungera som en plattform för samtal och kunskap, där invånare får möjlighet att engagera sig och påverka. Genom att skapa nya

mötesformer och stärka dialogen kan kommunen bidra till ett mer inkluderande och hållbart demokratiskt samhälle. Arrangerandet av demokratidagar bör också ske i samverkan med samtliga nämnder och bolag.

För att ett sådant arrangemang skulle hållas på en tilltalande nivå för allmänheten och dessutom säkerställa representativitet där det finns aktiviteter som tilltalar olika delar av medborgarna över hela kommunen, bör ett ekonomiskt utrymme avsättas. Dessutom bör en ansvarig resurs för övergripande samordning även finansieras.

Kommunstyrelsens förvaltning

Lotta Olanya

§ 34

Dnr KFN 2025/0040

Motion Arrangera demokratidagar i Varbergs kommun

Beslut

Kultur- och fritidsnämnden besluta

1. att tillstyrka motionen

Beskrivning av ärendet

En motion har inkommit om att arrangera demokratidagar, diarienummer KFN 2025/0040-1.

Motionen föreslår att Varbergs kommun ska arrangera återkommande demokratidagar för att stärka demokratin och öka medborgarnas engagemang. Detta är särskilt viktigt i en tid när demokratin anses vara hotad.

Beslutsunderlag

Bibliotekens verksamhet utgår från bibliotekslagen (§ 2) och lutar sig mot IFLA Folkbiblioteksmanifestet, som betonar bibliotekens roll i att verka för demokrati.

Biblioteken i Varberg arbetar alltid med demokratiuppdraget, men under 2025 och våren 2026 har biblioteken och övrig verksamhet på Kulturhuset Komedianten även valt att arrangera aktiviteter och arrangemang under temat "Demokrati för alla". Under 2025 är det ett brett perspektiv för demokratitemat för att sedan under våren 2026 inrikta sig mer på processen kring riksdagsvalet. Exempel på arrangemang under detta demokratiparaply är bokcirklar, föreläsningar, författarbesök, samtalscafé, utställningar, workshops och boktemahyllor. Den 15 september, den internationella dagen för demokrati, planeras en demokratikväll, följt av en demokratihelg för stora och små.

Uppdraget att jobba med ett demokratitema har inte kommit med en specifik budget. Biblioteken arbetar mycket i egen regi och med aktiviteter som ändå brukar erbjudas, men med ett starkare fokus på demokratiska frågor. Samarbeten med olika studieförbund, organisationer och föreningar är centrala, där biblioteken bidrar med lokalhyra, tekniker, personal och marknadsföring, medan samarbetspartners står för arvodet.

Hittills har kostnaderna inkluderat två externa utställningar (lastbilsfrakt), två författarbesök (ca 22 000 SEK), samt lokalhyror och tekniker.

Exempel från andra kommuner:

Justerandes signatur	Utdragsbestyrkande	Datum

- **Kungsbacka:** Kungsbackas kultur- och fritidsnämnd gav biblioteken uppdraget att vara värdar för Demokratidagarna, som ägde rum i oktober 2025. Programmet inkluderade samtal, workshops och möten kring olika intressanta programpunkter.
- **Norrköping:** Arrangerar demokrati- och människovärdedagar via samhällsutvecklingskontoret och social hållbarhet.
- **Piteå:** Sveriges Domstolar arrangerar demokratidagar.

Enligt rapport (2024) från enheten för nationella frågor, vacklar demokratin bland våra invånare. I rapporten står att läsa att Sverige visserligen fortfarande hör till ett av de mest demokratiska länderna i världen, men att det globala läget för demokratin ger anledning till oro. Man rapporterar också att antidemokratiska strömningar tycks smitta.

2022 genomfördes senaste LUPP-undersökningen i kommunen. LUPP är ett nationellt enkätverktyg för att följa upp ungas livssituation. Resultatet visar tydligt att andelen unga som vill påverka har minskat sedan 2018, både bland killar och tjejer.

Övervägande

Det är fullt möjligt att arrangera specifika demokratidagar enligt motionens förslag, dagar då det demokratiperspektivet synliggörs för Varbergs kommuns invånare. Utifrån att det finns en oro kring att barn och unga tappar intresset för demokratiska frågor är detta än mer viktigt.

Demokratiperspektivet bör bäras gemensamt över alla nämnden och förvaltningar. Ska demokratidagar arrangeras bör detta arbete genomsyra hela kommunens verksamhet, från förskolan till äldreboendet.

Protokollsutdrag: Kommunstyrelsen

Justerandes signatur	Utdragsbestyrkande	Datum

§ 45

Dnr HGN 2025/0062

Yttrande över motion om att arrangera demokratidagar i Varberg

Beslut

Hamn- och gatunämnden beslutar

1. tillstyrka motionen om att arrangera demokratidagar i Varberg.

Beskrivning av ärendet

Kommunstyrelsen har den 17 februari 2025 översänt en begäran om yttrande gällande Jeanette Qvists (S) motion om att arrangera demokratidagar i Varberg.

Motionen lyfter att vi lever i en orolig tid där demokratin är hotad. Varbergs kommun bör då arbeta för att stärka demokratin och detta skulle kunna få effekten att det bygger tillit, att det kan få människor att engagera sig i den lokala demokratin, höja valdeltagandet med mera.

Vidare menar motionären att demokratidagarna bör genomsyra alla verksamheter, så som förskolor, skolor, omsorgen, kultur och fritid med mera.

Ett förslag är att arrangera dagarna i samband med den årliga europeiska demokrativeckan i oktober.

Motionen föreslår kommunfullmäktige att besluta att

- årligen arrangera demokratidagar i Varbergs kommun tillsammans med andra berörda.

Beslutsunderlag

Arbetsutskottets beslut den 12 maj 2025, § 42.

Arbetsutskottets beslut den 14 april 2025, § 33.

Förvaltningens beslutsförslag.

Motion om att arrangera demokratidagar i Varberg, Jeanette Qvist (S), daterad 2024-05-13.

Övervägande

Motionärens avsikt med motionen är svår att argumentera emot.

Demokratin behöver arbetas med nationellt såväl som lokalt.

När man tittar på medborgarundersökningen för 2024 så kan man notera att inom området "förtroende" så ligger Varbergs kommun på 41,2 i andel höga betyg i procent av 100 procent. Förvisso ligger Varbergs kommun

Justerandes signatur	Utdragsbestyrkande	Datum

aningen högre än riket i stort (38 procent andel höga betyg) men vi talar om låga värden.

Vad man mäter inom området förtroende är bland annat just förtroende till de beslut som tas, transparens och korruption. Resultatet visar att det finns ett arbete att göra, frågan är dock vad som bör prioriteras.

Frågan som återstår då är vilken metod man bör använda sig av eller rent av vilka. Att arrangera årliga demokratidagar kan vara svårt att med säkerhet mäta effekten av, om det nu anses finnas ett värde i detta. Att demokratidagar är av godo för de som är inblandade får man nästan anta men frågan är om man når fram till de man vill nå fram till eller om det blir de redan "frälsta" som deltar.

Hamn- och gatuförvaltningen anser att det skulle vara en god idé att åtminstone testa att arrangera demokratidagar i x-antal år för att sedan, utöver årlig uppföljning som enkäter, mätning av trafik i sociala medier och så vidare göra en större utvärdering. Ifall kommunfullmäktige beslutar att kommunen ska införa demokratidagar så bidrar hamn- och gatuförvaltningen på det vis man kan.

Protokollsutdrag: Kommunstyrelsen

Justerandes signatur	Utdragsbestyrkande	Datum

§ 31

Dnr SVN 2025/0021

Svar på remiss - motion om att arrangera demokratidagar i Varberg

Beslut

Servicenämnden beslutar

1. tillstyrka motionen.
2. föreslå kommunstyrelsen att en utvärdering av demokratidagarna ska ske efter tre år.

Beskrivning av ärendet

Den 19 februari inkom till servicenämnden en remiss med begäran om yttrande gällande motion om att Varbergs kommun bör införa en årlig demokratidag, signerad Jeanette Qvist för den socialdemokratiska gruppen i kommunfullmäktige.

Motionären trycker på att vi lever i en orolig tid där demokratin är hotad. Varbergs kommun bör då arbeta för att stärka demokratin och detta skulle kunna få effekten att det bygger tillit, att det kan få människor att engagera sig i den lokala demokratin, höja valdeltagandet med mera. Vidare menar motionären att demokratidagarna bör genomsyra alla verksamheter, så som förskolor, skolor, omsorgen, kultur och fritid med flera.

Ett förslag är att arrangera dagarna i samband med den årliga europeiska demokrativeckan i oktober.

Beslutsunderlag

1. Beslutsförslag 4 mars 2025
2. Remiss – begäran om yttrande – motion om att arrangera demokratidagar i Varberg
3. Motion arrangera demokratidagar i Varberg.

Justerandes signatur	Utdragsbestyrkande	Datum

Övervägande

Motionärens avsikt med motionen är svår att argumentera emot.
Demokratin behöver arbetas med nationellt såväl som lokalt.

När man tittar på medborgarundersökningen för 2024 så kan man notera att inom området "förtroende" så ligger Varbergs kommun på 41,2 av 100. Förvisso ligger Varbergs kommun aningen högre än riket i stort (38) men vi talar om låga värden.

Vad man mäter inom området förtroende är bland annat just förtroende till de beslut som tas, transparens och korruption. Resultatet visar att det finns ett arbete att göra, frågan är dock vad som bör prioriteras.

En fråga man ska ställa sig är vad som styr de svar man får in, det kan vara en allmän uppfattning som styrs av massmedia/sociala medier och som främst rör riket/riksdag/regering. Sådan nyhetsrapportering kan spilla över på det lokala och är då inte med säkerhet rättvisande.

Oavsett om vi med säkerhet vet vad som påverkar varbergarnas syn på den lokala demokratin så är det lätt att landa i antagandet att det är av godo att jobba med frågan.

Frågan som återstår då är vilken metod man bör använda sig av eller rent av vilka. Att arrangera årliga demokratidagar kan vara svårt att med säkerhet mäta effekten av, om det nu anses finnas ett värde i detta. Att demokratidagar är av godo för de som är inblandade får man nästan anta men frågan är om man når fram till de man vill nå fram till eller om det blir de redan "frälsta" som deltar.

Serviceförvaltningen anser att det skulle vara en god idé att åtminstone testa att arrangera demokratidagar i x-antal år för att sedan, utöver årlig uppföljning som enkäter, mätning av trafik i sociala medier och så vidare göra en större utvärdering.

Protokollsutdrag: Kommunstyrelsen

Justerandes signatur	Utdragsbestyrkande	Datum

§ 85

Dnr SN 2025/0047

Svar på Motion om att arrangera demokratidagar i Varberg

Beslut

Socialnämnden beslutar

1. att tillstyrka motion om att arrangera demokratidagar i Varbergs kommun.

Beskrivning av ärendet

Socialnämnden har getts möjlighet att yttra sig över en motion från Socialdemokraterna, genom motionär Jeanette Qvist (S), i vilken kommunfullmäktige föreslås besluta att årligen arrangera demokratidagar i Varbergs kommun tillsammans med andra berörda aktörer.

Samtliga nämnder och bolag i kommunen har getts möjlighet att lämna yttrande över motionen. Motionären konstaterar att i en tid när demokratin är hotad känns det viktigare än någonsin att göra det vi kan för att stärka demokratin och exemplifierar att kunskapen om det demokratiska styret, dess värdegrund och förutsättningar kan spridas genom dialoger och föreläsningar. Motionären lyfter att demokratidagarna kan samordnas med den årliga europeiska demokrativeckan i oktober och lyfter att flera kommunen redan idag har liknande arrangemang. Motionären anser att demokratidagar kan bygga tillit och vilja att engagera sig i den lokala demokratin, höja valdeltagandet samt öka kunskapen om, och ge insyn i, vad som är på gång i kommunen – för vuxna såväl som barn och unga.

Socialnämnden anser att anordna särskilda *demokratidagar* kan vara ett värdefullt inslag i kommunens arbete med att stärka den demokratiska delaktigheten och öka medborgarnas engagemang i samhällsfrågor. Idén att skapa demokratidagar där människor får möjlighet att ta del av information, uttrycka sina åsikter och diskutera aktuella samhällsfrågor – bedöms stärka demokratins legitimitet.

Beslutsunderlag

- Beslutsförslag - Svar på Motion om att arrangera demokratidagar i Varberg, daterat den 30 april 2025.
- Motion om att arrangera demokratidagar i Varberg, undertecknat Jeanette Qvist (S), daterat den 13 maj 2025.

Övervägande

Socialnämnden anser att anordna särskilda *demokratidagar* kan vara ett värdefullt inslag i kommunens arbete med att stärka den demokratiska delaktigheten och öka medborgarnas engagemang i samhällsfrågor. Idén att

Justerandes signatur	Utdragsbestyrkande	Datum

skapa demokratidagar där människor får möjlighet att ta del av information, uttrycka sina åsikter och diskutera aktuella samhällsfrågor – bedöms stärka demokratins legitimitet.

Socialnämnden kan se följande fördelar;

1. **Ökad medborgarinsyn och delaktighet:** Demokratidagar skapar ett tillfälle för medborgare att möta politiker, tjänstepersoner och civilsamhällets aktörer i öppen dialog. Det bör bidra till transparens och till att fler känner sig delaktiga i beslutsprocesser.
2. **Folkbildning och kunskapsspridning:** Genom föreläsningar, workshops och debatter får fler möjlighet att fördjupa sin förståelse för hur demokratin fungerar och vilka rättigheter och skyldigheter de har som medborgare.
3. **Engagemang bland unga:** Särskilt i skolmiljöer kan demokratidagar inspirera unga att engagera sig i samhällsfrågor, något som är avgörande för demokratins framtid.
4. **Möjlighet till dialog och motverkan av polarisering:** Demokratidagar erbjuder ett forum där olika perspektiv kan mötas under ordnade former, vilket kan bidra till att minska samhällelig polarisering.

Socialnämnden kan se följande risker;

1. **Risk för symbolpolitik:** Om demokratidagar inte leder till faktisk påverkan eller förändring finns risken att de uppfattas som enbart symboliska och inte tas på allvar av allmänheten.
2. **Resurskrävande:** Att organisera välfungerande demokratidagar kräver både tid, pengar och personal. Det bör tas i beaktande vid ett beslut.
3. **Begränsat deltagande:** Det är inte säkert att alla grupper i samhället känner sig inkluderade eller har möjlighet att delta, vilket kan leda till att vissa röster inte hörs – i synnerhet om inte särskilda insatser görs för att nå ut till underrepresenterade grupper.
4. **Risk för politisering:** Det finns en risk att demokratidagar används för partipolitiska syften, vilket kan urholka syftet att skapa ett neutralt och inkluderande forum för alla.

Socialnämnden kan se följande betydelse av demokratidagar för socialnämndens målgrupper:

Människor som befinner sig i socialt utsatta situationer, liksom äldre, riskerar ofta att bli osynliggjorda i samhällsdebatten och beslut som direkt påverkar deras liv. Demokratidagar kan därför fylla en särskilt viktig funktion för dessa grupper. Mer specifikt ser socialnämnden följande fördelar:

- **Röst åt marginaliserade:** För målgrupper inom socialnämndens ansvarsområde kan demokratidagar vara ett forum där deras

Justerandes signatur	Utdragsbestyrkande	Datum

erfarenheter och synpunkter blir hörda, vilket stärker deras rätt till inflytande över sin egen livssituation och samhällets utformning.

- **Stärkta rättigheter och medvetenhet:** Genom information och dialog kan demokratidagar bidra till att personer inom socialnämndens målgrupper får bättre kännedom om sina rättigheter, vilket stärker möjligheten att hävda dem.
- **Äldres deltagande i samhällsfrågor:** Äldre riskerar ofta att inte bli inkluderade i demokratiska samtal, trots att de har både livserfarenhet och ofta berörs direkt av politiska beslut. Genom att anpassa demokratidagar så att äldre ges möjlighet att delta – exempelvis genom fysiska möten på boenden, tillgänglighetsanpassad information eller digitala lösningar – kan deras röster stärkas.
- **Tillitsbyggande mellan välfärdssystem och medborgare:** En inkluderande dialog mellan politik, civilsamhälle, socialtjänst, äldreomsorg och målgrupper kan stärka tilliten till myndigheter och det demokratiska systemet i stort.

Socialnämnden tillstyrker motionen och anser

sammanfattningsvis att demokratidagar, rätt genomförda, kan vara ett effektivt verktyg för att vitalisera demokratin, främja dialog och stärka medborgarnas delaktighet i Varbergs kommun. Det är dock viktigt att de planeras och genomförs på ett sätt som säkerställer brett deltagande, verklig påverkan och långsiktig effekt – annars riskerar de att förlora sin legitimitet. En tydlig målsättning, uppföljning och inkludering av olika samhällsgrupper är avgörande för att demokratidagarna ska få verklig betydelse.

Protokollsutdrag: Kommunstyrelsen

Justerandes signatur	Utdragsbestyrkande	Datum

MHN § 27

Dnr 2025–569

Svar på remiss om motion om att arrangera demokratidagar

Beslut

Miljö- och hälsoskyddsnämnden beslutar

1. tillstyrka motionen.

Beskrivning av ärendet

Jeanette Qvist (S) har inkommit med en motion om att arrangera demokratidagar i Varbergs kommun. Motionären anser att ett återkommande arrangemang skulle skapa en arena för demokratifrågor som värdegrund, styrelseskick och arbetssätt.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden lämnar sitt yttrande nedan.

Beslutsunderlag

Arbetsutskottets beslut, daterat den 12 maj 2025

Förvaltningens beslutsförslag, daterat den 7 april 2025

Motion om att inför demokratidagar i Varbergs kommun

Övervägande

Miljö- och hälsoskyddsnämnden ställer sig i grunden positiv till att det arrangeras demokratidagar i Varbergs kommun. Förhoppningsvis bidrar demokratidagar till ökad transparens, förtroende för förvaltningens arbete och ökad kunskap och engagemang.

Nämndens grunduppdrag är att utöva tillsyn inom områden som berör livsmedel, hälsa och miljö. Nämnden ska bevaka kommunen, företag och enskilda så att de följer de lagar och riktlinjer som finns. Nämndens mål för 2024–2027 är bland annat att utveckla tillsynen för att skydda vatten- och kustområden.

Förvaltningen har redan idag svårt att hinna med att utföra de arbetsgifter som vi är ålagda. Om förvaltningen skulle behöva använda resurser för att bidra till demokratidagar innebär detta att annan verksamhet eventuellt får ställas åt sidan. Det är oklart hur demokratidagar i övrigt kan komma att påverka nämndens budget eller vilka ekonomiska konsekvenser det kan innebära.

Justerandes signatur	Utdragsbestyrkande	Datum
----------------------	--------------------	-------

Nämnden ställer sig frågande till vilken roll den kan spela i ett eventuellt arrangerande. Typiska demokratifrågor är inte något som vanligtvis faller under nämndens verksamhet och det är heller inte ett område där förvaltningen har någon specialkunskap. Däremot ser nämnden flera fördelar med ett ökat förtroende för myndigheter och ett stärkt samarbete mellan invånare, företag och kommun. Med hänvisning till ovanstående är miljö- och hälsoskyddsnämndens förslag att motionen tillstyrks.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden har i övrigt inte något att uttrycka kring ett möjligt framtida arrangemang.

Protokollsutdrag
Kommunstyrelsen

Justerandes signatur	Utdragsbestyrkande	Datum
----------------------	--------------------	-------

§ 45

Dnr UAN 2025/0072

Remissvar - Motion om att arrangera demokratidagar i Varberg

Beslut

Utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden beslutar

1. tillstyrka förslaget i motionen om att arrangera demokratidagar i Varberg,
2. översända yttrande daterat 2024-04-04 till kommunstyrelsen som utbildnings- och arbetsmarknadsnämndens svar på remiss om att arrangera demokratidagar i Varbergs kommun.

Förslag till beslut på sammanträdet

Anu Majkvist (C), Peter Svensson-Stoltz (S) och Jan-Olof Skoglund (SD) föreslår bifall till arbetsutskottets förslag.

Beskrivning av ärendet

Jeanette Qvist (S) har inkommit med en motion om att årligen arrangera demokratidagar i Varbergs kommun tillsammans med andra berörda.

Syftet med förslaget i motionen är att stärka demokratin genom att skapa en arena för dialoger, föreläsningar och möten som sprider kunskap om demokratiska värderingar och styrelseskick. Förslagsställaren menar att det kan öka valdeltagandet, engagemanget i lokal demokrati och involvera barn och unga så att de blir mer involverade samt får en ökad kunskap om demokrati. Demokratidagarna skulle kunna genomsyra alla kommunens verksamheter och arrangeras i samarbete med föreningsliv, organisationer och näringsliv.

Motionären framhåller att flera andra kommuner har återkommande demokratidagar/vecka.

Motionen har skickats på remiss till samtliga nämnder och bolag i kommunen.

Beslutsunderlag

Remissmissiv

Motion – Arrangera demokratidagar i Varbergs kommun

Yttrande

Arbetsutskottet 2025-05-02, § 33

Justerandes signatur	Utdragsbestyrkande	Datum

Övervägande

Skolväsendet vilar på demokratins grund. Skollagen (2010:800) slår fast att utbildningen inom skolväsendet syftar till att elever ska inhämta och utveckla kunskaper och värden. Den ska främja elevers utveckling och lärande samt en livslång lust att lära. Utbildningen ska förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingar som det svenska samhället vilar på. Utbildningen syftar också till att i samarbete med hemmen främja barns och elevers allsidiga personliga utveckling till aktiva, kreativa, kompetenta och ansvarsställande individer och medborgare.

Förvaltningen vill framhålla att det är särskilt viktigt att engagera barn och unga för att skapa ett samhälle där fler vill engagera sig politiskt. Det är viktigt att arbeta för att stärka demokratin och arbetssätten behöver utvecklas för att fortsätta främja och stödja invånarnas delaktighet. Genom att utveckla nya mötes- och dialogformer är det möjligt att skapa delaktighet och säkra representation av flera olika perspektiv i olika skeden. Detta kan i sin tur bidra till ett ökat förtroende för den demokratiska processen.

I Regionens omvärlds- och framtidsanalys 2025 – 2028 tas det minskade valdeltagandet upp. Liksom i Sverige som helhet minskade valdeltagandet i Halland under valen 2022 för första gången sedan 2002. Valdeltagandet har ett starkt samband med socioekonomi och varierar från 49 och 92 procent mellan distrikten i Halland. Något som är centralt för att ett demokratiskt samhälle ska fungera och utvecklas är tillit. Det handlar dels om tillit till samhällets institutioner, dels om tillit till andra människor.

I rapporten Vägval för framtiden 5 från Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) identifieras bland annat tio trender som kommer att påverka kommuner och regioner. En utav dessa trender är att demokratin utmanas genom ett sjunkande valdeltagande och ökande hot mot förtroendevalda.

Det är utmanande att nå ut till unga invånare. Kommunen behöver möta dem i deras drivkrafter och på deras arenor. Varbergs kommun arbetar med elevdelaktighet och språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt för att unga ska kunna vara en del av demokratin. Samtidigt visar undersökningar (exempelvis LUPP och skolenkäten) att metoder för delaktighet och inflytande behöver stärkas.

Som en del i arbetet med att stärka demokratiuppdraget bland unga i Varbergs kommun arrangerade utbildnings- och arbetsmarknadsförvaltningen, i samarbete med kommunstyrelsens förvaltning och kultur- och fritidsförvaltningen *Ungdomsdemokratidagen*

Justerandes signatur	Utdragsbestyrkande	Datum

på Arena Varberg i november 2023. Medverkande var även representanter från Regionen och MUCF.

Syftet med dagen var att samtala, diskutera och reflektera tillsammans – om ungas livsvillkor i Varberg. Programmet började med en genomgång av genomförda undersökningar som belyser de aktuella livsvillkoren för unga i Varberg. Därefter presenterade elever från samhällsprogrammet på Peder Skrivares skola sina fördjupade studier inom områdena hälsa, trygghet, skola samt demokrati och inflytande. Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF) delade med sig av information om ungdomsdialog och ungdomspolitik på nationell, regional och lokal nivå. Programmet avslutades med en interaktiv dialog och workshop där elever från Peder Skrivares skola, politiker, chefer och tjänstepersoner diskuterade och arbetade med de nämnda fokusområdena.

Mot bakgrund av ovanstående föreslås att tillstyrka förslaget i motionen. Utbildnings- och arbetsmarknadsförvaltningen vill betona vikten av att inkludera skolor och utbildningsinstitutioner i demokratidagarna för att främja demokratisk medvetenhet bland unga. Förslaget ligger även i linje med uppdraget i budget 2025 om valinformation för förstagångsväljare. Uppdraget ligger på kommunstyrelsen och utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden ska medverka i uppdraget.

Om kommunfullmäktige beslutar att bifalla motionen förutsätts att medel tillsätts för uppdraget och att ansvarig utses för samordning av uppdraget.

Protokollsutdrag: Kommunstyrelsen för vidare hantering

Justerandes signatur	Utdragsbestyrkande	Datum

Bn § 106

Dnr: SBK 2025/285

Yttrande: Motion om att arrangera demokratidagar i Varberg

Beslut

Byggnadsnämnden beslutar

1. tillstyrka motionen om att arrangera demokratidagar i Varberg.

Sammanfattning av ärendet

Jeanette Qvist (S) har den 17 februari 2025 inkommit med en motion om att det årligen ska arrangeras demokratidagar i Varberg. Motionen syftar till att stärka demokratin genom att ge den en egen arena som lyfter fram demokratin som värdegrund, styrelseskick och arbetssätt. Byggnadsnämnden har precis som övriga nämnder och kommunala bolag ombetts lämna sitt yttrande om motionen. Yttrandet ska lämnas senast 30 maj 2025.

Stadsbyggnadskontoret har föreslagit att motionen ska tillstyrkas. Handläggare i ärendet har varit byggnadsadministratör Petter Hjelte.

Förslag till beslut under sammanträdet

Ordförande Andreas Havasi (SD) föreslår att nämnden ska besluta i enlighet med förvaltningens förslag till beslut.

Beslutsordning

Ordföranden konstaterar att det bara finns ett förslag till beslut och finner att nämnden beslutar i enlighet med förvaltningens förslag till beslut.

Skäl för beslut

Byggnadsnämnden tycker att motionen är välgrundad och stämmer väl överens med byggnadsnämndens inställning till ämnet. Nämnden ser positivt på intentionen att stärka demokratin och kommuninvånarnas förståelse för processerna i det politiska styret. Förslaget anses kunna bidra till ökad transparens, förtroende för nämndens arbete samt ökad kunskap och engagemang, inte minst bland unga.

Mot denna bakgrund anser nämnden sammanfattningsvis att motionen om att arrangera demokratidagar i Varberg ska tillstyrkas.

Justerandes sign	Utdragsbestyrkande	Datum
------------------	--------------------	-------

Ekonomi och verksamhet

Då stadsbyggnadskontorets verksamhet till stor del är intäktsfinansierad kan demokratidagarna komma att, om de införs, påverka förvaltningens ekonomi. Om förvaltningens tjänstepersoner blir involverade i arbetet med demokratidagarna kommer det medföra ett bortfall i intäkter motsvarande den arbetstid arbetet tar i anspråk.

Förslaget bedöms inte medföra några övriga ekonomiska, juridiska eller verksamhetsmässiga konsekvenser.

Beslutsunderlag

Förvaltningens beslutsförslag daterat den 3 april 2025

Begäran om yttrande (KS 2024/0381-5) daterat den 17 februari 2025

Motion till kommunfullmäktige – arrangera demokratidagar i Varberg
inkommen den 17 februari 2025

Protokollsutdrag
Kommunstyrelsens förvaltning

Justerandes sign	Utdragsbestyrkande	Datum
------------------	--------------------	-------

§ 23

Dnr FGN 2025/0232

Yttrande över motion om att arrangera demokratidagar i Varberg

Beslut

Föreslår förskole- och grundskolenämnden beslutar

1. tillstyrka motion om att arrangera demokratidagar i Varberg.

Per Jakobsson (24:7) deltar inte i beslutet.

Förslag till beslut på sammanträdet

Jenny Bolgert (S) yrkar bifall till arbetsutskottets förslag till beslut.

Beskrivning av ärendet

Socialdemokraterna, genom motionär Jeanette Qvist (S), föreslår kommunfullmäktige besluta att årligen arrangera demokratidagar i Varbergs kommun tillsammans med andra berörda.

Samtliga nämnder och bolag i kommunen ska lämna yttrande över motionen.

Motionären konstaterar att *i en tid när demokratin är hotad känns det viktigare än någonsin att göra det vi kan för att stärka demokratin* och exemplifierar att kunskapen om det demokratiska styret, dess värdegrund och förutsättningar kan spridas genom dialoger och föreläsningar. Motionären lyfter att demokratidagarna kan samordnas med den årliga europeiska demokrativeckan i oktober och lyfter att flera kommunen redan idag har liknande arrangemang.

Motionären anser att demokratidagar kan bygga tillit och vilja att engagera sig i den lokala demokratin, höja valdeltagandet samt öka kunskapen om, och ge insyn i, vad som är på gång i kommunen – för vuxna såväl som barn och unga.

Beslutsunderlag

Motion Arrangera demokratidagar i Varberg

Övervägande

Skolväsendet vilar på demokratins grund

Att *skolväsendet vilar på demokratins grund* är det första budskap läsaren av dagens läroplanerna för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet och förskolan får till sig. Läroplanerna konstaterar vidare att Skollagen

Justerandes signatur	Utdragsbestyrkande	Datum

(2010:800) slår fast att *utbildningen ska förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingar som det svenska samhället vilar på* (Lpfö 18 och Lr22).

På förskole- och grundskoleförvaltningen är demokrati ett närvarande begrepp och arbetet med barn- och elevinflytande är utbrett. Enligt skollagen ska barn och elever ges inflytande över sin utbildning. Informationen och formerna för inflytandet ska anpassas efter deras ålder och mognad. Detta betonas dessutom i Barnkonventionen, som sedan 1 januari 2020 är svensk lag. Artikel 12 i Barnkonventionen säger att barn har rätt att uttrycka sina åsikter i alla frågor som rör dem, och att hänsyn ska tas till barnets åsikter utifrån barnets ålder och mognad.

Inom förskolan får barnen i undervisningen möta begrepp såsom demokrati, rösta, tycka lika/tycka olika och får utifrån situationer kopplade till lek ökad kunskap om begreppens innebörd. Förskolan arbetar även aktivt med att synliggöra för barnen de tillfällen där de är med och påverkar och fattar beslut som påverkar deras vardag.

Inom grundskolan finns exempel på arbete med värdeskapande undervisning där fokus är att skapa en lärmiljö där eleverna känner autonomi, kompetens och tillhörighet. I denna lärmiljö finns förutsättningar för eleverna att utveckla demokratisk kompetens, då den främjar kritiskt tänkande, kommunikation, samarbete och aktivt deltagande – alla viktiga förmågor för att fungera som engagerade och ansvarsfulla medborgare i ett demokratiskt samhälle.

Demokrati i kommunen

I Varbergs kommuns *Mål och inriktning 2024-2027* påtalas vikten av att demokrati bland annat genom det prioriterade målet Invånarna känner tilltro till demokratin och kan påverka utifrån sina förutsättningar.

Genom att anordna demokratidagar kan Varbergs kommun skapa forum där kommunens invånare i olika åldrar kan möta varandra och kommunens politiker för att fördjupa sin kunskap om demokrati samt öka tilliten till de lokala demokratiska institutionerna. Detta kan exempelvis ske genom att skapa forum för dialog, genom föreläsningar samt genom uppvisande av goda exempel på arbetssätt från kommunens olika verksamheter.

I kommunens omvärldsanalys för 2025 anges att trenden med att demokratin utmanas - valdeltagandet sjunker och vi ser ett ökat hot mot förtroendevalda vilket påverkar demokratins funktion – kan komma att påverka kommuner och regioner åren framöver. Vidare får kommunens politiker medskick där de uppmanas att dels utveckla arbetet med barnrättsfrågor och demokratiarbete för unga i hela kommunkoncernen, dels värna om dialogen med medborgare och ett mer jämlikt deltagande i

Justerandes signatur	Utdragsbestyrkande	Datum

demokratin. Resonemangen kring att fortsätta verka för barn och ungas delaktighet och inflytande är ett återkommande tema i kommunens omvärldsanalys.

Demokratidagar skapar förutsättningar för kommunen att blicka inåt organisationen och kan syfta till att öka medvetenheten om vad det innebär att verka i en politiskt styrd organisation – såväl för medarbetare som för politiker. Genom att tjänstepersoner och politiker har god kännedom om varandras roller, den demokratiska processen nationellt, regionalt och lokalt samt om hur den kommunala nämndadministrationen är organiserad skapas förutsättningar för en välfungerande demokrati där tilliten från kommunens invånare är hög.

Protokollsutdrag: Kommunfullmäktige

Justerandes signatur	Utdragsbestyrkande	Datum

2025-05-20

Kommunstyrelsens
förvaltning

Yttrande arrangera demokratidagar i Varberg, dnr KS 2024/0381

Varbergs Bostad har tillsänts ovan rubricerat ärende för yttrande.

Varbergs Bostad har tagit del av motionen arrangera demokratidagar i Varberg, dnr KS 2024/0381, och ser positivt på att öka medvetenhet och kunskap om demokrati bland kommunens invånare.

Varbergs Bostad

Stig Berntsson
Styrelseordförande

Tomas Johansson
Vice ordförande

§ 35

Svar på remiss - Motion om att arrangera demokratidagar i Varberg, VIVAB 2025/110

Beslut

Vatten & Miljö i Väst AB beslutar

1. Att tillstyrka motionen om att arrangera demokratidagar i Varbergs kommun.

Beskrivning av ärendet

Jeanette Qvist, gruppleddare för Socialdemokraterna i Varbergs kommun, har inkommit med en motion till kommunfullmäktige om att arrangera årliga demokratidagar i kommunen. Enligt motionen kan demokratidagar bidra till att "bygga tillit och vilja att engagera sig i den lokala demokratin, höja valdeltagandet, göra så att fler får kunskap och insyn i vad som är på gång i kommunen och kunna göra sin röst hörd, att barn och unga blir mer involverade och får en ökad kunskap om demokratin [...]".

Kommunstyrelsen i Varbergs kommun har skickat en begäran om yttrande över motionen till samtliga nämnder och bolag. Vivab har möjlighet att yttra sig senast den 30 maj 2025.

Motivering av beslut

Vivab ser positivt på att arrangera aktiviteter för att främja de demokratiska processerna. Bolaget anser att det är viktigt att utbilda invånarna och visa att alla har möjlighet att delta och engagera sig i dessa processer. Välinformerade invånare ökar förtroendet för bolagets verksamhet.

Vivab förser invånarna med viktiga tjänster som stärker och möjliggör ett välmående samhälle, vilket i sin tur skapar förutsättningar för ett demokratiskt samhälle. Rent vatten för alla är en mänsklig rättighet, och Vivab arbetar för att säkerställa att denna rättighet uppfylls för alla invånare.

Dessutom är effektiv avfallshantering och avloppsrening avgörande för att upprätthålla en hälsosam och hållbar miljö.

Det är viktigt att noggrant överväga vilken målgrupp som man vill nå och hur man når dem. Vardagskommunikation kan ibland vara mer effektivt och man kan nå en annan typ av målgrupp än att arrangera officiella dagar där man möter invånarna fysiskt i staden. Beroende på upplägg och tema kan Vivab tänka sig att delta med mindre personella resurser. Bolagets engagemang baseras på dess grunduppdrag och strategiska inriktning: en hållbar verksamhet och ett hållbart samhälle.

Ekonomi

Motionen har ingen direkt påverkan på bolagets ekonomi. Vivabs engagemang och deltagande i demokratidagar kan innebära att särskilda personella och ekonomiska resurser behöver förfogas för ändamålet. Ett sådant ställningstagande får avgöras av verksamheten utifrån behov och prioriteringar.

Underlag för beslut

Beslutsförslag 2025-03-27

Motion från Socialdemokraterna, daterad 13 maj 2024.

§ 16

Motion från Jeanette Qvist (S) om att arrangera demokratidagar i Varberg

Styrelsen beslutar att avge följande yttrande:

Hallands Hamnar Varberg AB har inget att erinra mot att motionen om att arrangera årliga demokratidagar i Varbergs kommun antas i dess nuvarande form.

Bolaget bedömer dock att dess verksamhet inte är direkt berörd av frågan men ställer sig positivt till att bidra inom ramen för bolagets verksamhet vid behov.

Ärendet

Kommunstyrelsens förvaltning har begärt yttrande om motionen från Jeanette Qvist (S) gällande att arrangera årliga demokratidagar i Varbergs kommun. Motionen föreslår att kommunen, i samverkan med relevanta aktörer, organiserar demokratidagar för att främja demokratisk medvetenhet och engagemang. Syftet är att genom föreläsningar, dialoger och olika aktiviteter öka kunskapen om demokratiska värderingar och det politiska systemet.

Hallands Hamnar Varberg AB har tagit del av motionens innebörd och dess syfte att främja demokratisk delaktighet och kunskap i kommunen. Bolagsledningen ser positivt på initiativ som kan stärka medborgarnas förståelse för demokratiska processer och medverka till ökad insyn i beslutsfattandet.

			Utdragsbestyrkande
--	--	--	--------------------

This file is sealed with a digital signature.
The seal is a guarantee for the authenticity
of the document.

Document ID:
F5D7E529D5E84FA8ABB4692F21B8B9B7

Skrivelse

Fel! Dokumentvariabel saknas.

Diarienummer
2025-000197
Ert diarienummer
KS 2024/0381-5

Utskriftsdatum
2025-02-28

Postadress
Kommunstyrelsens förvaltning
Östra Vallgatan 12
Desirée Aronsson
432 80 Varberg

Verksamhetens namn
Stadshus B
Besöksadress
Östra Långgatan 18

Objektsnummer
13K1-020176
Fastighetsbeteckning
Flickskolan 3

Yttrande om demokratidagar i Varberg

Räddningstjänsten väst har inget att erinra.

För Räddningstjänsten Väst

Handläggare: Daniel Orshammar

Underskriftsdatum

Telefon: 010-219 30 37
E-post: daniel.orshammar@rvast.se

Sändlista

Kommunstyrelsens förvaltning, Desirée Aronsson, 432 80 Varberg (Original)

Arrangera demokratidagar i Varberg

I en tid när demokratin är hotad känns det viktigare än någonsin att göra det vi kan för att stärka demokratin. För vår demokrati och dess värderingar är inget vi kan ta för givet utan något vi måste värna om och arbeta för.

Det kan göras på många sätt men med återkommande demokratidagar i kommunen så skulle demokratin få en egen arena och särskilt utrymme som lyfter fram demokratin som värdegrund, styrelseskick och arbetssätt.

Genom t ex dialoger, föreläsningar och möte mm skulle kunskapen om det demokratiska styret och dess värdegrund och förutsättningar kunna spridas. Det skulle kunna bygga tillit och vilja att engagera sig i den lokala demokratin, höja valdeltagandet, göra så att fler får kunskap och insyn i vad som är på gång i kommunen och kunna göra sin röst hörd, att barn och unga blir med involverade och får en ökad kunskap om demokratin och så mycket mer.

Demokratidagarna skulle kunna genomföra alla verksamheter i t ex förskolor, skolor, omsorgen, kultur och fritid, samt givetvis arrangeras tillsammans med föreningsliv, organisationer och näringsliv. Flera kommuner har redan återkommande demokratidagar/vecka som Lund, Piteå och Huddinge, nu senast även i Kungsbacka.

Det kanske skulle kunna samordnas med den årliga europeiska demokrativeckan i oktober för lokal demokrati.

Socialdemokraterna föreslår kommunfullmäktige att besluta att

- Årligen arrangera demokratidagar i Varbergs kommun tillsammans med andra berörda.

För Socialdemokraterna i Varberg

Jeanette Qvist, gruppleadare

§ 258

Dnr KS 2025/0335

Svar på motion om samordning och organisering av volontärarbetet i Varbergs kommun

Beslut

Arbetsutskottet föreslår kommunstyrelsen föreslå kommunfullmäktige besluta

1. avslå motionen om att utreda hur frivilliga volontärer kan samordnas och organiseras med hänvisning till vad som framgår under rubriken Övervägande.

Reservation

Jeanette Qvist (S) och Kent Norberg (S) reserverar sig mot beslutet.

Förslag till beslut på sammanträdet

Jeanette Qvist (S) och Kent Norberg (S) föreslår bifall till motionen.

David Sandrén (M) föreslår bifall till förvaltningens förslag, avslå motionen.

Beslutsordning

Ordförande ställer förslagen mot varandra och konstaterar att arbetsutskottet beslutar enligt förvaltningens förslag.

Omröstning begärs

Arbetsutskottet godkänner följande ordning:

Ja-röst för bifall till förvaltningens förslag.

Nej-röst för bifall till Jeanette Qvists (S) med fleras förslag.

Arbetsutskottet beslutar enligt förvaltningens förslag med tre ja-röster och två nej-röster.

Beslutande	Ja	Nej
David Sandrén (M)	X	
Tobias Carlsson (L)	X	
Andreas Havasi (SD)	X	
Jeanette Qvist (S)		X
Kent Norberg (S)		X
Summa	3	2

Justerandes signatur	Utdragsbestyrkande	Datum

Beskrivning av ärendet

Jenny Bolgert (S) har den 12 maj 2025 inkommit med en motion om att utreda möjligheten att samordna och organisera volontärarbete i Varbergs kommun.

Motionären föreslår kommunfullmäktige besluta att:

- Utreda hur frivilliga volontärer kan samordnas och organiseras.

Frivilliga volontärer spelar en avgörande roll i samhället genom att bidra till ökad gemenskap och inkludering. Motionären menar att det i dagsläget finns ett stort engagemang bland invånare i Varberg, men att insatserna kan förbättras genom struktur och samordning. Genom att samordna och organisera volontärinsatser på ett bättre sätt finns det potential att säkerställa att dessa insatser får största möjliga effekt.

Motionen har gått ut på remiss till socialnämnden samt kultur- och fritidsnämnden. Båda har inkommit med yttranden.

Beslutsunderlag

Beslutsförslag 5 maj 2026.

Socialnämnden 23 oktober 2025, § 165.

Kultur- och fritidsnämnden 29 september 2025, § 67.

Motion från Jenny Bolgert (S) om samordning och organisering av volontärarbete i Varbergs kommun, 12 maj 2025.

Övervägande

Remissyttrande

Kultur- och fritidsnämnden

I Varbergs kommun finns ett stort ideellt engagemang. En modell för samordning av volontärarbete bedöms kunna stärka förutsättningarna för frivilliga insatser. En digital plattform kan sänka trösklarna för deltagande och underlätta samverkan mellan föreningsliv, civilsamhälle och kommunala verksamheter, vilket i sin tur kan bidra till ökad kvalitet och kontinuitet.

Den nya socialtjänstlagen betonar vikten av samverkan med civilsamhället i tidiga och förebyggande insatser, och en organiserad volontärstruktur kan stödja dessa intentioner.

Ensamhet och begränsad tillgång till stöd är vanligare bland äldre, personer med funktionsnedsättning, nyanlända och socioekonomiskt utsatta grupper. Dessa grupper är ofta mottagare av frivilliga insatser. En stärkt organisering av volontärarbete kan öka tillgången till stöd, skapa social gemenskap och bidra till ökad egenmakt och delaktighet.

Justerandes signatur	Utdragsbestyrkande	Datum

Socialnämnden

Socialförvaltningen är positiv till förslaget. En samordnad volontärstruktur kan stärka samarbetet mellan kommunens verksamheter, föreningsliv och civilsamhälle, och möjliggöra insatser för unga, äldre och personer med funktionsnedsättning. Förslaget ligger i linje med den nya socialtjänstlagens fokus på samverkan och tidiga förebyggande insatser för att möta behov innan socialtjänst blir aktuellt.

Omvärldsbevakning

I motionen nämns GoKungsbacka och Laholms kommuns e-tjänst som referensobjekt.

GoKungsbacka har funnits sedan april 2022, är organiserat som en ideell förening och fungerar som ett nav för frivilligverksamheten i kommunen. Föreningen driver sitt arbete i nära samarbete med civilsamhälle, näringsliv och Kungsbacka kommun. Det finns en digital ingång för att anmäla intresse som volontär. Därefter följer ett manuellt arbete med att träffa blivande volontärer och bland annat ta in underlag från brottsregistret.

Laholms kommun har en e-tjänst på hemsidan. Frivilliga anmäler där intresse för att bli volontär och ansökan går i sin tur direkt till en aktivitetssamordnare. Denne intervjuar sökanden och antingen matchar med ett behov som finns hos ideella verksamheter som exempelvis Röda Korset, alternativt slussar ut till någon av Laholms kommuns tolv träffpunkter, där totalt 70 personer arbetar som frivilliga.

Mellan 2024–2028, drivs ett projekt kallat Volontärpoolen Halland. Det är ett regionalt initiativ som syftar till att öka krisberedskapen, matcha frivilliga med behov hos kommuner, civilsamhällesorganisationer och föreningar. Genom en gemensam digital plattform erbjuds en strukturerad modell för rekrytering, introduktion och uppföljning av volontärer.

Projektet syftar samtidigt till att stärka det lokala engagemanget på Hallands landsbygder. Genom en digital volontärbank blir det lättare för privatpersoner att stå till förfogande och för ideella, privata och offentliga aktörer att snabbt hitta frivilliga för olika tidsbegränsade insatser. Projektet drivs av Lokalt Ledd Utveckling Halland och finansieras av EU:s jordbruksfond för landsbygdsutveckling samt Region Halland.

Plattformen möjliggör ett effektivt sätt att synliggöra aktuella uppdrag, stärka samverkan mellan aktörer samt skapa likvärdiga förutsättningar för individer att engagera sig. Erfarenheterna från Volontärpoolen Halland visar att en samordnad struktur kan underlätta både administration, kommunikation och kontinuitet i frivilliga insatser. Detta kan fungera som

Justerandes signatur	Utdragsbestyrkande	Datum

en relevant jämförelse för Varbergs kommun i det fortsatta arbetet med att bedöma behovet av samt utveckla lokal samordning.

Kommunstyrelsens förvaltnings samlade bedömning

Kommunstyrelsens förvaltning bedömer att motionen lyfter en angelägen fråga som ligger i linje med både nationella styrsignaler och lokala behov. De två remissinstanserna, socialnämnden samt kultur- och fritidsnämnden, stödjer båda utvecklingen av en mer samlad struktur för volontärarbete i Varbergs kommun.

Det finns idag ett betydande engagemang bland invånarna, men utan en sammanhållen samordning riskerar frivilliga insatser att bli otydliga, svåröverskådliga och ojämnt fördelade. En organiserad modell skulle kunna stärka kvalitet, kontinuitet och likvärdighet i insatserna samt främja långsiktig samverkan mellan kommunen, föreningslivet och civilsamhället. Detta ligger även i linje med intentionerna i den nya socialtjänstlagen, där tidiga förebyggande insatser och samverkan med idéburna aktörer lyfts fram. Ett arbete kring detta har påbörjats där i huvudsak tre förvaltningar i dagsläget är involverade – socialförvaltningen, kultur- och fritidsförvaltningen och kommunstyrelsens förvaltning.

Erfarenheterna från Volontärpoolen Halland visar att digitala matchningsverktyg, tydliga arbetssätt och gemensam struktur kan effektivisera både rekrytering, kommunikation och uppföljning. Samtidigt, oavsett digital lösning, kommer någon form av manuell organisering behövas. Inte minst för att få med aspekten säkerhet. Dessa lärdomar utgör ett relevant underlag vid en analys av hur arbetet i Varberg kan utformas.

En utredning kräver en översikt över kommunens nuvarande volontärverksamhet, inklusive omfattning, målgrupper och identifierade behov. Det behövs dialog med föreningsliv, civilsamhälle och idéburna organisationer för att ta tillvara deras erfarenheter.

Utredningen bör även omfatta en analys av olika organisatoriska alternativ, inklusive möjlig användning av digital plattform, resurs- och kompetensbehov samt juridiska och säkerhetsmässiga frågor som sekretess, introduktion och försäkringar. Jämförelser med befintliga lösningar, såsom Volontärpoolen Halland och andra kommuners arbetssätt, bör ingå.

Då kultur- och fritidsnämnden har en väl utvecklad samverkan med civilsamhället, är det mest naturligt och effektivt att ansvaret för arbetet ligger där och sker i nära samarbete med socialförvaltningen samt kommunstyrelsens förvaltning. Däremot finns det i dagsläget inga resurser att arbeta med uppdraget som föreslås i motionen, utan behöver prioriteras och finansieras i kommande budget och/eller finansieras på annat sätt. Det

Justerandes signatur	Utdragsbestyrkande	Datum

arbete som redan har påbörjats i liten skala mellan de tre förvaltningarna kan fortsätta.

Motionens intentioner att utveckla samverkan med civilsamhället är goda. Förvaltningen bedömer att arbetet kräver en långsiktig planering för att bygga en utvecklad och säker samverkan med civilsamhället, som också inrymmer finansiering av projekt såväl som framtida verksamhet. Mot denna bakgrund föreslår kommunstyrelsens förvaltning att motionen avslås.

Protokollsutdrag: Kultur- och fritidsnämnden
Socialnämnden

Justerandes signatur	Utdragsbestyrkande	Datum
----------------------	--------------------	-------

Reservation

Svar på motion om samordning och organisering av volontärarbetet i Varbergs kommun

Socialdemokraterna reserverar sig mot beslutet att avslå motion om att utreda hur frivilliga volontärer kan samordnas och organiseras.

Många invånare i Varberg har en stark vilja att bidra till och stärka vårt gemensamma samhälle. Under pandemin blev detta särskilt tydligt. När personer över 70 år rekommenderades att begränsa sina sociala kontakter och sin närvaro i samhället trädde många frivilliga fram för att hjälpa till. Insatserna kunde exempelvis bestå av att leverera böcker från biblioteket, handla mat eller bistå med andra vardagliga ärenden. Denna vilja till engagemang och medmänsklighet är en viktig resurs som bör tas till vara.

Flera kommuner har redan utvecklat former för att samordna och stärka frivilliga insatser. Varbergs behov kan se annorlunda ut, eller så finns det redan fungerande samarbeten som skulle kunna utvecklas genom tydligare struktur och samordning. Både socialnämnden samt kultur- och fritidsnämnden har i sina yttranden över motionen uttryckt stöd för en utredning med syfte att stärka samarbetet och öka tillgängligheten till frivilliga insatser.

Kommunstyrelsen har goda förutsättningar att identifiera vilka områden en sådan utredning bör fokusera på och vilka frågor som behöver belysas närmare. Det finns redan idag en viss organisatorisk struktur inom kommunen, och flera verksamheter arbetar i nära kontakt med frivilligorganisationer, föreningsliv och andra ideella aktörer.

Trots detta föreslås motionen avslås med hänvisning till bristande resurser. Vi menar att en investering i detta arbete idag kan bidra till att förebygga både ökade kostnader och mänskligt lidande i framtiden. Genom att stärka samverkan och ta tillvara det engagemang som finns hos kommunens invånare kan Varberg skapa långsiktiga värden för både individer och samhälle.

För Socialdemokraterna

Jeanette Qvist, 2e vice ordförande kommunstyrelsens arbetsutskott

Justerandes signatur	Utdragsbestyrkande	Datum

**VARBERGS
KOMMUN**

Kommunstyrelsens förvaltning
Lotta Olanya, 0340 88324

Beslutsförslag
2026-05-05

1 (5)
Dnr: KS 2025/0335-8

Kommunstyrelsen

Svar på motion om samordning och organisering av volontärarbetet i Varbergs kommun

Förslag till beslut

Arbetsutskottet föreslår kommunstyrelsen föreslå kommunfullmäktige besluta

1. avslå motionen om att utreda hur frivilliga volontärer kan samordnas och organiseras med hänvisning till vad som framgår under rubriken Övervägande.

Beskrivning av ärendet

Jenny Bolgert (S) har den 12 maj 2025 inkommit med en motion om att utreda möjligheten att samordna och organisera volontärarbete i Varbergs kommun.

Motionären föreslår kommunfullmäktige besluta att:

- Utreda hur frivilliga volontärer kan samordnas och organiseras.

Frivilliga volontärer spelar en avgörande roll i samhället genom att bidra till ökad gemenskap och inkludering. Motionären menar att det i dagsläget finns ett stort engagemang bland invånare i Varberg, men att insatserna kan förbättras genom struktur och samordning. Genom att samordna och organisera volontärinsatser på ett bättre sätt finns det potential att säkerställa att dessa insatser får största möjliga effekt.

Motionen har gått ut på remiss till socialnämnden samt kultur- och fritidsnämnden. Båda har inkommit med yttranden.

Beslutsunderlag

Beslutsförslag 5 maj 2026.

Socialnämnden 23 oktober 2025, § 165.

Kultur- och fritidsnämnden 29 september 2025, § 67.

Motion från Jenny Bolgert (S) om samordning och organisering av volontärarbete i Varbergs kommun, 12 maj 2025.

POSTADRESS
Varbergs kommun

432 80 Varberg

BESÖKSADRESS
Engelbrektsgatan 15, Östra
Vallgatan 12 (hiss)

TELEFON
0340-880 00

TELEFAX

ORGANISATIONSNUMMER
212000-1249

E-POSTADRESS
ks@varberg.se

WEBBPLATS
www.varberg.se

Övervägande

Remissyttrande

Kultur och fritidsnämnden

I Varbergs kommun finns ett stort ideellt engagemang. En modell för samordning av volontärarbete bedöms kunna stärka förutsättningarna för frivilliga insatser. En digital plattform kan sänka trösklarna för deltagande och underlätta samverkan mellan föreningsliv, civilsamhälle och kommunala verksamheter, vilket i sin tur kan bidra till ökad kvalitet och kontinuitet.

Den nya socialtjänstlagen betonar vikten av samverkan med civilsamhället i tidiga och förebyggande insatser, och en organiserad volontärstruktur kan stödja dessa intentioner.

Ensamhet och begränsad tillgång till stöd är vanligare bland äldre, personer med funktionsnedsättning, nyanlända och socioekonomiskt utsatta grupper. Dessa grupper är ofta mottagare av frivilliga insatser. En starkt organiserad volontärarbete kan öka tillgången till stöd, skapa social gemenskap och bidra till ökad egenmakt och delaktighet.

Socialnämnden

Socialförvaltningen är positiv till förslaget. En samordnad volontärstruktur kan stärka samarbetet mellan kommunens verksamheter, föreningsliv och civilsamhälle, och möjliggöra insatser för unga, äldre och personer med funktionsnedsättning. Förslaget ligger i linje med den nya socialtjänstlagens fokus på samverkan och tidiga förebyggande insatser för att möta behov innan socialtjänst blir aktuellt.

Omvärldsbevakning

I motionen nämns GoKungsbacka och Laholms kommuns e-tjänst som referensobjekt.

GoKungsbacka har funnits sedan april 2022, är organiserat som en ideell förening och fungerar som ett nav för frivilligverksamheten i kommunen. Föreningen driver sitt arbete i nära samarbete med civilsamhälle, näringsliv och Kungsbacka kommun. Det finns en digital ingång för att anmäla intresse som volontär. Därefter följer ett manuellt arbete med att träffa blivande volontärer och bland annat ta in underlag från brottsregistret.

Laholms kommun har en e-tjänst på hemsidan. Frivilliga anmäler där intresse för att bli volontär och ansökan går i sin tur direkt till en aktivitetssamordnare.

Denne intervjuar sökanden och antingen matchar med ett behov som finns hos ideella verksamheter som exempelvis Röda Korset, alternativt slussar ut till någon av Laholms kommuns tolv träffpunkter, där totalt 70 personer arbetar som frivilliga.

Mellan 2024–2028, drivs ett projekt kallat Volontärpoolen Halland. Det är ett regionalt initiativ som syftar till att öka krisberedskapen, matcha frivilliga med behov hos kommuner, civilsamhällesorganisationer och föreningar. Genom en gemensam digital plattform erbjuds en strukturerad modell för rekrytering, introduktion och uppföljning av volontärer.

Projektet syftar samtidigt till att stärka det lokala engagemanget på Hallands landsbygder. Genom en digital volontärbank blir det lättare för privatpersoner att stå till förfogande och för ideella, privata och offentliga aktörer att snabbt hitta frivilliga för olika tidsbegränsade insatser. Projektet drivs av Lokalt Ledd Utveckling Halland och finansieras av EU:s jordbruksfond för landsbygdsutveckling samt Region Halland.

Plattformen möjliggör ett effektivt sätt att synliggöra aktuella uppdrag, stärka samverkan mellan aktörer samt skapa likvärdiga förutsättningar för individer att engagera sig. Erfarenheterna från Volontärpoolen Halland visar att en samordnad struktur kan underlätta både administration, kommunikation och kontinuitet i frivilliga insatser. Detta kan fungera som en relevant jämförelse för Varbergs kommun i det fortsatta arbetet med att bedöma behovet av samt utveckla lokal samordning.

Kommunstyrelsens förvaltnings samlade bedömning

Kommunstyrelsens förvaltning bedömer att motionen lyfter en angelägen fråga som ligger i linje med både nationella styrsignaler och lokala behov. De två remissinstanserna, socialnämnden samt kultur- och fritidsnämnden, stödjer båda utvecklingen av en mer samlad struktur för volontärarbete i Varbergs kommun.

Det finns idag ett betydande engagemang bland invånarna, men utan en sammanhållen samordning riskerar frivilliga insatser att bli otydliga, svåröverskådliga och ojämnt fördelade. En organiserad modell skulle kunna stärka kvalitet, kontinuitet och likvärdighet i insatserna samt främja långsiktig samverkan mellan kommunen, föreningslivet och civilsamhället. Detta ligger även i linje med intentionerna i den nya socialtjänstlagen, där tidiga förebyggande insatser och samverkan med idéburna aktörer lyfts fram. Ett arbete kring detta har påbörjats där i huvudsak tre förvaltnings i dagsläget är

involverade – socialförvaltningen, kultur- och fritidsförvaltningen och kommunstyrelsens förvaltning.

Erfarenheterna från Volontärpoolen Halland visar att digitala matchningsverktyg, tydliga arbetssätt och gemensam struktur kan effektivisera både rekrytering, kommunikation och uppföljning. Samtidigt, oavsett digital lösning, kommer någon form av manuell organisering behövas. Inte minst för att få med aspekten säkerhet. Dessa lärdomar utgör ett relevant underlag vid en analys av hur arbetet i Varberg kan utformas.

En utredning kräver en översikt över kommunens nuvarande volontärverksamhet, inklusive omfattning, målgrupper och identifierade behov. Det behövs dialog med föreningsliv, civilsamhälle och idéburna organisationer för att ta tillvara deras erfarenheter.

Utredningen bör även omfatta en analys av olika organisatoriska alternativ, inklusive möjlig användning av digital plattform, resurs- och kompetensbehov samt juridiska och säkerhetsmässiga frågor som sekretess, introduktion och försäkringar. Jämförelser med befintliga lösningar, såsom Volontärpoolen Halland och andra kommuners arbetssätt, bör ingå.

Då kultur- och fritidsnämnden har en väl utvecklad samverkan med civilsamhället, är det mest naturligt och effektivt att ansvaret för arbetet ligger där och sker i nära samarbete med socialförvaltningen samt kommunstyrelsens förvaltning. Däremot finns det i dagsläget inga resurser att arbeta med uppdraget som föreslås i motionen, utan behöver prioriteras och finansieras i kommande budget och/eller finansieras på annat sätt. Det arbete som redan har påbörjats i liten skala mellan de tre förvaltningarna kan fortsätta.

Motionens intentioner att utveckla samverkan med civilsamhället är goda. Förvaltningen bedömer att arbetet kräver en långsiktig planering för att bygga en utvecklad och säker samverkan med civilsamhället, som också inrymmer finansiering av projekt såväl som framtida verksamhet. Mot denna bakgrund föreslår kommunstyrelsens förvaltning att motionen avslås.

Ekonomi och verksamhet

Beslut enligt föreliggande förslag påverkar inte kommunens ekonomi.

Samråd

Ärendet har beretts inom kommunstyrelsens förvaltning. Motionen har remitterats till socialnämnden samt kultur- och fritidsnämnden.

Kommunstyrelsens förvaltning

Jeanette Larsson
Avdelningschef samhällsplanering

Lotta Olanya
Utvecklingsstrateg social hållbarhet

Protokollsutdrag

Kultur- och fritidsnämnden
Socialnämnden

§ 165

Dnr SN 2025/0176

Yttrande över motion om samordning och organisering av volontärarbete i Varbergs kommun

Beslut

Socialnämnden föreslår kommunfullmäktige besluta

1. att bifalla motionen om att utreda hur frivilliga volontärer kan samordnas och organiseras.

Förslag till beslut på sammanträdet

Sven Andersson (M), Katarina Eiderbrant (S), Johan Sigurdsson (M), Yvette Diaz (M), Stig Berntsson (SD), Ninja Jarlow (SD), Ann-Sofie Holmström (KD), Lena Persson (L), Helen Ungberg (S), Ing-Marie Berggren (S), Lina Brustad (C), Aida Mulalic (S) och Andreas Kjell (V) yrkar bifall på arbetsutskottets förslag.

Beskrivning av ärendet

Socialdemokraterna har inkommit med en motion om samordning och organisering av volontärer i Varbergs kommun. Motionen innehåller följande förslag:

1. att utreda hur frivilliga volontärer kan samordnas och organiseras.

I motionen **anges** att det i dagsläget finns ett stort engagemang från medborgare som vill hjälpa till, men ofta saknas det en tydlig struktur och samordning för hur detta engagemang bäst kan tas tillvara på. Kommunstyrelsen har begärt att socialnämnden ska yttra sig över motionen.

Beslutsunderlag

Beslutsförslag, 26 september 2025.

Motion om samordning och organisering av volontärarbete i Varbergs kommun Varbergs kommun daterad 11 juni 2025.

Övervägande

Socialförvaltningen är positiv till förslaget. Genom att samordna och organisera frivilligarbetet kan kommuninvånare engagera sig och bidra till ökat samarbete mellan kommunens olika verksamheter, föreningar

Justerandes signatur	Utdragsbestyrkande	Datum

Comfact Signature Referensnummer: 265879SE

och civilsamhället. Frivilliga kan hjälpa till inom många olika områden för både unga, äldre och personer med funktionsnedsättning för en ökad livskvalitet.

Förslaget går i linje med den nya socialtjänstlagen som har en intention att samarbetet med civilsamhället ska öka. För tidiga förebyggande insatser är det avgörande att stödja nya arbetssätt för att tillgodose behov hos medborgarna innan behov av socialtjänst uppstår.

Protokollsutdrag: Kommunstyrelsen

Justerandes signatur	Utdragsbestyrkande	Datum
----------------------	--------------------	-------

Comfact Signature Referensnummer: 265879SE

§ 67

Dnr KFN 2025/0180

Begäran om yttrande - Motion samordning och organisering av volontärsarbete

Beslut

Kultur- och fritidsnämnden föreslår kommunfullmäktige att
1. bifalla motionen

Beskrivning av ärendet

En motion har inkommit om att utreda möjligheten att samordna och organisera volontärsarbete, diarienummer KS 2025/0335.

Frivilliga volontärer spelar en avgörande roll i samhället genom att bidra till ökad gemenskap och inkludering. I dagsläget finns ett stort engagemang bland invånare i Varberg, men insatserna kan förbättras genom struktur och samordning. Därför föreslår S att kommunen utvecklar en samordningsfunktion som underlättar kommunikation mellan volontärer, föreningar och kommunala verksamheter.

Beslutsunderlag

Beslutsförslag KFN 2025/0180, 2025-09-02

Motion samordning och organisering av volontärsarbete KFN 2025/0180-2

Övervägande

I Varbergs kommun finns engagerade invånare som vill bidra ideellt till samhället. Genom att utveckla en modell för samordning och organisering av volontärsarbete kan kommunen skapa bättre förutsättningar för frivilliga insatser.

En digital plattform eller app, som gör det möjligt för invånare att engagera sig kan sänka trösklarna för deltagande. Ett samordnat arbetssätt främjar samverkan mellan frivilligorganisationer, ideella föreningar och kommunala verksamheter och kan bidra till ökad kvalitet, trygghet och kontinuitet i de frivilliga insatserna.

Den nya socialtjänstlagen betonar vikten av samverkan med civilsamhället och idéburna verksamheter för att nå människor tidigt, främjande och förebyggande. Volontärsarbete är en konkret form av sådan samverkan, och en organiserad struktur i kommunen kan direkt bidra till att uppfylla lagens intentioner.

Justerandes signatur	Utdragsbestyrkande	Datum

Jämlikhetsbedömning

Folkhälsomyndigheten rapporterar att ensamhet, social isolering och begränsad tillgång till stödinsatser är vanligare bland äldre, personer med funktionsnedsättning, nyanlända, samt vissa socioekonomiskt utsatta grupper. Dessa grupper är ofta mottagare av frivilliga insatser.

En väl utvecklad organisering av volontärsarbete skulle ha positiva konsekvenser för ovanstående grupper, då de, utöver ökad tillgång till stödinsatser också kan uppnå en stärkt social gemenskap.

Ett engagemang som volontär stärker en människas egenmakt och känsla av delaktighet.

Protokollsutdrag: Kommunstyrelsen
Kommunfullmäktige

Justerandes signatur	Utdragsbestyrkande	Datum
----------------------	--------------------	-------

**VARBERGS
KOMMUN**

Beslutsförslag
2025-09-02

1 (3)
Dnr: KFN 2025/0180-
2

Kultur- och fritidsnämndens arbetsutskott

Kultur- och fritidsförvaltningen
Erika Sjöwall,

Begäran om yttrande - Motion samordning och organisering av volontärsarbete

Förslag till beslut

Arbetsutskottet föreslår kultur- och fritidsnämnden föreslå
kommunfullmäktige att
1. bifalla motionen

Beskrivning av ärendet

En motion har inkommit om att utreda möjligheten att samordna och
organisera volontärsarbete, diarienummer KS 2025/0335.

Frivilliga volontärer spelar en avgörande roll i samhället genom att bidra till
ökad gemenskap och inkludering. I dagsläget finns ett stort engagemang bland
invånare i Varberg, men insatserna kan förbättras genom struktur och
samordning. Därför föreslår S att kommunen utvecklar en
samordningsfunktion som underlättar kommunikation mellan volontärer,
föreningar och kommunala verksamheter.

Beslutsunderlag

Beslutsförslag KFN 2025/0180, 2025-09-02
Motion samordning och organisering av volontärsarbete KFN 2025/0180-2

Övervägande

I Varbergs kommun finns engagerade invånare som vill bidra ideellt till
samhället. Genom att utveckla en modell för samordning och organisering av
volontärsarbete kan kommunen skapa bättre förutsättningar för frivilliga
insatser.

En digital plattform eller app, som gör det möjligt för invånare att engagera sig
kan sänka trösklarna för deltagande. Ett samordnat arbetssätt främjar
samverkan mellan frivilligorganisationer, ideella föreningar och kommunala

POSTADRESS
Varbergs kommun

432 80 Varberg

BESÖKSADRESS

TELEFON
0340-880 00
TELEFAX

ORGANISATIONSNUMMER
212000-1249

E-POSTADRESS

WEBBPLATS
www.varberg.se

verksamheter och kan bidra till ökad kvalitet, trygghet och kontinuitet i de frivilliga insatserna.

Den nya socialtjänstlagen betonar vikten av samverkan med civilsamhället och idéburna verksamheter för att nå människor tidigt, främjande och förebyggande. Volontärarbete är en konkret form av sådan samverkan, och en organiserad struktur i kommunen kan direkt bidra till att uppfylla lagens intentioner.

Jämlikhetsbedömning

Folkhälsomyndigheten rapporterar att ensamhet, social isolering och begränsad tillgång till stödinsatser är vanligare bland äldre, personer med funktionsnedsättning, nyanlända, samt vissa socioekonomiskt utsatta grupper. Dessa grupper är ofta mottagare av frivilliga insatser.

En väl utvecklad organisering av volontärsarbete skulle ha positiva konsekvenser för ovanstående grupper, då de, utöver ökad tillgång till stödinsatser också kan uppnå en stärkt social gemenskap.

Ett engagemang som volontär stärker en människas egenmakt och känsla av delaktighet.

Ekonomi och verksamhet

Om utvecklandet av exempelvis en digital plattform skulle komma ifråga, skulle det självfallet i slutändan innebära en kostnad för ett sådant upplägg.

Samråd

Avdelningschef kvalitet och utveckling

Kultur- och fritidsförvaltningen

Anna Reinhardt
Förvaltningschef

Cecilia Björnram
Avdelningschef kvalitet och
utveckling

Protokollsutdrag

2025-09-02

3 (3)
Dnr: KFN 2025/0180-
2

Kommunstyrelsen
Kommunfullmäktige

Motion om samordning och organisering av volontärarbete i Varbergs kommun

Frivilliga volontärer utgör en viktig och ofta oundgänglig resurs för många verksamheter i samhället. Genom deras engagemang och vilja att bidra skapas en ökad gemenskap och en mer inkluderande kommun. Frivilligarbete kan sträcka sig från allt från att hjälpa äldre personer med vardagsärenden, stötta barn och unga i läxläsning till att hjälpa till vid evenemang eller vid krissituationer.

I dagens samhälle, där många sociala insatser står under press och samhällets behov är stort, är det av största vikt att vi samordnar de frivilliga insatserna på ett effektivt sätt. I dagsläget finns det ett stort engagemang från medborgare som vill hjälpa till, men ofta saknas det en tydlig struktur och samordning för hur detta engagemang bäst kan tas tillvara på.

I Kungsbacka kommun har man tex en förening som samordnar volontärsarbete. I Laholms kommun har man en e-tjänst där invånare kan anmäla sitt engagemang. Frivilliga volontärer är en ovärderlig tillgång för Varbergs kommun och samhället som helhet. Genom att samordna och organisera volontärinsatser på ett bättre sätt kan vi säkerställa att dessa insatser får största möjliga effekt.

Det skulle kunna vara genom en plattform eller app för volontärer och föreningar för att kommunicera sina behov och erbjudanden. Eller en samordningsfunktion som också kan erbjuda information och utbildningar. Genom samordning kan vi skapa bättre samarbeten och partnerskap mellan frivilligorganisationer, ideella föreningar och kommunala verksamheter.

Socialdemokraterna föreslår därför Varbergs kommunfullmäktige besluta att:

- Utredda hur frivilliga volontärer kan samordnas och organiseras.

Jenny Bolgert (S), Ledamot i Varbergs kommunfullmäktige

Motionen är antagen på Centrala S-föreningens medlemsmöte 250424

**VARBERGS
KOMMUN**

Beslutsförslag
2026-06-18

1 (8)
Dnr: KS 2021/0072-
166

Kommunstyrelsen

Kommunstyrelsens förvaltning
Kristoffer Olofsson

Antagande av översiktsplan för Varbergs kommun

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige besluta

1. anta översiktsplan för Varbergs kommun, daterad april 2026, med tillhörande antagandehandlingar och miljökonsekvensbeskrivning.
2. ändra fördjupning av översiktsplanen för stadsområdet, antagen av kommunfullmäktige 15 juni 2010, § 69, i enlighet med beslutsunderlaget.
3. upphäva fördjupning av översiktsplanen för Norra Kustområdet, antagen av kommunfullmäktige 14 februari 2017, § 16.

Beskrivning av ärendet

Kommunstyrelsen beslutade 30 mars 2021, § 41, att ge kommunstyrelsens förvaltning i uppdrag att ta fram en ny översiktsplan för Varbergs kommun.

Kommunfullmäktige beslutade 20 september 2022, § 135, att anta *Planeringsinriktningar för ny översiktsplan*. Flera tidiga dialogmöten med medborgare och näringsliv hölls i början av 2023. Kommunstyrelsens arbetsutskott är styrgrupp för uppdraget om ny översiktsplan och det har varit kontinuerlig information och avstämning i styrgruppen under arbetets gång.

Planförslaget var ute på samråd under perioden 1 december 2024 till 31 mars 2025. Ett reviderat planförslag gjordes tillgängligt för granskning under perioden 2 januari 2026 till 2 mars 2026. Under såväl samrådsperioden som granskningen inkom synpunkter från statliga myndigheter, kommunala nämnder och bolag samt från olika typer av organisationer och föreningar, exploatörer, fastighetsägare och privatpersoner.

Samtliga inkomna synpunkter under granskningen har sammanställts och bemötts i ett granskningsutlåtande, som redovisas tillsammans med översiktsplanen. Länsstyrelsens granskningsyttrande redovisas också

POSTADRESS
Varbergs kommun

432 80 Varberg

BESÖKSADRESS

TELEFON
0340-880 00
TELEFAX

ORGANISATIONSNUMMER
212000-1249

E-POSTADRESS

WEBBPLATS
www.varberg.se

tillsammans med planen, i enlighet med 3 kap. 20 § plan- och bygglagen (PBL). I de delar där länsstyrelsen inte har godtagit planen har anmärkning gjorts i planen, i enlighet med 3 kap. 5 § sista st. PBL.

Planförslaget har miljöbedömts enligt 6 kap. 3–19 §§ miljöbalken, och en miljökonsekvensbeskrivning har tagits fram.

Ärendet om antagande av översiktsplanen behandlades på kommunstyrelsens sammanträde 26 maj 2026, § 106. Kommunstyrelsen beslutade föreslå kommunfullmäktige att anta översiktsplan för Varbergs kommun, daterad april 2026, med tillhörande antagandehandlingar och miljökonsekvensbeskrivning.

Kommunfullmäktige beslutade 16 juni 2026, § 113, att återremittera ärendet i enlighet med Socialdemokraternas motivering att omarbета förslaget till översiktsplan:

- Under rubrik **Energi och teknisk försörjning** göra följande tillägg till ställningstagande:
 - Att utredningsområdena Ärsjö, Kushult och Kärret, enligt solenergi- och vindkraftsutredningen, återinförs i markanvändningskartan för att eventuellt kunna utredas vidare om lämplighet.
 - Ny punkt: Möjlighet finns att pröva andra områden där sol- och vindenergi kan kombineras, samt även med livsmedelsproduktion.
 - Ny punkt: Lokalisera vindkraftsanläggningar till de områden som i markanvändningskartan är utpekade för teknisk anläggning, om inte särskilda skäl finns för prövning i andra områden. Det kan exempelvis röra sig om områden i anslutning till större vägar eller större verksamhetsområden där det finns befintlig omgivningspåverkan i form av buller eller andra störningar.
- Under rubrik: **Bebyggelse och offentlig service:**
 - Ändra nedan text genom att åter hänvisa till Boverkets rekommendationer för friyta; Planera för att förskolor och grundskolor har den friyta som behövs för att ge barn och ungdomar plats för lek och samvaro, enligt boverkets rekommendation för friyta vid byggnation av nya förskolor/skolor.
 - Ändra text under ställningstagande Beakta hälsoperspektivet i planeringen, till Beakta barn- och hälsoperspektivet i planeringen, särskilt i detaljplaner som är av stort allmänintresse och när offentliga miljöer berörs.
 - Lägga till i sista stycket efter första meningen, ny mening:
Utbyggnaden av särskilda boenden är speciellt viktig med tanke på den

kraftigt ökande äldre befolkningen. Likaså är utbyggnaden av boenden med särskild service av stor betydelse för invånare med funktionsvariationer och andra särskilda behov.

- Under rubrik: **Bedriva en god och aktiv markpolitik för bostäder och kommunal service**, lägga till ny punkt:
 - För att främja boende under livets alla olika skeden, samt inkludering och integration, så ska bostadsutvecklingen i kommunens olika delar främja en mix av bostadstyper med blandade upplåtelseformer och olika prisnivåer.
 - Tilllägg i punkten under ställningstaganden: Använd och bredda kommunens markinnehav för att säkerställa en långsiktig hållbar samhällsutveckling med varierat bostadsutbud, möjlighet till samhällsservice, **såsom särskilda boenden och boenden med särskild service** och behov av offentlig plats.
- Under rubrik: **Samordna utbyggnad av bostäder och kommunal service**:
 - Samordna planering och byggande av bostäder med planering och utbyggnad av kollektivtrafik, gång- och cykelvägnät, väginfrastruktur, samhällsservice, teknisk försörjning och offentliga platser som till exempel grönytor, parker och torg.
- Under rubrik **Resor och transporter**:
 - Lägg till en punkt; Tillgängligheten till viktiga målpunkter i tätorterna ska ske enligt prioriteringen gång, cykel, kollektivtrafik och bil.
 - Lägg till punkt; Prioritera gång och cykel, samt kollektivtrafik, i utveckling av nya bostadsområden.
 - Lägg till en punkt; Särskilt prioritera barn och ungas behov vid planering av trafikinfrastruktur för att främja barns självständighet och trafiksäkerhet.
 - Lägg till punkt; Samverka och planera för en fortsatt utbyggnad av sammanhängande cykelvägnät i kommunen.
 - Lägg till punkt; Verka för att samla fordonsparkering i yteffektiva gemensamma anläggningar.
 - Lägg till punkt; Skapa attraktiva och funktionella cykelparkeringar vid viktiga målpunkter.
- Under rubrik: **Planera för ett resurseffektivt och fossilfritt energisystem**:
 - Lägg till punkt; Beakta möjligheten till anslutning av fjärrkyla vid ny- eller ombyggnation av offentlig service, verksamheter eller större bostadsområden, som ligger i närheten av befintlig eller framtida planerad fjärrkyleinfrastruktur.

Samt att återremittera ärendet i enlighet med Centerpartiets motivering att omarbeta förslaget till översiktsplan:

- Se över områdena kring Bua, Stråvalla, Derome/Åsby och Tångaberg för att kunna peka ut mer mark för ändrad användning.
- Identifiera och lägga till fler lämpliga LIS-områden.
- Se över och ändra formuleringar för kyrkbyarna Stamnared, Nösslinge, Gunnarsjö, Karl Gustav, Grimmared, Sällstorp, Grimetons kyrkby, Valinge, Dagsås och Torpa. Detta med syftet att kunna utveckla mer bostads- och verksamhets- och samhällsservicemark samt för att ge stöd för kommunala markinköp.
- Ytterligare stärka formuleringar för att kunna skapa ny mindre sammanhängande bebyggelse på landsbygden.
- Ytterligare stärka formuleringar som ger stöd och möjligheter till enstaka bebyggelse på landsbygden.
- Ytterligare stärka formuleringar som ger stöd och möjligheter för kommunala markinköp och en aktiv markpolitik.
- Ytterligare stärka formuleringar som ger stöd för utbyggnad, målpunkter och trafiknoder för att underlätta och utöka gång-, cykel- och kollektivtrafik på landsbygden.
- Peka ut ett område, vid motorvägen, väster om Tvååker för ett nytt resecentrum liknande det som skapas i Värö.
- Peka ut platser lämpliga för elnätsanslutning av kablar från havsbaserad vindkraft.
- Lokalisera platser där sol- och vindenergi kan samlokaliseras. Med fördel också med möjlighet till livsmedelsproduktion. Redan ianspråktaga ytor med befintlig störande omgivningspåverkan bör prioriteras.

Ärendet läggs fram på nytt med samma förslag till beslut som kommunstyrelsen beslutade om 26 maj 2026, § 106, då detta bedöms återspegla den rådande politiska viljan.

Beslutsunderlag

Beslutsförslag 18 juni 2026.

Kommunstyrelsen 26 maj 2026, § 106.

Förslag till översiktsplan för Varbergs kommun. Del 1 – Allmän vägledning (antagandehandling, april 2026).

Förslag till översiktsplan för Varbergs kommun. Del 2 – Geografisk vägledning (antagandehandling, april 2026).

Utvecklingsinriktning, karta (antagandehandling, april 2026).

Markanvändningskarta (inklusive 9 kartor för fördjupningsområden),

(antagandehandling, april 2026).

LIS-Områden i Karl-Gustav (antagandehandling, april 2026).

Fördjupning för Stadsområdet, reviderad (antagandehandling, april 2026; 2010)

Fördjupning för Stadsområdet, Mark- och vattenanvändningskarta, reviderad (antagandehandling, april 2026; 2010)

Fördjupning för Stadsområdet, Riktlinjekarta, reviderad (antagandehandling, april 2026)

Miljökonsekvensbeskrivning (antagandehandling, 31 oktober 2025)

Granskningsutlåtande (antagandehandling, april 2026).

Länsstyrelsens granskningsyttrande (2 mars 2026).

Samrådsredogörelse (december 2025).

Sändlista (april 2026).

Länk till digital plattform: [Ny översiktsplan | Varbergs kommun](#)

Övervägande

Översiktsplanen visar kommunens ställningstagande för hur mark- och vattenområden kan användas långsiktigt och hur den byggda miljön kan utvecklas och bevaras. Översiktsplanens uppgift är också att ge en samlad information om hur kommunfullmäktige anser att bestämmelserna om allmänna intressen ska tillgodoses i kommunen.

Översiktsplanen ligger till grund för kommunens och andra myndigheters beslut. Den är vägledande men inte bindande för myndigheter och enskilda. Det innebär att slutliga avvägningar mellan enskilda och allmänna intressen sker först i detaljplaneprocessen.

De av kommunfullmäktige antagna planeringsinriktningarna har legat till grund för planförslaget. Planen möjliggör för en långsiktig utveckling av kommunen med planeringshorisont till 2050 och för ett växande Varberg.

I samband med antagandet av översiktsplanen ersätts den fördjupade översiktsplanen för norra kusten. En ny fördjupning tas fram för Väröbacka. Översiktsplanen ersätter övriga geografiska områden som den fördjupade översiktsplanen för norra kusten tidigare omfattat. Den fördjupade översiktsplanen för norra kusten har förklarats inaktuell enligt antagen planeringsstrategi för Varbergs kommuns översiktsplanering (2024).

Förslaget till ny översiktsplan innehåller vägledning för Tofta och Lindberg. Förslaget är att de delar av den fördjupade översiktsplanen för stadsområdet,

daterad 15 juni 2010, som behandlar Tofta och Lindberg med omnejd utgår och ersätts med den vägledning som nu i stället ges i översiktsplanen.

Ändringar mellan granskning och antagande

Grunddragen i planförslaget är i stort desamma i antagandehandlingarna som under granskning. Vissa delar har ändrats utifrån inkomna synpunkter under granskningen. Ändringar har även gjorts enligt beslut i kommunstyrelsens arbetsutskott (17 mars 2026, § 119). Nedan presenteras en sammanfattning av några av de ändringarna som gjorts.

Fördjupningsområdena har setts över. Vissa utbyggnadsområden har tagits bort. Detta gäller bland annat för området norr om Balgövägen i Tångaberg (tidigare B2-U3) samt Område nära idrottsområdet (tidigare B2-U5) och området i Stråvalla/Löftaskog, söder om Löftaån (tidigare B1-U1). Därtill har mindre justeringar gjorts av områdesytor i markanvändningskartan och vissa kompletterande hänsynstexter har lagts till. En del mindre revideringar av texter och strukturbildsillustrationer har gjorts i bland annat Stråvalla/Löftaskog, Tångaberg, Himle, Hunnestad och Sunnvära.

I *Del 1 - Allmän vägledning* har planstrukturen anpassats, i synnerhet i inledningen, för att tydligare beskriva samrådsprocessen och den tidiga dialogen. Relationen mellan de fördjupade översiktsplanerna och den kommunövergripande översiktsplanen har förtydligats. Avsnittet om fördjupning av översiktsplan Norra Kusten har utgått.

Ett textstycke om säkerhet och beredskap har tillkommit, med fokus på beredskapszoner, utrymningsfrågor och hänsyn till kärnteknisk anläggning. För några av riksintressena har objektsbeskrivningarna förtydligats med mindre textjusteringar, bland annat avseende hamnverksamhet, energi, transmissionsnät, civilt försvar, friluftsliv och naturvård. Redovisningen av riksintresset för civilt försvar och transmissionsnät har uppdaterats och kompletterats med risk- och säkerhetsaspekter. För riksintresse *Anläggningar för energiproduktion, Värme kraft*, har den utpekade ytan korrigerats för att bättre representera riksintresset. Riksintresse kommunikation har korrigerats med korrekt ansvarig myndighet samt lagrum.

Därutöver har ett antal redaktionella ändringar gjorts, såsom språkliga förtydliganden, borttagande av dubbleringar och rättelser av felaktiga hänvisningar.

Sammantaget är de genomförda ändringarna efter granskningsskedet av en mycket begränsad omfattning i förhållande till planen i sin helhet. Endast i

sammanhanget mindre justeringar av planen har gjorts efter granskningen. Avseende de utbyggnadsområden som utgår sedan granskningen (B2-U3, B2-U5 och B1-U1 i Tångaberg och Stråvalla) motsvarar antagandeverionen i dessa delar samrådsversionen.

Kommunen bedömer sammantaget att de ändringar som gjorts av planen efter granskningen inte är att betrakta som väsentliga i den mening som avses enligt 2 kap. 18 § PBL. Ändringarna föranleder därmed inte något behov av att låta förslaget granskas på nytt.

Ekonomi och verksamhet

Kostnader ryms inom ramen för den budget som avsatts för projektet.

Den nya översiktsplanen är digital och kommer finnas tillgänglig i Varbergskartan och kommun-GIS. Kommunstyrelsen kommer få en årlig kostnad för lagring och förvaltning av den digitala översiktsplanen och de digitala lagren och för detta har medel avsatts inom förvaltningens budget.

Samråd

Planförslaget har arbetats fram i en förvaltningsövergripande arbetsgrupp med representanter från samhällsutvecklingskontoret, stadsbyggnadskontoret och hamn- och gatuförvaltningen. Förslaget har även stämts av med projektets chefsstyrgrupp samt med övriga förvaltningar och bolag. Flera avstämningar har gjorts i kommunstyrelsens arbetsutskott som är styrgrupp för uppdraget.

Kommunstyrelsens förvaltning

Jeanette Larsson
Avdelningschef samhällsplanering

Kristoffer Olofsson
Samhällsplanerare

Protokollsutdrag

Byggnadsnämnden
Förskole- och grundskolenämnden
Hamn- och gatunämnden
Kultur- och fritidsnämnden
Miljö- och hälsoskyddsnämnden
Servicenämnden
Socialnämnden

2026-06-18

8 (8)
Dnr: KS 2021/0072-
166

Utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden
Varbergs Bostads AB
Varberg Energi AB
Varbergs Fastighets AB
Vatten & Miljö i Väst AB
Räddningstjänsten Väst
Länsstyrelsen i Halland

§ 106

Dnr KS 2021/0072

Antagande av översiktsplan för Varbergs kommun

Beslut

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige besluta

1. anta översiktsplan för Varbergs kommun, daterad april 2026, med tillhörande antagandehandlingar och miljökonsekvensbeskrivning.
2. ändra fördjupning av översiktsplanen för stadsområdet, antagen av kommunfullmäktige 15 juni 2010, § 69, i enlighet med beslutsunderlaget.
3. upphäva fördjupning av översiktsplanen för Norra Kustområdet, antagen av kommunfullmäktige 14 februari 2017, § 16.

Reservation

Jeanette Qvist (S), Kent Norberg (S), Katarina Eiderbrant (S), Jenny Bolgert (S) och Lukas Axelsson Nord (S) reserverar sig mot beslutet.

Förslag till beslut på sammanträdet

Lena Wennerström (C) föreslår återremiss av ärendet för att ge förvaltningen i uppdrag att:

- Se över områdena kring Bua, Stråvalla, Derome/Åsby och Tångaberg för att kunna peka ut mer mark för ändrad användning.
- Identifiera och lägga till fler lämpliga LIS-områden.
- Se över och ändra formuleringar för kyrkbyarna Stamnared, Nösslinge, Gunnarsjö, Karl Gustav, Grimmared, Sällstorp, Grimetons kyrkby, Valinge, Dagsås och Torpa. Detta med syftet att kunna utveckla mer bostads- och verksamhetsmark samt för att ge stöd för kommunala markinköp.
- Ytterligare stärka formuleringar för att kunna skapa ny mindre sammanhängande bebyggelse på landsbygden.
- Peka ut ett område, vid motorvägen, väster om Tvååker för ett nytt resecentrum liknande det som skapas i Värö.
- Peka ut platser lämpliga för elnätsanslutning av kablar från havsbaserad vindkraft.

David Sandrén (M), Tobias Carlsson (L), Andreas Havasi (SD) och Freddie Holmström (KD) föreslår bifall till arbetsutskottets förslag.

Justerandes signatur	Utdragsbestyrkande	Datum

Jeanette Qvist (S) föreslår i första hand återremiss av ärendet för att omarbeta förslaget till översiktsplan enligt Socialdemokraternas förslag till ändringar och tillägg.

Jeanette Qvist (S) föreslår i andra hand bifall till arbetsutskottets förslag med följande tillägg och ändringar i översiktsplan för Varbergs kommun, daterad april 2026:

1. Under rubrik **Energi och teknisk försörjning** gör följande tillägg till ställningstagande:
 - a. Att utredningsområdena Ärsjö, Kushult och Kärret, enligt solenergi- och vindkraftsutredningen, återinförs i markanvändningskartan för att eventuellt kunna utredas vidare om lämplighet.
 - b. Ny punkt: Möjlighet finns att pröva andra områden där sol- och vindenergi kan kombineras, samt även med livsmedelsproduktion.
 - c. Ny punkt: Lokalisera vindkraftsanläggningar till de områden som i markanvändningskartan är utpekade för teknisk anläggning, om inte särskilda skäl finns för prövning i andra områden. Det kan exempelvis röra sig om områden i anslutning till större vägar eller större verksamhetsområden där det finns befintlig omgivningspåverkan i form av buller eller andra störningar.
2. Under rubrik **Bebyggelse och offentlig service**:
 - a. Tillägg sista stycket under rubriken Bebyggelse och offentlig service, efter första meningen, ny mening: Utbyggnaden av särskilda boenden är speciellt viktig med tanke på den kraftigt ökande äldre befolkningen. Likaså är utbyggnaden av boenden med särskild service av stor betydelse för invånare med funktionsvariationer och andra särskilda behov.
 - b. Ändra nedan text genom att åter hänvisa till Boverkets rekommendationer för friyta; Planera för att förskolor och grundskolor har den friyta som behövs för att ge barn och ungdomar plats för lek och samvaro, enligt boverkets rekommendation för friyta vid byggnation av nya förskolor/skolor.
 - c. Ändra text under ställningstagande Beakta hälsoperspektivet i planeringen, till Beakta barn- och hälsoperspektivet i planeringen, särskilt i detaljplaner som är av stort allmänintresse och när offentliga miljöer berörs.
 - d. Under underrubrik **Bedriva en god och aktiv markpolitik för bostäder och kommunal service**, lägg till punkt: För att främja boende under livets alla olika skeden, samt inkludering och integration, så ska bostadsutvecklingen i kommunens olika delar främja en mix av bostadstyper med blandade upplåtelseformer och olika prisnivåer.
Samt tillägg i punkten under Ställningstaganden: Använd och bredda kommunens markinnehav för att säkerställa en långsiktig hållbar samhällsutveckling med varierat bostadsutbud, möjlighet till

Justerandes signatur	Utdragsbestyrkande	Datum

samhällsservice, såsom särskilda boenden och boenden med särskild service och behov av offentlig plats.

3. Under rubrik **Samordna utbyggnad av bostäder och kommunal service:**
 - a. Samordna planering och byggande av bostäder med planering och utbyggnad av kollektivtrafik, gång- och cykelvägnät, väginfrastruktur, samhällsservice, teknisk försörjning och offentliga platser som till exempel grönytor, parker och torg.
4. Under rubrik **Resor och transporter:**
 - a. Lägg till en punkt: Tillgängligheten till viktiga målpunkter i tätorterna ska ske enligt prioriteringen gång, cykel, kollektivtrafik och bil.
 - b. Lägg till punkt: Prioritera gång och cykel, samt kollektivtrafik, i utveckling av nya bostadsområden.
 - c. Lägg till en punkt: Särskilt prioritera barn och ungas behov vid planering av trafikinfrastruktur för att främja barns självständighet och trafiksäkerhet.
 - d. Lägg till punkt: Samverka och planera för en fortsatt utbyggnad av sammanhängande cykelvägnät i kommunen.
 - e. Lägg till punkt: Verka för att samla fordonsparkering i yteffektiva gemensamma anläggningar.
 - f. Lägg till punkt: Skapa attraktiva och funktionella cykelparkeringar vid viktiga målpunkter.
5. Under rubrik **Planera för ett resurseffektivt och fossilfritt energisystem:**
 - a. Lägg till punkt: Beakta möjligheten till anslutning av fjärrkyla vid ny- eller ombyggnation av offentlig service, verksamheter eller större bostadsområden, som ligger i närheten av befintlig eller framtida planerad fjärrkyleinfrastruktur.

Beslutsordning

Ordförande ställer först fråga om ärendet ska återremitteras eller avgöras i dag och konstaterar att ärendet ska avgöras i dag.

Ordförande ställer därefter arbetsutskottets förslag mot Jeanette Qvists (S) förslag och konstaterar att kommunstyrelsen beslutar enligt arbetsutskottets förslag.

Omröstning begärs

Kommunstyrelsen godkänner följande ordning:

Ja-röst för bifall till arbetsutskottets förslag.

Nej-röst för bifall till Jeanette Qvists (S) förslag.

Kommunstyrelsen beslutar enligt arbetsutskottets förslag med sju ja-röster, fem nej-röster och en avstår.

Justerandes signatur	Utdragsbestyrkande	Datum

Beslutande	Ja	Nej	Avstår
David Sandrén (M)	X		
Peter Sjöholm (M)	X		
Åse Craft Aronsson (M)	X		
Andreas Havasi (SD)	X		
Olle Hällnäs (SD)	X		
Tobias Carlsson (L)	X		
Freddie Holmström (KD)	X		
Jeanette Qvist (S)		X	
Kent Norberg (S)		X	
Katarina Eiderbrant (S)		X	
Jenny Bolgert (S)		X	
Lukas Axelsson Nord (S)		X	
Lena Wennerström (C)			X
Summa	7	5	1

Beskrivning av ärendet

Kommunstyrelsen beslutade 30 mars 2021, § 41, att ge kommunstyrelsens förvaltning i uppdrag att ta fram en ny översiktsplan för Varbergs kommun.

Kommunfullmäktige beslutade 20 september 2022, § 135, att anta *Planeringsinriktningar för ny översiktsplan*. Flera tidiga dialogmöten med medborgare och näringsliv hölls i början av 2023. Kommunstyrelsens arbetsutskott är styrgrupp för uppdraget om ny översiktsplan och det har varit kontinuerlig information och avstämning i styrgruppen under arbetets gång.

Planförslaget var ute på samråd under perioden 1 december 2024 till 31 mars 2025. Ett reviderat planförslag gjordes tillgängligt för granskning under perioden 2 januari 2026 till 2 mars 2026. Under såväl samrådsperioden som granskningen inkom synpunkter från statliga myndigheter, kommunala nämnder och bolag samt från olika typer av organisationer och föreningar, exploatörer, fastighetsägare och privatpersoner.

Samtliga inkomna synpunkter under granskningen har sammanställts och bemötts i ett granskningsutlåtande, som redovisas tillsammans med översiktsplanen. Länsstyrelsens granskningsyttrande redovisas också tillsammans med planen, i enlighet med 3 kap. 20 § plan- och bygglagen (PBL). I de delar där länsstyrelsen inte har godtagit planen har anmärkning gjorts i planen, i enlighet med 3 kap. 5 § sista st. PBL.

Justerandes signatur	Utdragsbestyrkande	Datum

Planförslaget har miljöbedömts enligt 6 kap. 3–19 §§ miljöbalken, och en miljökonsekvensbeskrivning har tagits fram.

Beslutsunderlag

Arbetsutskottet 12 maj 2026, § 192.

Beslutsförslag 29 april 2026.

Förslag till översiktsplan för Varbergs kommun. Del 1 – Allmän vägledning (antagandehandling, april 2026).

Förslag till översiktsplan för Varbergs kommun. Del 2 – Geografisk vägledning (antagandehandling, april 2026).

Utvecklingsinriktning, karta (antagandehandling, april 2026).

Markanvändningskarta (inklusive 9 kartor för fördjupningsområden), (antagandehandling, april 2026).

LIS-Områden i Karl-Gustav (antagandehandling, april 2026).

Fördjupning för Stadsområdet, reviderad (antagandehandling, april 2026; 2010)

Fördjupning för Stadsområdet, Mark- och vattenanvändningskarta, reviderad (antagandehandling, april 2026; 2010)

Fördjupning för Stadsområdet, Riktlinjekarta, reviderad (antagandehandling, april 2026)

Miljökonsekvensbeskrivning (antagandehandling, 31 oktober 2025)

Granskningsutlåtande (antagandehandling, april 2026).

Länsstyrelsens granskningsyttrande (2 mars 2026).

Samrådsredogörelse (december 2025).

Sändlista (april 2026).

Övervägande

Översiktsplanen visar kommunens ställningstagande för hur mark- och vattenområden kan användas långsiktigt och hur den byggda miljön kan utvecklas och bevaras. Översiktsplanens uppgift är också att ge en samlad information om hur kommunfullmäktige anser att bestämmelserna om allmänna intressen ska tillgodoses i kommunen.

Översiktsplanen ligger till grund för kommunens och andra myndigheters beslut. Den är vägledande men inte bindande för myndigheter och enskilda. Det innebär att slutliga avvägningar mellan enskilda och allmänna intressen sker först i detaljplaneprocessen.

De av kommunfullmäktige antagna planeringsinriktningarna har legat till grund för planförslaget. Planen möjliggör för en långsiktig utveckling av kommunen med planeringshorisont till 2050 och för ett växande Varberg.

I samband med antagandet av översiktsplanen ersätts den fördjupade översiktsplanen för norra kusten. En ny fördjupning tas fram för Väröbacka. Översiktsplanen ersätter övriga geografiska områden som den

Justerandes signatur	Utdragsbestyrkande	Datum

fördjupade översiktsplanen för norra kusten tidigare omfattat. Den fördjupade översiktsplanen för norra kusten har förklarats inaktuell enligt antagen planeringsstrategi för Varbergs kommuns översiktsplanering (2024).

Förslaget till ny översiktsplan innehåller vägledning för Tofta och Lindberg. Förslaget är att de delar av den fördjupade översiktsplanen för stadsområdet, daterad 15 juni 2010, som behandlar Tofta och Lindberg med omnejd utgår och ersätts med den vägledning som nu i stället ges i översiktsplanen.

Ändringar mellan granskning och antagande

Grunddragen i planförslaget är i stort desamma i antagandehandlingarna som under granskning. Vissa delar har ändrats utifrån inkomna synpunkter under granskningen. Ändringar har även gjorts enligt beslut i kommunstyrelsens arbetsutskott 17 mars 2026, § 119. Nedan presenteras en sammanfattning av några av de ändringarna som gjorts.

Fördjupningsområdena har setts över. Vissa utbyggnadsområden har tagits bort. Detta gäller bland annat för området norr om Balgövägen i Tångaberg (tidigare B2-U3) samt Område nära idrottsområdet (tidigare B2-U5) och området i Stråvalla/Löftaskog, söder om Löftaån (tidigare B1-U1). Därtill har mindre justeringar gjorts av områdesytor i markanvändningskartan och vissa kompletterande hänsynstexter har lagts till. En del mindre revideringar av texter och strukturbildsillustrationer har gjorts i bland annat Stråvalla/Löftaskog, Tångaberg, Himle, Hunnestad och Sunnvära.

I *Del 1 - Allmän vägledning* har planstrukturen anpassats, i synnerhet i inledningen, för att tydligare beskriva samrådsprocessen och den tidiga dialogen. Relationen mellan de fördjupade översiktsplanerna och den kommunövergripande översiktsplanen har förtydligats. Avsnittet om fördjupning av översiktsplan Norra Kusten har utgått.

Ett textstycke om säkerhet och beredskap har tillkommit, med fokus på beredskapszoner, utrymningsfrågor och hänsyn till kärnteknisk anläggning. För några av riksintressena har objektsbeskrivningarna förtydligats med mindre textjusteringar, bland annat avseende hamnverksamhet, energi, transmissionsnät, civilt försvar, friluftsliv och naturvård. Redovisningen av riksintresset för civilt försvar och transmissionsnät har uppdaterats och kompletterats med risk- och säkerhetsaspekter. För riksintresse *Anläggningar för energiproduktion, Värmekraft*, har den utpekade ytan korrigerats för att bättre representera riksintresset. Riksintresse kommunikation har korrigerats med korrekt ansvarig myndighet samt lagrum.

Justerandes signatur	Utdragsbestyrkande	Datum

Därutöver har ett antal redaktionella ändringar gjorts, såsom språkliga förtydliganden, borttagande av dubbleringar och rättelser av felaktiga hänvisningar.

Sammantaget är de genomförda ändringarna efter granskningsskedet av en mycket begränsad omfattning i förhållande till planen i sin helhet. Endast i sammanhanget mindre justeringar av planen har gjorts efter granskningen. Avseende de utbyggnadsområden som utgår sedan granskningen (B2-U3, B2-U5 och B1-U1 i Tångaberg och Stråvalla) motsvarar antagandeverionen i dessa delar samrådsversionen.

Kommunen bedömer sammantaget att de ändringar som gjorts av planen efter granskningen inte är att betrakta som väsentliga i den mening som avses enligt 2 kap. 18 § PBL. Ändringarna föranleder därmed inte något behov av att låta förslaget granskas på nytt.

Protokollsutdrag: Byggnadsnämnden
Förskole- och grundskolenämnden
Hamn- och gatunämnden
Kultur- och fritidsnämnden
Miljö- och hälsoskyddsnämnden
Servicenämnden
Socialnämnden
Utbildnings- och
arbetsmarknadsnämnden
Varbergs Bostads AB
Varberg Energi AB
Varbergs Fastighets AB
Vatten & Miljö i Väst AB
Räddningstjänsten Väst
Länsstyrelsen i Halland

Justerandes signatur	Utdragsbestyrkande	Datum

Reservation

Antagande av översiktsplan för Varbergs kommun

Socialdemokraterna reserverar sig mot Varbergsalliansens förslag till Antagande av Översiktsplan, av följande skäl:

1. Vi anser att Varbergsalliansen i deras förslag inte lyssnat in de synpunkter som inkommit gällande den ytterst begränsade möjligheten för Varbergs kommun att ens utreda nya områden för vindkraft- och solkraftsparker, utom befintliga och vindkraftsområdena vid Södra Cell och Ringhals.

Att ta bort samtliga utredningsområden är att omöjliggöra mer elproduktion av billig och förnybar energi i Varbergs kommun. Att enbart förlita sig på att Varberg är en kärnkraftskommun är ett farligt beslut som riskerar att begränsa vårt näringslivs utveckling och leda till höga elpriser för medborgarna. Allt hopp läggs till att Ringhals byggs ut trots att det lär dröja många år innan mer el finns i ledningarna som dessutom går ut på landets stamnät. Varje kilowattimme som bidrar till Varberg, Hallands och Sveriges välfärd borde välkomnas, speciellt till det lokala och regionala elnätet.

Att inte bejaka de förslag som funnits med inför samrådet om att kommunen ska prioritera områden där sol- och vindenergi kan kombineras, samt även med livsmedelsproduktion, är för oss helt obegripligt.

Varbergsalliansen ser inte heller värdet av att ge möjligheten att pröva andra områden för vindkraft, som ligger i anslutning till större vägar eller större verksamhetsområden som redan är påverkade av buller eller annat omgivningsstörande. Det är att inte nyttja kommunens marker och förutsättningar klokt, som till exempel att kunna samordna vägar som E6an och mer sol- och vindkraft. Det hade kunnat bidra till vår robusthet både i en beredskapssituation, samt ett starkare näringsliv. Därför yrkade vi på följande:

Under rubrik **Energi och teknisk försörjning**:

-Att utredningsområdena Ärsjö, Kushult och Kärret, enligt solenergi- och vindkraftsutredningen, återinförs i markanvändningskartan för att eventuellt kunna utredas vidare om lämplighet.

-Ny punkt: Möjlighet finns att pröva andra områden där sol- och vindenergi kan kombineras, samt även med livsmedelsproduktion.

-Ny punkt: Lokalisera vindkraftsanläggningar till de områden som i markanvändningskartan är utpekade för teknisk anläggning, om inte

Justerandes signatur	Utdragsbestyrkande	Datum

särskilda skäl finns för prövning i andra områden. Det kan exempelvis röra sig om områden i anslutning till större vägar eller större verksamhetsområden där det finns befintlig omgivningspåverkan i form av buller eller andra störningar.

2. För det andra anser vi att Varbergsalliansens förslag **inte** tar behovet av en hållbar utveckling på allvar, samt förminskar barn och ungas behov.

VA föreslår att ändra stycket: Analysera och redovisa klimatpåverkan och koldioxidutsläpp vid planering av nya för bostäder och verksamheter. Detta bör särskilt göras vid planering för större etableringar av bostäder eller verksamheter. **Här väljer styret att stryka ordet koldioxidutsläpp, vilket är det viktigaste måttet för att hindra fortsatt klimatförändringar.**

Det gäller även tidigare ändringar som gjorts av styret som tagit bort vikten av att samordna kollektivtrafik och gång- och cykelvägnät till att benämna allt som infrastruktur. Detta för att få med bilen, trots att barns trafiksäkerhet är en fråga om jämlika livsvillkor och att bilar är hårda och barn/unga mjuka. Det gäller även förslag som jämnställer bilen med gång, cykel och kollektivtrafik, där incitament för att minska bilberoendet motverkas.

Det gäller även ändringen under ställningstagande: Beakta barnperspektivet i planeringen...som ändrats till: Beakta hälsoperspektivet i planeringen.

Därav yrkar vi följande:

Under rubrik: **Bebyggelse och offentlig service:**

-Ändra nedan text genom att åter hänvisa till Boverkets rekommendationer för friyta; Planera för att förskolor och grundskolor har den friyta som behövs för att ge barn och ungdomar plats för lek och samvaro, enligt boverkets rekommendation för friyta vid byggnation av nya förskolor/skolor.

-Ändra text under ställningstagande Beakta hälsoperspektivet i planeringen, till Beakta barn- och hälsoperspektivet i planeringen, särskilt i detaljplaner som är av stort allmänintresse och när offentliga miljöer berörs.

Under underrubrik: Bedriva en god och aktiv markpolitik för bostäder och kommunal service, lägga till ny punkt för att hörsamma synpunkter på att kommunen behöver tydligare redovisa vilket bostadsbehov man anser finns och specifikt hur vi avser möta behoven hos grupper med svagare ställning på bostadsmarknaden.

- För att främja boende under livets alla olika skeden, samt inkludering och integration, så ska bostadsutvecklingen i kommunens olika delar

Justerandes signatur	Utdragsbestyrkande	Datum

främja en mix av bostadstyper med blandade upplåtelseformer och olika prisnivåer.

- Samt tillägg i punkten under ställningstaganden: Använd och bredda kommunens markinnehav för att säkerställa en långsiktig hållbar samhällsutveckling med varierat bostadsutbud, möjlighet till samhällsservice, såsom särskilda boenden och boenden med särskild service och behov av offentlig plats.

Under rubrik: **Samordna utbyggnad av bostäder och kommunal service:**

- Samordna planering och byggande av bostäder med planering och utbyggnad av kollektivtrafik, gång- och cykelvägnät, väginfrastruktur, samhällsservice, teknisk försörjning och offentliga platser som till exempel grönytor, parker och torg.

Under rubrik **Resor och transporter:**

- Lägg till en punkt; Tillgängligheten till viktiga målpunkter i tätorterna ska ske enligt prioriteringen gång, cykel, kollektivtrafik och bil.

- Lägg till punkt; Prioritera gång och cykel, samt kollektivtrafik, i utveckling av nya bostadsområden.

- Lägg till en punkt; Särskilt prioritera barn och ungas behov vid planering av trafikinfrastruktur för att främja barns självständighet och trafiksäkerhet.

- Lägg till punkt; Samverka och planera för en fortsatt utbyggnad av sammanhängande cykelvägnät i kommunen.

- Lägg till punkt; Verka för att samla fordonsparkering i yteffektiva gemensamma anläggningar.

- Lägg till punkt; Skapa attraktiva och funktionella cykelparkeringar vid viktiga målpunkter.

Under rubrik: **Planera för ett resurseffektivt och fossilfritt energisystem:**

- Lägg till punkt; Beakta möjligheten till anslutning av fjärrkyla vid ny- eller ombyggnation av offentlig service, verksamheter eller större bostadsområden, som ligger i närheten av befintlig eller framtida planerad fjärrkyleinfrastruktur.

Socialdemokraterna i kommunstyrelsen

Jeanette Qvist, 2e vice ordförande i kommunstyrelsen

Justerandes signatur	Utdragsbestyrkande	Datum

**VARBERGS
KOMMUN**

Beslutsförslag
2026-06-11

1 (1)
Dnr: KS 2026/0029-
54

Kommunstyrelsen

Alexandra Bäckström, 0340 881 18

Entledigande samt fyllnadsval av ledamot och första vice ordförande i kommunstyrelsens arbetsutskott

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen beslutar

1. entlediga Tobias Carlsson (L) från uppdraget som ledamot och första vice ordförande i kommunstyrelsens arbetsutskott från och med 10 augusti 2026,
2. till ny ledamot och första vice ordförande i kommunstyrelsens arbetsutskott utse Filip Zackrisson (L) från och med 10 augusti 2026.

Beskrivning av ärendet

Tobias Carlsson (L) har i skrivelse 10 juni 2026 begärt entledigande från sitt uppdrag som ledamot och första vice ordförande i kommunstyrelsens arbetsutskott.

Beslutsunderlag

Beslutsförslag 11 juni 2026.

Avsägelse från Tobias Carlsson (L) 10 juni 2026.

Protokollsutdrag

Tobias Carlsson
Filip Zackrisson
Lön- och förhandlingsavdelningen
Kommunstyrelsen
Kommunkansliet

POSTADRESS
Varbergs kommun

432 80 Varberg

BESÖKSADRESS

TELEFON
0340-880 00
TELEFAX

ORGANISATIONSNUMMER
212000-1249

E-POSTADRESS

WEBBPLATS
www.varberg.se

Förtroendevald - avsägelse av uppdrag

Ärendenummer: #258049 | Inskickat av: LARS TOBIAS CARLSSON (signerad) | 2026-06-10 07:28

✓1. Avsägelse

Avsägelse av samtliga/ delar av uppdrag som förtroendevald

Jag vill avsäga mig delar av mitt uppdrag som förtroendevald

Parti

Liberalerna

Ange de uppdrag som du vill avsäga

Uppdrag	Nämnd/bolag/annat
Vice ordförande	Kommunalråd
Vice ordförande	Kommunstyrelsen
Vice ordförande	Kommunstyrelsens arbetsutskott
Vice ordförande	Varbergs Stadshus AB
Ledamot	Krisledningsnämnden
Vice ordförande	Nämndsorganisationskommitté
Ledamot	Kommunfullmäktiges valberedning
Ledamot	Stiftelsen Hallands läns museer
Ordförande	Kommunstyrelsens personalutskott
Ledamot	Boråsregionen Sjuhärads kommunalförbund

Avsägelsen gäller från och med

Om uppdraget ska avslutas i samband med att ansvarigt organ hanterar avsägelsen behöver inget specifikt datum anges.

Datum

2026-08-10

✓2. Kontaktuppgifter

Dina kontaktuppgifter

Förnamn

LARS TOBIAS

Efternamn

CARLSSON

Telefon

-

E-postadress

Tobias.carlsson@varberg.se

Mobiltelefon

[REDACTED]

Notifieringar

E-post

Signering

Följande parter har signerat detta ärende.

Namn: LARS TOBIAS CARLSSON

Person ID: [REDACTED]

Datum: 2026-06-10 07:28

Signerad checksumma: [REDACTED]

**VARBERGS
KOMMUN**

Beslutsförslag
2026-06-11

1 (1)
Dnr: KS 2026/0029-
55

Kommunstyrelsen

Alexandra Bäckström, 0340 881 18

Entledigande samt fyllnadsval av ledamot och ordförande i kommunstyrelsens personalutskott

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen beslutar

1. entlediga Tobias Carlsson (L) från uppdraget som ledamot och ordförande i kommunstyrelsens personalutskott från och med 10 augusti 2026,
2. till ny ledamot och ordförande i kommunstyrelsens personalutskott utse Tina Otterdahl (L) från och med 10 augusti 2026.

Beskrivning av ärendet

Tobias Carlsson (L) har i skrivelse 10 juni 2026 begärt entledigande från sitt uppdrag som ledamot och ordförande i kommunstyrelsens personalutskott från och med 10 augusti 2026.

Beslutsunderlag

Beslutsförslag 11 juni 2026.

Avsägelse från Tobias Carlsson (L) 10 juni 2026.

Protokollsutdrag

Tobias Carlsson

Tina Otterdahl

Lön- och förhandlingsavdelningen

Kommunstyrelsen

Kommunkansliet

POSTADRESS
Varbergs kommun

432 80 Varberg

BESÖKSADRESS

TELEFON
0340-880 00
TELEFAX

ORGANISATIONSNUMMER
212000-1249

E-POSTADRESS

WEBBPLATS
www.varberg.se

Förtroendevald - avsägelse av uppdrag

Ärendenummer: #258049 | Inskickat av: LARS TOBIAS CARLSSON (signerad) | 2026-06-10 07:28

✓1. Avsägelse

Avsägelse av samtliga/ delar av uppdrag som förtroendevald

Jag vill avsäga mig delar av mitt uppdrag som förtroendevald

Parti

Liberalerna

Ange de uppdrag som du vill avsäga

Uppdrag	Nämnd/bolag/annat
Vice ordförande	Kommunalråd
Vice ordförande	Kommunstyrelsen
Vice ordförande	Kommunstyrelsens arbetsutskott
Vice ordförande	Varbergs Stadshus AB
Ledamot	Krisledningsnämnden
Vice ordförande	Nämndsorganisationskommitté
Ledamot	Kommunfullmäktiges valberedning
Ledamot	Stiftelsen Hallands läns museer
Ordförande	Kommunstyrelsens personalutskott
Ledamot	Boråsregionen Sjuhärads kommunalförbund

Avsägelsen gäller från och med

Om uppdraget ska avslutas i samband med att ansvarigt organ hanterar avsägelsen behöver inget specifikt datum anges.

Datum

2026-08-10

✓2. Kontaktuppgifter

Dina kontaktuppgifter

Förnamn

LARS TOBIAS

Efternamn

CARLSSON

Telefon

-

E-postadress

Tobias.carlsson@varberg.se

Mobiltelefon

[REDACTED]

Notifieringar

E-post

Signering

Följande parter har signerat detta ärende.

Namn: LARS TOBIAS CARLSSON

Person ID: [REDACTED]

Datum: 2026-06-10 07:28

Signerad checksumma: [REDACTED]

**VARBERGS
KOMMUN**

Beslutsförslag
2026-06-11

1 (1)
Dnr: KS 2026/0029-
56

Kommunstyrelsen

Alexandra Bäckström, 0340 881 18

Entledigande samt fyllnadsval av adjungerad ledamot i Boråsregionen (Sjuhärads kommunalförbund)

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen beslutar

1. entlediga Tobias Carlsson (L) från uppdraget som adjungerad ledamot i Boråsregionen (Sjuhärads kommunalförbund) från och med 10 augusti 2026,
2. utse Filip Zackrisson (L) som adjungerad ledamot i Boråsregionen (Sjuhärads kommunalförbund) från och med 10 augusti 2026 och till och med 31 december 2026.

Beskrivning av ärendet

Tobias Carlsson (L) har i skrivelse 10 juni 2026 begärt entledigande från sitt uppdrag som adjungerad ledamot i Boråsregionen (Sjuhärads kommunalförbund).

Beslutsunderlag

Beslutsförslag 11 juni 2026.

Avsägelse från Tobias Carlsson (L) 10 juni 2026.

Protokollsutdrag

Tobias Carlsson

Filip Zackrisson

Boråsregionen (Sjuhärads kommunalförbund)

Lön- och förhandlingsavdelningen

Kommunkansliet

POSTADRESS
Varbergs kommun

432 80 Varberg

BESÖKSADRESS

TELEFON
0340-880 00
TELEFAX

ORGANISATIONSNUMMER
212000-1249

E-POSTADRESS

WEBBPLATS
www.varberg.se

Förtroendevald - avsägelse av uppdrag

Ärendenummer: #258049 | Inskickat av: LARS TOBIAS CARLSSON (signerad) | 2026-06-10 07:28

✓1. Avsägelse

Avsägelse av samtliga/ delar av uppdrag som förtroendevald

Jag vill avsäga mig delar av mitt uppdrag som förtroendevald

Parti

Liberalerna

Ange de uppdrag som du vill avsäga

Uppdrag	Nämnd/bolag/annat
Vice ordförande	Kommunalråd
Vice ordförande	Kommunstyrelsen
Vice ordförande	Kommunstyrelsens arbetsutskott
Vice ordförande	Varbergs Stadshus AB
Ledamot	Krisledningsnämnden
Vice ordförande	Nämndsorganisationskommitté
Ledamot	Kommunfullmäktiges valberedning
Ledamot	Stiftelsen Hallands läns museer
Ordförande	Kommunstyrelsens personalutskott
Ledamot	Boråsregionen Sjuhärads kommunalförbund

Avsägelsen gäller från och med

Om uppdraget ska avslutas i samband med att ansvarigt organ hanterar avsägelsen behöver inget specifikt datum anges.

Datum

2026-08-10

✓2. Kontaktuppgifter

Dina kontaktuppgifter

Förnamn

LARS TOBIAS

Efternamn

CARLSSON

Telefon

-

E-postadress

Tobias.carlsson@varberg.se

Mobiltelefon

[REDACTED]

Notifieringar

E-post

Signering

Följande parter har signerat detta ärende.

Namn: LARS TOBIAS CARLSSON

Person ID: [REDACTED]

Datum: 2026-06-10 07:28

Signerad checksumma: [REDACTED]

**VARBERGS
KOMMUN**

Beslutsförslag
2026-06-16

1 (4)
Dnr: KS 2026/0014-
14

Kommunstyrelsen

Ana Carlsson, 0340 88000

Delegationsbeslut 20 maj 2026 - 16 juni 2026

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen beslutar

1. godkänna redovisningen av delegationsbeslut för perioden 20 maj 2026 – 16 juni 2026.

Beskrivning av ärendet

Förteckning över delegationsbeslut för perioden 20 maj 2026 – 16 juni 2026.

KS 2026/0001

Kommunstyrelsens arbetsutskott

- 2 juni 2026
- 9 juni 2026
- 16 juni 2026

KS 2026/0001

Kommunstyrelsens personalutskott

- 28 maj 2026
- 11 juni 2026

KS 2026/0035–1

- Tilldelningsbeslut - In Situ sanering kvarteret Renen, 2026-05-29
- Tilldelningsbeslut - Service och underhåll av storköksutrustning, 2026-06-05
- Tilldelningsbeslut – Glasarbeten, 2026-06-08

KS 2026/0037–10

Anställningar på kommunstyrelsens förvaltning 22 april 2026 - 16 juni 2026

KS 2026/0325–2

Arrendeavtal - Bete, del av VARBERG Getakärr 9:2, samt del av Getakärr 9:4

KS 2026/0009–19

Grannemedgivande Trönninge 40:18

POSTADRESS
Varbergs kommun

432 80 Varberg

BESÖKSADRESS

TELEFON
0340-880 00
TELEFAX

ORGANISATIONSNUMMER
212000-1249

E-POSTADRESS

WEBBPLATS
www.varberg.se

KS 2026/0009–20
Grannemedgivande Lindhov 1:157

KS 2026/0009–21
Grannemedgivande Tvååkers-Ås 6:86

KS 2026/0009–22
Grannemedgivande Marklandet 8

KS 2026/0075–1
Säsongsarrende - del av Sanddalen 3:5, 13003.12

KS 2025/0075–2
Säsongsarrende - del av Vabränna 10:5, 16022.7

KS 2025/0075–3
Säsongsarrende - del av Tvååker 14:49, 13023.11

KS 2025/0075–4
Säsongsarrende - del av Träslöv 15:1, 11138.6

KS 2025/0075–5
Säsongsarrende - del av Spannarp 13:55, 13002.13

KS 2025/0075–6
Säsongsarrende - del av Spannarp 19:22, 130515

KS 2025/0075–7
Säsongsarrende - del av Värö-Backa 11:7, 17016.5

KS 2025/0075–8
Säsongsarrende - del av Träslöv 9:28, 11038.10

KS 2025/0075–9
Säsongsarrende - del av Bläshammar 3:2, 15043.7

KS 2025/0075–10
Säsongsarrende - del av Värö-Backa 9:2 och 17:2, 17003.6

KS 2025/0075–11
Säsongsarrende - del av Värö-Backa 9:39, 17065.6

KS 2025/0075–12
Säsongsarrende - del av Spannarp 11:36, 13033.7

KS 2025/0075–13
Säsongsarrende - del av Spannarp 19:22, 13035.7

KS 2025/0075–14

Säsongsarrende - del av Spannarp 19:22, 13034.7

KS 2025/0075–15
Säsongsarrende - Tvååker 19:11, 13019.14

KS 2025/0075–16
Säsongsarrende - del av Tvååkers-Ås 3:14, 4:5, 5:3 och Vare 14:7, 11174.13

KS 2025/0075–17
Säsongsarrende - del av Getakärr 2:10, 11087.6

KS 2025/0075–18
Säsongsarrende - del av Träslöv 3:7, 3:2 och 5:36, 11006.13

KS 2025/0075–19
Säsongsarrende - del av Tvååkers-Ås 4:5, 11109.11

KS 2025/0075–20
Säsongsarrende - del av Veddige 33:3, 16001.13

KS 2025/0075–21
Säsongsarrende - del av Värö-Backa 31:9, 17069.4

KS 2025/0075–22
Säsongsarrende - del av Värö-Backa 14:19, 17047.7

KS 2025/0075–23
Säsongsarrende - del av Värö-Backa 9:2 och 9:6, 17019.14

KS 2025/0075–24
Säsongsarrende - del av Tvååkers-Ås 2:8, 11171.10

KS 2025/0075–25
Säsongsarrende - del av Tofta 7:3, 15016.11

KS 2025/0075–26
Säsongsarrende - del av Trönninge 11:3 och 12:3, 15035.4

KS 2025/0075–27
Säsongsarrende - del av Tofta 7:3, 15049.5

KS 2025/0075–28
Säsongsarrende - del av Gamla Köpstad 1:2, 11192.6

KS 2026/0328–3
Arrende nr 20260328

KS 2026/0329–3
Arrende nr 20260329

KS 2026/0374–2
Beslut om bidrag till elfiskeundersökningar i Himleåns avrinningsområde

KS 2026/0009–23
Grannemedgivande Fastarp 3:167

KS 2026/0376–2
Beslut om bidrag till skötsel av strand och strandängar 2026

KS 2025/0417–4
Tillfällig nyttjanderätt 2026 – Cirkus Olympia – Getterön 2:1

KS 2026/0070–1
Köpekontrakt, Tvååker 14:56

KS 2023/0300–24
Yttrande avseende Mål M 5951–25, omprövning för moderna miljövillkor
avseende Strömma vattenkraftverk i Tvååkersån

KS 2026/0387–3
Yttrande avseende anmälan om vattenverksamhet Tofta s:5

KS 2022/0406–4
Delegationsbeslut, upphandling inom ramen för kommunstyrelsens beslutade
investeringsmedel

KS 2021/0530–73
Köpeavtal samt tillägg till köpeavtal Lindhov 1:56

KS 2026/0196–9
DPIA - Känsliga personuppgifter i Intrics plattform

KS 2026/0009–24
Grannemedgivande Duvhöken 12

KS 2026/0009–25
Grannemedgivande Lindhov 1:157 ny placering